

YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL AĞ SAĞLAYICININ SORUMLULUĞU

BERK ÖZŞENOĞULLARI

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. TİMUR DEMİRBAŞ

KAMU HUKUKU TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

BORNOVA/İZMİR
KASIM 2023

JÜRİ ONAY SAYFASI

Jüri üyeleri olarak bu tezi okuduğumuzu ve kapsam ve kalite bakımından Yüksek Lisans tezi olarak uygunluğunu onaylıyoruz.

Jüri Üyeleri:

İmza:

Prof. Dr. Ali Timur DEMİRBAŞ

Yaşar Üniversitesi

Prof. Dr. Burcu DÖNMEZ

Yaşar Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ahu KARAKURT

İzmir Demokrasi Üniversitesi

Prof. Dr. Yücel Öztürkoğlu

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZ

SOSYAL AĞ SAĞLAYICININ SORUMLULUĞU

Özşenoğulları, Berk

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Prof. Dr. Öğrt. Üyesi Ali Timur DEMİRBAŞ

Kasım, 2023

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte internet hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. İnternet kullanımının zaman içerisinde artış göstermesiyle internet aracılığıyla erişim sağlanan birçok uygulama ve platform ortaya çıkmış, bu uygulama ve platformlar hayatımızın her anında kullandığımız iletişim araçları haline gelmiştir.

Günümüzde her an yanımızda taşıdığımız mobil cihazlar ve bilgisayarlar üzerinden internet aracılığıyla tüm dünyayla bağlantıda olduğumuz yadsınamaz bir gerçektir. Hemen hemen herkesin aradığı bilgiye ulaştığı, görüntülü bir şekilde toplantılarını gerçekleştirdiği, anlık fotoğraf, video ve konum paylaştığı, günlük haber akışını dahi takip ettiği birçok uygulama ve platform bulunmaktadır. İşte hayatımızı kolaylaştıran ve her an kullandığımız bu uygulama ve platformlar “sosyal ağlar” ve “sosyal medya uygulamaları” olarak adlandırılmaktadır.

Bilinmektedir ki hukukun temel özelliklerinden biri kendini sürekli olarak yenilemesi, değişen ve gelişen hayat düzenine uyum sağlamasıdır. Nitekim, internetin ilk çıktığı zamanlarda var olmayan ancak teknolojinin hızlı gelişimine eşlik eden internet kullanımı artışı az önce bahsettiğimiz sosyal ağlar ve sosyal medya uygulamalarını yaratmıştır. Sosyal ağların ve sosyal medya uygulamalarının da kullanımı artıkça kullanıcılara yeni özellikler sunulmaya başlamış tüm bu süreç kişilik haklarının internet ortamı üzerinden ihlal edilebilir olduğu bir mecra haline gelmiştir.

Az önce de ifade edildiği üzere hukuk düzeni, gelişen ve değişen hayat düzeni içerisinde ortaya çıkan yeni sorunlar bakımından kişi ve kurumların ihtiyaçlarına cevap vermek zorundadır. Bu nedendir ki ulusal ve uluslararası mevzuatlar da sürekli olarak değişmekte, ekleme ve çıkarmalarla devamlı olarak yenilenmektedir. Mevzuatlarda yapılan yeni düzenlemeler de hayatımıza yeni kavramlar sokmaktadır.

Türk hukukunda internete ilişkin temel kanun, 23.05.2007 tarihli ve 26530 s. Resmi Gazetede yayımlanan 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'dur. Zaman içerisinde 5651 s. kanun üzerinde internet kullanımının yaygınlaşması sonucu ortaya çıkan yeni sorunlara ilişkin birçok düzenleme getirilmiş, özellikle son dönemde hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olan ve her geçen gün kullanımı artan sosyal ağ ve sosyal medya uygulamalarına yönelik düzenlemeler eklenmiştir. Bu düzenlemelerin başında 31.07.2020 tarihli ve 31202 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yer almaktadır. Bu kanunun öne çıkan en önemli özelliği hukuk düzenimize sosyal ağ sağlayıcı adında yeni bir internet süjesi kazandırması ve sosyal ağ sağlayıcıya birtakım sorumluluklar yüklemesidir.

Daha önce de ifade edildiği üzere teknoloji o kadar hızlı gelişmekte, internet kullanımı da o kadar çok artmaktadır ki hukuk düzeni toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek için kanunlarda alışılmışın dışında çok daha sık değişiklik yapmak zorunda kalmıştır. Az önce bahsettiğimiz 7253 s. kanunun yürürlüğe girmesinin üzerinden çok uzun bir zaman geçmemesine rağmen bu sefer de sosyal ağ sağlayıcının yükümlülüklerine ilişkin ek düzenlemeler yapma ihtiyacı duyulmuştur. Bu ihtiyaç kapsamında da 18.10.2022 tarihli ve 31987 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 7418 sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.

Bu çalışmada, sosyal ağ sağlayıcı kavramının anlaşılabilmesi ve sosyal ağ sağlayıcının yükümlülükleri ile yükümlülükleri kapsamında sorumluluğunun incelenmesi amacıyla öncelikle internet ve internetle ilgili temel kavramlara, internet süjeleri erişim sağlayıcı, içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve toplu sağlayıcıya, yeni bir internet süjesi olarak hukuk düzenimizde yer bulan sosyal ağ sağlayıcı kavramına yer verilecektir. Ardından, sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin uluslararası düzenlemeler, mukayeseli hukukta yer alan düzenlemeler ve Türk hukukunda yer alan düzenlemelere değinilecek, son olarak Türk hukuku kapsamında sosyal ağ sağlayıcının yükümlülükleri, sosyal ağ sağlayıcının yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda kendisine uygulanabilecek yaptırımlar ve sosyal ağ sağlayıcının sorumluluğu aktarılacaktır.

Anahtar sözcükler: internet, sosyal ağ, sosyal medya, sosyal ağ sağlayıcı

ABSTRACT

OBLIGATION OF THE SOCIAL NETWORK PROVIDER

Ozsenogullari, Berk

Msc, Public Law Master's Program with Thesis

Advisor: Prof. (PhD) Ali Timur DEMIRBAS

November, 2023

With the development of technology, the internet has become an indispensable part of our lives. As internet usage has increased over time, many applications and platforms that can be accessed via the internet have emerged, and these applications and platforms have become communication tools that we use at every moment of our lives.

It is obvious that today we have the opportunity to connect with the whole world via the internet through mobile devices and computers that we can carry with us at all times. There are many applications and platforms where almost everyone can access the information they want, hold meetings, share instant photos, videos and locations, and sign documents with mobile and electronic signatures, especially lawyers. All these actions that make our lives easier can be done thanks to "social networks" and "social media applications".

It is known that one of the main characteristics of law is that it constantly renews itself and adapts to the changing and developing life order. As a matter of fact, the increase in internet usage that did not exist when the internet first appeared, but accompanied the rapid development of technology, has created the social networks and social media applications we just mentioned. As the use of social networks and social media applications has increased, they have begun to offer new features and all this development has also created the basis for the violation of personal rights.

As just stated, the legal order must respond to the needs of individuals and institutions in terms of new problems that arise in the developing and changing life order. For this reason, national and international legislation is constantly changing and constantly renewed with additions and deletions. New regulations in legislation also introduce new concepts into our lives.

The basic law regarding the internet in Turkish law is dated 23.05.2007 and numbered 26530. It is the Law No. 5651 on the Regulation of Publications Made on the Internet and Combating Crimes Committed through These Publications, published in the Official Gazette. 5651 p. over time. Many regulations have been introduced into the law regarding the new problems that arise as a result of the widespread use of the internet, and especially recently, regulations have been added for social networking and social media applications, which are an indispensable part of our lives and whose use is increasing day by day. The most important of these regulations is the Law No. 7253 on Amendments to the Regulation of Publications Made on the Internet and Combating Crimes Committed Through These Publications, published in the Official Gazette No. 31202 dated 31.07.2020. The most important feature of this law is that it introduces a new internet subject called social network provider to our legal system and imposes certain responsibilities on the social network provider.

As stated before, technology is developing so rapidly and internet usage is increasing so much that the legal order has had to make changes in the laws more frequently than usual in order to meet the needs of the society. The 7253 p. we just mentioned. Although it has not been long since the law came into force, there has been a need to make additional regulations regarding the obligations of the social network provider. Within the scope of this need, the Press Law No. 7418 and the Law on Amendments to Certain Laws, published in the Official Gazette No. 31987 dated 18.10.2022, came into force.

In this study, in order to understand the concept of social network provider and to examine the obligations and responsibilities of the social network provider within the scope of its obligations, firstly the internet and the basic concepts related to the internet, internet subjects are Access provider, content provider, hosting provider and collective provider, a new internet subject that has a place in our legal order. The concept of social network provider will be included. Then, international regulations regarding the social network provider, regulations in comparative law and regulations in Turkish law will be discussed, and finally, the obligations of the social network provider within the scope of Turkish law, the sanctions that can be applied to the social network provider if it does not fulfill its obligations, and the responsibility of the social network provider will be explained.

Keywords: internet, social network, social media, social network provider

TEŞEKKÜR

Hayatımın her anında sevgi ve desteklerini her zaman hissettiren anneme ve babama, bana olan güvenini her fırsatta dile getirerek motivasyonumu koruyan müstakbel eşim Büşra'ya, üniversitemize geldiği ilk günden beri üzerimde emeği olan tez danışmanım Prof. Dr. Timur DEMİRBAŞ'a yüksek lisans tez dönemimde de bana yardımları ve destekleri için teşekkür ederim.

Berk ÖZŞENOĞULLARI

İzmir, 2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Yeterlik Tezi olarak sunmuş olduğum “SOSYAL AĞ SAĞLAYICININ SORUMLULUĞU” adlı çalışmanın, araştırma aşamasından tamamlanmasına kadar olan tüm süreçte, tarafımdan bilimsel ahlak, gelenek ve temellere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Berk Özşenoğulları

17.11.2023

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
ÖZ	v
ABSTRACT.....	ix
TEŞEKKÜR.....	xv
YEMİN METNİ.....	xvii
KISALTMALAR.....	xxvii
1. BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
2. BÖLÜM: İNTERNETLE İLGİLİ KAVRAMLAR VE İNTERNETİN ANA SÜJELERİ..	5
2.1. İNTERNETLE İLGİLİ KAVRAMLAR	5
2.1.1. İnternet	5
2.1.2. IP Adresi	8
2.1.3. Alan Adı Sistemi (DNS).....	11
2.1.4. URL	12
2.1.5. Kullanıcı.....	14
2.1.6. İnternet Trafik Bant Genişliği.....	15
2.1.7. Ağ.....	15
2.1.8. Sosyal Ağ.....	16
2.1.9. Sosyal Medya.....	17
2.2. İNTERNETİN ANA SÜJELERİ	21
2.2.1. Genel Olarak.....	21
2.2.2. Erişim Sağlayıcı.....	22
2.2.3. İçerik Sağlayıcı	23
2.2.4. Yer Sağlayıcı.....	25
2.2.5. Toplu Kullanım Sağlayıcı.....	29
2.2.5.1. ticari amacı olmayan toplu kullanım sağlayıcı.....	30
2.2.5.2. ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcı	31
3. BÖLÜM: YENİ BİR İNTERNET SÜJESİ: SOSYAL Ağ SAğLAYICI VE SOSYAL Ağ SAğLAYICI HAKKINDA DÜZENLEMELER.....	35
3.1. SOSYAL SAğLAYICI	35
3.1.1. Genel Olarak.....	35
3.1.2. Sosyal Ağ Sağlayıcının Unsurları	36
3.1.2.1. sosyal etkileşim amacı	36
3.1.2.2. sosyal etkileşimin internet ortamında gerçekteşmesi.....	36
3.1.2.3. internet ortamında kullanıcıların içerik oluşturması veya paylaşması	36
3.2. SOSYAL Ağ SAğLAYICIYA İLİşKİN YASAL DÜZENLEMELER	37

3.2.1. Uluslararası Düzenlemeler.....	37
3.2.1.1. genel olarak.....	37
3.2.1.2. Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi.....	38
3.2.1.3. General Data Protection Regulation (gpd) Genel Veri Koruma Düzenlemesi	40
3.2.2. Mukayeseli Hukukta Yer Alan Düzenlemeler.....	40
3.2.2.1. Amerika Birleşik Devletleri hukukunda yer alan düzenlemeler	40
3.2.2.2. Alman hukukunda yer alan düzenlemeler.....	42
3.2.2.2.1. Telemediengesetz (Telemedya Kanunu & Teleservisler Yasası)	43
3.2.2.2.2. Soziale Netzwerke (Sosyal Ağ Kanunu).....	44
3.2.2.2.3. Netzwerkdurchsetzungsgesetz (NetzDG) Sosyal Ağlarda Hukuk Uygulamasının İyileştirilmesi Hakkında Kanun	45
3.2.2.3. Avustralya hukukunda yer alan düzenlemeler	50
3.2.2.4. İngiliz hukukunda yer alan düzenlemeler	52
3.2.2.5. Fransız hukukunda yer alan düzenlemeler.....	52
3.2.2.6. Rus hukukunda yer alan düzenlemeler	56
3.2.3. Türk Hukukunda Yer Alan Düzenlemeler.....	56
3.2.3.1. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun	56
3.2.3.3. 7418 Sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	60
3.2.3.4. 29.09.2020 tarihli ve 2020/DK-İD/274 sayılı BTK kararı ile yürürlüğe giren Sosyal Ağ Sağlayıcı Hakkında Usul ve Esaslar	63
3.2.3.5. 28.03.2023 tarihli ve 2023/DK-İD/119 sayılı BTK kararı ile yürürlüğe giren Sosyal Ağ Sağlayıcı Hakkında Usul ve Esaslar	64
4. BÖLÜM: SOSYAL AĞ SAĞLAYICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	69
4.1. SOSYAL AĞ SAĞLAYICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ	69
4.1.1. Türkiye’de Temsilci Bulundurma Yükümlülüğü	69
4.1.1.1. sosyal ağ sağlayıcının temsilcisinin sahip olması gereken nitelikler	71
4.1.1.2. temsilci belirlememenin yaptırımları	71
4.1.1.2.1. idari para cezası.....	72
4.1.1.2.2. reklam yasağı	73
4.1.1.2.3. internet trafiği bant genişliğinin daraltılması	74
4.1.1.3. sosyal ağ sağlayıcının yaptırımların ardından temsilci atama yükümlülüğünü yerine getirmesi durumu	77
4.2. KENDİSİNE YAPILAN BAŞVURULARI CEVAPLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	78
4.3. İSTATİSTİKİ VE KATEGORİK İÇERİKLİ RAPORLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	80
4.4. BİLGİ VE BELGE PAYLAŞMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	83
4.4.1. Adli Makamlarla Bilgi ve Belge Paylaşma Yükümlülüğü	83
4.4.2. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ile Bilgi ve Belge Paylaşma Yükümlülüğü	85
4.4.2.1. sosyal ağ sağlayıcının ticari sırlarının korunması gerekliliği.....	86
4.4.2.2. muhafaza edilecek ticari sırlar	87

4.4.2.3. kamuoyuna açıklanabilecek bilgiler.....	87
4.5. KULLANICI VERİLERİNİ TÜRKİYE’DE BARINDIRMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	88
4.5.1. Kullanıcı Verisi.....	89
4.5.2. Kişisel Veri	90
4.5.3. Sunucu (Server)	92
4.6. ÇOCUKLARA ÖZGÜ AYRIŞTIRILMIŞ HİZMET SUNMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	92
4.7. İÇERİĞİN ÇIKARILMASI VE/VEYA ERİŞİMİN ENGELLENMESİ KARARININ YERİNE GETİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	95
4.7.1. 5651 Sayılı Kanun M.8/A Kapsamında Verilen İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi Kararının	95
4.7.2. 5651 Sayılı Kanun m.9/A Kapsamında İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi Kararı.....	97
4.8. İDARİ PARA CEZALARINI YASAL SÜREDE ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	98
4.9. KULLANICILARIN HAKLARININ KORUNMASINA YÖNELİK DÜZENLEMELERE UYMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	99
4.10. HUKUKA AYKIRI İÇERİĞİN ÇIKARILMASI VE/VEYA ERİŞİMİN ENGELLENMESİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ	99
4.10.1. 5651 Sayılı Kanun m.8 Kapsamında İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi Kararı.....	100
4.10.2. 5651 Sayılı Kanun m.9 Kapsamında Verilen İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi Kararı.....	103
4.11. BAŞLIK ETİKETLERİ VE ÖNE ÇIKARILAN İÇERİKLERİN UYARI YÖNTEMİYLE KALDIRILMASI İÇİN BAŞVURU MEKANİZMASI KURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	103
4.12. YETKİLİ KOLLUK BİRİMLERİNE BİLDİRİMDE BULUNMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	104
4.13. KRİZ PLANI OLUŞTURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	105
5. BÖLÜM: SOSYAL AĞ SAĞLAYICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİNDEN DOĞAN SORUMLULUK TÜRLERİ.....	107
5.1. GENEL OLARAK.....	107
5.1.1. Sosyal Ağ Sağlayıcının Hukuki Sorumluluğu	107
5.1.2. Sosyal Ağ Sağlayıcının İdari Sorumluluğu	108
5.1.2.1. genel olarak.....	108
5.1.2.3. Kabahatler Kanunu’nda yer alan düzenlemeler	113
5.1.3. Sosyal Ağ Sağlayıcının Cezai Sorumluluğu.....	114
5.1.3.1. genel olarak.....	114
5.1.3.2. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda yer alan genel hükümler uyarınca tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri	115
5.1.3.2.1. faaliyet izninin iptali	115
5.1.3.2.2. müsadere	116
5.1.3.2.3. eşya müsaderesi	116

5.1.3.2.4. kazanç müsadereşi.....	117
5.1.3.3. 5651 sayılı kanunda yer alan özel düzenlemeler.....	118
5.1.3.3.1. koruma tedbiri olarak verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeme	118
5.1.3.3.2. suç faillerine ulaşmak için gerekli bilgileri verme yükümlülüğüne uymama	122
5.1.3.3.3. içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi kararını yerine getirmeme	122
5.1.3.4. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda yer alan özel düzenlemeler	123
5.1.3.5. Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da yer alan düzenlemeler	125
5.1.3.6. Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da yer alan düzenlemeler	125
5.1.3.7. Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da yer alan düzenlemeler.....	126
5.1.3.8. Sermaye Piyasası Kanunu'nda yer alan düzenlemeler.....	126
6. BÖLÜM: SONUÇ	129
7. BÖLÜM: KAYNAKÇA	133

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AYM: Anayasa Mahkemesi

B.: Bölüm

BM: Birleşmiş Milletler

BTk: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu

Bkz.: Bakınız

C.: Cilt

C.D.: Ceza Dairesi

CMK: Ceza Muhakemesi Kanunu

İPC: İdari Para Cezası

İYUK: İdari Yargılama Usulü Kanunu

KVKK: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

m.: Madde

no.: Sayı

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

No: Numara

RG: Resmî Gazete

s.: sayılı

SCH: Sulh Ceza Hakimliği

SPK: Sermaye Piyasası Kanunu

TBK: Türk Borçlar Kanunu

TCK: Türk Ceza Kanunu

TDK: Türk Dil Kurumu

TİB: Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı

TİHEK: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

TMK: Türk Medeni Kanunu

TUBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu

Y.: Yıl

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

1. BÖLÜM: GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte hayatımıza giren internet kullanılmaya başlandığı ilk günden itibaren herkes için vazgeçilmez bir araç olmuştur. İnternetin toplu taşıma araçlarına entegre edilen sistemler aracılığıyla dahi yer altında ve kısa yolculuklarda kullanılır hale getirilmesi de kanaatimizce bunun açık bir göstergesidir. İnternet, dünya üzerinde ilk defa ABD tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak internete ilişkin ilk düzenlemeler Amerikan hukukunda yer almıştır. İlk çıktığı zamanlarda var olmayan ancak az önce de belirttiğimiz üzere teknolojinin gelişmesi ve internet kullanımının -belki de tahmin edilemeyecek bir seviyede- artmasıyla internet ortamı zaman içerisinde kişilik haklarının ihlal edilebildiği bir mecra haline de gelmiştir.

Daha önce de ifade edildiği üzere teknoloji geliştikçe internet kullanımı artmış, internet kullanımı arttıkça internet aracılığıyla erişilebilen birçok yeni uygulama ve platform oluşmuştur. Oluşan bu uygulama ve platformlar günümüzde günlük haber akışının dahi takip edildiği temel bir iletişim ve haberleşme aracı haline gelmiştir. İnternet aracılığıyla erişim sağlanabilen, günümüzde kullanımı oldukça yaygın olan bu uygulama ve platformlar genel olarak sosyal medya uygulamaları olarak adlandırılmaktadır. Sosyal medya kullanım amaçlarına ilişkin katılım düzeyi dağılımlarının değerlendirildiği Ankara’da yaşayan beş yüz doksan üç katılımcının katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırmada, her üç sosyal medya kullanıcılarından birinin sosyal medyayı, güncel olayları ve haberleri takip etmek amacıyla kullandığı tespit edilmiştir¹.

Daha önce de bahsedildiği üzere hukukun temel özelliklerinden biri sürekli olarak değişen ve gelişen hayat düzeninde meydana çıkan, kişi ve kurumların yaşayabilecekleri uyumsuzlıklara sürekli olarak cevap vermektir. Bu sebeple her ülke mevzuatı, yürürlüğe girdiği günden itibaren sürekli olarak değişmekte, ekleme ve çıkarmalarla devamlı yenilenmektedir. Bu yenilikler sonucunda da hukuk düzenince

¹Nurettin Güz ve Esra Serdar Tekeli, “5651 Sayılı İnternet Kanunu ve Toplumsal Algısı,” *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, no.47, (Nisan 2022): 349.

yeni kavramlar oluşturulmakta, kişi ve kurumların mevzuatlarda meydana gelen değişikliklere uyum sağlaması için birtakım yeni düzenlemeler yapılmaktadır.

İnternete ilişkin hukuki düzenlemelere bakıldığında Amerikan, Alman, İngiliz ve Fransız hukukunda yer alan düzenlemelerin öne çıktığı, bu ülkelerde internete ilişkin düzenlemelerin seksenli yılların sonu ile doksanlı yılların başında yapıldığı görülmektedir. Hukukumuzda ise 2000 yılından itibaren yaygın bir şekilde kullanılmaya başlayan internete ilişkin temel düzenleme, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da yer almaktadır. 5651 s. kanunun amacı, erişim sağlayıcı, içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcı gibi internet sükjelerinin yükümlölük ve sorumluluklarını düzenlemek, internet ortamında işlenen belirli suçlarla internet sükjeleri aracılığıyla mücadeleyle ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. 5651 s. kanunun amacından anlaşılan şudur ki; internet sükjeleri, internetin sağlıklı bir şekilde kullanılabilmesi için hem iş birliği yapılan hem de kendilerine birtakım yükümlölükler yüklenen sükjelerdir. 5651 s. kanunun amacının uygulanabilir olması, toplumun internetin kullanımının artması sonucunda ortaya çıkan sosyal medya uygulamaları ve platformunu oldukça sık kullanması sonucunda da Türk hukukunda yeni düzenlemelerin yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda yapılan yeni yasal düzenlemelerin başında 31.07.2020 tarihli ve 31202 sayılı RG'de yayımlanan 7253 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yer almaktadır.

Yürürlüğe giren 7253 s. kanunla, internete ilişkin önemli yenilikler gerçekleştirilmiştir. Bu yeniliklerin başında içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcı internet sükjelerinin ardından sosyal ağ sağlayıcı adında yeni bir internet sükjesine yer verilmesi gelmektedir. 7253 s. kanun, sosyal ağ sağlayıcı adında yeni bir internet sükjesine yer vermiş bu internet sükjesini, sosyal etkileşim amacıyla kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına, görüntülemelerine ve paylaşımlarına imkân sağlayan gerçek ve tüzel kişiler olarak tanımlamıştır. Aynı kanun sosyal ağ sağlayıcı adında yeni bir internet sükjesine yer vermekle kalmamış bu internet sükjesine birtakım yükümlölükler de getirmiştir. Buna göre sosyal ağ sağlayıcı Türkiye'de temsilci bulundurmakla, internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının

ihlal edildiğini iddia eden gerçek ya da tüzel kişiler ve kurum, kuruluşlar ile özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia edilen kişiler tarafından yapılacak başvurulara yanıt vermekle, hukuka aykırılığı hakim veya mahkeme kararıyla tespit edilen içeriğin kendisine bildirilmesi durumunda, bildirimden itibaren yirmi dört saat içerisinde söz konusu içeriği çıkarmakla ve/veya söz konusu içeriğe erişimi engellemekle yükümlü kılınmıştır. Bu yükümlülüklerin ihlali halinde kuşkusuz sosyal ağ sağlayıcının karşılaştacağı birtakım yaptırımlar da öngörülmüştür.

Sosyal ağlar ve sosyal medya uygulamaları hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline geldiğinden tüm bu uygulamalarla ilgili değişiklikler ve düzenlemeler kamuoyunun ilgisini çekmekte, yediden yetmişe yaş fark etmeksizin tüm bireyler tarafından takip edilir hale gelmiştir. Sosyal ağlar ve sosyal medya uygulamalarının yaş grubu fark etmeksizin herkes tarafından sık kullanılır olması, kişiler tarafından erişim sağlanamadığı zaman ruh hali değişimlerinin psikoloji bilimince inceleme konusu olması bu konuya ilişkin detaylı bir şekilde düzenleme yapma zorunluluğunu doğurmuştur.

7253 s. kanunla birtakım yeni düzenleme yapılmasına rağmen, kısa zaman içerisinde sosyal ağ sağlayıcının yükümlülüklerine ilişkin olarak tekrar düzenleme yapılma ihtiyacı duyulmuştur. Kuşkusuz bu ihtiyacın sebebi internet kullanımının artması, internet aracılığıyla erişim sağlanabilen sosyal medya uygulamalar ve platformlarının günümüzde herkes tarafından sıklıkla kullanılması ile sosyal medya uygulamaları ve platformlarının teknoloji geliştikçe kullanıcılarına yeni özellikler sunmaları neticeten de mevcut düzenlemelerin yetersiz kalmasıdır. Bu bağlamda, yeni bir internet süjesi olarak hayatımıza giren sosyal ağ sağlayıcının yükümlülüklerine ilişkin yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren kamuoyunda sıklıkla tartışılan 18.10.2022 tarihli ve 31987 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 7418 sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'da yer almaktadır. 7418 s. kanunda 7253 s. kanunla yapılan değişikliklere eklemeler yapıldığı gibi daha önceden yapılmayan birtakım düzenlemeler de getirilmiştir.

5651 s. kanunun amaç ve kapsamı bakımından uygulanmasında temel kurum, kanunun tanımlar başlıklı m.2/1-ı düzenlemesinde ifade edildiği üzere Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'dur. Sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin olarak yapılan yasal düzenlemelerin başında gelen 5651 s. kanun ek m.4'ün son fıkrasında da ifade edildiği

üzere düzenlemelerin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar BTK tarafından belirlenmektedir. Bu kapsamda BTK tarafından sosyal ağ sağlayıcının yükümlülükleriyle bu yükümlülüklerin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla ilk olarak 29.09.2020 tarihli ve 2020/DK-İD/274 karar numaralı Sosyal Ağ Sağlayıcı Hakkında Usul ve Esaslar yayımlanmış aradan uzun sayılmayacak bir süre geçtikten sonra da bu usul ve esaslar kaldırılarak 7418 s. kanunda yer alan değişiklik ve yeni düzenlemelerin uygulanmasına ilişkin olarak 28.03.2023 tarihli ve 2023/DK-İD/119 karar numaralı Sosyal Ağ Sağlayıcı Hakkında Usul ve Esaslar yayımlanarak düzenlemeler getirilmiştir.

2. BÖLÜM: İNTERNETLE İLGİLİ KAVRAMLAR VE İNTERNETİN ANA SÜJELERİ

2.1. İnternetle İlgili Kavramlar

2.1.1. İnternet

İnternet, international ve network kelimelerinin birleşimiyle adlandırılmış bir ifadedir. ABD Yüksek Mahkemesi tarafından verilen bir kararda da *“birbirleriyle bağlı bulunan bilgisayarlardan oluşan uluslararası ağ, bireylerin dünya çapında haberleşmesi için tamamen yeni ve benzeri olmayan bir ortam”* şeklinde tanımlanmıştır².

ABD yüksek mahkemesi tarafından tamamen yeni ve benzeri olmayan bir ortam olarak tanımlanan internet, ilk kez ABD’de askeri amaçlarla kullanılmıştır. ABD, Sovyetler Birliği’nin 1957 yılında Sputnik uydusunu uzaya göndermesinin ardından savaş sırasında haberleşme kanallarının zarar görmesi ihtimaline karşı tek bir merkezden yönetilmeyen, tek bir ana bilgisayar ünitesinden bağımsız olarak işlevsellik gösteren bir bilgisayar ağı kurabilmek için harekete geçmiştir. Bu amaçla Advanced Research Project Agency (ARPA) isimli bir birim oluşturulmuş ve savaş esnasında sevk ve idarenin kesintiye uğramaması için ayrı yerlerde olan bilgisayarların birbirine bağlanması yoluyla desteklenmesi amaçlanmıştır³. ABD’de kullanılmaya başlanan internet kullanımı zamanla dünya geneline yayılmış ve gelinen noktada hayatımızın ayrılmaz bir parçası olmuştur. Ülkemizde, 1993 yılında⁴ Ankara-Washington arasında kiralık hatla kurulan bağlantı aracılığıyla internet kullanılmaya başlanmıştır. Bu bağlantı ODTÜ ve TÜBİTAK tarafından oluşturulan proje ile ABD merkezli NSFNet’e TCP/IP protokolü üzerinden gerçekleştirilmiştir⁵. İnternetin günümüzde bu

²Mert Asker Yüksektepe, *İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlar* (Ankara: Platon Plus Yayınları, 2022), 11.

³Mine Kaya, *Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme-İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015), 63.

⁴Gülseren Fehmi Şener, “İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları,” *Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, no.1-Cilt 4 (Haziran 2013): 21.

⁵Kaya, *Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme-İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması*, 64.

kadar çok kullanılır olmasında kuşkusuz internetin sınırsız, coğrafi açıdan bağımsız, küresel⁶, merkeziyetçi ve hiyerarşik kontrol yapısından bağımsız, açık, etkileşimli, taşınabilir, yakınsayıcı, kullanıcı denetimli ve altyapıdan bağımsız olmasıdır⁷. Nitekim internetin etkileşimlilik özelliği, çift ya da daha fazla yönlü bir iletişim modeli olduğu için iletişimin alıcısı olarak aktif bir katılımcı aradığından bu özellik interneti geleneksel kitle iletişim araçları olan dergi, gazete, televizyon ve radyodan ayıran temel özelliktir⁸.

Ancak internetin her geçen gün daha çok kullanıcıya ulaşması ve yaşamın her noktasında rol alması, birtakım olumsuzlukları beraberinde getirmiştir. İnternet ortamı üzerinde ve/veya internet aracılığıyla işlenen suçlar dolayısıyla kişilik haklarının zedelenmesi nedeniyle internete dair hukuki düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyaca ilişkin olarak Türk hukukunda internete ilişkin düzenlemelerin yer aldığı temel kanun 04.05.2007 tarihinde kabul edilen ve 23.05.2007 tarihli 26530 sayılı RG’de yayımlanan 5651 s. kanundur. 5651 s. kanun m.1’de ifade edildiği üzere bu kanunun amacı aşağıda detaylı bir şekilde değinilen internet sükjelerinin yükümlölük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla internet sükjeleri aracılığıyla mücadeleyle ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

5651. kanunda her ne kadar direkt olarak internete dair bir tanım yapılmamışsa da *tanımlar* başlıklı m.2-g’de yer alan düzenlemede internet ortamının tanımına yer verilmiştir. Buna göre internet ortamı, “*haberleşme ile kişisel veya kurumsal bilgisayar sistemleri dışında kalan ve kamuya açık olan internet üzerinde oluşturulan ortam*” olarak tanımlanmıştır. Kanundaki internet ortamı tanımından yola çıkarak interneti kısaca “*dünya çapında bilgi edinmeyi ve iletişim kurmayı sağlayan küresel bir ağı*” şeklinde tanımlamak mümkündür⁹. AYM de 11.11.2015 tarihli ve 2013/2623 numaralı başvuru hakkında verdiği kararında¹⁰ internetin herhangi bir sınırlama

⁶Moon, Laura E., “A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems,” *HeinOnline*, Cilt 28 (2), (2019): 642.

⁷Kaya, *Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme-İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması*, 65.

⁸Haluk Birsen, “İnternet İletişimi, İletişim Özgürlüğü, Yasalarla Belirlenen Sınırlar,” *Akdeniz İletişim Dergisi*, no.14, (Aralık 2010): 133.

⁹Mehmet Bedii Kaya, *İnternet Hukuku* (İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2021): 1.

¹⁰“...Ulaşılabilirliği, haber ve fikirlerin saklanması süresi ve kapasitesi ile hacimce büyük haber ve fikirleri iletme imkânı gözetildiğinde internet, halkın haber almasının ve bilgilerin iletilmesinin gelişiminde önemli bir role sahiptir. İnternet, herhangi bir sınırlama gözetmeksizin herkesin haber ve fikirlere ulaşması ile fikirlerini yayması noktasında çok önemli bir imkân sağlamaktadır. Bu durum ifade özgürlüğü açısından da çok geniş bir alan yaratmaktadır.” erişim 27 Eylül 2023. Kararın tam metni için bkz. resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151208-8.pdf

gözetmeksizin herkesin haber ve fikirlere ulaşması ile fikirlerini yayması noktasında çok önemli bir imkân sağladığını ifade etmiştir¹¹.

Tüm bu bilgilerden yola çıkarak internet özetle, bilgiye küresel bazda erişme imkânı veren bir iletişim ağıdır¹². İnternete erişim hakkının günümüz koşullarında ifade hürriyeti ve haberleşme özgürlüğünün gözetilmesi gerekliliği bakımından temel bir insan hakkı olduğunu söylemek de kaçınılmazdır¹³. Nitekim AYM, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı tarafından eski adıyla Twitter yeni adıyla X'in internet sitesine erişimin engellenmesine dair verilen karara karşı yapılan 2017/22355 numaralı başvuru üzerine verdiği 26.12.2019 tarihli kararında internet sitesine erişimin engellenmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini net bir şekilde ifade etmiştir¹⁴.

Bu bağlamda AYM tarafından verilen kararlara bakıldığında AİHM'e paralel bir görüş benimsendiği görülmektedir. AİHS m.10'da düzenlenerek koruma altına alınan ifade özgürlüğü madde metninde, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğü ile haber ve görüş alma ile yine haber ve görüşme verme özgürlüğünü de kapsar nitelikte geniş bir şekilde tanımlanmıştır. İnternete erişimin de madde metninde sayılan özellikleri haiz olması nedeniyle bu koruma kapsamında yer alacağını söylemek kuşkusuzdur. Nitekim dünyaca ünlü Times Gazetesi tarafından AİHM'e yapılan 3002/03 – 23676/03 numaralı başvuru üzerine AİHM, internet sitelerinin erişilebilirlikleri ve çok sayıda veriyi saklamak ve yaymak konusundaki yeterlilikleri sebebiyle, kamuoyunun güncel haberlere erişimine ve daha genel olarak haberlerin iletilmesinin kolaylaşmasına büyük oranda hizmet ettiğini belirtmiştir. Dolayısıyla internete erişimin temel bir hak olduğu ve ifade özgürlüğü kapsamında yer aldığı açıktır¹⁵.

¹¹Ulaş Karan, *İfade Özgürlüğü* (Ankara: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-2, 2018): 54.

¹²Mehmet Bedii Kaya, "İnsan Hakları Ekseninde İnternetin Kontrolü ve Hukuki Sorumluluk Rejimi," *AYM Yayınları Anayasa Yargısı*, no.2-Cilt 37 (Aralık 2020): 159.

¹³Bahadır Aziz Sakin, "Temel Hakların Korunması Bağlamında İnternet Aktörlerinin Sorumlulukları," *AYM Yayınları Anayasa Yargısı*, no.2-Cilt 37 (Aralık 2020): 272.

¹⁴"...İfade özgürlüğü sadece düşünce ve kanaate sahip olma özgürlüğünü değil, aynı zamanda sahip olunan düşünce ve kanaati (görüşü) açıklama ve yayma, buna bağlı olarak haber veya görüş alma ve verme özgürlüklerini de kapsamaktadır. erişim 26 Eylül 2023. Detaylı bilgi için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/01/20200115-6.pdf>.

¹⁵Karan, *İfade Özgürlüğü*, 53.

2.1.2. IP Adresi

30.11.2007 tarihli ve 26716 sayılı RG’de yayımlanan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m.3/1-h’de IP adresi, “*belirli bir ağa bağlı cihazların birbirini tanımak, birbirleriyle iletişim kurmak ve birbirlerine veri yollamak için kullandıkları, İnternet Protokolü standartlarına göre verilen adres*” şeklinde tanımlanmıştır. Madde metninde geçen veri ifadesi İngilizce’deki *data* kelimesinin karşılığı olarak kullanılmakta olup aynı yönetmelik m.3/1-p’de de veri, *bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değer* olarak tanımlanmaktadır. Veri kavramının teknik olarak, sistem tarafından bir araya getirilmesi veya özel yöntemlerle işlenmesi halinde bilgiye dönüşen numerik veya alfabetik nitelikteki parçacıklar olarak tanımlanması da mümkündür¹⁶. Özetle IP adresini en basit şekilde, internete bağlanan herhangi bir cihazın tanımlanmasını sağlayan rakamlar dizisi¹⁷ olarak tanımlamak yerinde olacaktır.

İnternete erişimi sağlayan her bir cihazın kendisine ait bir internet protokol numarası bulunmaktadır. Bununla birlikte cihazların birbirleriyle iletişim kurması bu protokol numaraları aracılığıyla sağlanmaktadır¹⁸. Dolayısıyla internet bağlantısına sahip olan her bir cihazın IP adresine sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus IP adresinin hangi cihaza ait olduğudur. Örneğin evlerde ya da işyerlerinde bulunan modemler aracılığıyla internete bağlanıldığında IP adresine sahip olan cihaz modem değil internete bağlanan cihazın kendisidir. Günümüzde internet bağlantısı özelliği olan bu cihazlar da cep telefonları, bilgisayarlar, tabletler, akıllı saatler ve benzeri cihazlardır.

IP adresi, ağa bağlı cihazların birbiri tanımlaması, birbiriyle iletişim kurması ve birbirleri arasında veri aktarımı yapabilmesi için kullanılan bir adresleme sistemidir. İnternete bağlanma özelliği olan her cihazın *Internet Protocol* (IP) olarak adlandırılan numerik bir adresi bulunmaktadır. IP adresleri, yanına port eklenerek ya da portla çoğaltılarak erişim sağlanamayan bir internet sitesine yeniden erişim imkânı vermektedir. Bu noktada port kavramından bahsetmek yerinde olacaktır. Port, ağ

¹⁶Hatice Akıncı, Emre Alç ve Cüneyd Er, *Türk Ceza Kanunu ve Bilişim Suçları, Bilişim Hukuku Üzerine Yazılar İnternet ve Ceza Hukuku Panel*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014, 174.

¹⁷Ferhat Tuna Kırış, “Ceza Hukuku Açısından İnternet Yayıncılığı,” (Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi 2019,) 6.

¹⁸Gülseren, “İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları”, 21.

bağlantılarının başladığı ve bittiği, belirli bir işlemi veya bir ağ hizmeti türünü tanımlayan, kısaca bağlantı noktası olarak da adlandırılabilir mantıksal sanal bir noktadır¹⁹. Her bir port, belirli bir işlem veya hizmetle ilişkilendirilebildiğinden örneğin aynı internet bağlantısı üzerinden tek bir bilgisayara ulaşan iki elektronik posta bu portlar sayesinde web sayfalarından farklı bir bağlantı noktasına yönlendirilebilir. En temel işlevi veri alışverişi sağlamak olan portlar da IP adresleri gibi numeriktir. IP adresleri portlara bölünür ve böylelikle her bir IP adresi aynı anda birden çok veri alışverişi yapabilir hale gelmektedir. Özetle bir internet sitesini gezerken aynı anda elektronik postaların kontrol edilebilir olması portlar sayesinde.

IP adreslerinin sabit bir noktaları ve tek merkezleri bulunmadığından bunlar tamamen kavramsal niteliktedir. IP adresleri, coğrafi konumlardan bağımsız olduğundan ağdaki konum hakkında herhangi bir bilgi aktarmamaktadır²⁰.

Yargıtay 8.CD'nin 05.11.2015 tarihli, 2015/5541 E. ve 2015/24100 K. sayılı kararında da ifade edildiği üzere IP adresleri dinamik (değişken) ve statik (durağan) olarak iki bölüme ayrılmaktadır²¹. İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m.3/1-n'de statik IP adresine karşılık gelmek üzere sabit IP adresinin tanımına yer verildiği bu tanımın da *belirli bir ağa bağlı cihazların birbirini tanımak, birbirleriyle iletişim kurmak ve birbirlerine veri yollamak için kullandıkları, zamana, oturuma göre değişmeyen ve sistem yöneticisi tarafından belirlenip tanımlanan ve değiştirilebilen IP adresi* olarak yapıldığı görülmektedir.

İlgili yönetmelikte tanımlanmış olmasa da uygulamada genel olarak genel olarak dinamik IP adresi kullanılmaktadır. Bu noktada hemen belirtmek gerekir ki dinamik IP adresi, zaman ve cihazlarda aktif olan oturuma göre değişmektedir. Statik IP adresi ise belirli bir ağa bağlı cihazların ağ üzerinden birbirlerine veri aktarımı yapabilmek için kullanılan, zamana ve aktif olan oturuma göre değişiklik göstermeyen, sistem yöneticisi tarafından tanımlanan ve değiştirilebilen IP adresi bölümüdür. Yargıtay 15.CD'nin 09.01.2017 tarihli, 2014/8947 E. ve 2017/44 K. sayılı kararında da ifade edildiği üzere internet kullanıcılarının Türk Telekom, Vodafone ve Turkcell gibi sağlayıcılardan statik IP adresi talep edebileceğini, bu şekilde bir talepte bulunulması

¹⁹İrem Denli, "Bilgisayarlarda Karşımıza Çıkan Port Nedir ve Ne İşe Yarar?" Ağustos 20, 2021. <https://www.webtekno.com/port-nedir-ne-ise-yarar-h113703.html>

²⁰Kaya, *İnternet Hukuku*, 17.

²¹"...Statik (durağan) ve dinamik (değişken) olmak üzere iki tip IP adresi bulunmaktadır. Değişken IP'lerde erişimin dakika ve saniyesi önem arz etmektedir."

durumunda abonelik süresince internete her erişim sağlandığında statik IP ile erişim sağlayabileceği, kullanıcının statik IP adresi talebinde bulunmaması durumunda ise internete bağlanılan IP adreslerinin değişkenlik gösterebileceği ifade edilmektedir. IP adreslerinin değişkenlik gösterebilmesinin sebebi ise internet bağlantısının herhangi bir şekilde kopması sonucu yeniden gelmesi veya modemden yeniden başlatılması durumunda servis sağlayıcının ilgili kullanıcının modeme o an boşta olup kullanılmayan IP adreslerinden birini atayabilecek olmasıdır. Bu şekilde yapılacak atama da aynı IP adresinin değişik zamanlarda farklı kullanıcılara verilebileceği sonucunu doğuracağından mutlaka dikkate alınması gereken bir olgudur²².

Sanılanın aksine IP adresi, kişiyi değil ağdaki cihazı göstermektedir²³. Uygulamada internet ortamında işlenen suçların faillerinin bulunulabilmesi için yapılan ilk araştırma IP adresi araştırmasıdır. Ancak IP adresi, az önce de belirtildiği üzere kişiyi değil ağa bağlanan cihazı gösterdiğinden direkt olarak failin bulunmasını sağlamaz. Ancak IP adresi, dolaylı olarak suçun işlendiği zaman diliminde cihazın kim tarafından kullanıldığını tespit etmeye yardımcı olduğundan suçun faili bulunabilmektedir. Yine uygulamada kolluk kuvvetlerine yapılan şikâyet veya cumhuriyet başsavcılığına yapılan suç duyurusu sonucunda savcılık tarafından gerçekleştirilen soruşturmada IP adresinin öğrenilmesi amacıyla kolluk kuvvetlerine müzekkere yazılarak BTK, emniyet müdürlüğü ve benzeri kurumlarla yazışma yapılarak IP adresinin öğrenilmesi için araştırma yapılmaktadır.

Ancak uygulamada IP adreslerinin tespiti sonucunda faile ulaşma bakımından birçok problem bulunmaktadır. Bunlardan ilki faillerin internet üzerinden işlenen suçlarda internet kafelerde bulunan bilgisayarları tercih etmeleridir. 5651 s. kanun uyarınca

²²“...IP adresi araştırılırken de, internet protokol (IP) adresinin internet ya da herhangi bir TCP/IP protokolü (transfer kontrol protokol/internet protokol) kullanılan ağ üzerinden (örneğin ev içi ağ) haberleşecek olan cihazların alışverişleri esnasında birbirlerinin erişim adreslerini belirlemek amacıyla kullanıldığı, bir IP adresinin bir cihaza geçici bir süre ile atanabileceği gibi, o cihazın değişmeyen IP adresi olarak da kalabileceği, bu nedenle birincisi cihaza ait olan statik IP, diğeri ise boşta olup IP sağlayıcı tarafından istenildiğinde atanan değişken olarak adlandırılan IP olmak üzere iki tip IP adresi olduğu, günlük hayatta evlerde kullanılan ADSL modemlerin de benzer bir uygulamayı içerdiği, herhangi bir servis sağlayıcıya (örneğin Türk Telekom) abone olan kullanıcının, servis sağlayıcıdan statik IP adresi talep ettiği takdirde, aboneliği süresince internete her eriştiğinde bu statik IP ile erişmiş olacağı, kullanıcı statik IP adresi talebinde bulunmaz ise internete bağlandığı IP adreslerinin değişkenlik gösterebileceği, çünkü kullanıcının internet bağlantısı kopup yeniden geldiğinde ya da modemini yeniden başlatması aşamasında, servis sağlayıcının ilgili kullanıcının modeme o an boşta olup kullanılmayan IP adreslerinden birini atayabileceği, dolayısıyla aynı IP adresinin, değişik zamanlarda farklı kullanıcılara verilebileceğinin dikkate alınması...”

²³Kaya, *İnternet Hukuku*, 19.

internet kafelerinin zaman damgasıyla birlikte log kayıtlarını saklama yükümlülüğü bulunsa da etkin bir denetim gerçekleştirilmemesi sebebiyle internet kafeler bu yükümlülüğünü yerine getirmediğinden fail çoğu zaman bulunamamaktadır. Diğer problem ise IP adreslerini anlık olarak değiştiren ve olduğundan farklı gösteren uygulamaların bulunmasıdır. Çoğu zaman VPN veya IP değiştirici adı verilen uygulamalar kullanılarak aslından farklı IP adresleri gösterilerek asıl IP adreslerinin tespit edilmesi imkansızlaştırılmakta böylece faile ulaşmak mümkün olmamaktadır.

2.1.3. Alan Adı Sistemi (DNS)

Herhangi bir internet sitesinin IP adresinin, adres çubuğuna yazılmasıyla birlikte ilgili internet sitesine erişim sağlanması mümkündür. Ancak IP adresi daha önce de ifade edildiği üzere rakamlardan oluştuğundan bu şekilde akılda kalması çok mümkün değildir. Bu nedenle her bir IP adresine karşılık gelen bir alan adı yani DNS kullanılmaktadır²⁴. Dolayısıyla DNS, internet üzerinde web sitelerin alan adı ile IP adresi eşleştirmesi yapan servislerdir²⁵. İnternetin dünya genelinde yaygın kullanımı, internette ticaret yapılmasının ekonomi içerisinde önemli bir pay edinmesi, günlük iletişimin internet aracılığıyla gerçekleşmesi de internette istenilen adrese ulaşmayı sağlayan alan adlarını daha kullanılır ve aranır bir noktaya taşımaktadır²⁶.

Dolayısıyla, internet sitelerine erişim amacıyla kullanılan IP adreslerinin hatırlanması zor olduğu için alan adı sistemi (DNS) geliştirilmiş ve IP adreslerinin yerine geçen harf dizilerinin kullanılması sağlanmıştır. Örneğin, tarayıcıya google.com yazıldığında aslında numerik sisteme göre yazılan IP adresine kodlanmış Google arama motorunun içeriğine erişim sağlanmaktadır²⁷. Dolayısıyla alan adını özetle, internet sitelerinin adresini belirlemek için kullanılan ve IP adresinin yerine geçen ad olarak tanımlamak mümkündür²⁸.

İnternetin kullanılmaya başladığı dönemden bugüne kadarki süreçte hukuki niteliğine ilişkin tartışmaların devam ettiği ekonomik değeri oldukça yüksek olan alan adlarının

²⁴Yavuz Selim Karakaya “Sosyal Medyaya Erişimin Engellenmesi: İfade Özgürlüğü Açısından Bir Değerlendirme”, (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, 2018,) 61.

²⁵Bilge Çiner, *İnternet Yayınlarının Cezai Sorumluluğu ve Erişimin Engellenmesi* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 20.

²⁶Zeliha Karaman, *İnternet Alan Adı Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları: Karşılaştırmalı Bir Analiz* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), 44.

²⁷Kaya, *İnternet Hukuku*, 19.

²⁸Kaya, *İnternet Hukuku*, 19.

hukuki niteliğinin ne olduğuna ilişkin ise birçok farklı görüş bulunmaktadır²⁹. Hukukumuzda da alan adlarına ilişkin düzenlemeler içeren 07.11.2020 tarihli ve 27752 sayılı RG’de yayımlanan İnternet Alan Adları Yönetmeliği bulunmaktadır. Bu yönetmeliğin amacı, “.tr.” uzantılı alan adları yönetimine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesidir.

Yönetmeliğe ek olarak alan adlarına ilişkin olarak düzenlemeler içeren diğer hükümleri 2013 yılında yine BTK tarafından yayınlanan İnternet Alan Adları Tebliği’nde yer almaktadır. Bu tebliğin amacı, kayıt kuruluşlarının belirlenmesi, faaliyet göstermesi ve “.tr” uzantılı internet alan adlarının yaşam çevrimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Görülmektedir ki ilgili tebliğ de on sene önce yayımlanmış ve yayımlanmasının ardından oldukça uzun bir süre geçmiş tebliğdir. Bu nedenle 10.06.2023 tarihli ve 32217 sayılı RG’de yayımlanan İnternet Alan Adları Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile günümüz koşullarına uygun düzenlemeler getirilmiştir.

Belirlenen alan adlarının tescili sağlandığından bir alan adı yalnızca bir kere tescil edilebilecek ve daha önce tescil edilmiş bir alan adının başkası tarafından alınması ve tescil edilmesi mümkün olmayacaktır.

2.1.4. URL

Her web sitesinin internet üzerinde bulunduğu yeri belirten *adres Uniform Resource Locator* “URL” olarak adlandırılmaktadır³⁰. URL, internette resim, yazı veya müzik gibi bir kaynağa karşılık gelen, standart formata uygun harfler dizisi olarak tanımlanabilecektir. Günlük hayatımızdan bir örnekle URL kavramını anlatmak gerekirse URL, internette gezinirken herhangi bir linke tıklandığında tarayıcının adres çubuğunda görünen adrestir³¹.

URL, protokol, alan adı, alan adı uzantısı, yol ve dosya adı olmak üzere beş ayrı bölümden oluşmaktadır. Her bir bölüm internet sunucusuna erişmek için gerekli olan bilgileri sağlar. Bir bölümün eksik olması ilgili internet sunucusuna erişilememesi sonucuna sebep olacaktır. Kavramların oldukça soyut olması sebebiyle daha iyi anlaşılabilmesi için bu noktada bir örnek üzerinden anlatım yapmanın yerinde olacağı

²⁹Karaman, *İnternet Alan Adı Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları: Karşılaştırmalı Bir Analiz*, 47.

³⁰Çiner, *İnternet Yayınlarının Cezai Sorumluluğu ve Erişimin Engellenmesi*, 20.

³¹Kaya, *İnternet Hukuku*, 21.

kanaatindeyiz. Bir lisansüstü eğitim programı öğrencisinin araştırma yapmak üzere çalışma konusuyla ilgili olarak daha önce yazılmış tezleri taramak üzere adres çubuğuna “https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tarama.jsp yazarak ilgili siteye erişim sağladığı örnekte “https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tarama.jsp bir URL olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu URL’nin “https://” kısmı protokol bölümünü, “tez.yok.gov.” kısmı alan adı bölümünü, “.tr” kısmı alan adı uzantısı bölümünü, “/UlusalTezMerkezi/” yol bölümünü, “tarama.jsp” kısmı ise dosya adı bölümünü oluşturmaktadır. Görüldüğü üzere alan adı URL’nin bir bölümü olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bir önceki başlıkta incelenen alan adı URL’nin yalnızca bir bölümünü oluşturmaktadır.

Yine yukarıda yer alan örnekte görüleceği üzere URL adreslerinin bir bölümü olan alan adı uzantısı internet yayınının hangi ülke üzerinden yapıldığını göstermektedir. Bu uzantılar her ülke için kısaltılmış kodlardır. Daha önce Alan Adları Yönetmeliği’nden bahsederken değinildiği üzere Türkiye için “.tr” kısaltması kullanılırken, Fransa için “.fr”, İngiltere için “.uk”, Almanya için ise “.de” kısaltmaları kullanılmaktadır³².

Uygulamada URL adresleriyle ilgili en sık karşılaşılan sorun URL adreslerinin “https” uzantılı olması sebebiyle söz konusu URL adresi hakkında verilen erişim engellenmesi kararının teknik olarak yerine getirilememesidir. Nitekim bu teknik imkânsızlık dolayısıyla sulh ceza hakimlikleri tarafından çoğu zaman erişimin engellenmesi talepleri reddedilmektedir. Ancak Yargıtay 19.CD’nin 10.03.2021 tarihli, 2021/256 E. ve 2021/2774 K. sayılı kararında teknik imkansızlığın talep değerlendirilirken göze alınmaması gerektiği, yapılacak değerlendirmenin erişimin engellenmesi talep edilen URL adresinde yer alan içeriğin kişilik haklarını ihlal edip etmediği ve içeriğin ifade özgürlüğü sınırlarında kalıp kalmadığı noktasında olması gerektiği şeklinde karar verilirken³³ daha güncel bir karar olan Yargıtay 7.CD’nin 27.01.2022 tarihli,

³²Çiner, *İnternet Yayınlarının Cezai Sorumluluğu ve Erişimin Engellenmesi*, 20.

³³“...Başvuruya konu somut uyumsuzlukta; başvuranın toplamda (10) adet URL adresinde kişilik haklarını ihlal eden yayın yapıldığından bahisle erişime engellenmesinin talep ettiği, ilgili Sulh Ceza Hakimliğince, yabancı (yurt dışı kaynaklı) sosyal ağ sağlayıcılarının URL adreslerinin “https” uzantılı olması gerekçesiyle reddine karar verildiği, karara yapılan itirazın da gerekçesiz biçimde reddedildiği görülmektedir. Yukarıda izah edildiği üzere, erişimin engellenmesi talebinin uygulanmasına (infazına) dair teknik gerekçeler, Sulh Ceza Hakimliğinin inceleme ve değerlendirme konusu olmayıp, yapılan itirazın merci tarafından esasen incelenerek, yayının kişilik haklarının ihlal edip etmediği ve ifade özgürlüğü kapsamında kalıp kalmadığının araştırılması ile bu hususta internet yayın uzantılarının

2021/29298 E. ve 2022/1757 K sayılı kararında URL adreslerinin “https” uzantılı olup olmadığına bakılmaksızın erişim engellenmesi talebinin değerlendirilmesi gerektiği yönünde karar verilmiştir³⁴.

2.1.5. Kullanıcı

Kullanıcı, İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m.3/1-1’de *aboneliği olup olmamasına bakılmaksızın internet ortamından yararlanan gerçek veya tüzel kişiler* olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla kullanıcılar internet bağlantısı sayesinde internet platformları, sosyal medya uygulamaları ve sosyal ağ sağlayıcılar aracılığıyla sağlanan hizmetlerden yararlanan gerçek veya tüzel tüm kişilerdir³⁵.

2020 yılında yapılan bir araştırmaya göre dünya üzerinde 4,57 milyar internet kullanıcısı bulunurken³⁶ 2021 yılı itibariyle yine We Are Social ve Hootsuite tarafından yayınlanan “Digital 2021: Global Digital Overview” raporuna göre internet kullanıcı sayısı 4,66 milyara ulaşmış, bu sayının da dünya nüfusunun %59,5’ine isabet ettiği tespit edilmiştir³⁷. We Are Social 2022 Raporu’na göre ise ülkemizde aktif sosyal medya kullanıcısı sayısı 54 milyon olurken³⁸ dünya üzerinde X’in kullanıcı sayısı 2023 yılının temmuz ayında rekor kırarak 541 milyondan fazladır³⁹.

“https” olup olmadığına bakılmaksızın bir karar verilmesi gerekirken itirazın reddedilmesinin hukuka aykırı olduğu anlaşılmakla...” erişim 5 Ağustos 2023.

³⁴“...Başvuruya konu somut uyumsuzlukta; başvuran vekili tarafından, talebe konu URL adreslerinde kişilik haklarını ihlal eden yayın yapıldığından bahisle erişim engellenmesinin talep ettiği, ilgili Sulh Ceza Hakimliğince, yabancı (yurt dışı kaynaklı) sosyal ağ sağlayıcılarının URL adreslerinin “https” uzantılı olması gerekçesiyle reddine karar verildiği, karara yapılan itirazın da gerekçesiz biçimde reddedildiği görülmektedir. Yukarıda izah edildiği üzere, erişimin engellenmesi talebinin uygulanmasına (infazına) dair teknik gerekçeler, Sulh Ceza Hakimliğinin inceleme ve değerlendirme konusu olmayıp, yapılan itirazın merci tarafından esastan incelenerek, yayının kişilik haklarının ihlal edip etmediği ve basın özgürlüğü kapsamında kalıp kalmadığının araştırılması ve bu hususta internet yayın uzantılarının “https” olup olmadığına bakılmaksızın bir karar verilmesi gerekirken itirazın reddedilmesinin hukuka aykırı olduğu anlaşılmakla...”

³⁵Veli Özer Özbek, “İnternet Kullanımında Ortaya Çıkabilecek Bazı Ceza Hukuku Sorunları,” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.1-Cilt 4 (Haziran 2002): 109.

³⁶Sakin, “Temel Hakların Korunması Bağlamında İnternet Aktörlerinin Sorumlulukları”, 273.

³⁷Murat Volkan Dülger, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 86.

³⁸Ayberk Konuralp Özyılmaz, Seda Suna ve Recep Köroğlu, “Sosyal Medya Şirketlerinin Türkiye’de Temsilcilik Açma Zorunluluğu,” *GSI Articleletter Kış Özel Sayısı*, 2022, 85.

³⁹Gökay Uyan, “Elon Musk, Twitter’ın Aylık Kullanıcı Sayısını Açıkladı: 2023’ün Rekoru Kırıldı!” Temmuz 28, 2023, <https://www.webtekno.com/twitter-aylik-kullanici-sayisi-h136306.html>

2.1.6. İnternet Trafiği Bant Genişliği

İnternet trafiği bant genişliği en basit haliyle iletim kapasitesi, veri trafiği miktarı olarak tanımlanabilir. Bir internet sitesinin bant genişliği ne kadar fazla olursa o internet sitesinden iletilecek olan verinin kapasitesi o kadar fazla olur. Bant genişliğinin fazla olması, kullanıcılara verileri hızlı bir şekilde indirme ve yükleme imkânı sağlar. Bu imkân sayesinde de verilerin aktarım hızı artacağından kullanıcılar daha hızlı ve iyi bir internet kullanımına sahip olur.

5651 s. kanun ek m.4/10 düzenlemesi uyarınca bant genişliğinin daraltılmasına yönelik karar verilmesi durumunda bu kararın erişim sağlayıcılara bildirilmek üzere BTK'ye gönderileceği, kararların gereğinin de bildirimden itibaren derhal ve en geç dört saat içerisinde erişim sağlayıcıları tarafından yerine getirileceği düzenleme altına alınmıştır.

2.1.7. Ağ

İnternete bağlanmak bir anlamda herhangi bir ağın parçası olmaktır. Ağ, cihazların bilgi paylaşması ve iletişim kurmasına olanak tanıyan özel donanım veya yazılım kullanan, birbirine fiziksel veya mantıksal olarak bağlanmış bilgisayarların veya diğer ağ cihazlarının toplamı olarak ifade edilmektedir⁴⁰.

İnternet ağına bağlı bilgisayarlar ve diğer tüm cihazlar arasındaki iletişimin gerçekleşebilmesi için kabul edilmiş standart kurallar internet protokolleri olarak adlandırılmakta, bu protokoller de iletişim sürecinde bağlantıyı sağlayan noktalar arasında iletişim kurulabilmesini sağlamaktadır⁴¹.

Ağlar, bağlantı amaçlı ağlar ve paylaşım amaçlı ağlar olarak temel iki ana gruba ayrılmaktadır. Bu kapsamda ağlar, internete erişmek, erişimi paylaşmak, veri güvenliği ve yönetimini sağlamak, performans artırmak ve dengelemek, oyun oynamak ve benzeri eğlence amaçlı kullanımları sağlamaktadır⁴².

⁴⁰Kaya, *İnternet Hukuku*, 14.

⁴¹Kaya, *Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme-İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması*, 67.

⁴²Kaya, *İnternet Hukuku*, 15.

2.1.8. Sosyal Ağ

Sosyal ağın net bir tanımı olmamakla birlikte 5651 s. kanunda da direkt olarak sosyal ağ tanımına yer verilmemiştir. Sosyal ağ siteleri, bir sonraki başlıkta ele alınacak olan sosyal medyanın türü, dijital özellikleri, teknik altyapısı, içerdiği uygulamalar, kullanıcıların oluşturabildikleri gruplar ve birbirleriyle iletişim türlerine göre ayrıldığı çeşitli gruplardan biridir. Buna göre sosyal ağ siteleri, kullanıcılarına, kişisel bilgilerini ekleyerek oluşturdukları kullanıcı hesapları aracılığıyla, diğer kullanıcılarla iletişime geçme imkânı sağlamaktadır⁴³. Mukayeseli hukuk düzenlemeleri arasında öne çıkan Alman Sosyal Ağ Kanunu'nun birinci maddesinde sosyal ağ, *“kullanıcıların, herhangi bir içeriği diğer kullanıcılarla paylaşmalarını veya bu içeriği kamuoyuna sunabilmelerini gelir elde etmek amacıyla sağlayan, internette servis sağlayıcılığı hizmeti veren işletmeler olarak tanımlanmaktadır*⁴⁴. Görülmektedir ki söz konusu tanımda ayırt edici nokta sosyal ağların gelir elde etme amacı olmasıdır. Her ne kadar bir hizmet sunan tüm işletmelerin amacı gelir elde etmek olsa da bir işletmenin sosyal ağ olarak tanımlanabilmesi için gelir elde etme amacının olması kanaatimizce ayırt edici bir unsur değildir. Nitekim öğretide yer alan bir başka tanıma göre sosyal ağ, kişilerin diğer kişiler ile içerik paylaşmak suretiyle iletişim kurabilmelerine olanak yaratan platformlardır⁴⁵. Bu tanım, kanaatimizce sosyal ağlar için kullanılabilecek en öz tanımdır.

Sosyal ağlar, kullanıcısı toplumdaki herhangi bir kişinin olabileceği, bu kişiler tarafından kullanıldıkça gelişen ve kullanımı yaygınlaşan mecralardır⁴⁶. Sosyal ağlara erişim sağlanması için ise kullanıcıların mutlaka internet erişimi özelliğine sahip bir cihaza sahip olması gerekmektedir. Bu cihazlar internetin kullanılmaya başladığı ilk zamanlarda çoğunlukla bilgisayarlar olurken günümüzde cep telefonları, tablet, taşınabilir bilgisayarlar, akıllı saatler olmak üzere hemen hemen tüm elektronik cihazlardır.

⁴³Gülhan Gezer, “Sosyal Medya Özgürlüğü ve Masumiyet Karinesi İkilemi” (Yüksek lisans tezi, Yaşar Üniversitesi, 2022,) 13.

⁴⁴Bülent Kent, “Alman Hukukunda Sosyal Ağların Düzenlenmesi ve Alman Sosyal Ağ Kanunu,” *Bilişim Hukuku Dergisi*, no.1-Cilt 2, (Haziran 2020): 3.

⁴⁵Ahmet Çubukçu “Almanya’nın Sosyal Ağ Yasasının Nefret Söylemi İçeriklerinin Kaldırılması Bakımından İncelenmesi: Türkiye İçin Öneriler,” *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.2-Cilt 3, (Aralık 2020): 165.

⁴⁶Mustafa Akgül, “İnternet Yasakları ve Hukuk,” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, no.78, (2008): 355.

Sosyal ağlar hakkında yapılan bir araştırmaya göre dünya üzerinde 3,96 milyar, Türkiye’de ise 52 milyondan fazla kişi aktif bir şekilde sosyal ağları kullanmaktadır⁴⁷. Kuşkusuz yapılan araştırmalarda ortaya çıkan istatistiklerde, kişilerin kendi adlarına kayıtlı ve/veya sahip oldukları farklı e-posta adresleri üzerinden oluşturdukları birden fazla kullanıcı hesabı sayısı dikkate alınmamaktadır. Sosyal ağ sitelerine Facebook, LinkedIn ve Myspace örnek gösterilebilir.

Yargıtay 12.CD’nin 01.03.2017 tarihli, 2015/10388 E. ve 2017/1556 K. sayılı kararında da ifade edildiği üzere sosyal ağların tümünde esas amacın kullanıcıların birbirleriyle haberleşmelerini ve çeşitli paylaşımlarda bulunarak eğlenmelerini sağlamak olduğu bu nedenle de sosyal ağların verileri otomatik işleme tabi tutup işlemesi ve yeniden sunması gibi bir amacı olmaması nedeniyle bilişim sistemi olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir⁴⁸. Görülmektedir ki bu kararda da sosyal ağların gelir elde etme amacı gibi bir özelliğinden bahsedilmemiştir.

2.1.9. Sosyal Medya

Sosyal medya, internet kullanıcılarının birbirleriyle etkileşim kurarak her türlü veri paylaşımında bulunduğu⁴⁹ sosyal ağlardaki çevrimiçi etkinlikler olarak tanımlanabileceği gibi⁵⁰ günlük bir ifadeyle kullanıcıların internette bir başkalarıyla etkileşimde bulunduğu dijital platformlardır⁵¹. AYM de 29.05.2014 tarihinde 2014/4705 başvuru numaralı olaya ilişkin olarak verdiği kararında sosyal medyayı *“medya içeriğini oluşturmak, yayınlamak ve yorumlamak şeklinde bireysel katılıma imkân veren, şeffaf ve karşılıklı iletişim kurulan bir platform, dünyadaki tüm*

⁴⁷Sakin, “Temel Hakların Korunması Bağlamında İnternet Aktörlerinin Sorumlulukları,” 273.

⁴⁸ “...Sosyal ağların tümünde esas amaç bir bilişim sistemi gibi verilerin otomatik işleme tabi tutulup işlenmesi ve yeniden sunulması değil, kullanıcıların birbirleri ile haberleşmelerini ve çeşitli paylaşımlarda bulunarak eğlenmelerini sağlamaktır. Bu itibarla sosyal ağların bilişim sistemi sayılmasına işin doğası ve tanımı gereği olanak yoktur. Öğreti ve uygulamadaki temel yanlışlık bu tür sosyal ağ ortamlarının ve elektronik posta adreslerinin yeterince bu konudaki teknolojinin bilinmemesi nedeniyle tüm elektronik ağ yapısını bir bilişim sistemiymişçesine algılanmasına yol açmaktadır. O halde elektronik posta adresi ve sosyal ağlar bir bilişim sistemi değil ise bunlara izinsiz giriş TCK’nın 243-246. maddeleri arasında belirlenen bilişim alanındaki suçlar kapsamında değildir...” erişim 12 Ekim 2023.

⁴⁹Baden Randy vd., “Persona: An Online Social Network with User-Defined Privacy,” *University Of Maryland*, (August 2009): 135.

⁵⁰Kent, “Alman Hukukunda Sosyal Ağların Düzenlenmesi ve Alman Sosyal Ağ Kanunu,” 3.

⁵¹Gülseren, “İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları,” 16.

kullanıcıların bir arada iletişime geçebildiği yorum, mesaj, bilgi, eleştiri, satış ve tanıtımların yapıldığı etkili bir alan” olarak tanımlamıştır⁵².

İnternetin kullanılmaya başladığı ilk zamanlarda erişim sağlanan web siteleri, yalnızca site sahipleri tarafından yayınlanan içeriklerden oluşmaktaydı. Ancak web 2.0 teknolojisinin bulunması ve bu teknolojinin geliştirilmesi sonucunda web sitelere, erişim sağlayan kişilerin de içerik üretmesi mümkün hale getirildi. Sosyal medyanın ortaya çıkışı da bu noktada gerçekleşmiş oldu⁵³. Web 2.0, kullanıcılara; içerik ekleme, eklenen içeriği yeniden düzenleme gibi imkanları sunarak interneti başkalarıyla etkileşim içerisinde kullanmalarını sağlamış bir teknolojidir⁵⁴. Sosyal medya platformlarında kullanıcılar bilgi, düşünce ve duygularına dair içerik oluşturup bu içerikleri diğer kullanıcıların görüntüleyebileceği ve yorumlayabileceği şekilde yayınlama imkânı bulmaktadır. Dolayısıyla sosyal medyayı oluşturan temel unsurlar kullanıcı, erişim ve etkileşimken⁵⁵ kapsamlı unsurlar ise platform, kullanıcı veya topluluklar, iletişim ortam ve araçları ile kullanıcılar tarafından oluşturulan içeriklerdir⁵⁶.

Sosyal medya, kullanıcıların sosyal ağlardaki çevrimiçi etkinlikleri anlamına gelmektedir⁵⁷. Bu doğrultuda sosyal medya, kullanıcılar arasındaki iletişim, yorum ve haber amaçlı kullanımı destekleyen bir platformdur⁵⁸. Sosyal medyanın ilk örneği, 1997 yılında yayına giren “six-degrees.com” olarak kabul edilmektedir. Bu sosyal medya platformuna katılma e-posta adresi aracılığıyla oluşturulan bir başvuru formunun doldurulması ile mümkün olmuştur⁵⁹.

Günümüzde ise sosyal medya internet aracılığıyla erişim sağlanabilen en temel platformlar haline gelmiştir. Sosyal medya platformları, barındırdıkları içeriklerin türleri, dijital özellikleri, teknik altyapısı, içerdiği uygulamalar, kullanıcıların oluşturabildikleri gruplar ve birbirleriyle iletişim türlerine göre çeşitli gruplara

⁵²Detaylı bilgi için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/06/20140606-10.pdf>

⁵³Dülger, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, 145.

⁵⁴Çiner, *İnternet Yayınlarının Cezai Sorumluluğu ve Erişimin Engellenmesi*, 23.

⁵⁵Cemile Turgut, *Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021): 394.

⁵⁶Kaya, *Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme-İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması*, 77.

⁵⁷Turgut, *Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı*, 395.

⁵⁸Çubukçu, “Almanya’nın Sosyal Ağ Yasasının Nefret Söylemi İçeriklerinin Kaldırılması Bakımından İncelenmesi: Türkiye İçin Öneriler,” 165.

⁵⁹Kaya, *Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme-İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması*, 83.

ayrılmaktadır. Bu gruplar; blog, mikroblog, sosyal ağ siteleri, medya paylaşım siteleri, wikiler, podcast ve forumlardır⁶⁰. Bu doğrultuda sosyal medya platformlarına örnek olarak; bloglar, wikiler, Facebook, LinkedIn ve Myspace gibi sosyal ağ siteleri, Instagram, Youtube, Pinterest gibi medya paylaşım siteleri, sosyal işaretleme ve etiketleme uygulamaları, eski adıyla Twitter yeni adıyla X gibi düşünce paylaşımı yapılabilen mikro bloglar örnek gösterilebilir.⁶¹ Sayılan tüm bu sosyal medya platformlarının ortak özelliği, her bireyin kendi içeriğini oluşturarak bu içeriği kendi ağı veya diğer tüm kullanıcılarla paylaşabildiği, internet aracılığıyla erişim sağlanabilen platformlar olmasıdır⁶².

Günlük hayatımızda hemen hemen her insan sosyal medya platformlarının tamamına hiçbir ücret ödemeden yalnızca sahip oldukları bir e-posta adresi aracılığıyla kolayca üye olup diledikleri şekilde paylaşım yapabilmektedir⁶³. İşte bu durum çoğu zaman kişilerin hukuka aykırı eylemlere maruz kalarak kişilik haklarının zedelenmesine yol açmaktadır. Bu nedenle de sosyal medya uygulamaları, daha iyi bir kullanıcı deneyimi yaşatabilmek için kullanıcılar ve kullanıcılar tarafından yapılan paylaşımlar üzerinde denetim faaliyeti göstermektedir. Az önce de değinildiği üzere herhangi bir kişinin yalnızca bir e-posta adresiyle sosyal medya uygulamaları üzerinde kullanıcı hesabı oluşturması mümkündür. Bu imkân da gerçek ya da gerçek olmayan (fake) isimlerle üyelik oluşturulmasına yol açtığından sosyal medya uygulamaları üzerinden gerçek olmayan isimlerle oluşturulan kullanıcı hesapları aracılığıyla birçok suç işlenebilmektedir. Bunun önüne geçilmesi için ülkemizde her ne kadar kimlik numarası aracılığıyla her bir kişinin yalnızca tek bir kullanıcı hesabı oluşturabilmesine yönelik düzenleme getirilmesi gerektiği görüşü bulunsada bu görüş temel bir hak olarak değerlendirilen internete erişimin ve ifade özgürlüğüne müdahale teşkil edebileceği sebebiyle eleştirilmiştir. Kanaatimizce kimlik numarasıyla kullanıcı hesabı oluşturmanın kişileri yoğun bir denetim baskısı altına alacağı ve bunun da ifade özgürlüğünü kısıtlayabileceği açıktır.

2020 yılında yapılan bir araştırmada sosyal medyada geçirilen süre dahil olmak üzere ülkemizde internet üzerinde harcanan saatin dünya ortalamasının üzerine çıktığı ve 7

⁶⁰Gezer, “Sosyal Medya Özgürlüğü ve Masumiyet Karinesi İkilemi,” 10.

⁶¹Turgut, *Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı*, 395.

⁶²Gülseren, “İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları,” 16.

⁶³Murat Cihan ve Sıtkı Yıldız, “Sosyal Medya Aracılığı ile İşlenen Suçlar: Facebook, Twitter ve Instagram Örnekleri,” *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, no.1-Cilt 11, (Ocak 2021): 138.

saat 57 dakika olduğu tespit edilmiştir. Türkiye nüfusunun %70,8’inin de sosyal medya kullanıcısı olduğu tespit edilmiştir⁶⁴. Sosyal medya kullanıcı sayısı bakımından yapılan diğerk araştırmalardan biri olan We Are Social tarafından hazırlanan 2021 yılı raporuna göre dünya üzerinde 4,20 milyar aktif sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır⁶⁵. Sosyal medya kullanıcı sayısının bu denli fazla olmasının nedeni kuşkusuz sosyal medya uygulamalarının en önemli özelliklerinden biri olan ilgili herkesin katkı yapmasına ve katılım göstermesine imkân sağlamasıdır⁶⁶.

Sosyal medya uygulamalarıyla ilgili doğru bilinen yaşlardan biri ise sosyal medya uygulamalarının zaman zaman sosyal ağlar ile aynı anlamda kullanılmasıdır. Oysaki sosyal ağlar ile sosyal medya kavramı zaman zaman birbirini yerine kullanılan kavramlar olsa da aslında aynı anlama gelmemektedir. Sosyal medya, sosyal ağlara ek olarak blogları, forum ve benzeri platformları da içerisinde barındıran daha üst bir kavramdır⁶⁷.

Sosyal medya uygulamalarının kullanıcıların günlük hayatını etkileyen en önemli olgusu ise 21.yüzyılda yeni suç alanlarından biri haline gelmesidir. Gerçekten de günümüzde sosyal medya üzerinden birçok suç işlenmektedir. Bu suçlar doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki ayrı şekilde gerçekleşmektedir. Hakaret, tehdit, özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi, cinsel taciz, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi veya kaydedilmesi, dolandırıcılık suçları doğrudan işlenen suçlar olarak karşımıza çıkarken, hırsızlık ve cinsel saldırı suçları sosyal medyanın bu suçların işlenmesinde kullanılan bir araç olması sebebiyle dolaylı işlenen suçlar olarak karşımıza çıkmaktadır⁶⁸.

Maryland Üniversitesi’nin yapmış olduğu bir araştırmada sosyal medya kullanımının bağımlılık yaptığı, sosyal medya kullanıcılarının psikolojik bir rahatsızlık olarak tıp literatüründe kendisine yer bulan “bir şeyleri kaçırmış olma” tutkusuna kapıldıkları gözlemlenmiştir⁶⁹. Söz konusu araştırmadan yapılacak çıkarım günümüzde sosyal

⁶⁴Güven Süslü, “Yargı Denetimi Kapsamında Yer Sağlayıcı ve Sosyal Ağ Sağlayıcının İşlemlerinin Hukuki Niteliği,” (Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi I. Kamu Hukuku Ulusal Konferansı Bildiri Özetleri,) 17-18 Mayıs 2022, 10.

⁶⁵Dülger, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, 86.

⁶⁶Kaya, *Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme-İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması*, 84.

⁶⁷Kent, “Alman Hukukunda Sosyal Ağların Düzenlenmesi ve Alman Sosyal Ağ Kanunu,” 5.

⁶⁸Cihan ve Yıldız, “Sosyal Medya Aracılığı ile İşlenen Suçlar: Facebook, Twitter ve Instagram Örnekleri,” 140.

⁶⁹Dülger, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, 150.

medyanın kullanımının beraberinde birtakım sorunları getirdiğidir. Gerçekten de internet aracılığıyla işlenen suçlar incelendiği zaman sosyal medya üzerinden işlenen suçların bu suçlar içerisinde önemli bir yer aldığı görülmektedir. Yargıtay kararlarının yayınlandığı internet sitesi üzerinden Facebook, X ve Instagram kelimeleri aratılarak yapılan bir araştırmada bu sosyal medya uygulamaları üzerinden doğrudan işlenen suçlarla ilgili toplam 953 dosya bulunduğu tespit edilirken bu dosyalarda TCK'de düzenlenen yirmi sekiz ayrı suçtan toplam bin yüz otuz dokuz suç işlendiği belirlenmiştir⁷⁰. Sosyal medya üzerinden işlenen suçlar arasında en çok işlenen suçun yüzde 24,8 oranında hakaret suçu olduğu görülürken bu suçu özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesi ve kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi takip etmektedir.

2.2. İnternetin Ana Süjeleri

2.2.1. Genel Olarak

İnternet süjeleri, genel anlamda internet üzerinden bir hizmete erişilmesini sağlayan araçlardır⁷¹. İnternetin hayatımıza yeni yeni girdiği dönemde ülkemiz mevzuatında internete ilişkin olarak temel bir düzenleme bulunmamaktaydı. Alman hukukunda internetin ana süjelerine genel olarak internet servis sağlayıcıları adı verilmiş, bu sağlayıcılar fonksiyonlarına göre birbirinden ayrılarak yapılan bu ayrıma göre sorumlulukları derecelendirilmiştir⁷². 2001 tarihli Alman Elektronik Ticaret Yasası'na göre de bu internet servis sağlayıcıları; *içerik sağlayıcı*, *erişim sağlayıcı* ve *servis sağlayıcı* olarak ayrılmıştır.

Türk hukukunda ise internet süjelerinin sorumluluklarına ilişkin ilk düzenlemeler internete dair temel kanun olan 23.05.2007 tarihli ve 26530 s. RG'de yayımlanan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'da yer almaktadır. Kanunun yürürlüğe girdiği yılın 2007 yılı olduğu göze alındığında ülkemizde internete dair düzenlemelerin diğer ülkelere nazaran oldukça geç kaldığı yorumunda bulunulabilir. Nitekim bu kanunun yürürlüğe girmesinden önceki dönemde internet üzerinden işlenen suçlara uygulanacak düzenlemeler bakımından yasal bir boşluk

⁷⁰Cihan ve Yıldız, "Sosyal Medya Aracılığı ile İşlenen Suçlar: Facebook, Twitter ve Instagram Örnekleri," 144.

⁷¹Özbek, "İnternet Kullanımında Ortaya Çıkabilecek Bazı Ceza Hukuku Sorunları," 109.

⁷²Mine Kaya, "Almanya'da İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu," *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.3-Cilt 64, (Eylül 2015): 751.

bulunduğundan bu kanunla internet üzerinden işlenen suçlarda internet firmalarının sıfatları, yükümlülükleri ve sorumluluklarının belirlenmesi gerekliliği giderilmek istenmiştir.

İnternet s jelerinin y k ml l klerine dair düzenlemelerin bulunduğu diğ r düzenlemeler ise BTK tarafından  ıkarılan İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te yer almaktadır.

Türk hukukunda yer alan düzenlemelere genel olarak bakıldığında internet s jelerinin ilk olarak Alman hukukuna paralel olarak *erişim sağlayıcı*, *içerik sağlayıcı*, *yer sağlayıcı* ve *toplu kullanım sağlayıcı* şeklinde ayrıldığı g r lmektedir.

2.2.2. Erişim Sağlayıcı

5651 s. Kanun m.2/1-e'de "*kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan her türlü gerçek ve tüzel kişiler*" olarak tanımlanan erişim sağlayıcı, internet bağlantısına sahip, kullanıcı verilerini içerik sağlayıcıya aktarmakla görevli olan internet s jesidir⁷³.

Erişim sağlayıcı, internet iletişiminin alt yapı ağını sağlayan kişiler olduğundan⁷⁴ erişim sağlayıcıyı, internete erişmek için abone olunması gereken gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır⁷⁵. Erişim sağlayıcılara örnek olarak ülkemizde hizmet veren Türk Telekom, Turkcell, Vodafone gibi telekomünikasyon kuruluşları gösterilebilir. Nitekim İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m.3/1-f düzenlemesinde erişim sağlayıcı hakkında kanundan farklı olarak *internet toplu kullanım sağlayıcılarına ve abone olan kullanıcılarına internet ortamına erişim olanağı sağlayan işletmeciler ile gerçek veya tüzel kişiler* olarak tanımladığından erişim sağlayıcıya verilen örnekler abone olan kullanıcılara internet ortamına erişim olanağı sağlama bakımından yerindedir.

Görüldüğü üzere erişim sağlayıcıların asli görevi internete erişimi sağlamaktır. Erişim sağlayıcı, doğrudan internet bağlantısına sahip olmakla birlikte, başkalarına ait verileri

⁷³ zbek, "İnternet Kullanımında Ortaya  ıkabilecek Bazı Ceza Hukuku Sorunları," 111.

⁷⁴Yusuf Başlar, "İnternet S jeleri ve Cezai Sorumlulukları," *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.2-Cilt 19, (Ekim 2022): 607.

⁷⁵Kırıř, "Ceza Hukuku Açısından İnternet Yayıncılığı," 9.

depolama imkanına diğer bir internet süjesi olan yer sağlayıcı gibi sahip değildir. Nitekim erişim sağlayıcı bu özellikleri itibariyle yer sağlayıcılarından ayrılmaktadır⁷⁶.

Yine İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m.3/1-ğ'den anlaşılmaktadır ki erişim sağlayıcının faaliyette bulunabilmek için BTK tarafından 5651 s. Kanun kapsamında yetkilendirmeyi içeren faaliyet belgesini alması gerekmektedir.

2.2.3. İçerik Sağlayıcı

İçerik sağlayıcı, kendi hazırladığı içeriği internet ortamında üçüncü kişilere sunan bir internet süjesidir⁷⁷. Dolayısıyla içerik sağlayıcı internet üzerinde yer alan bir içeriğin hazırlayıcısıdır⁷⁸. Türk hukukunda da bu açıklamalara paralel olarak 5651 s. kanun m.2/1-f'de "*internet ortamı üzerinden kullanıcılara sunula her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren ve sağlayan gerçek ve tüzel kişiler*" olarak tanımlanmıştır. Öğretide ise içerik sağlayıcı hakkında, internet yayını bizzat yapan süje tanımının da kullanıldığı görülmektedir⁷⁹. AYM'nin 07.03.2019 tarihli ve ikinci bölüm 2015/1570 B. Sayılı kararında her kişinin internet ortamına içerik aktarması durumunda içerik sağlayıcı sıfatını haiz olacağı belirtilmiştir.⁸⁰ Dolayısıyla internet üzerinde yer alan bloglarda yazı yayınlayan kimseler, Facebook ve X gibi sosyal medya uygulamalarında kullanıcı hesabı oluşturarak paylaşım yapan kişiler de yine içerik sağlayıcı olarak adlandırılabilir⁸¹. Dolayısıyla sosyal medya uygulamalarını aktif bir şekilde kullanarak paylaşım yapan her bir kişi de içerik sağlayıcı olabilir. Bu nedenledir ki günümüzde çoğu sosyal medya kullanıcısının merakı -özellikle- X üzerinde bir başkasının suç niteliği taşıyan tweetinin paylaşılmasının suç oluşturup oluşturmayacağıdır. Hemen belirtmek gerekir ki 5651 s. kanunun "*içerik sağlayıcının sorumluluğu*" başlıklı dördüncü maddesi bu soruyu cevaplamaktadır. Buna göre içerik

⁷⁶Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 445.

⁷⁷Kaya, "Almanya'da İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu," 751.

⁷⁸Özbek, "İnternet Kullanımında Ortaya Çıkabilecek Bazı Ceza Hukuku Sorunları," 111.

⁷⁹Kırış, "Ceza Hukuku Açısından İnternet Yayıncılığı," 8.

⁸⁰"...Gerek sistemin doğasından gerek kullanılan teknolojiden kaynaklanan nedenler içeriğin yayımlanmasından sorumlu kişinin kimliğinin somut olayın koşulları bağlamında değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki erişilebilirliği ve maliyetinin düşük olması nedenleriyle bir internet sitesine veya web tabanlı bilgi paylaşım ağı olan bloga sahip olmak oldukça kolaydır, dolayısıyla bir web sitesi hazırlayan ve hazırladığı bu içeriği internet ortamına aktaran herkes içerik sağlayıcı konumunda olabilir..." erişim 28 Nisan 2023.

⁸¹İdil Gençosmanoğlu, "5651 Sayılı Kanun Kapsamında İnternet Aktörleri," Haziran 2020, <https://www.erdem-erdem.av.tr/bilgi-bankasi/5651-sayili-kanun-kapsaminda-internet-aktorleri>

sağlayıcı, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumlu olmakla birlikte kendi sayfasında paylaşarak bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaşmasını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumlu olacaktır. Özetle bir X kullanıcısının, suç unsuru oluşturan bir tweeti kendi sayfasında paylaşmasından sorumlu olması, o tweette yer alan suç unsurunu benimsemesine bağlı olduğundan somut olayın özelliklerine göre kişinin iradesi esas alınarak değerlendirilmelidir. Nitekim, Yargıtay da bu düzenlemeye paralel bir görüşe hakimdir. Bir X kullanıcısının üçüncü bir kişiye yönelik hakaret içeren bir tweeti re tweet ettiği yani kendi sayfasında bu tweetin yalnızca görülmesini sağladığı olayla ilgili olarak Yargıtay 18.CD'nin 16.01.2019 tarihli, 2018/7790 E. ve 2019/1445 K. sayılı kararında re tweet yapılan tweetin suç teşkil etmesi durumunda re tweetin de suç teşkil edeceği kanaatine varılmıştır⁸².

Son olarak önemle belirtmek gerekir ki hukuka aykırı bir içeriğin, içerik sağlayıcı tarafından kaldırılmasına rağmen Google, Yandex, Explorer gibi arama motorları aracılığıyla aratılması durumunda yalnızca başlık olarak görüntülenmesi durumunda arama motorunun içerik sağlayıcı olarak değerlendirilmesi mümkün olmayacaktır⁸³. Bu nedenle de hukuka aykırı içeriğin kaldırılmasını talep eden kişi, arama motorları üzerinden yapılan arama sonuçlarında da ilgili içeriğin bir arama sonucu olarak dahi görülmesini istemiyorsa bunun için ayrıca arama motoruna başvuracak, bu talebini açıkça iletacaktır. Nitekim 5651 s. kanun m.9/10 düzenlemesi de internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik hakları ihlal edilenlerin talep etmesi durumunda hakim tarafından, başvuranın adının m.9 kapsamındaki karara konu internet adresleri ile ilişkilendirilmemesine karar verilebilecektir. Kararda, Erişim Sağlayıcıları Birliği tarafından hangi arama motorlarına bildirim yapılacağı da gösterilecektir.

⁸²“...Kararın devamında; “şüphelinin ad ve soyadının yazılı olduğu @... kullanıcı adlı Twitter hesabından müştekidenden bahsedilerek paylaşımlar (re tweetler) yapıldığının anlaşılması karşısında; CMK'nın 170/2. maddesi uyarınca dosyadaki delillerin şüpheli hakkında hakaret suçunun işlendiği hususunda iddianame düzenlenebilmesi için yeterli şüphe oluşturduğu açıktır. Şüphelinin eyleminin sübut bulup bulmadığı hususu, tüm kanıtların, mahkemece birlikte tartışılıp değerlendirilmesi sonucu belirlenmesi gerekmektedir.” gerekçesiyle, şüpheli hakkında verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar ile itirazın reddi kararının hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir.” Ersan Şen, “Re tweetin Ceza Sorumluluğu,” *Hukuki Haber*, <https://www.hukukihaber.net/retweetin-ceza-sorumlulugu>

⁸³Gönenç Gürkaynak, İlay Yılmaz ve Pınar Kara “Türk İnternet Hukuku Uygulamasının ve Mevzuatının Evriminin İlk Dönemini Tamamlaması İçin Öneriler ve Gözlemler,” *ELIG Gürkaynak Avukatlık Bürosu, Türk İnternet Hukuku Uygulamasının ve Mevzuatının Evriminin İlk Dönemini Tamamlaması İçin Öneriler ve Gözlemler*.DOC (gurkaynak.av.tr) 4.

Görölmektedir ki, içeriği kendisi tarafından üretilen, değiştirilen veya internet ortamındaki yayına bilhassa dahil eden bu faaliyetleri çerçevesinde içerik sağlayıcı olarak değerlendirilecektir. İçerik sağlayıcı da hem 5651 s. kanunda yer alan özel hükümler uyarınca, hem de TMK m.24 vd. ile TBK m.58 vd. hükümleri uyarınca sorumlu olacaktır⁸⁴.

2.2.4. Yer Sağlayıcı

Yer sağlayıcı, hem 5651 s. Kanunda hem de Yine İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te *“hizmet ve içerikleri barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek ve tüzel kişiler”* olarak tanımlanmıştır.

Yer sağlayıcı, internet kullanıcılarının internete erişimini sağlayan bağlantıya sahip olma özelliği yanında başkaları tarafından hazırlanan verileri, kendi sunucularında depolayarak internet ortamında aktarma faaliyetini de gerçekleştirmektedir⁸⁵. Yer sağlayıcılara dair en iyi örnek, gerçek veya tüzel kişilere ait internet sitelerinde barınma imkânı tanıyan sunuculardır⁸⁶.

Yer sağlayıcıların faaliyet gösterebilmesi için tıpkı erişim sağlayıcılar gibi faaliyet belgesi alma zorunluluğu bulunmaktadır⁸⁷. Bu noktada kavramların daha iyi anlaşabilmesi için bir örnek üzerinden ilerlemenin daha iyi olacağı kanaatindeyiz. Kendimizin Facebook kullanıcısı olduğunu varsayalım. Bu durumda Facebook hesabı üzerinden paylaşım yapan kişi olarak kendimizin içerik sağlayıcı sıfatına sahip olacağı açıktır. Bu noktada Facebook ise yer sağlayıcı konumundadır. Facebook'un, Facebook üzerinde bulunan resmi bir hesabı aracılığıyla paylaşım yapması durumunda ise, Facebook da içerik sağlayıcı konumunda olabilecektir. Dolayısıyla görölmektedir ki yer sağlayıcı aynı zamanda içerik sağlayıcı da olabilecektir⁸⁸.

5651 s. kanun m.5 uyarınca yer sağlayıcı, yer sağladığı içeriği kontrol etme ya da hukuka aykırı bir eylemin varlığını araştırma yükümlölüğü olmadığından yer

⁸⁴Sinan Sami Akkurt, “AİHM. Delfi AS v. Estonya Kararı Işığında İnternet Haber Portallarının, Sitelerindeki Haber Linkleri Altına Yapılan Okuyucu Yorumlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları ve 5651 sayılı Kanun Uyarınca Türkiye'deki Durum: Genel Bir Bakış,” *İzmir Barosu Dergisi*, (Ocak 2019): 189.

⁸⁵Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 425.

⁸⁶Kaya, “Almanya'da İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu,” 758.

⁸⁷Gençosmanoęlu, “5651 Sayılı Kanun Kapsamında İnternet Aktörleri,” 394.

⁸⁸Gençosmanoęlu, “5651 Sayılı Kanun Kapsamında İnternet Aktörleri,” 395.

sağlayıcının sorumluluğu ancak aynı kanunun dokuzuncu maddesi uyarınca kendisine bildirimde bulunulması üzerine içeriği kaldırmaması durumunda doğacaktır. Nitekim, AB'nin 2000/31/EC sayılı Elektronik Ticarete İlişkin Direktifi'nin *yer sağlama* başlıklı on dördüncü maddesinde bu husus açıkça ifade edilmiştir⁸⁹. Bu direktif sosyal ağ sağlayıcıların, kullanıcılarının internet sitelerindeki kanuna aykırı faaliyetlerinden haberdar olmadıkları veya bilgi edindikten sonra kanuna aykırı içeriği kaldırmaları durumunda bu içeriklere ilişkin sorumlu tutulamayacağını düzenleme altına almaktadır⁹⁰.

İçerik ve yer sağlayıcıdan bahsetmişken bu iki internet süjesinin sorumluluğunun AİHM nezdinde tartışıldığı ilk karar olan 64569/09 numaralı başvuruya ilişkin olarak verilen 10.10.2013 tarihli Delfi AS – Estonya kararı⁹¹ndan bahsetmenin yerinde olacaktır. Estonya'da kayıtlı ve halka açık bir limited şirket olan Delfi AS, Estonya'da internet haber sitesi yayını yapmakta ve bu internet sitesi üzerinden günde üç yüz otuz civarında haber makalesini okurlarıyla buluşturmaktadır. Yayınladığı her haberin altında oluşturulan bir sekme üzerinden okurlar tarafından bu haberlerin altına kendi yorum ve görüşlerini paylaşabilmelerini sağlamaktadır⁹². Mahkeme kararına konu olan olay ise Delfi AS tarafından yayınlanan haberin altına bir okur tarafından haberde bahsi geçen şirket yetkilisi aleyhine yorumda bulunulması üzerine ilgili şirket yetkilisinin Delfi AS'den yorumu kaldırmasını talep etmesi ve yorum sebebiyle uğradığı manevi zararın giderilmesi için yine Delfi AS'den tazminat talep etmesidir.

Delfi AS, talep üzerine söz konusu yorumu internet sitesinden kaldırmış ve bunu da başvurucuya bildirerek manevi tazminat talebini reddetmiştir. Öncelikle belirtmek gerekir ki Delfi AS tarafından, kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla içeriğin çıkarılmasının talep edilmesi üzerine içeriğin çıkarılması 5651 s. kanunda düzenlenen “uyar-kaldır” yönteminin klasik bir örneğidir. 5651 s. kanun m.9/1'de “*İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması*

⁸⁹Gürkaynak, Yılmaz ve Kara, “Türk İnternet Hukuku Uygulamasının ve Mevzuatının Evriminin İlk Dönemini Tamamlaması İçin Öneriler ve Gözlemler,” 5.

⁹⁰Moon, “A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems,” 630.

⁹¹Kararın İngilizce dilindeki tam metni için bkz. <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22002-8960%22%5D%7D> erişim 11 Ekim 2023.

⁹²Akkurt, “AİHM. Delfi AS v. Estonya Kararı Işığında İnternet Haber Portallarının, Sitelerindeki Haber Linkleri Altına Yapılan Okuyucu Yorumlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları ve 5651 sayılı Kanun Uyarınca Türkiye'deki Durum: Genel Bir Bakış,” 178.

hâlinde yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemi ile içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğin çıkarılmasını ve/veya erişimin engellenmesini de isteyebilir.” şeklindeki düzenleme, kişilik hakkı ihlal edilen kişinin, direkt olarak içerik sağlayıcıya, içerik sağlayıcıya ulaşamaması durumunda ise yer sağlayıcıya başvurarak hakkın ihlaline neden olan içeriğin kaldırılmasını talep edebileceğini düzenlemektedir. İlgili AİHM kararında da Delfi AS içerik sağlayıcı sıfatını haiz olduğundan kendisine bu sıfatla başvuru yapılmış ve başvuru neticesinde de içerik kaldırılmıştır.

İlgili karara dönecek olursak Estonya’nın Harju İl Mahkemesi, Türk hukukunda olduğu gibi Delfi AS’nin sorumluluğunun ortadan kalktığına, Delfi AS’nin internet sitesinde yayınladığı haberlerin altına okurlar tarafından yapılan yorumları izleme ve denetlemek gibi bir kanuni yükümlülüğü bulunmadığından bahisle davanın reddine karar vermiştir⁹³. Tallinn İstinaf Mahkemesi ise Delfi AS’nin, internet sitesinde yayınlanan yorumların düzeltilmediğine, içerik politikasına aykırı yorum eklemenin yasak olduğuna ve bu tür yorumları kaldırma hakkını saklı tuttuğuna dair bir sorumsuzluk kaydı düşse de bu uygulamanın yetersiz olduğuna ve başkalarının kişilik haklarına yönelik yeterli koruma sağlamadığına kanaat getirmiştir⁹⁴. tarafından karar yeniden incelenmek üzere ilk derece mahkemesine gönderildiğinde ilk derece mahkemesi tarafından yapılan yeni yargılamada Delfi AS’nin internet sitesinde yer alan haberlerin altına yapılan yorum şeklindeki içeriklerden sorumlu olmayacağı yönünde bir sorumsuzluk kaydı koyarak sorumluluktan kurtulamayacağı gerekçesiyle Delfi AS’yi manevi tazminat ödemeye mahkum etmiştir. Yüksek Mahkeme de söz konusu ikinci kararı onayladığından karar kesinleşerek Delfi AS tarafından AİHS, m.10 ile koruma altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasıyla uyuşmazlığı AİHM önüne getirilmiştir⁹⁵.

Delfi AS, internet sitesinde yer verdiği haberlerin altına yorum yapan okurların kullanıcı bilgilerini araştırmak ya da bu kullanıcıların hareketlerini izlemek gibi bir yükümlülüğü olmadığını, kaldı ki bu şekilde bir yükümlülüğün ifade özgürlüğünün ihlaline neden olacağını, hukuka aykırı yorumları önlemek için ise içerik filtreleme ve

⁹³ Kaya, *İnternet Hukuku*, 250.

⁹⁴ Kaya, *İnternet Hukuku*, 250.

⁹⁵ Akkurt, “AİHM. Delfi AS v. Estonya Kararı Işığında İnternet Haber Portallarının, Sitelerindeki Haber Linkleri Altına Yapılan Okuyucu Yorumlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları ve 5651 sayılı Kanun Uyarınca Türkiye’deki Durum: Genel Bir Bakış,” 181.

uyarı üzerine içeriğin çıkartılması gibi önlemleri aldığını iddia etmiş, Estonya Hükümeti ise Delfi AS'nin okur yorumlarını yayınlamak bakımından içerik sağlayıcı niteliğini haiz olduğunu belirtmiştir⁹⁶.

AIHM, ilk olarak Delfi AS'nin internet sitesinde yer alan yorumların hakaret ve nefret içerikli söylem seviyesine ulaştığından bahisle bu yorumların Delfi AS tarafından fark edilebilir olması gerektiğini belirtmiştir. İkinci olarak ise Delfi AS tarafından kullanılarak filtreleme sistemi, uyarı yöntemiyle içeriğin yayından çıkarılması ve hukuka aykırı içeriklerin internet sitesine yüklenmemesi yönündeki sorumsuzluk kayıtlarının alenileştirilmesi gibi tedbirlerle yükümlülüğünü tam olarak ihlal etmese de bu tedbirlerin kişilik hakkı ihlallerini engellemek için tam olarak yeterli olmadığını belirtmiştir⁹⁷. AIHM son olarak Delfi AS'nin sorumluluğuna ek olarak yorumu yazan kullanıcıların sorumluluğuna gidilmesi bakımından bu kişilerin kimliklerinin tespit edilebilmesinin güç olduğu, yalnızca zarar gören kişiye sorumluluk yükletilmesinin orantısız olacağı, okurlara kimliksiz bir şekilde kayıt olarak internet sitesinde yorum yapma imkanının Delfi AS'nin bir tercihi olduğu, dolayısıyla doğan zararın da Delfi AS tarafından üstlenilmesi gerektiği, kişilik hakları ihlal edilen kişilerin mali bakımdan kendilerinden daha iyi durumda olan internet sitesi operatörlerine karşı dava açabileceklerinin kabulü halinde de zararın tazmini ihtimalinin daha yüksek olduğunu, bu nedenlerle Delfi AS'nin sorumlu olduğundan bahisle AIHS m.10'un ihlal edilmediğine karar vermiştir⁹⁸.

Delfi AS gibi faaliyet gösteren, internet siteleri üzerinden haber yayınlayan ve haberlerin altına kullanıcıların yorum yapmalarını sağlayan birçok kişi bulunmaktadır. Nitekim çoğu basın ve yayın organı hem internet haber siteleri aracılığıyla hem de mobil uygulamaları aracılığıyla yayın yapmaktadır. Bu kişilerin kullanıcı yorumlarından kaynaklanan sorumluluğu belirlenirken de söz konusu içeriğin sağlanmasındaki rol ve yorumlara karşı mücadele politikaları önem arz etmektedir. Kişi, yayınlanan yorumları hiçbir denetim veya müdahale olmaksızın doğrudan yayınlanmasına imkân sağlıyorsa içeriği üreten, değiştiren, sağlayan süje yani içerik

⁹⁶Akkurt, "AIHM. Delfi AS v. Estonya Kararı Işığında İnternet Haber Portallarının, Sitelerindeki Haber Linkleri Altına Yapılan Okuyucu Yorumlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları ve 5651 sayılı Kanun Uyarınca Türkiye'deki Durum: Genel Bir Bakış," 183.

⁹⁷Kaya, *İnternet Hukuku*, 263

⁹⁸Akkurt, "AIHM. Delfi AS v. Estonya Kararı Işığında İnternet Haber Portallarının, Sitelerindeki Haber Linkleri Altına Yapılan Okuyucu Yorumlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları ve 5651 sayılı Kanun Uyarınca Türkiye'deki Durum: Genel Bir Bakış," 185.

sağlayıcı olarak değil, kullanıcı içeriğini barındıran sistemi sağlayan süje, yani yer sağlayıcı olarak nitelendirilmelidir⁹⁹. Yer sağlayıcının sorumluluğu da kusuru bulunsun ya da bulunmasın uyarı yöntemiyle haberdar edilmesiyle başlar ve uyarıya rağmen içeriği çıkarmaması nedeniyle doğacak zarardan TBK’de düzenlenen haksız fiile ilişkin sorumluluk düzenlemeleri uyarınca sorumlu olacaktır¹⁰⁰. Nitekim Yargıtay 4.HD’nin 30.09.2014 tarihli, 2013/18163 E. ve 2014/12640 K. sayılı kararında da yer sağlayıcı niteliğini haiz olan davalının, hukuka aykırı içerikten uyarı yöntemiyle haberdar edilmesi halinde içeriği yayından kaldırmakla yükümlü olduğu, yer sağlayıcının buradaki sorumluluğunun kusursuz sorumluluk olduğu yönünde karar verilmiştir¹⁰¹.

2.2.5. Toplu Kullanım Sağlayıcı

Toplu kullanım sağlayıcı, 5651 s. kanun m.2/1-i düzenlemesinde “kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet ortamı kullanım olanağı sağlayan” olarak tanımlanmıştır. Aynı kanunun “toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülükleri” başlıklı yedinci maddesine bakıldığında ise maddenin birinci fıkrasının ilk cümlesinde ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılardan bahsedildiği görülmektedir. Her ne kadar kanunda ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcı hakkında bir tanıma yer verilmemişse de kanunun toplu kullanım sağlayıcıyı kullanım amacına göre ikiye ayırdığı görülmektedir. Bu nedenle toplu kullanım sağlayıcı iki ayrı başlık altında incelenecektir.

⁹⁹Akkurt, “AİHM. Delfi AS v. Estonya Kararı Işığında İnternet Haber Portallarının, Sitelerindeki Haber Linkleri Altına Yapılan Okuyucu Yorumlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları ve 5651 sayılı Kanun Uyarınca Türkiye’deki Durum: Genel Bir Bakış,” 190.

¹⁰⁰Akkurt, “AİHM. Delfi AS v. Estonya Kararı Işığında İnternet Haber Portallarının, Sitelerindeki Haber Linkleri Altına Yapılan Okuyucu Yorumlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları ve 5651 sayılı Kanun Uyarınca Türkiye’deki Durum: Genel Bir Bakış,” 192.

¹⁰¹“...Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 10/10/2013 tarihli D..A... - E. kararında da belirtildiği üzere, kullanıcıların isim dahi belirtmeksizin siteye üye olup yorum yapabildiği durumlarda mağdurdan bu kişileri tespitini istemenin hakkaniyete uygun olmadığı, sitedeki yorumlardan dolayı site sahibi şirketin sorumluluğuna gitmenin pratik ve makul olduğu ve hukuken sorumlu tutulmasının ifade özgürlüğünü ihlal etmeyeceği belirtilmiştir. Dosya kapsamından davacı hakkında davalı şirketin sahibi olduğu sitede 2011 yılı şubat ayından itibaren saldırgan ve aşağılayıcı ifadeler kullanıldığı, 28/02/2011 tarihli ihtarname ile davacının çalıştığı şirket adıyla davacının da ismi belirtilerek ve onun hakkında da geçerli olacak şekilde uyarıda bulunduğu, buna rağmen uyar-kaldır sisteminin işletilmediği ve uzun bir süre yayına devam edildiği, makul süre ilkesinin de aşıldığı, ayrıca site sahibi olan davalının yorumların içeriğini denetleme yükümlülüğünün bulunduğu anlaşılmaktadır. Zira zararı doğuran saldırı eyleminin gerçekleşmesi elverişli ortamı hazırlayan-kullanıma sunan site sahibidir. Ayrıca bu tür durumlarda site sahibinin sorumluluğunun türü kusursuz sorumluluktur. Şu durumda, davacının kişilik haklarının ihlal edildiği benimsenerek uygun bir miktar manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken yanılığa dayalı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”

2.2.5.1. ticari amacı olmayan toplu kullanım sağlayıcı

Yukarıda da ifade edildiği üzere toplu kullanım sağlayıcı 5651 s. kanunda “kişilere belli bir yerde ve belli bir süre internet kullanma olanağı sağlayan kişiler” olarak tanımlanırken 11.04.2017 tarihli 30035 sayılı RG’de yayınlanan İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik’te de benzer bir şekilde “*kişilere belirli bir noktada ve kısıtlı bir süreyle internet ortamına erişme olanağı sağlayan*” olarak tanımlanmıştır¹⁰².

Yukarıda yer alan tanımdan yola çıkarak ticari amacı olmayan toplu kullanım sağlayıcı kavramına kamuya açık alanlarda internete erişim olanağı sağlayan belediyelerin, çalışanlarına çalışma süresi içerisinde internete erişme olanağı sağlayan şirketlerin, müşterilerine internete erişim olanağı sağlayan restoran ve kafelerin, havaalanlarında yolcularına internete erişim olanağı sağlayan havaalanı işletmelerinin örnek gösterilmesi mümkündür. Görülmektedir ki tüm bu örneklerde toplu kullanım sağlayıcı sıfatını haiz kişiler belli bir noktada ve belli bir süreyle kişilere ücretsiz bir şekilde internet kullanma olanağı sağlamaktadır.

Toplu kullanım sağlayıcının yükümlülüklerine ilişkin kanunda yer alan düzenlemeye bakıldığında kanunun ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcı kavramından bahsettiği ve yükümlülüklerin de ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcıya yönelik olduğu görülmektedir. Buna ek olarak toplu kullanım sağlayıcıya yönelik olarak yalnızca konusu suç oluşturan içeriklere erişimin engellenmesi ve kullanıma ilişkin erişim kayıtlarının tutulması hususlarında Toplu Kullanım Sağlayıcılar Hakkında Yönetmelik’te yer alan tedbirleri almakla yükümlü olduğu düzenleme altına alınmıştır. Dolayısıyla toplu kullanım sağlayıcının yükümlülüklerine ilişkin olarak 5651 s. kanun m.7/2 düzenlemesi uyarınca yönetmeliğe atıf yapılmakla yetinildiği görülmektedir.

Kanunun yaptığı atıfla birlikte Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik hükümlerine bakıldığında toplu kullanım sağlayıcılarının yükümlülüklerine ilişkin m.4 uygulama alanı bulmaktadır. Buna göre, yönetmelik m.4/1’de düzenleme altına alındığı üzere toplu kullanım sağlayıcıları konusu suç oluşturan içeriklere erişimi önleyici tedbirleri almak amacıyla içerik filtreleme sistemi kullanmak, erişim kayıtlarını elektronik ortamda kendi sistemlerine kaydetmek ve bu kayıtları iki yol boyunca saklamakla yükümlüdür. Kamuya açık alanlarda internet erişimi sağlayan

¹⁰²Başlar, “İnternet Söjeleri ve Cezai Sorumlulukları,” 612.

toplu kullanım sağlayıcılar ise kısa mesaj servisi (SMS) ve benzeri yöntemlerle kullanıcıları tanımlayacak sistemleri kurmakla yükümlü kılınmıştır.

Yönetmelik m.4/2’de yer alan düzenleme uyarınca ise toplu kullanım sağlayıcıya, konusu suç oluşturan içeriklere erişim önleyici tedbirleri almak amacıyla içerik filtreleme sisteminin yanı sıra, ilave tedbir olarak güvenli internet hizmeti de alabilecekleri tavsiye edilmiştir. Bu noktada güvenli internet hizmetine ilişkin bilgi vermenin yerinde olacağı kanaatindeyiz. BTK’nin 22.02.2011 tarihli ve 2011/DK-10/91 numaralı kararıyla İnternetin Güvenli Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar’ın yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. İlgili usul ve esaslar m.14 uyarınca, usul ve esasların BTK tarafından onaylanmasının ardından altı ay sonra yürürlüğe gireceği düzenleme altına alındığından güvenli internet hizmeti 2012 yılının başlarından itibaren sunulmaya başlanan bir kamu hizmetidir. İnternet kullanıcılarını zararlı içeriklerden korumak amacıyla sunulmuş bir hizmet olan güvenli internet hizmeti, bu hizmet kapsamında aile profili, çocuk profili ve standart profil olarak kullanıcılara profil seçme imkânı tanımaktadır. Kullanıcılar tarafından profil seçiminin yapılmasının ardından da seçilen profile yönelik sunulan filtreleme hizmeti devreye girer ve profile uygun olmayan site veya uygulamalara erişim sağlanamamaktadır.

2.2.5.2. ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcı

Ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcı kavramına her ne kadar 5651 s. kanun m.7’de değinilmişse de kanunda bu kavrama ilişkin bir tanıma yer verilmemiştir. Dolayısıyla ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcı kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik yol gösterici olmaktadır.

Buna göre, hem İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m.3/1-o’da hem Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik m3/1-l’de ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcı, *“internet salonu ve benzeri umuma açık yerlerde belirli bir ücret karşılığı internet toplu kullanım sağlayıcılığı hizmeti veren veya bununla beraber bilgisayarlarda bilgi ve beceri artırıcı veya zekâ geliştirici nitelikteki oyunların oynatılmasına imkân sağlayan gerçek ve tüzel kişiler olarak”* tanımlanmıştır.

Görülmektedir ki ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcının varlığından söz edilebilmesi için toplu kullanım sağlayıcının internet salonu olması veya internet salonu benzeri umuma açık yerlerde belirli bir ücret karşılığında internet kullanma olanağı sağlanması ya da bilgisayarlarda bilgi ve beceri artırıcı ve zekâ geliştirici nitelikteki oyunların oynatılmasına imkân sağlanması gerekmektedir.

Toplu kullanım sağlayıcıların ticari amaçla hareket edip etmemesine göre ayrılmasının önemli bir sonucu yükümlülüklerinin bu amaca göre değişiklik göstermesidir. Ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcının yükümlülükleri 5651 s. kanun m.7’de yer almaktadır. Buna göre, ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılar, ilk olarak mahalli mülki amirden izin belgesi almakla yükümlüdür. Bu noktada mahalli mülki amir kavramından ne anlaşılması gerektiğinin bilinmesinde de yarar vardır. İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik m.3/1-i düzenlemesi mülki idare amiri kavramından illerde valiyi, büyükşehir belediyesi hudutları içinde kalanlar dahil ilçelere ise kaymakamın anlaşılması gerektiğini düzenleme altına almıştır. Söz konusu iznin alınmasının ardından izne ilişkin bilgiler otuz gün içerisinde mahalli mülki amir tarafından BTK’ye bildirilecektir. İzne ilişkin denetimler mahalli mülki amirler tarafından yapılacaktır. İzin belgesinin verilmesine ve denetime ilişkin usul ve esaslar ise İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik’te düzenleme altına alınmıştır.

Ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcının bir diğer yükümlülüğü ise konusu suç oluşturan içeriklere erişimi engellenmesi ve kullanıma ilişkin erişim kayıtlarının tutulması hususlarında İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik’te yer alan tedbirleri almaktır. Bu yükümlülük daha önce de ifade edildiği üzere ticari amaçla olmayan toplu kullanım sağlayıcı için de aynen geçerlidir.

5651 s. kanun m.7/3 uyarınca ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılara yönelik olarak getirilen bir yükümlülük ailenin ve çocukların korunması, suçun önlenmesi ve suçluların tespiti kapsamında usul ve esasları Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik’te belirlenen tedbirleri almaktır. Görüldüğü üzere ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcılarına ilişkin olarak da kanun yine detaylı bir düzenleme getirmemiş ve yönetmelik hükümlerine atıfta bulunmuştur.

Kanunda yer alan atıfla Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik m.5’e bakıldığında ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülüklerinin

düzenlendiği görülmektedir. Buna göre ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcı, mülki idare amirinden izin belgesi almak, ailenin ve çocukların korunması ile konusu suç oluşturan içeriklere erişimi önleyici tedbirleri almak amacıyla içerik filtreleme sistemini ve güvenli internet hizmetini kullanmak, kullanılan içerik filtreleme sistemini aktif ve güncel halde bulundurarak, herhangi bir müdahale ile devre dışı kalmasını önlemek, erişim sağlayıcılardan sabit IP almak, sabit IP kullanmak ve sabit IP değişikliklerini on beş gün içerisinde mülki idare amirliklerine bildirmek, erişim kayıtlarını elektronik ortamda kendi sistemlerine kaydetmek ve iki yıl süre ile saklamak, kaydedilen bilgileri ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini teyit eden değeri kendi sistemlerine günlük olarak kaydetmek ve bu verileri iki yıl süre ile saklamak, 14/7/2005 tarihli ve 2005/9207 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre işyerinin kapatılmasının veya devrinin on beş gün içinde yetkili mülki idare amirliğine bildirmek ve izin belgesini teslim etmek zorundadır.

Ticari amaçla toplu kullanım sağlayıcının söz konusu yükümlülüklerini ihlal etmesi durumunda 5651 s. kanun m.7/4 uyarınca mahalli mülki amir tarafından ihlalin ağırlığına göre yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde uyarma, bin Türk lirasından on beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası verme veya üç güne kadar ticari faaliyetlerini durdurma yaptırımları uygulanabilecektir

3. BÖLÜM: YENİ BİR İNTERNET SÜJESİ: SOSYAL AĞ SAĞLAYICI VE SOSYAL AĞ SAĞLAYICI HAKKINDA DÜZENLEMELER

3.1. Sosyal Sağlayıcı

3.1.1. Genel Olarak

Sosyal ağ sağlayıcı, 7253 s. kanun ile 5651 s. Kanuna eklenen yeni bir internet süjesi olarak hukuk düzenimizde kendisine yer bulmuştur. Kuşkusuz sosyal ağ sağlayıcı kavramının kanunumuza eklenen yeni bir internet süjesi olmasında ilk olarak sosyal ağ ve sosyal medya kullanımının önemli bir ölçüde artmış olması rol oynarken ikinci olarak ise sosyal medya üzerinden işlenen suçların çoğalması etkili olmuştur¹⁰³.

Sosyal ağ sağlayıcı kavramı, 5651 s. kanun m.2/1-s’de “*Sosyal etkileşim amacıyla kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına, görüntülemelerine veya paylaşımlarına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişiler*” olarak tanımlanmıştır.

Sosyal ağ sağlayıcı kavramına, adını sıklıkla duyduğumuz ve günümüzde hemen hemen herkes tarafından kullanılan Facebook, X, Instagram, Youtube, Telegram, Tik tok, Pinterest, Snapchat, LinkedIn, Skype, Microsoft, Bing, Dailymotion, Yandex, Ekşi Sözlük, Amazon örnek gösterilebilir. Buna ek olarak özellikle belirtmek gerekir ki, her ne kadar sosyal ağ sağlayıcı sıfatını haiz olup olmadığı tartışmalı olsa da günümüzde kullanımı en yaygın olan anlık iletişim aracı olan WhatsApp’ın da kullanıcılarına cep telefon numaralarına bağlı olarak oluşturdukları hesaplar üzerinden birbirlerine belge, konum, fotoğraf, video ve ses kaydı gönderebilmelerine imkân verdiği dikkate alındığında sosyal ağ sağlayıcı olarak kabul edilmesinin mümkün olduğu kanaatindeyiz¹⁰⁴. Nitekim WhatsApp son güncellemesiyle kullanıcılarına kanallar adında yeni bir özellik sunmuş, bu özellik sayesinde kullanıcılarının ilgilerini çeken konulardaki son gelişmelerden haberdar olabileceği kanallar yaratılabilmesini

¹⁰³Aişe Sena Doğan, “Kişilik Hakkının 5651 Sayılı Kanun’un 9.Maddesi Kapsamında Korunması,” *Bilişim Hukuku Dergisi*, no.2-Cilt 2, (Aralık 2020): 158.

¹⁰⁴İbrahim, “Sosyal Medyaya Yönelik Yeni Düzenlemelerin Hukukî Değerlendirilmesi,” 14.

ve bu kanallara abone olunabilmesini sağlamıştır. Bu özellik de kuşkusuz WhatsApp'ın sosyal ağ sağlayıcı olarak değerlendirilebilmesini güçlendirmektedir.

3.1.2. Sosyal Ağ Sağlayıcının Unsurları

3.1.2.1. sosyal etkileşim amacı

TDK sözlüğündeki anlamıyla etkileşim, *birbirini karşılıklı olarak etkileme* işidir. Görülmektedir ki etkileşim ile iletişim birbirinden farklı kavramlardır. İletişimde tarafların birbirlerine karşılıklı olarak ileti göndermeleri gerekirken, etkileşimde ise tarafların birbirleriyle direkt olarak iletişim içerisine girmesi gerekmez. Örneğin günümüzde oldukça yaygın bir şekilde kullanılan, aynı zamanda da bir sosyal ağ sağlayıcı olan X ve Instagram uygulamalarında etkileşim önemli bir istatistik olarak kullanıcıların birçoğu tarafından takip edilmektedir. Etkileşimin meydana gelmesi için ise herhangi bir paylaşımın bir kullanıcı tarafından görülmesi yeterlidir. Kullanıcının bu paylaşıma yanıt vermesi, beğenmesi ya da kendi ağında paylaşması gerekmez. Ancak paylaşım ne kadar yanıtlanır, beğenir ve paylaşılırsa etkileşim o kadar çok artar. Az önce bahsedildiği üzere WhatsApp'ın kanallar adıyla sunduğu yeni özelliği de kullanıcılar birbirleriyle tam olarak etkileşim içine girmektedir. WhatsApp aracılığıyla oluşturulan bu kanallar üzerinden kanala abone kullanıcılara birçok farklı içerikte ileti gönderilebilmektedir. Şu anda WhatsApp üzerinde kanalı bulunan WhatsApp'ın kendi resmi hesabının dünya genelinde 54,9 milyon, Netflix'in ise 24,8 milyon takipçisi bulunmaktadır. Bu iki kanal dünya üzerindeki en popüler WhatsApp kanallarıdır. Ülkemizde ise Galatasaray Spor Kulübü 3,2 milyon takipçisiyle Fenerbahçe Spor Kulübü ise 2,4 milyon takipçisiyle en popüler WhatsApp kanallarına sahiptir.

3.1.2.2. sosyal etkileşimin internet ortamında gerçekleşmesi

Sosyal ağ sağlayıcının tanımı bu sosyal etkileşim amacı unsuru göze alınarak yapılacak olursa bu tanım “*sosyal etkileşim amacıyla internet ortamında her türlü içeriğin oluşturulup, görüntülenip, paylaşılmasına imkân sağlayan tüm gerçek ve tüzel kişiler*” şeklinde olabilecektir¹⁰⁵.

3.1.2.3. internet ortamında kullanıcıların içerik oluşturması veya paylaşması

¹⁰⁵Hasan Oymak, “7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Getirdikleri,” *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, no.9, (Aralık 2020): 130.

Bir internet süjesinin sosyal ağ sağlayıcı olarak değerdendirilebilmesi için ilgili platformda mutlaka kullanıcıların içerik oluşturması veya oluşturulan bir içeriğın paylaşılmasına imkân veren bir sistemin varlığı gerekir. Nitekim 5651 s.K’de sosyal ağ sağlayıcının tanımı yapılırken sosyal ağ sağlayıcının, kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerik oluşturmalarına, görüntülemelerine ve paylaşımlarına imkân veren gerçek ve tüzel kişiler olarak ifade edildikleri görölmektedir.

3.2. Sosyal Ağ Sağlayıcıya İlişkin Yasal Düzenlemeler

3.2.1. Uluslararası Düzenlemeler

3.2.1.1. genel olarak

Hukukun, değışen hayat şartları ve gelişen dünya düzenine uyum sağlama özelliğinin yadsınamaz bir gerçek olduğundan çalışmamızın başında da bahsetmiştik. Bu nedenledir ki devletler de internetin gelişmesi sebebiyle mevzuatlarında birtakım değışiklikler gerçekleştirdiğı gibi yeni kanunları da yürürlüğe koyarak internet üzerinde ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklar bakımından çözüm yolları üretmeye çalışmıştır.

Daha önce de birçok kez ifade edildiğı üzere internet aracılığıyla yayınlanan bir içeriğın dünyanın her yerinden erişilebilir olması sebebiyle, yerel veya ulusal düzenlemelerin yetersiz kalması durumunda bu hukuka aykırılıklarla mücadele edilebilmesi için devletlerin, uluslararası düzeyde bir iş birliğı yapması gerekmektedir. Bu doğrultuda *Convention on Cybercrime CETS No:185* (Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi) imzalanmıştır. Buna göre, sözleşmenin tarafı olan ölkeler, ilgili iletişime bir ya da birden fazla servis sağlayıcının dahil olup olmadığına bakılmaksızın muhafaza etmekte olduğu trafik bilgilerinin elde edilebilir olmasını ve ilgili iletişimin sağlandığı yol ile bu yolu sağlayan servis sağlayıcıların belirlenebilmesi için söz konusu trafik bilgilerinden yeterli olacak miktarda bilginin, sözleşmeye taraf ölkelerin yetkili makamlarına veya bu makamlarca resmi olarak görevlendirilen kişilere gecikmeksizin aktarılmasını temin edecek, bu doğrultuda ulusal mevzuatında gerekli düzenlemelere yer verecektir.

Yakın geçmişe bakıldığında ise 2014 yılında fikir ve ifade özgürlüğüne ilişkin uluslararası insan hakları standartlarını belirlemek, bu standartları destekleyerek

koruma ve açıklığa kavuşturmak için AB tarafından ifade özgürlüğüne ilişkin İnsan Hakları Kılavuz İlkeleri kabul edilmiştir¹⁰⁶.

3.2.1.2. Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi

Avrupa Konseyi tarafından dört yılda hazırlanan, 23 Kasım 2001’de imzaya açılan ve Budapeşte’de kabul edilen Siber Suç Sözleşmesi, 1 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe girerek bu alandaki ilk uluslararası antlaşma niteliğinde olduğundan Avrupa’daki en önemli yasal düzenlemelerin başında gelmektedir¹⁰⁷. Türkiye’nin 10.11.2010 tarihinde imzalamasına rağmen taraf olan her bir ülkenin, bilgisayar sistemleri ve verilerine ilişkin olarak işlenen suçlarla ilgili olarak soruşturma veya kovuşturma ya da suçun elektronik ortamda toplanmış delilleri için gecikmeksizin yardım temin etmek üzere haftanın yedi günü ve yirmi dört saat erişilebilecek bir irtibat noktası belirlemekle yükümlü kılınması ve Türkiye’nin de henüz teknik altyapı konusundaki çalışmaları tamamlanmadığından bir süre yürürlüğe konamayan sözleşme polis ve jandarma altyapısındaki gerekli teknik imkanın sağlanmasının ardından¹⁰⁸ 29.09.2014 tarihinde yürürlüğe girmiş ve sözleşmenin resmi tercümesi “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi” olarak adlandırılmıştır¹⁰⁹.

Sözleşmenin orijinal başlığında yer alan “cyber” kelimesi “cybernetic” kelimesinden türediği ve bu kelime de bilgisayar ağları için kullanıldığından Türkçe’ye siber olarak çevrilmiştir¹¹⁰. Siber Suç Sözleşmesi, Britanya, Karayipler ve ECOWAS (Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu) gibi diğer bölgelerin kendi mevzuatlarını geliştirmiş olması sebebiyle küresel bir etki gösterememiş, Avrupa sınırları içerisinde etkili olmuştur¹¹¹.

¹⁰⁶Moon, “A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems,” 626.

¹⁰⁷Murat Önok, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Işığında Siber Suçlarla Mücadelede Uluslararası İş Birliği,” *Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi*, no.2-Cilt 19 (Aralık 2013), 1241.

¹⁰⁸Önok, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Işığında Siber Suçlarla Mücadelede Uluslararası İş Birliği,” 1242.

¹⁰⁹Cahit Aliusta ve Recep Benzer, “Avrupa Siber Suçlar Sözleşmesi ve Türkiye’nin Dahil Olma Süreci,” *Uluslararası Bilgi Güvenliği Mühendisliği Dergisi*, no.2-Cilt 4, (Aralık 2018): 38.

¹¹⁰Aslı Deniz Helvacıoğlu, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi – Temel Hükümlerin İncelenmesi”, *İnternet ve Hukuk Bilişim Hukuku Üzerine Yazılar İnternet ve Ceza Hukuku Panel*, der., Yeşim M. Atamer, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004, 277.

¹¹¹Gercke Marco, *Siber Suç Sözleşmesi ile 10.Yıl: Avrupa Konseyi’nin İnternet Bağlantılı Suçlara Karşı Mücadele Belgesinin Başarıları ve Kusurları*, çev. Kerem Öz, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi -13 İnternet Hukuku, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013): 120.

Telif hakları ihlalleri, bilgisayarlarla ilişkili sahtecilik fiilleri, çocuk pornografisi, ağ güvenliği ihlalleri ve siber suçla mücadelede kullanılacak olan yetki ve prosedürlerden oluşan¹¹² bu sözleşmenin başlıca amaçları arasında bazı suçlara ilişkin olarak ortak bir tanımlama yaparak, ulusal düzeyde mevzuatın uyumlu hale getirilmesini sağlamak, siber suçların soruşturulması bakımından, bilişim ortamına uygun düşen ortak yetkileri tanımlayarak, devletler arasındaki muhakeme kurallarının yeknesak hale gelmesini sağlamak, uluslararası iş birliğinin nasıl sağlanacağını belirleyerek, ülkeler tarafından hükümlerin uygulanmasını sağlamaktır¹¹³. İnternetin sükelerine ilişkin olarak ayrı ayrı tanımlara yer verilmeyen bu sözleşmede hizmet sağlayıcı kavramına yer verilmiş ve bu kavram *“hizmetlerini kullananlara bir bilgisayar sistemi aracılığıyla iletişim kurma olanağı sağlayan her türlü kamu veya özel sektör tüzel kişisi”* ile *“böylesi iletişim hizmeti veya bu hizmetlerin kullanıcıları adına bilgisayar verilerini işleyen veya depolayan diğer her türlü tüzel kişi”* olarak tanımlanmıştır. Bu tanım oldukça geniş kapsamlı bir tanım olup kısaca bilgisayar sistemlerindeki verinin işlenmesine veya iletilmesine rol oynayan kişiler olarak da ifade edilebilecektir¹¹⁴.

İnternet hizmet sağlayıcının sorumluluğu bakımından yapılacak değerlendirmede ise sözleşmede suç olarak kabul edilen eylemi gerçekleştirmek amacıyla internette haksız bir içeriğin yayınlanması için her ne kadar hizmet sağlayıcı kullanılsa da hizmet sağlayıcının suç işlemeye yönelik bir niyetinin bulunması durumu hariç olmak üzere hizmet sağlayıcının sorumluluğundan bahsedilemeyecektir¹¹⁵. Örneğin, çocuk pornografisine ait bir internet içeriği sunma, söz konusu içeriğe erişim sağlama ve içeriği yayma gibi eylemlerde kastı olmayan hizmet sağlayıcının ceza sorumluluğunun doğması mümkün değildir. Bu sebeple internet hizmet sağlayıcının söz konusu içeriğe erişim sağlaması ya da içeriği depolaması dolayısıyla ceza sorumluluğu yüklenmesi mümkün değildir. Buna ek olarak Siber Suç Sözleşmesi’nin gerekçesinde internet hizmet sağlayıcısına bu tür haksız eylemleri denetleme yükümlülüğünün yüklenemeyeceği açık bir şekilde ifade edilmiştir¹¹⁶.

¹¹²Helvacioğlu, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi – Temel Hükümlerin İncelenmesi,” 279.

¹¹³Önok, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Işığında Siber Suçlarla Mücadelede Uluslararası İş Birliği,” 1242.

¹¹⁴Helvacioğlu, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi – Temel Hükümlerin İncelenmesi,” 281.

¹¹⁵Helvacioğlu, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi – Temel Hükümlerin İncelenmesi,” 289.

¹¹⁶Kayihan İçel, “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Bağlamında Avrupa Siber Suç Politikasının Ana İlkeleri,” *İstanbul Hukuk Mecmuası*, no.1-2-Cilt 59 (Temmuz 2011): 10.

Sözleşmenin on ikinci maddesi tüzel kişilerin sorumluluklarına ilişkin düzenlemeler getirmektedir. Bu madde uyarınca kurumlar, dernekler ve benzeri tüzel kişilerin de işlenen suçlardan sorumlu olacağı düzenleme altına alınmıştır. Suçun, gerçek kişi tarafından tüzel kişi yararına işlenebileceğini belirten sözleşme tüzel kişinin sorumluluğundan bahsedilebilmesi için dört koşula yer vermektedir. Bu şartlar; sözleşmede yer alan suçlardan birinin işlenmesi, suçun bir tüzel kişiye fayda sağlamak amacıyla işlenmesi, suçun lider konumda olan bir gerçek kişi tarafından işlenmesi ve bu kişinin temsil, karar alma ve kontrol yetkileri doğrultusunda davranış gerçekleştirmesidir¹¹⁷.

3.2.1.3. General Data Protection Regulation (gpd) Genel Veri Koruma Düzenlemesi

General Data Protection Regulation (GDPR), Genel Veri Koruma Düzenlemesi'nde aralarında sosyal ağ sağlayıcıların da bulunduğu teknoloji şirketlerinin kullanıcı verilerini depolaması ve kullanımına yönelik düzenlemeler getirilmiştir.

3.2.2. Mukayeseli Hukukta Yer Alan Düzenlemeler

3.2.2.1. Amerika Birleşik Devletleri hukukunda yer alan düzenlemeler

ABD, internetin ortaya çıktığı ülke olduğundan dünya üzerinde internete ilişkin hukuki düzenlemelerin yaratıldığı ilk ülke özelliğine sahiptir. ABD tarafından 08.02.1996 tarihinde yürürlüğe konan İletişim Ahlakı Yasası bu bağlamda internete ilişkin ilk hukuki düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır¹¹⁸.

Günden güne sosyal medya içeriklerinin uygunluğu ABD'de endişe verici bir konu haline gelse de aşağıda detaylıca ifade edildiği üzere başta Almanya olmak üzere Avrupa ülkeleri ve komşu ülkesi Kanada'dan dahi farklı olarak nefret söylemini suç saymamakta, ifade özgürlüğünü çok geniş bir şekilde koruma altına almaktadır¹¹⁹. Ancak her ne kadar ABD nefret söylemini suç saymasa da internet üzerinde yer alan içeriklere dair kanuni düzenlemeler getirmektedir¹²⁰. ABD Anayasası açık bir şekilde ifade hürriyetini sınırlayıcı düzenlemeler içeren hiçbir kanunun yapılamayacağını belirtse de ifade hürriyetine ilişkin net bir tanıma yer vermemiştir. Bu nedenle ifade

¹¹⁷Helvacıoğlu, "Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi – Temel Hükümlerin İncelenmesi," 289.

¹¹⁸Fatih Mahmutoğlu, "Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından İnternet Söjelerinin Ceza Sorumluluğu," no.1-2-Cilt 59, (Temmuz 2011): 41.

¹¹⁹İsmail Yüksel, "Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi İçtihatlarında Nefret Söylemi," *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.2-Cilt 10, (2019): 439.

¹²⁰Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 637.

hürriyetinden ne anlaşılması gerektiği de ABD Yüksek Mahkemesi tarafından doldurulmuştur¹²¹. Bu kapsamda daha önce de bahsedildiği üzere ABD tarafından 1996 yılında kabul edilen İletişim Ahlakı Yasası internetin sükjelerine belirli yükümlölükler getirse de sosyal ağ sağlayıcıları etkili bir şekilde koruyan bir düzenleme olacak değeriendirilmektedir¹²². İletişim Ahlakı Yasası'nın kabulünün üzerinden geçen yirmi yılı aşkın süreye bakıldığında bu kanunun ilk amacı olan internetin sürekli büyümesi hedefinin karşılandığı görölmekteyken kanunun ikinci hedefi olan canlı ve rekabetçi serbest piyasanın korunmasının sosyal ağ sağlayıcılara getirilen yükümlölükler nedeniyle tam olarak sağlanamadığı görölmektedir. Kanunun diğeri bir amacı olan internetin aracı olarak kullanıldığı müstehcenlik, ısrarlı takip ve taciz gibi suçlarla etkili ve caydırıcı bir şekilde mücadele edilmesidir¹²³. Ancak İletişim Ahlakı Yasası sosyal ağ sağlayıcıyı koruyucu düzenlemeler içermektedir. 2016 yılında ABD'de bir Facebook kullanıcısının paylaştığı gönderi dolayısıyla kişilik hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Facebook aleyhine açılan Caroccioli v. Facebook davasında davacı tarafından on farklı suç olduğu iddiası ileri sürölse de tüm iddialar reddedilmiştir¹²⁴.

Buna ek olarak ABD'de internet sükjelerinin sorumlulukları, yürürlükte olan mevcut kanun olan *Digital Millenium Copyright Act* ("DMCA") erişimden sorumluluk, hosting'ten sorumluluk ve kaşeleme sorumluluk olmak üzere üç ana sorumluluk alanından oluşmaktadır¹²⁵. Buna ek olarak yine DMCA'da sosyal ağ sağlayıcıların kullanıcılarının gönderilerine ilişkin sosyal ağ sağlayıcıların sorumluluğuna ilişkin düzenlemeler de bulunmaktadır. Bu noktada sosyal ağ sağlayıcının kullanıcılarına ait gönderilerden doğan sorumluluğu yalnızca gönderilerin yani içeriklerin kanuna aykırı olmasıyla sınırlıdır ve sosyal ağ sağlayıcılar bu içerikler kendilerine bildirildiğinde bu içerikleri kaldırmakla yükümlüdür. ABD hukukundaki bu düzenleme Alman hukukunda yer alan ve aşağıda detaylı bir şekilde değinilen NetzDG ve AB tarafından çıkartılan e-ticaret direktifiyle paralellik göstermektedir¹²⁶.

¹²¹Yüksel, "Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi İçtihatlarında Nefret Söylemi," 440.

¹²²Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 637.

¹²³Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 638.

¹²⁴Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 644.

¹²⁵Çiner, "İnternet Yayınlarının Cezai Sorumluluğu ve Erişimin Engellenmesi", 70.

¹²⁶Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 640.

3.2.2.2. Alman hukukunda yer alan düzenlemeler

Daha önce söylediğimiz üzere ABD dünya üzerinde internete ilişkin hukuki düzenlemelerin yapıldığı ilk ülke olsa da Almanya ise bilişim hukukuna ilişkin 1974 yılında başladığı düzenlemelerle, Kıta Avrupası'nda internete ilişkin hukuki düzenlemelere dair çalışma yapan ilk ülkedir¹²⁷. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra temel ve basit bir nitelikte olan ve *Grundgesetz* olarak adlandırılan Temel Kanun'u yürürlüğe koyan Almanya bu kanunla insan onurunu en önemli değer olarak kabul etmiş ve bu sebeple de ifade özgürlüğünün korunmasının insan onurunun bir gereği olarak görmüştür. Bu sebeple de her ne kadar bu kanunun geçici bir süre için düzenlendiği belirtilse de temel değer hiç değişmediği için kanunda yer alan görüş sürekli olarak uygulanır hale gelmiştir¹²⁸. *Grundgesetz* m.5/1 düzenlemesi, herkesin özgür bir şekilde düşüncesini ifade etme hakkına sahip olduğunu, görüşlerini konuşma, yazı ve resimlerle genel olarak erişilebilen kaynaklardan yayma hakkına sahip olduğunu düzenleme altına almıştır¹²⁹. Kuşkusuz sosyal ağ sağlayıcılar da genel olarak erişilebilen kaynaklardan biri olduğundan kullanıcıların ifade özgürlüğü hakkının bu temel kanunda koruma altına alındığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Günümüzde de Almanya, dünya üzerinde en çok internet kullanıcı sayısına sahip altıncı ülkeyken Avrupa ülkeleri arasında ise birinci sırada yer aldığından¹³⁰ Alman mevzuatı internete ilişkin düzenlemeler bakımından kendisinden esinlenen, temel bir mevzuat özelliğine sahip olmuştur. Bu kapsamda da zaman içerisinde gelişen teknoloji ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda birçok farklı yasal düzenleme yapılmıştır.

Almanya'nın sosyal ağ sağlayıcıların sorumluluğu konusunda AB'ye nazaran da daha sert bir duruş sergilediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Aşağıda detayları verilen Telemedya Kanunu'nun üçüncü bölümünde her ne kadar AB'nin e-ticaret direktifi kabul edilse de yine detayları aşağıda belirtilen NetzDG kabul edilerek kanuna aykırı içerikleri yirmi dört saat içerisinde kaldırmayan sosyal ağ sağlayıcılara birçok yaptırım düzenleme altına alındı¹³¹.

¹²⁷Mahmutoğlu, "Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından İnternet Süjelerinin Ceza Sorumluluğu," 43.

¹²⁸Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 627.

¹²⁹Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 627.

¹³⁰Kaya, "Almanya'da İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu", 740.

¹³¹Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 630.

3.2.2.2.1. Telemediengesetz (Telemedya Kanunu & Teleservisler Yasası)

Telemediengesetz (Telemedya Kanunu), 13.06.1997 tarihinde kabul edilmiş ve 01.08.1997 tarihinde yürürlüğe girmiş internet s jelerinin durumuna açıklık getiren ilk mevzuattır¹³². Teleservisler Yasası olarak da anılan bu kanun yürürlüğe girdiği ilk haliyle beşinci paragrafı internetin s jelerini yakından ilgilendirmektedir. Buna göre, içerik sağlayıcılar, erişim sağlayıcılar ve servis sağlayıcılar arasında ayırım yapılarak, her bir internet süjesinin hangi hareketlerinden dolayı sorumluluk sahibi olacağı belirtilmi tir¹³³. Sorumluluk başlıklı beşinci paragrafta yer alan düzenlemeye göre servis sağlayıcılar, kullanıma hazır tuttıkları kendi içeriklerden genel kurallara göre sorumlu olacak, kullanıma hazır tuttıkları yabancı içeriklerden, ancak bunların içeriğini bildikleri ve bunların kullanılmasının engellenmesinin, teknik olarak mümkün ve bu engellenmenin kendilerinden beklenebilecek olması durumunda sorumlu olacak, münhasıran erişim sağladıkları yabancı içeriklerden ise sorumlu olmayacaklardır¹³⁴. Her halükârda servis sağlayıcıların, hukuka aykırı içeriklerden iletişim sırrının korunması kapsamında haberdar oldukları ve erişimin engellenmesinin teknik olarak mümkün ve yine kendilerinden beklenebilir olması halinde, ilgili içeriklerin kullanımının  nlenmesine ilişkin genel düzenlemeler uyarınca yükümlülükleri devam etmektedir¹³⁵.

Telemedya Kanunu'nda 14.12.2001 tarihinde Avrupa Parlamentosu'nun ve Avrupa Konseyi'nin 08.06.2000 tarihli ve 2000/31 sayılı direktifindeki ilkelerin Alman hukukuna uyarlanması amacıyla yapılan de i ikliklerle internet s jelerinin sorumluluklarına ilişkin düzenlemenin uygulama alanı geni letilmi , sorumluluklara ilişkin düzenlemeler ayrıntılı bir hale ayrılarak dört paragraf halinde düzenleme altına alınmıştır. Buna göre, sekiz numaralı paragrafın ikinci fıkrası uyarınca servis sağlayıcıların, kendileri tarafından iletilen veya saklanan bilgileri denetim altında tutma veya hukuka aykırı bir içeriği işaret eden koşulları araştırma yükümlülüklerinin bulunmadığı açık bir şekilde belirtilmiş, bilgilerin silinmesini veya kullanıma kapatılmasını gerektiren genel hükümler ile az önce yukarıda bahsedildiği üzere iletişim sırrının korunmasına ilişkin hükümlerin saklı olduğu düzenleme altına alınmıştır. Buna ek olarak servis sağlayıcıların, bir bilişim a ında ilettikleri veya

¹³²Mahmuto lu, "Kar ıla tırmalı Hukuk Bakımından İnternet S jelerinin Ceza Sorumluluğu," 43.

¹³³Barı  Erman, Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, no.1-2- Cilt 59, (Temmuz 2001):203-225.

¹³⁴Erman, "Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu," 205.

¹³⁵Erman, "Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu," 205.

kullanılmak üzere erişim sağladıkları içeriklerden iletme kendileri neden olmadıkça, iletilen bilgilerin yöneldiği kişileri ve iletilen bilgileri kendileri seçmiş ya da değiştirmiş olmadıkça sorumlu olmayacakları düzenleme altına alınmıştır¹³⁶. Ancak Fransız hukukuna ilişkin düzenlemelerde de değinileceği üzere Alman hukukunda da servis sağlayıcının, servisinin bir kullanıcısı yani abonesiyle, hukuka aykırı bir eylemde bulunmak amacıyla birlikte hareket ettiği yani suça bilerek iştirak ettiği durumlarda sorumluluğunun doğacağı kuşkusuzdur¹³⁷. Özetle, Telemedya Kanunu'nda yer alan hükümler ceza hukuku açısından internette gerçekleştirilen belirli bir fiilin, her bir internet süjesi bakımından objektif bir şekilde uygulanabilirliği belirlenirken çerçeve düzenleme niteliğindedir¹³⁸.

Telemedya Kanunu'na göre içerik sağlayıcı, bir içeriğin yaratıcısı olması sebebiyle kendi eyleminden sorumludur. Burada önem arz eden durum ise içerik sağlayıcının yaratıcısı olduğu içerik kavramının tam olarak ne ifade ettiğidir. Kanunun gerekçesine bakıldığında sunucunun kendisine mal ettiği ve üçüncü kişiler tarafından hazırlanmış içeriklerin de içerik sağlayıcının yaratıcısı olduğu içerik niteliğinde olduğunun ifade edildiği görülmektedir¹³⁹.

3.2.2.2.2. Soziale Netzwerke (Sosyal Ağ Kanunu)

Alman hukukunda internet ve sosyal ağlara ilişkin birçok kanun bulunmakla birlikte sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin detaylı düzenlemeler içeren 30.06.2017 tarihinde kabul edilen *Soziale Netzwerke* (Alman Sosyal Ağ Kanunu) genel gerekçesi, insan onurunun, toplumsal barışın, birlikte yaşamın ve demokratik düzenin korunması bakımından sosyal ağ işletmelerinin hukuka aykırı ya da kişilik haklarını ihlal eden cezalandırılabilir içeriklerin engellenmesi hususunda gerekli hassasiyeti göstermemesi, sosyal ağ işletmelerinin yeteri kadar şeffaf olmaması şeklindedir¹⁴⁰. İnternet servis sağlayıcılarının sorumluluğunu düzenleyen Telemedya Kanunu hem ceza hem kamu hem de özel hukuk uyumsuzlukları bakımından uygulanabilir hükümlere sahip olmakla birlikte¹⁴¹ erişim engelleme ve içeriğin kaldırılması yaptırımlarını devreye alma amacıyla Almanya, altı maddeden oluşan Sosyal Ağ Kanunu'nu yürürlüğe koymuştur. Alman hukuku, sosyal ağ kanunuyla birlikte hukuka

¹³⁶Erman, "Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu," 206.

¹³⁷Erman, "Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu," 206.

¹³⁸Erman, "Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu," 211.

¹³⁹Erman, "Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu," 212.

¹⁴⁰Kent, "Alman Hukukunda Sosyal Ağların Düzenlenmesi ve Alman Sosyal Ağ Kanunu," 8.

¹⁴¹Kaya, "Almanya'da İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu," 748.

aykırı içeriklere erişimin engellenmesi veya içeriğin yayından çıkarılmasını öncelikle kullanıcıların şikâyeti ve şikâyet doğrultusunda sosyal ağ sağlayıcının işlem yapması veya yapmaması esasına bağlamış sosyal ağ sağlayıcıya da birtakım yükümlülükler getirmiştir. Kanunda hukuka aykırı içeriği tanımlayarak, sosyal ağ sağlayıcıya kendi nezdinde meydana gelen hukuka aykırı içeriklere ilişkin raporlama, kendisine yapılan şikayetleri inceleme, kendi özdenetimlerini gerçekleştirme ve temsilci atama yükümlülüğü getirmiştir. Kanun, yükümlülük düzenlemekle yetinmemiş, idari para cezası yaptırımının uygulanabileceği durumları da açıklamıştır.

Alman hukukunda tartışılan bir konu da içerik sağlayıcının kendi internet sitesinde verdiği link içeriğinde yer alan hukuka aykırı içerikten sorumlu olup olmayacağı meselesidir. Alman hukukunda link adeta bir atıf gibi değerlendirildiğinden içerik sağlayıcının da internet sitesinde yer verdiği link içerisinde nasıl bir içerik olduğunu ve bu linki bilinçli bir şekilde verdiğinden bahisle link içeriğinden sorumlu olacağı görüşü hakimdir. Nitekim, Hamburg Eyalet Mahkemesi, sayfasında onur kırıcı içerikler barındıran linklere yer veren içerik sağlayıcının, linkin içeriğini denetleme yükümlülüğü olduğuna hükmetmiş ve Telemedya Kanunu uyarınca linkte yer alan içeriği, içerik sağlayıcının kendi yarattığı bir içerik gibi değerlendirmiştir. Ancak kararın devamında da link içerisinde yer alan diğer linklerden sorumluluk bulunmadığı, sorumluluğun yalnızca kendi internet sitesinde yer verilen linkle sınırlı tutulması gerektiği ifade edilmiştir¹⁴². Bu görüş Alman öğretisinde eleştirilse de kanaatimizce yerindedir.

3.2.2.2.3. Netzwerkdurchsetzungsgesetz (NetzDG) Sosyal Ağlarda Hukuk Uygulamasının İyileştirilmesi Hakkında Kanun

Uzun adıyla *Netzwerkdurchsetzungsgesetz* olarak adlandırılan 1 Ekim 2017 tarihinde yürürlüğe giren¹⁴³ Alman Sosyal Medya Ağları Uygulaması Kanunu -kısa adıyla “NetzDG” Almanya’nın mülteci kabul etmeye başladığı dönemde kamu görevlilerine karşı bulunulan nefret söylemlerinin artması sonucu bunun önlenmesi, 2017 yılında nefret suçu sebebiyle şikâyetle bulunan kişi sayısının 500.000 civarı olması sebebiyle nefret suçlarına karşı etkin bir mücadele yapılamadığı ve sosyal ağ sağlayıcıları özellikle kullanıcılar tarafından yapılan şikayetlere karşı daha hızlı bir şekilde

¹⁴²Erman, “Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu,” 214.

¹⁴³Bianca Borzucki, “Network Enforcement Act Enters Into Force,” *Institute of European Media Law (EMR)*, no.1-Cilt 15, (Brussels:2023)

ilgilenmeye zorlamak amacıyla kabul edilmiştir¹⁴⁴. Gerçekten de nefret söylemleri içeren verileri ve diğer sair suçlara ilişkin içeriklerin de YouTube tarafından %90'ının, Facebook tarafından %39'unun ve X tarafından ise sadece %1'inin silindiği tespit edildiğinden¹⁴⁵ söz konusu kanun yürürlüğe konmuş bu sebeple de Alman halkı arasında kanun “nefret söylemi kanunu” olarak adlandırılmıştır¹⁴⁶. Alman Ceza Kanunu m.130 kapsamında da suç sayılan nefret söylemi, AB konseyi tarafından da haksız ve kanuna aykırı kabul edildiğinden AB konseyi tarafından birçok ülkede hükümetlerin de bu tür kanuna aykırılıkların önüne geçilmesi için uyarıda bulunmuş ve 2008 yılında AB üyesi devletlerin tek tip bir şekilde olmasa da nefret söylemini suç sayması için yeni bir kanunu yürürlüğe koymuştur¹⁴⁷. Almanya da AB üyesi bir ülke olarak AB kanunlarına uymakla yükümlü olduğundan nefret söylemi olarak adlandırılan bu kanuni düzenlemeyi yürürlüğe koymuştur¹⁴⁸.

İki milyondan fazla kullanıcısı olan sosyal ağ sağlayıcılar hakkında geçerli olan¹⁴⁹ NetzDG, sosyal ağ sağlayıcı kavramını, Türk hukukunda yer alan 5651 s. kanundan farklı bir şekilde “*kar elde etme amacıyla oluşturulan içeriği başka kullanıcılarla paylaşmak ve içeriğin herkes tarafından görülebilir olacak şekilde paylaşılması*” şeklinde tanımlanmış ve sosyal ağ sağlayıcının varlığını kar elde etme amacına, içeriğin herkes tarafından görülebilir olacak şekilde paylaşılmasına bağlamaktadır¹⁵⁰. Almanya’da bir görüş, herkese açık olan içeriğin korunmaya değer olmadığını ileri sürmektedir¹⁵¹. Örneğin Yargıtay 12.CD tarafından 13.10.2014 tarihinde verilen 2014/4081 E. – 2014/19490 K. sayılı kararda Facebook’ta herkese açık bir şekilde fotoğraf paylaşan kişinin bu fotoğrafının başka bir yerde kullanılması durumunda özel

¹⁴⁴Borzucki, “Network Enforcement Act Enters Into Force,”

¹⁴⁵Mustafa Temmuz Oğlakçıoğlu ve Murat Volkan Dülger, Alman Sosyal Ağlarda Hukuk Uygulamasının İyileştirilmesi Hakkında Kanuna İlişkin Değerlendirme, Ceza Hukuku Dergisi, no.37-Cilt 13, (Ağustos 2018):89.

¹⁴⁶Çubukçu, “Almanya’nın Sosyal Ağ Yasasının Nefret Söylemi İçeriklerinin Kaldırılması Bakımından İncelenmesi: Türkiye İçin Öneriler,” 171.

¹⁴⁷Moon, “A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems,” 626.

¹⁴⁸Moon, “A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems,” 626.

¹⁴⁹“Almanya’nın Yeni Yasası İnternette İfade Özgürlüğünü Sonlandıracak mı? <https://web.archive.org/web/20180616210808/https://www.bbc.com/news/blogs-trending-41042266>, erişim 16 Ekim 2023

¹⁵⁰Merve Ayşegül Kulular İbrahim. “Sosyal Medyaya Yönelik Yeni Düzenlemelerin Hukuken Değerlendirilmesi,” *Bilişim Hukuku Dergisi*, no.1 (2022): 14.

¹⁵¹Sascha Fahl vd, “TrustSplit: Usable Confidentiality for Social Network Messaging,” *Leibniz University of Hannover*, (Milwaukee: 25-28 Haziran 2012), Conference Paper.

hayatın gizliliği iddiasında bulunamayacaktır¹⁵². Kanaatimizce söz konusu tanımda aranan şartlar bir tüzel kişinin sosyal ağ sağlayıcı olarak tanımlanması için gerekmemektedir. Bu noktada önemli olan nokta kanuna göre kar elde etme amacı taşıyan kişinin sosyal ağ sağlayıcı değil içeriği oluşturan kişi olmasıdır. Yani kullanıcının, içeriği kar elde amacıyla oluşturup herkesin görebileceği şekilde sosyal ağ sağlayıcı üzerinde paylaşması gerekmektedir. Kanaatimce Almanya, kanunda yer alan bu düzenlemeyi günümüzün popüler mesleklerinden biri olan içerik üretici olarak adlandırılan influencer ve bloggerlara yönelik olarak yürürlüğe koymuştur. İçerik üreticilerin, X ve Instagram başta olmak üzere çeşitli sosyal ağ sağlayıcılar nezdinde bulunan kullanıcı hesaplarından belli bir ücret karşılığında sponsorluklar ve iş ortaklıkları yaparak para kazanmaktadır. Nitekim, X tarafından yapılan açıklamada içerik üreticilere 2023 yılının temmuz ayından Eylül ayına kadar toplamda 20 milyon dolar ödeme yapıldığı açıklanırken¹⁵³, TikTok da 2023 yılının ortasına kadar içerik üreticilerine 1 milyar dolar ödeme yapılacağını ifade etmiştir¹⁵⁴. Dolayısıyla içerik üreticiler tarafından tüm kullanıcıların görebileceği şekilde yayınlanan içerikler üzerinde mutlaka bir denetim olması gerektiğine katılmakla birlikte sosyal ağ sağlayıcının bu denli kısıtlanması ise doğru değildir. Bu nedenle de kanunumuzda yer alan sosyal ağ sağlayıcı tanımının amaca daha uygun olduğunu söyleyebiliriz.

¹⁵² “...Saniğin, katılanın, internette Facebook hesabındaki herkese açık profil resmini kopyalayarak rıza olmaksızın kendi Facebook hesabına koyduğu olayda; resmin ele geçirilemediği ve içeriğinin belirlenemediği gözetildiğinde, sanık tarafından, katılanın sürekli takip, denetim ve gözetim altına alınması sonucu elde edilmiş özel hayatın gizliliğini ihlale yol açacak bir görüntü bulunmadığı gibi; katılanın, Facebooktaki profil resmi, katılanın başkalarının görülmesi ve bilinmesini istemediği, hukuk tarafından gizliliği ve korunması temel bir şahsiyet hakkı kabul edilmiş özel yaşam alanına ilişkin görüntü olarak değerlendirilemeyeceğinden, atılı suçun yasal unsurları itibariyle oluşmadığı; TCK'nın 136. maddesindeki verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu yönünden değerlendirme yapıldığında, katılanın Facebook hesabındaki resmi kişisel veri kapsamında kabul edilebilir ise de; saniğin, resmi, katılanın internette Facebook hesabındaki herkese açık profil resminden elde etmesi ve katılana ait başkaca bir kişisel bilgiye yer vermeden kendi Facebook hesabına koyması nedeniyle hukuka aykırı olarak ele geçirme ve yaymadan da söz edilemeyeceğinden, bu suçun da unsurlarının oluşmayacağı anlaşılmakla; beraati yerine yazılı düşüncelerle mahkumiyetine karar verilmesi, kanuna aykırı olup, saniğin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, bu sebeplerden dolayı 5320 sayılı Kanunun 8. maddesi gereğince halen uygulanmakta olan 1412 sayılı CMUK'un 321. maddesi uyarınca hükmün isteme aykırı olarak BOZULMASINA, 13.10.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

¹⁵³“X (Twitter) Ceo’su, İçerik Üreticilerine Toplamda Ne Kadar Ödeme Yapıldığını Açıkladı,” erişim 30 Eylül 2023. <https://www.webtekno.com/icerik-ureticileri-x-ne-kadar-kazandigi-aciklandi-h137573.html>

¹⁵⁴“TikTok, Instagram influencers criticize creator payment programs,” erişim 25 Ekim 2023. <https://www.insiderintelligence.com/content/tiktok-instagram-influencers-criticize-creator-payment-programs>

NetzDG'nin özellik arz eden en önemli düzenlemesine gelecek olursak bu düzenleme kuşkusuz bu kanunun Almanya Federal Cumhuriyeti dahilinde faaliyet gösteren sosyal ağ platformlarından yalnızca kendilerine kayıtlı kullanıcı sayısının iki milyondan fazla platformlar için geçerli olmasıdır. Ayrıca sosyal ağların bu kanun kapsamında sorumlu olabilmesi için merkez ve/veya şubelerinin Alman sınırları içerisinde olması da şart değildir¹⁵⁵.

Tüm bunlara ek olarak günümüzün en yaygın anlık iletişim uygulaması olan WhatsApp'ın sosyal ağ sağlayıcı niteliğinde olup olmadığına ilişkin değerlendirmede bulunmak gerekmektedir. Daha önce WhatsApp'ın sosyal ağ sağlayıcı niteliğini haiz olduğunu belirtmiştik. Ancak Alman Sosyal Medya Ağları Uygulaması Kanunu'nda yer alan şartlara bakıldığı zaman Alman hukukuna göre WhatsApp'ın -içerik oluşturan kişilerin kar elde etme amacı taşımaması ve içeriklerin de herkesin görebileceği şekilde paylaşılamaması- dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcı olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Nitekim öğretide WhatsApp'ın sosyal ağ sağlayıcı olarak değerlendirilemeyeceği görüşü de bulunmaktadır¹⁵⁶. Ancak Alman hukukunda yer alan bu düzenlemeye katılmıyoruz. Şöyle ki, 5651 s. kanunda sosyal ağ sağlayıcı tanımını yaparken amacın sosyal etkileşim olması gerektiğine dikkat çekmiş ve internet ortamında metin, görüntü, ses ve konum gibi içeriklerin paylaşılmasına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişilerin sosyal ağ sağlayıcı olarak nitelendirilmesi gerektiğini düzenleme altına alınmıştır. Daha önce de ifade edildiği üzere WhatsApp günümüzde en çok kullanılan anlık iletişim aracıdır. Anlık iletişim aracı olan WhatsApp sosyal etkileşim amacıyla kullanım şartını yerine getirmektedir. Buna ek olarak internet bağlantısı olmadan çalışmayan bu uygulamadan yazışma yapılabilmekte, görüntü, ses ve bulunulan konum gönderilmekte hatta uzun süreli konum paylaşma seçeneğiyle ilgili kullanıcının konumu an be an izlenebilmektedir. WhatsApp tarafından sunulan tüm bu özellikler göze alındığında WhatsApp'ın sosyal ağ sağlayıcı olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Türk hukuku uyarınca sosyal ağ sağlayıcı olarak nitelendirilmesi kaçınılmaz olan WhatsApp'ın yayınladığı ve kullanıcıları tarafından kullanılmaya başlayan son

¹⁵⁵Çubukçu, "Almanya'nın Sosyal Ağ Yasasının Nefret Söylemi İçeriklerinin Kaldırılması Bakımından İncelenmesi: Türkiye İçin Öneriler," 172.

¹⁵⁶Murat Volkan Dülger ve Onur Özkan, "Sosyal Medya Yasası Meclis'ten Geçti: Peki, Şimdi?," *Hukuki Haber*, Aralık 27, 2022, [Prof. Dr. Murat Volkan DÜLGER: SOSYAL MEDYA YASASI MECLİS'TEN GEÇTİ: PEKİ, ŞİMDİ? - Hukuki Haber - Hukuki Haber](#).

güncellemesi birlikte story (hikâye) yayınlama özelliği getirilmiştir. Bu özellik, kullanıcıların kişi listesinde kayıtlı olmayan ancak kendi numarası bir başkasında kayıtlı olan bir kişinin hikayesini görüntüleyebilmesine imkân vermektedir. Örneğin A kişinin numarası B kişide kayıtlı olmasına rağmen B kişinin numarasının A kişide kayıtlı olmadığı bir durumda A kişinin hikayesi B kişisi tarafından görüntülenebilmektedir. Dolayısıyla bu durum göze alındığında WhatsApp'ın kısmen de olsa herkesin görüntüleyebileceği bir paylaşım yapma şartını sağladığı görülmektedir. Ancak Alman Sosyal Ağ Kanunu, sosyal ağ kavramını tanımladıktan sonra gazetecilik veya yayıncılık yapan, bireysel iletişim kurulmasına imkân veren, spesifik bir içeriğin yayılmasını sağlayan ve iki milyonun altında üyesi bulunan sosyal ağ sağlayıcıları kanundan ayırık tuttuğundan WhatsApp'ın Sosyal Ağ Kanunu kapsamında sosyal ağ sağlayıcıya getirilen yükümlülüklerle bu bakımdan da tabi olmayacaktır¹⁵⁷.

NetzDG'nin sosyal ağ sağlayıcıya getirdiği yükümlülüklerle bakılacak olursa ilk olarak kanuna aykırı içeriğin sosyal ağ sağlayıcıya bildirilmesi üzerine sosyal ağ sağlayıcı 24 saat içerisinde kanuna aykırı içeriği kaldırmalı ve aldığı kararı şikâyet eden kullanıcıya bildirmelidir¹⁵⁸. Sosyal ağ sağlayıcının bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda da sosyal ağ sağlayıcı tazminat ödemekle yükümlü tutulmaktadır¹⁵⁹. Peki sosyal ağ sağlayıcıya bildirilen içeriğin gerçekten kanuna aykırı olup olmadığının değerlendirilmesi yalnızca sosyal ağ sağlayıcının inisiyatifinde mi olacaktır? Bu noktada kanun sosyal ağ sağlayıcıya maliyeti yine sosyal ağ sağlayıcıya ait olmak üzere şikâyetleri üçüncü taraf incelemecilere gönderebileceğini düzenleme altına almıştır¹⁶⁰.

Diğer bir yükümlülük ise yine sosyal ağ sağlayıcıya yapılacak haksız içerik iddiasına ilişkin olup bu sefer sosyal ağ sağlayıcıya kanuna aykırı içerik iddiasıyla kendisine yapılan şikâyet sayısının bir yıl içerisinde yüzden fazla olması durumunda altı aylık raporlar oluşturmak, oluşturulan bu raporları hem kendi internet siteleri hem de

¹⁵⁷Kent, "Alman Hukukunda Sosyal Ağların Düzenlenmesi ve Alman Sosyal Ağ Kanunu," 13.

¹⁵⁸Borzucki, "Network Enforcement Act Enters Into Force,"

¹⁵⁹Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 625.

¹⁶⁰Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 631.

Federal Gazetede altı aylık sürenin bitiminden sonra en geç bir ay içerisinde yayımlamak yükümlülüğü getirilmektedir¹⁶¹.

Söz konusu yükümlülükler ek olarak kanunun üçüncü maddesiyle sosyal ağ sağlayıcı, kanuna aykırı içeriklerle ilgili kendilerine yapılacak şikayetlerin incelenmesi ve çözüme kavuşturulması için etkili ve şeffaf bir çalışma politikası oluşturmakla yükümlü kılınmıştır. Bu politika uyarınca sosyal ağ sağlayıcı, kendisine yapılan şikayetleri hızlı bir şekilde inceleyerek şikâyet konusu içeriğin kanuna aykırı olup olmadığını denetleyecektir. Sosyal ağ sağlayıcı tarafından içeriğin kanuna aykırı olduğu kanaatine varılması durumunda ise söz konusu içerik yirmi dört saat içerisinde kaldırılacak veya aynı süre içerisinde içeriğe erişim engellenecektir¹⁶².

Son olarak sosyal ağ sağlayıcı söz konusu kanunun beşinci maddesi uyarınca Alman Federal Cumhuriyeti sınırları içerisinde tebligatı almaya yetkili olacak bir kişi belirleyecek ve bu kişinin bilgilerini kolayca görülebilir ve direkt olarak erişilebilir bir şekilde kendi platformları üzerinde yayınlacaktır¹⁶³.

NetzDG'nin dördüncü bölümünde ihlal edilen yükümlülüğün büyüklüğüne göre sosyal ağ sağlayıcıya beş yüz bin euro ile beş milyon euro arasında idari para cezası yaptırımını uygulanmasını düzenleme altına alınırken¹⁶⁴ beşinci bölümde de sosyal ağ sağlayıcının Almanya'da yetkili bir temsilci atamasını ve temsilciye ait bilgilere kendi platformlarında kolayca ulaşılacak ve doğrudan erişilebilecek bir şekilde yayınlanması gerekliliğini düzenleme altına almaktadır¹⁶⁵.

3.2.2.3. Avustralya hukukunda yer alan düzenlemeler

Avustralya'da altı milyondan fazla insan Facebook ve benzeri sosyal ağ sağlayıcı nezdinde kullanıcı hesabına sahiptir¹⁶⁶. 2014 ve 2015 yıllarında yapılan ilk düzenlemelerin ardından 2018 yılında Avustralya mevzuatında yer alan İnternet

¹⁶¹Sevcan Arslan, "Sosyal Medya Platformları Üzerinden Kişilik Hakları İhlali, Korunmasına Yönelik Düzenlemeler, Ülke Uygulamaları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri," (BTK Bilişim Uzmanlığı Tezi, 2018), 173.

¹⁶²Arslan, "Sosyal Medya Platformları Üzerinden Kişilik Hakları İhlali, Korunmasına Yönelik Düzenlemeler, Ülke Uygulamaları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri," 173.

¹⁶³Arslan, "Sosyal Medya Platformları Üzerinden Kişilik Hakları İhlali, Korunmasına Yönelik Düzenlemeler, Ülke Uygulamaları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri," 174.

¹⁶⁴Moon, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems," 631., Borzucki, "Network Enforcement Act Enters Into Force,".

¹⁶⁵Borzucki, "Network Enforcement Act Enters Into Force,"

¹⁶⁶Langos Colette, "Internet trolling case sparks calls for an Online Ombudsman to handle social network user complains relating to Internet content – what of the idea?," *Internet Law Bulletin, University of South Australia*, (September 2010): 82.

Güvenliğin Artırılması Kanunu uyarınca oluşturulan e-güvenlik komisyonu sosyal ağ sağlayıcı nezdinde yayınlanan hakaret veya aşağılama içeren içeriklerin kaldırılmasını talep etme yetkisi verilmiştir. Talep üzerine ilgili içerikleri kırk sekiz saat içerisinde kaldırmayan sosyal ağ sağlayıcıya üç yüz bin euro idari para cezası yaptırımı verilmesi öngörülürken içeriği yayınlayan kişilere de altmış bin euroya kadar para cezası verilmesi ön görülmüştür¹⁶⁷. 2019 yılında yapılan değişiklikle ise Nefret Uyarıcı Şiddet İçeren Materyal Kanunu ile içeriğin kaldırılması taleplerinin sosyal ağ sağlayıcı tarafından yerine getirilmemesi durumunda sosyal ağ sağlayıcının temsilcilerine üç yıla kadar hapis cezası verilmesi ve sosyal ağ sağlayıcılara da yıllık cirolarının yüzde 10'u oranında idari para cezası yaptırımı uygulanması düzenlenmiştir¹⁶⁸.

İçeriği yayınlayan kişiler kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin ise kanun metninde net bir düzenleme yer almamaktadır. Bu noktada içeriği yayınlayan kişi kavramından yalnızca *içeriği oluşturup sosyal ağ sağlayıcı nezdinde ilk yükleyen kişinin* mi yoksa içeriği görüntüledikten sonra paylaşp etkileşim sayısını artıran kişilerin de mi kastedildiğinin netlik kazanması önem arz etmektedir. Kanaatimizce içeriğin açık bir şekilde, herhangi bir kişinin kişilik haklarını zedelediği açıksa içeriği oluşturup yayınlayan kişiyle birlikte bu içeriği paylaşp etkileşimi artıran kişi veya kişilerin de sorumlu olması gerekir.

Avustralya internet güvenliği gözlemcisi olan e-güvenlik komisyonu, 2023 yılının Haziran ayında çevrimiçi tacizle mücadelede başarısız kaldığı gerekçesiyle X'in idari para cezası yaptırımına maruz kalabileceğini bildirerek, X'in nefret söylemiyle mücadele hususunda nasıl bir politika izlediği hususunu cevaplamak üzere 28 günlük süre verirken bu süre içerisinde istenen hususlara ilişkin X tarafından cevap verilmemesi durumunda günlük dört yüz yetmiş bin dolar idari para cezası yaptırımı uygulanacağı bildirildi¹⁶⁹.

¹⁶⁷Oymak, "7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Getirdikleri," 134.

¹⁶⁸"Sosyal Medya Yasası: Hangi ülke, internette nasıl denetimler uyguluyor?," erişim 19 Kasım 2023. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-53261921>,

¹⁶⁹Mustafa Bağ, "Avustralya'dan Twitter'a nefret söylemine karşı 28 gün süre: Aksi takdirde günlük 475 bin dolar ceza," *Euronews*, erişim Haziran 22, 2023. <https://tr.euronews.com/2023/06/22/avustralyadan-twittera-nefret-soylemine-karsi-28-gun-sure-aksi-takdirde-gunluk-475-bin-dol>,

3.2.2.4. İngiliz hukukunda yer alan düzenlemeler

İngiltere’de bilişim suçlarına ilişkin ilk düzenleme 29 Temmuz 1990 yürürlük tarihli *Computer Misuse Act* (Bilgisayarın Kötüye Kullanılması Hakkında Kanun) olurken bu kanunda yer alan düzenlemeler temel olarak yetkisiz olarak bilişim cihazlarına veri ve programlarına girilmesi, başka bir suçun işlenmesini sağlamak veya kolaylaştırmak amacıyla yetkisiz olarak bilişim cihazına girmek ve bilgisayar veri ve programlarının yetkisiz olarak değiştirilmesidir¹⁷⁰.

İngiltere’de internet servis sağlayıcıların sorumluluğuna ilişkin düzenleme ise Birleşik Krallık İftira Yasası’nda yer alan *yayından doğan sorumluluk* başlıklı maddeyle düzenlenmiş, internet yayınlarına dair özel bir düzenleme bulunmadığından normalde suç olarak kabul edilen bir eylemin internet üzerinden de gerçekleştirilmesi durumunda yine suç sayılması benimsenmiştir. Bu sebeple internet üzerinde yayınlanan içeriğin hukuka aykırı olması durumunda erişimin engellenmesi de İngiliz ceza kanununda belirtilen bütün suçlar kapsamında mümkündür¹⁷¹.

3.2.2.5. Fransız hukukunda yer alan düzenlemeler

Fransa’da bilişim hukukuna ilişkin düzenlemeler 80’li yıllarda ortaya çıkmaya başlamış, 1998 yılında Fransız Danıştay’ı tarafından hazırlanan ve internetin konu alındığı bir raporda mevcut mevzuatın bilişim suçlarının önüne geçmek amacıyla yeterli olsa da özel kanunlarda yer alan düzenlemelerin artırılması gerektiği ortaya konmuştur. Uzun bir süre internete ilişkin nasıl bir hukuki düzenleme yapılması gerektiğinin tartışıldığı Fransa’da birinci görüş, suç niteliği taşıyan bilgileri kamunun kullanımına sunan ağların ve ilgili internet sükelerinin görsel işitsel iletişim alanının uygulamasına dahil olacağı yönündeyken diğer görüş, internet üzerinden yayın eyleminin karmaşıklığını ve buradaki bilgilerin içeriğine uygulanabilecek hukuki rejimlerin çeşitliliğini göz önünde bulundurarak hem basın hukukuna hem de görsel ve işitsel iletişim hukukuna tabi olması gerekliliğini ileri sürmekteydi¹⁷². Tüm bu tartışmaların ardından Fransız Hukuku, ilk zamanlarda ABD’deki sistemden farklı

¹⁷⁰Akıncı, Aliç ve Er, *Türk Ceza Kanunu ve Bilişim Suçları, Bilişim Hukuku Üzerine Yazılar İnternet ve Ceza Hukuku Panel*, 203.

¹⁷¹Çiner, *İnternet Yayınlarının Cezai Sorumluluğu ve Erişimin Engellenmesi*, 70.

¹⁷²Zeynel Kangal, “Fransa’da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Mecmuası*, no.1-2-Cilt 59 (Temmuz 2011): 228.

olarak bilişim hukukunu başlı başına bir hukuk disiplini olarak değil mevcut mevzuat yapısı içerisinde düzenlemekle yetinmiştir¹⁷³.

İnternet uyuşmazlıklarının çözümü konusunda da uzun bir süre genel hükümlerle yetinen Fransız hukuku, genel hükümlerin uyuşmazlıkların çözümünde yetersiz kalması üzerine 01.08.2000 tarih ve 2000-179 s. kanun m.1 ile İletişim Özgürlüğü Kanunu'na eklenen “link üzerinde özel haberleşme dışındaki iletişim servisleriyle ilgili hükümler” başlıklı düzenlemelerle uyuşmazlıkların giderilmesini amaçlamıştır¹⁷⁴.

Fransa’da internete ilişkin temel hukuki düzenlemeler İletişim Özgürlüğü Kanunu’nda yer almaktadır. İnternet sükelerinin cezai sorumluluğu bakımından kanunun yeteri kadar düzenleyici olmaması sebebiyle 2000 yılında kanuna eklenen “*Link üzerinde haberleşme dışındaki iletişim servisleriyle ilgili hükümler*” başlıklı madde ile içerik sağlayıcıların Fransız ceza kanununda yer alan cezaların şahsiliği prensibi doğrultusunda mecralarında yayınlanan ve suç teşkil eden içeriklerden sorumlu olacağı düzenleme altına alınmıştır¹⁷⁵. Bu noktada değinilmesi gereken diğerk bir konu içerik sağlayıcıdan başka, içeriğin yayına hazırlanmasını ve yayına konmasını sağlayan editör gibi kişilerin sorumluluğudur. Bu kişiler, internet yayınının içeriğinden dolayı içerik sağlayıcıyla birlikte iştirak hükümleri çerçevesinde sorumlu tutulabilecektir. İletişim Özgürlüğü Kanunu m.43/10 düzenlemesiyle editör ve benzeri meslek sahibi olup içeriğin yayına hazırlanmasını veya yayına konmasını sağlayan kişilerin birtakım bilgileri kamuoyuna sunma zorunluluğu getirmiştir. Buna göre bu kişiler; gerçek kişi olmaları durumunda isim, soy isim ve yerleşim bilgisi, tüzel kişi olmaları durumunda ticaret unvanı ve merkezi, yayın direktörü veya yayın direktörlerinin adı, görsel işitsel iletişim hakkındaki 29 Temmuz 1982 tarihli ve 82-652 s. kanun m.93/2 uyarınca yazı düzeninden sorumlu kişinin adı, servis sağlayıcıların adı veya ticaret unvanları ile adreslerini kamuoyu ile paylaşmak zorundadır¹⁷⁶. Bu noktada karşılaşılan tek ayırık durum ise bu kişilerin meslektenden olmayan kişiler olması durumunda, anonim kalma hakkı gereği kamunun bilgisine yalnızca servis sağlayıcının adını veya ticaret unvanı ile adreslerini sunmakla yükümlü

¹⁷³Akıncı, Alıç ve Er, *Türk Ceza Kanunu ve Bilişim Suçları, Bilişim Hukuku Üzerine Yazılar İnternet ve Ceza Hukuku Panel*, 205.

¹⁷⁴Mahmutoğlu, “Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından İnternet Sükelerinin Ceza Sorumluluğu,” 46.

¹⁷⁵Gülseren, “İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları,” 26.

¹⁷⁶Kangal, “Fransa’da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu,” 231.

olmalarıdır. Ancak her halükârda bu kişiler servis sağlayıcıya kişisel kimlik bilgilerini iletmekle yükümlüdür¹⁷⁷.

Bir diğer internet süjesi olan erişim sağlayıcıya ilişkin olarak yine İletişim Özgürlüğü Kanunu m.43/7’de “*faaliyeti link üzerinde özel haberleşme dışındaki iletişim hizmetlerine bir erişim sunmak olan gerçek veya tüzel kişiler*” şeklinde bir tanıma yer verilmiştir¹⁷⁸.

Erişim sağlayıcının sorumluluğuna ilişkin olarak ise İletişim Özgürlüğü Kanunu m.43/9-2 uyarınca da erişim sağlayıcı, kişilerin kimlik bilgilerini iletmesi için gerekli teknik imkânı sağlamakla yükümlü kılınırken aynı kanun m.43/9-1 uyarınca da erişim sağlayıcı, hizmetlerinin içeriğinin oluşumuna katkıda bulunan herkesin kimliğinin ortaya çıkmasına olanak sağlayacak nitelikteki verileri ellerinde bulundurmak ve bu verileri muhafaza etmekle yükümlü kılınmış ve adli makamlarca bu verilerin tevdiinin istenebileceği düzenleme altına alınmıştır¹⁷⁹.

Erişim sağlayıcıya yönelik olarak düzenlenen bir diğer yükümlülük aynı kanunun 43/7. düzenlemesinde abonelere karşı düzenlenen bir yükümlülüktür. Buna göre erişim sağlayıcı, bir yandan erişimi bazı servislerle sınırlamaya veya bazı servisleri ayıklamaya olanak veren teknik yollara ilişkin olarak abonelere bilgi vermek, diğer yandan da abonelere bu teknik yollardan birini önermekle yükümlü kılınmıştır. Bu yükümlülük, erişim sağlayıcının abonelerine karşı yerine getirmek zorunda olduğu bir nev’i bilgilendirme yükümlülüğü olarak adlandırılabilir. Erişim sağlayıcının bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda abonelerine karşı özel hukuk sorumluluğunun doğması mümkün olacaktır¹⁸⁰.

İletişim Özgürlüğü Kanunu, erişim sağlayıcıya abonelerine karşı yükümlülük getirerek bu yükümlülüğü ihlal etmesi durumunda bir özel hukuk sorumluluğu getirmişse de kanunda erişim sağlayıcının ceza sorumluluğuna ilişkin bir hüküm yer almamaktadır. Erişim sağlayıcının ceza sorumluluğuna dair kanunda direkt olarak bir hüküm yer almaması sebebiyle erişim sağlayıcının hukuka aykırı içeriğe sahip internet yayınından dolayı ceza sorumluluğunun bulunmadığı savunulmaktadır.¹⁸¹ Alman Telemedya Kanunu’nda olduğu gibi erişim sağlayıcının ceza sorumluluğunun bulunmadığı

¹⁷⁷Kangal, “Fransa’da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu,” 231.

¹⁷⁸Kangal, “Fransa’da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu,” 233.

¹⁷⁹Kangal, “Fransa’da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu,” 232.

¹⁸⁰Kangal, “Fransa’da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu,” 233.

¹⁸¹Kangal, “Fransa’da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu,” 233.

yönündeki görüşün ilk gerekçesi erişim sağlayıcının ceza sorumluluğunun ancak içerik sağlayıcıya iştirak etmek suretiyle olabileceğini, iştirakin var olabilmesi için de olumlu bir hareketin erişim sağlayıcıya isnat edilmesi gerekeceğini ancak erişim sağlayıcının internet bağlantısını yalnızca abonelerine sunması, failin kullanımına suç işlemesi için sunmaması, erişim sağlayıcının abonesi olmayan bir suç faili ile hiçbir fiili veya hukuku ilişkisi olmamasından bahisle de suç işlenmesine hiçbir şekilde iştirak edemeyeceğidir¹⁸². Bir diğer dayanak ise erişim sağlayıcının kasten hareket etme yeteneği olmamasına dayanmaktadır. Fransız hukukuna göre kişinin bir suça iştirak edebilmesi için, Türk hukukunda da olduğu gibi¹⁸³ bir suçun gerçekleşmesine katkı sağladığını bilmesi gerekmektedir. Ancak internet üzerinde mevcut olan bütün bilgilerin hukuka aykırı nitelikte olup olmadığının erişim sağlayıcı tarafından bilinmesi mümkün olmadığından suça iştirak etmeleri ve neticeten ceza sorumluluğunun olması mümkün değildir¹⁸⁴.

Diğer bir görüş, erişim sağlayıcının ceza sorumluluğu bakımından genel hükümler uyarınca Fransız Ceza Kanunu'nda yer alan *kamunun kullanımına sunmak için erişilebilir nitelikteki her türlü işaret, yazı, resim, ses veya mesajların doğrudan doğruya ve sürekli, ücretli veya ücretsiz olarak depolanmasını sağlayan gerçek veya tüzel kişiler olan servis sağlayıcılar, bu hizmetlerin içeriğinden dolayı yalnızca adli bir makam tarafından bildirilmesine karşın harekete geçmezlerse, cezaen veya hukuken sorumlu olabilirler*" şeklindeki düzenlemenin uygulama alanı bulacağını savunmaktadır¹⁸⁵. Bu görüşe göre de görülmektedir ki Fransız hukukunda yer alan bu düzenleme diğer tüm ülke mevzuatlarından farklı olarak bir internet süjesinin sorumluluğu, adli bir makam tarafından bildirilmesine rağmen harekete geçilmemesine bağlanmıştır. Kanaatimizce de her ne kadar İletişim Özgürlüğü Kanunu'nda erişim sağlayıcının ceza sorumluluğuna ilişkin olarak boşluk bulunsa da bu boşluğun genel hükümler uyarınca doldurulması gerektiğinden erişim sağlayıcının Fransız Ceza Kanunu uyarınca genel hükümler nezdinde bir ceza sorumluluğunun bulunduğunu söylemek yerinde olacaktır.

2020 yılının mayıs ayında yürürlüğe giren düzenlemeye göre kişiler arasında ırk, din, cinsiyet bakımından ayrımcılık yapan ve cinsel taciz niteliğini haiz içeriklerin

¹⁸²Kangal, "Fransa'da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu," 233.

¹⁸³Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 539.

¹⁸⁴Kangal, "Fransa'da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu," 234.

¹⁸⁵Gülseren, "İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları," 27.

kaldırılması amaçlanmış bu düzenleme uyarınca içerikleri kaldırmayan sosyal ağ sağlayıcıya da 1,25 milyon euroya kadar para cezası yaptırımını uygulanabileceği düzenleme altına alınmıştır¹⁸⁶.

3.2.2.6. Rus hukukunda yer alan düzenlemeler

2015 yılında yapılan düzenlemelerle birlikte sosyal ağ sağlayıcısının Rus vatandaşlarıyla ilgili verilerin bulunduğu sunucularını Rusya’da tutmaları zorunlu hale getirilmiş, bu zorunluluğa uymayan sosyal ağ sağlayıcılardan Telegram¹⁸⁷ ve LinkedIn aleyhine erişim engellemesi getirilirken, Facebook ve X aleyhine de bu düzenlemeye uyum sağlamak için alacakları aksiyona dair planlarını raporlamadıkları gerekçesiyle para cezası uygulanmıştır¹⁸⁸.

3.2.3. Türk Hukukunda Yer Alan Düzenlemeler

3.2.3.1. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun

5651 s. kanunun yürürlükte olmadığı dönemde internete ilişkin direkt olarak hukukumuzda bir hüküm bulunmamaktaydı. Bu sebeple internet ortamında işlenen suçlara ilişkin olarak 12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı RG’de yayımlanan TCK’nin bilişim alanında suçlar başlıklı onuncu bölümünde yer alan hükümler uygulanıyordu. 5237 s. TCK öncesi dönemde ise şu anda yürürlükte olmayan 765 s. TCK’ye 14.06.1991 tarihli ve 3756 s. kanun m.20 ile eklenen bilişim alanında suçlar başlıklı on birinci bapta yer alan düzenlemeler uygulanmaktaydı.

Ancak 2000’li yılların başından itibaren ülkemizde internetin yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanması sonucunda mevcut düzenlemeler oldukça yetersiz kaldı. Bu nedenle internet sükelerinin yükümlölük ve sorumlularıyla internet ortamında işlenen belirli suçlarla mücadele edilmesi amacıyla 5651 s. kanun yürürlüğe girmiştir. Nitekim kanun gerekçesinde bu ihtiyaç *“internet dahil hızla yaygınlaşan elektronik iletişim araçlarının sağladığı imkanların suistimal edilmesi suretiyle işlenen suçlarla mücadele edilmesi konusunda etkin ve doğru bir yapılanmayı mümkün kılacak özel bir kanun çıkartılması zorunlu hale getirilmiştir.”* şeklinde ifade edilmiştir. 5651 s.

¹⁸⁶Oymak, “7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un Getirdikleri,” 135.

¹⁸⁷Çiner, *İnternet Yayınlarının Cezai Sorumluluğu ve Erişimin Engellenmesi*, 89.

¹⁸⁸Oymak, “7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un Getirdikleri,” 135.

kanunda sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin ilk düzenleme, 2020 yılında kabul edilen 7253 s. kanunla yürürlüğe girmiştir. Buna göre ilgili kanunda sosyal ağ sağlayıcı, “*sosyal etkileşim amacıyla internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına görüntülemelerine ve paylaşımlarına imkân sağlayan gerçek ve tüzel kişiler*” olarak tanımlanmıştır. Türk hukukuna sosyal ağ sağlayıcı adında yeni bir internet süjesi eklenmeden önce sosyal ağ sağlayıcı olarak tanımlanan kişilere yer sağlayıcıya ilişkin düzenlemeler uygulanmaktaydı¹⁸⁹. Ancak söz konusu düzenlemelerin uyumsuzlukların çözümü bakımından yetersiz kalması dolayısıyla bu şekilde bir ekleme yapmak kaçınılmaz oldu.

3.2.3.2. 7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

29 Temmuz 2020 tarihinde kabul edilen 7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 31 Temmuz 2020 tarihli ve 31202 s. RG’de yayımlanmış, kanunun birinci maddesiyle 5651 s. kanuna eklenen m.2/1-s düzenlemesiyle altı ve yedinci maddeleri 01.10.2020 tarihinde, diğer hükümleri ise yayım tarihi olan 31 Temmuz 2020’de yürürlüğe girmiştir.

Bu kanunla mevzuatlarımızda sosyal ağ sağlayıcı kavramından ilk kez bahsedilmiş ve kanunda sosyal ağ sağlayıcı tanımlanarak bu internet süjesine birtakım yükümlülükler getirilmiştir. Kuşkusuz, sosyal ağ sağlayıcı adıyla yeni bir internet süjesine yer verilmesinin sebebi, sosyal ağ sağlayıcı kavramının varlığından önce yer sağlayıcılarına ilişkin önemli sorunlarla karşılaşılmasıdır.¹⁹⁰

7253 s. kanunla birlikte 5651 s. kanunda yapılan bu değişikliklerle özellikle yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcılara karşı uygulanacak yaptırımların işlevselliğinin artırılması amaçlanmış ve bu amaç kanun gerekçesinde aynen “*sosyal ağ sağlayıcılarının geniş çaplı kullanıcı sayıları ile kullanıcı verilerinden elde ettikleri milyarlarca dolar gelire rağmen, kişilerin haklarının korunması noktasında ihtiyaç duyulan önleyici ve koruyucu mekanizmaları geliştirmedikleri, veyahut devletlerin haklı taleplerine direnç gösterdikleri, temel hak ve özgürlüklerin korunması noktasında devletlere düşen pozitif yükümlülüğün yerine getirilmesinde zorluklar*

¹⁸⁹İbrahim, “Sosyal Medyaya Yönelik Yeni Düzenlemelerin Hukuken Değerlendirilmesi,” 14.

¹⁹⁰Dülger, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, 910.

yaşandığı, dolayısıyla kişiler ve devletler ile sosyal ağ sağlayıcılar arasında muhataplık ilişkisinin kurulmasının temel çözüm olarak öne çıktığı görülmektedir.” şeklinde açıkça ifade edilmiştir¹⁹¹. Nitekim Yargıtay 12.CD’nin 09.06.2014 tarihinde verdiği 2013/26590 E. – 2014/14164 K. sayılı kararında da değinildiği üzere sosyal ağ sağlayıcılara ilişkin yeni düzenleme yapılmadan önce sosyal ağ sağlayıcıların yer sağlayıcı olarak nitelendirilmesi ve çoğunun da yerleşim yerinin ABD olması dolayısıyla yürütülen soruşturmalarda birçok problem bulunmaktaydı¹⁹².

Bu amaç doğrultusunda da 7253 s. kanun ile sosyal ağ sağlayıcıya getirilen yükümlülüklerden ilki temsilci atama yükümlülüğüdür. Buna göre, sosyal ağ sağlayıcı Türkiye’den günlük bir milyonun üzerinde erişim alıyorsa kendisine BTK, EİB veya adli, idari makamlarca gönderilecek tebligat, bildirim veya taleplerin gereğinin yerine getirmesi, kullanıcılar tarafından ilgili kanunlar kapsamında sosyal ağ sağlayıcıya yapılacak başvuruları cevaplandırması ve diğer tüm yükümlülüklerini yerine getirmesi için yetkili en az bir kişiyi Türkiye’de temsilci olarak atayacak ve temsilcinin kimlik ve iletişim bilgilerini de BTK’ye bildirecektir. Kanun, sosyal ağ sağlayıcıya temsilci atama yükümlülüğü getirirken atanacak olan temsilcinin haiz olması gereken şartları da bizzat belirlemiştir. Buna göre, atanacak temsilci Türk vatandaşı olacaktır. 7253 s. kanun ile eklenen temsilci atama yükümlülüğü var olmadan önce özellikle sosyal medya uygulamalarından Facebook, X ve Instagram gibi hemen hemen her gün kullanılan sosyal ağ sağlayıcıları, 5651 s. kanunda yalnızca yer sağlayıcı olarak nitelendirildiğinden ilgili platformların bünyesinde bulundukları şirketlerin mukim oldukları adresin ABD’de bulunması nedeniyle Yargıtay 12.CD’nin 09.06.2014 tarihli ve 2013/26590 E. – 2014/14164 K. sayılı kararında da değinildiği üzere¹⁹³

¹⁹¹Çetin Arslan ve Kadir Can Özel, “Dillere Pelesenk Bir Tartışma: Sosyal Medya Düzenlemeleri (Dünü, Bugünü ve Yarını),” *Ankara Barosu Dergisi*, no.3 (2021), 258. Kanun gerekçesi için bkz. [2-3050.pdf \(tbmm.gov.tr\)](https://www.tbmm.gov.tr/3050.pdf)

¹⁹²“...Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün İnternet Ortamında İşlenen Suçlarda Uluslararası Ceza İstinabe İşlemlerine ilişkin yazısına göre, Google, Yahoo, Facebook, Skype, Hotmail, Twitter, Youtube gibi internet ortamında yaygın olarak kullanılan yer sağlayıcı firmaların merkezinin Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunduğu, ABD mevzuatına göre, internet ortamında işlenen suçlara ilişkin trafik bilgileri, yer sağlayıcılar veya erişim sağlayıcılar tarafından 90 gün süreyle saklandığı, bu süre içinde resmi otoritelerce başvurulduğunda anılan saklama süresine 90 gün daha ilave edildiği belirtilmiş olmakla, aradan geçen süre nedeniyle Facebook sosyal paylaşım sitesine fotoğraf yüklemesi yapan bilgisayara ait IP bilgilerinin tespitinin mümkün olmaması karşısında, sanığa atılı suç sabit olmadığından beraatine karar verilmesinde isabetsizlik görülmemiş, tebliğnamede eksik kovuşturma nedeniyle bozma öneren düşünceye iştirak edilmemiştir.”

¹⁹³Dülger, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, 731. “...şeklinde yazı yazarak müştekiye hakaret ettiği iddiasıyla açılan kamu davasında, sanığın suçlamayı kabul etmeyerek, müşteki ile askerliği döneminde internet kafelerdeki bilgisayarları kullanarak msn programı ile görüştüğü, Facebook’tan

uyuşmazlıklar hiçbir çözüme kavuşmuyordu¹⁹⁴. Ancak günümüzde de aşağıda detaylı bir şekilde değinildiği üzere temsilci atama yükümlülüğü tek başına sosyal ağ sağlayıcılar nezdinde işlenen suçlarla ilgili olarak etkin bir soruşturma yapılmasını sağlayamamaktadır. Bu konuya ilişkin detaylı açıklamalarımıza sosyal ağ sağlayıcının bilgi paylaşma yükümlülüğü başlığı altında yer verilecektir.

7253 s. kanunun ikinci maddesiyle ise faaliyetleri ister yurt içinde olsun isterse yurt dışında olsun sosyal ağ sağlayıcıya elektronik tebligat yapma imkânı getirilmiştir. Kuşkusuz bu düzenlemenin amacı sosyal ağ sağlayıcıya yapılamayan tebligat sorunu aşıl原因 muhatap bulamama sorununun giderilmesidir¹⁹⁵. Buna göre, sosyal ağ sağlayıcının internet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçlarıyla sosyal ağ sağlayıcıya bildirim yapılabilecektir. Bu bildirim, 7201 sayılı Tebligat Kanunu uyarınca yapılan bir tebligat hükmünde olacağından bildirimin yapıldığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda tebligat yapılmış sayılacaktır.

7253 s. kanun ile getirilen en önemli yükümlülüklerden biri ise sosyal ağ sağlayıcıya, kişilik hakları ve özel hayata ilişkin ihlallerin varlığına dair başvuruda bulunulması durumunda bu başvurulara 48 saat içerisinde geri dönüş yapma zorunluluğudur. Bu yükümlülüğü, temsilci atama yükümlülüğünün ve muhatap bulamama sorununun çözümüne ilişkin düzenlemenin bir devamı olarak nitelendirmek mümkündür. Nitekim sosyal ağ sağlayıcıların Türkiye’de temsilci bulundurmasıyla birlikte kişilik hakkı ihlal edilen kişilerin muhatap bulamama sorunu giderilecek böylece kullanıcılar tarafından sosyal ağ sağlayıcıya direkt olarak başvuru yapılarak kısa bir süre içerisinde ihlalin giderilmesi sağlanacaktır.

görüşmediği, müştekinin mektupla kendisine bir vesikalık resmini gönderdiği, başkaca resminin olmadığı, müştekinin kendisine başkalarıyla da internette arkadaşlık yaptığını söylediği yönündeki savunması ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün İnternet Ortamında İşlenen Suçlarda Uluslararası Ceza İstinabe İşlemlerine ilişkin yazısına göre, Google, Yahoo, Facebook, Skype, Hotmail, Twitter, Youtube gibi internet ortamında yaygın olarak kullanılan yer sağlayıcı firmaların merkezinin Amerika Birleşik Devletleri’nde bulunduğu, ABD mevzuatına göre, internet ortamında işlenen suçlara ilişkin trafik bilgileri, yer sağlayıcılar veya erişim sağlayıcılar tarafından 90 gün süreyle saklandığı, bu süre içinde resmi otoritelerce başvurulduğunda anılan saklama süresine 90 gün daha ilave edildiği belirtilmiş olmakla, aradan geçen süre nedeniyle Facebook sosyal paylaşım sitesine fotoğraf yüklemesi yapan bilgisayara ait IP bilgilerinin tespitinin mümkün olmaması karşısında, sanığa atılı suç sabit olmadığından beraatine karar verilmesinde isabetsizlik görülmemiş, tebliğnamede eksik kovuşturma nedeniyle bozma öneren düşünceye iştirak edilmemiştir...”

¹⁹⁴Dülger, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, 731.

¹⁹⁵Sakin, “Temel Hakların Korunması Bağlamında İnternet Aktörlerinin Sorumlulukları,” 276.

Öne çıkan bu yükümlülüklerle ek olarak sosyal ağ sağlayıcının yükümlülükleri başlığı altında detaylı bir şekilde değinileceği üzere 7253 s. kanunla sosyal ağ sağlayıcılara her altı ayda bir dili Türkçe olan bir rapor sunma, kullanıcı verilerini Türkiye’de barındırma yükümlülüğü getirilmiş, sorumluluk bakımından ise hukuka aykırılığı hakim veya mahkeme kararıyla tespit edilen içeriğin kendisine bildirilmesine rağmen 24 saat içerisinde içeriği çıkarmayan veya bu içeriğe erişimi engellemeyen sosyal ağ sağlayıcıya hakkı ihlal edilen kişinin uğradığı zararlardan sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Ayrıca bu düzenleme kapsamında sosyal ağ sağlayıcının sorumluluğuna gidilebilmesi için ne içerik sağlayıcının ne sorumluluğuna gidilmesi ne de içerik sağlayıcıya dava açılması aranmayacaktır.

7253 s. kanun ile mukayeseli hukuk düzenlemeleri arasında öne çıkan Alman NetzDG’den en önemli farkı, 7253 s. kanunun haber sitelerini de sosyal ağ sağlayıcı olarak kabul etmesi sebebiyle gazeteciler ve basın mensupları tarafından oluşturulan haber yayını yapılan internet sitelerinin de sosyal ağ sağlayıcıların tabi olduğu denetime ve sorumluluğa tabi tutmasıdır¹⁹⁶. Kanaatimizce haber sitelerinin sosyal ağ sağlayıcı olarak değerlendirilmesi doğru değildir. Bunun sebebi, kanunun, sosyal ağ sağlayıcının sosyal etkileşim amacının olması gerektiğini ve sosyal ağ sağlayıcının kullanıcılarına fotoğraf, video, metin ve konum gibi medya paylaşımı yapabilmesini sağlaması gerektiğini ifade etmesidir. Gel gelelim ki, haber sitelerinin amacı yalnızca haber yapma ve bu haberleri toplumla buluşturmak olduğundan haber sitelerinin sosyal ağ sağlayıcı olarak değerlendirmesi kanunun amacına aykırı düşmekte, anayasal güvence altına alınan basın ve haber alma hürriyetini de kısıtlar niteliktedir.

3.2.3.3. 7418 Sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

7253 s. kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 2020 yılının üzerinden iki sene gibi kısa bir süre geçmesine rağmen 13.10.2022 tarihinde kabul edilen ve 18.10.2022 tarihli RG’de yayımlanan kamuoyunda “Dezenformasyon Yasası” olarak anılan 7418 sayılı Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin birtakım yenilikler getirmiştir. Kuşkusuz sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin ilk düzenlemenin yapılmasının ardından yalnızca iki sene geçmesine rağmen

¹⁹⁶Şahin Zeynep Burcu, “7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un İfade Özgürlüğü ve Kişilik Hakları Bağlamında Değerlendirilmesi,” *Euroasia Journal of Social Sciences & Humanities*, no.25-Cilt 9 (Nisan 2022): 34.

yeni bir kanunun hazırlanıp yürürlüğe konması hem sosyal ağ sağlayıcının hayatımızdaki yerinin her geçen gün artmasından hem de teknolojinin gelişmesiyle birlikte sosyal ağ sağlayıcı niteliğini haiz olan sosyal medya uygulamalarının kullanıcılarına yeni özellikler sunmasından kaynaklanmaktadır. Bu kanunla özellikle anlık iletişim uygulamalarından olan WhatsApp, Signal, Telegram, FaceTime gibi uygulamaların yasal zemine kavuşması amaçlanmıştır¹⁹⁷.

Buna göre, sosyal ağ sağlayıcının yükümlülüklerine ve sorumluluğuna ilişkin yeni düzenlemeler getiren bu kanun yayımlandığı günden itibaren kamuoyu tarafından sıklıkla tartışılmıştır. Kanunun tartışma konusu olmasının en önemli sebebi kuşkusuz kanunla sosyal ağ sağlayıcıya yüklenen yükümlülüklerin ihlal edilmesi durumunda sosyal ağ sağlayıcıya erişimin sınırlandırılması ihtimalinin düzenleme altına alınmış olmasıdır.

7418 s. kanunla bir önceki kanuna yapılan eklemelerin başında sosyal ağ sağlayıcının atayacağı temsilcinin Türk vatandaşı olması şartına ek olarak temsilcinin Türkiye’de yerleşik olması gerektiğine ilişkin düzenlemedir. Kanaatimizce temsilcinin Türkiye’de yerleşik olması gerekliliğinin aranması temsilci atama yükümlülüğünün uygulanabilir olması ve kişilerin sosyal ağ sağlayıcıya başvuru yapabilmesi ve bu başvurunun sosyal ağ sağlayıcı tarafından etkin bir şekilde değerlendirilmesi bakımından yerinde bir düzenlemedir.

Buna ek olarak 7418 s. kanunla getirilen bir diğer yenilik sosyal ağ sağlayıcının altı aylık aralıklarla Türk dilinde hazırlamaları gereken raporlama yükümlülüğü kapsamında raporların içeriğinde *başlık etiketleri, öne çıkarılan veya erişimi azaltılan içeriklere ilişkin algoritmalarına, reklam politikalarına ve şeffaflık politikalarına ilişkin* bilgilere yer vermekle yükümlü tutulmalarıdır.

Yine 7418 s. kanunla raporlama yükümlülüğünün içeriğine ilişkin detaylı bir düzenleme getirilmiştir. Bu düzenleme kullanıcıların günlük hayatlarında sıklıkla karşılaştıkları bir olguya ilişkindir. Bilinmektedir ki sosyal ağ sağlayıcılardan özellikle Instagram, kullanıcılarına beğendikleri gönderiler ve takip ettikleri sayfa ve kişi profillerine göre yeni öneriler sunmaktadır. Örneğin, bir Instagram kullanıcısının futbola ilişkin gönderileri beğenmesi ya da sayfaları takip etmesi durumunda kendisine

¹⁹⁷Dülger, “Sosyal Ağ Sağlayıcıların İnternet Haber Sitelerinin ve Şebekeler Üstü Hizmet Sağlayıcıların Hukuki Rejimi ve Eleştirisi,” (Nisan 2023): 2.

“beğenebileceğin gönderiler” başlığı altında futbola ilişkin yeni gönderi ve sayfalar önerilmektedir. Bu durum açıkça göstermektedir ki Instagram, kullanıcıların hareketlerini izlemekte, izlediği bu hareketleri analiz etmekte bunun sonucunda da kullanıcılarına daha iyi bir kullanım deneyimi yaşatmak adına öneriler getirmektedir. Bu öneriler sonucunda da kişiler sosyal ağ sağlayıcı nezdinde daha çok zaman harcamaktadır. İlgi duyan herkesin mutlaka izlemesi gerektiğini düşündüğümüz, 2020 yılında dizi ve film izleme platformlarından Netflix üzerinde yayınlanan “Sosyal İkilem” adlı belgesel dizide de bu konuya değinilmiş, bu algoritmanın nasıl çalıştığına ilişkin detaylı bir bilgi verilmiştir. 7418 s. kanunda gerçekten bu konuya ilişkin olarak yerinde bir düzenleme ekleyerek sosyal ağ sağlayıcının kullanıcıları bu önerileri sunarken hangi algoritmaları kullandığına ilişkin internet sitesinde açık, anlaşılır ve kolaylıkla ulaşılabilir şekilde yer verme yükümlülüğü getirmiştir. Ayrıca sosyal ağ sağlayıcı, kullanıcıları önerdiği içeriklere ilişkin tercihleri güncelleme ve kişisel verilerin kullanılmasını sınırlandırma seçeneği sunma konusunda gerekli tedbirleri alacak ve almış olduğu bu tedbirlere raporunda yer verecektir. Raporlama yükümlülüğüne ilişkin yenilikler bu düzenlemelerle de sınırlı kalmamış, bunlara ek olarak sosyal ağ sağlayıcıya, almış olduğu reklamlara ilişkin reklam içeriği, reklam veren kişi veya kuruluşun ismi, reklam süresi, reklamın hedeflediği kitle, reklam sayesinde ulaşılan kişi veya grup sayısı gibi istatistiki bilgilerin yer aldığı bir reklam kütüphanesi oluşturarak bu kütüphaneyi de internet sitesi üzerinden yayınlaması ve yayınladığı reklam kütüphanesine raporunda da yer vermesi yükümlülüğü getirilmiştir.

Kanunla getirilen bir diğer önemli yenilik sosyal ağ sağlayıcının bilgi ve belge paylaşma yükümlülüğüyle ilgilidir. Buna göre 7418 s. kanun gereği TCK’de yer alan *çocukların cinsel istismarı, halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar ile devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçlarına konu içerikleri oluşturan veya yayan faillerin bulunması için gerekli olan bilgiler soruşturma aşamasında cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında ise yargılamanın yapıldığı mahkeme tarafından talep edilmesi üzerine ilgili sosyal ağ sağlayıcının Türkiye’deki temsilcisi tarafından adli mercilere verilecektir.* Söz konusu madde yerinde olmakla maddede yalnızca belirli suçların yer alması uygulamada birçok suç bakımından soruşturma yapılamamasına neden olmaktadır. Ceza normlarına ilişkin yorumun dar bir şekilde yorumlanması

sonucu sosyal ağ sağlayıcı tarafından uygulamada yalnızca madde metninde yer alan suçlara ilişkin olarak bilgi verilmektedir. Bu durum da daha önce istatistiki olarak da bahsedildiği üzere sosyal ağ sağlayıcı aracılığıyla en çok işlenen suç türlerinden biri olan hakaret suçuna ilişkin sosyal ağ sağlayıcının bilgi ve belge paylaşma yükü bulunmaması dolayısıyla bu suç bakımından soruşturma yapılamamasına yol açmakta savcılıklar tarafından da failin bulunamaması sebebiyle kovuşturma imkânı bulunmaması dolayısıyla suç duyuruları CMK uyarınca kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlarla sonlandırılmaktadır. Sonuç olarak da kişilik hakkı zedelenen kişilerin mağduriyetleri devam etmekte sosyal ağ sağlayıcı üzerinden işlenen suçların önüne geçilememektedir. Bu nedenlerle de kanuni düzenlemeler yetersiz kalmakta ve uygulamada toplumun ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Dolayısıyla bu şekilde bir ekleme yapılarak yeni bir düzenlemenin meydana getirilmesinin bir gereklilik olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

7418 s. kanunla getirilen diğer bir önemli yenilik idari para cezalarının ödenmesine ilişkindir. Buna göre, BTK başkanı tarafından verilen idari para cezalarının yasal süresinde ödenmemesi durumunun bir yıl içerisinde birden fazla kez gerçekleşmesi durumunda, BTK başkanı tarafından yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcıya Türkiye’de mukim vergi mükellefi gerçek ve tüzel kişilerin ilgili sosyal ağ sağlayıcısına altı aya kadar yeni reklam vermesi yasaklanabilecektir.

7418 s. kanunla sosyal ağ sağlayıcıların ayrıca, başlık etiketleri ve öne çıkarılan içeriklerin uyarı yöntemiyle kaldırılması için BTK’le iş birliği içinde etkin bir başvuru mekanizması kurmakla yükümlü olduğu düzenlenmiştir.

3.2.3.4. 29.09.2020 tarihli ve 2020/DK-İD/274 sayılı BTK kararı ile yürürlüğe giren Sosyal Ağ Sağlayıcı Hakkında Usul ve Esaslar

Çalışmamızın başında da değinildiği üzere 29.09.2020 tarihli ve 2020/DK-İD/274 karar numaralı BTK kararı doğrultusunda BTK Teşkilat Yönetmeliği’nin beşinci ve on birinci maddeleriyle ilgili diğer mevzuat düzenlemelerine istinaden Sosyal Ağ Sağlayıcı Hakkında Usul ve Esaslar onaylanarak 02.10.2020 tarihli ve 31262 sayılı RG’de yayımlanmış ve yayım tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu usul ve esasların tanımlar başlıklı dördüncü maddesinde yer alan tanıma göre de sosyal ağ sağlayıcı yine “*sosyal etkileşim amacıyla kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına, görüntülemelerine, veya paylaşmalarına imkan sağlayan gerçek veya tüzel kişiler*”

olarak tanımlanırken ikinci maddede bu usul ve esasların yalnızca Türkiye’den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt içi veya yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcıları kapsayacağını, internet ortamında yapılan yayının sadece belirli bir kısmında sosyal etkileşim amaçlı içeriğe yer veren gerçek veya tüzel kişiler ile kişisel internet siteleri, elektronik ticaret siteleri ve haber siteleri gibi sosyal etkileşim amaçlı içeriğin ikincil ve yan bir hizmet olarak sunulduğu platformların kapsam dışında kalacağını düzenleme altına almıştır. Görüşümüze göre haber sitelerinin sosyal ağ sağlayıcı olarak nitelendirilmemesi gerektiğinden BTK tarafından bu şekilde bir düzenleme getirilmesini yerindedir.

Söz konusu usul ve esaslara göre 5651 s. kanunda sosyal ağ sağlayıcının temel bir unsuru olarak yer alan sosyal etkileşim amacının, sosyal ağ sağlayıcının ilk dereceli esas hizmeti olmalıdır. Ayrıca, sosyal ağ sağlayıcının sosyal etkileşim amacıyla herhangi bir şekilde kâr amacı gütmesi ise bu usul ve esaslar bakımından aranmamaktadır. Ayrıca kişisel internet siteleri de direkt olarak kapsam dışı bırakılarak kişilerin paylaşım yapmak üzere oluşturdukları blog ve benzeri platformların da sosyal ağ sağlayıcı sayılıp sayılmayacağı hususundaki tartışmaya son verilmiştir.

Ancak, söz konusu Sosyal Ağ Sağlayıcı Hakkında Usul ve Esaslar, BTK’nin 28.03.2023 tarihli ve 2023/DK-İD/119 karar sayılı kararı ile yürürlükten kaldırılmış ve BTK tarafından yeni bir usul ve esaslar yayımlanmıştır.

3.2.3.5. 28.03.2023 tarihli ve 2023/DK-İD/119 sayılı BTK kararı ile yürürlüğe giren Sosyal Ağ Sağlayıcı Hakkında Usul ve Esaslar

28.03.2023 tarihli ve 2023/DK-İD/119 sayılı BTK kararı ile düzenlenen mevcut sosyal ağ sağlayıcı hakkında usul ve esaslar, 01.04.2023 tarihli ve 32150 s. RG’de yayımlanarak yayım tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu usul ve esaslar sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin en güncel mevzuat özelliğini taşımaktadır.

Bu usul ve esaslarda, bir önceki usul ve esaslara nazaran birçok önemli yeni düzenleme bulunmaktadır. Bir önceki usul ve esaslarda yalnızca yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcının yetkili en az bir kişiyi Türkiye’de temsilci olarak belirlemekle yükümlü olduğu düzenlenirken yeni usul ve esaslarda Türkiye’den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcının yetkili en az bir kişiyi Türkiye’de temsilci olarak belirlemekle yükümlü olduğu düzenleme altına alınmıştır. Buna ek olarak bir önceki usul ve esaslarda temsilcinin gerçek kişi olması durumunda Türk

vatandaşı olması düzenleme altına alınırken, yeni usul ve esaslarda gerçek kişi temsilcinin Türkiye’de yerleşik olması şartı da düzenleme altına alınmıştır. Bunlara ek olarak temsilcinin tüzel kişi olması durumuna ve tüzel kişi temsilcinin sorumluluğuna ilişkin olarak yeni usul ve esaslarda birtakım yeni düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre, yeni usul ve esaslar m.5/1 düzenlemesi uyarınca Türkiye’den günlük erişimi on milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcının temsilcisinin tüzel kişi olması halinde temsilcinin, sermaye şirketi şeklinde kurulan şube olması zorunludur. Sermaye şirketinin şube olarak kabul edilebilmesi için de aynı usul ve esaslar m.5/2 düzenlemesinde birtakım şartlar sayılmıştır. Buna göre sosyal ağ sağlayıcı tarafından BTK’ye temsilci olarak atandığı bildirilen sermaye şirketinin, sosyal ağ sağlayıcının unvanının ayırt edici ibaresi ile sermaye şirketinin kurulduğu ili de içeren ticaret unvanını sahip olması, paylarının tamamının sosyal ağ sağlayıcıya ait olması, şirket sözleşmesinde sosyal ağ sağlayıcının bünyesinde ve sosyal ağ sağlayıcıya bağlı olduğunu belirtmesi, esas sermaye tutarının en az yüz milyon Türk lirası olması, şirket sözleşmesinde, sosyal ağ sağlayıcı tarafından teknik, idari, hukuki ve mali yönden tam yetkili ve sorumlu kılındığının açıkça belirtilmesi durumunda sermaye şirketi temsilci kabul edilecektir.

28.03.2023 tarihli usul ve esaslar ile sosyal ağ sağlayıcının temsilci bulundurma yükümlülüğüne ilişkin getirilen bir diğer düzenleme, atanan temsilciye ait bilgi ve belgelerin BTK’ye gönderilmesi yükümlülüğüdür. Buna göre söz konusu usul ve esaslar m.8 düzenlemesi uyarınca sosyal ağ sağlayıcı, temsilci kimlik, unvan ve iletişim bilgilerini, temsilcinin gerçek kişi olması durumunda temsilcinin Türk vatandaşı ve Türkiye’de yerleşik olduğunu gösterir belgeleri, temsilcinin tüzel kişi olması halinde ise tüzel kişinin şirket sözleşmesi, ticaret sicil gazetesi örneği ve diğer kuruluş belgeleri ile tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili kişilerin yetkili kılındığına dair ilgili mevzuat kapsamındaki belgelerle birlikte kimlik ve iletişim bilgilerini BTK’ye göndermekle yükümlüdür. Temsilcinin, Türkiye’den günlük erişiminin on milyondan fazla olan sosyal ağ sağlayıcının temsilcisi olması durumunda ise yukarıda yer alan bilgilere ek olarak az önce sayılan ve 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.5/2’de düzenleme altına alınan şartların sağlandığına dair bilgi ve belgeler BTK’ye gönderilecektir. Bu madde kapsamında BTK’ye gönderilen temsilciye ait bilgi ve belgelerde değişiklik olması durumunda, bu değişiklikleri içeren bilgi ve belgeler derhal ve en geç yetmiş iki saat içerisinde BTK’ye bildirilir. Bir önceki usul ve

esaslarda ise temsilcinin bilgi ve belgelerinde herhangi bir değişiklik olması durumunda bu değişikliğin en geç yirmi dört saat içerisinde BTK’ye bildirilmesi gerekiyordu. Dolayısıyla iki usul ve esas arasındaki bir diğer fark da bu noktada karşımıza çıkmaktadır.

28.03.2023 tarihli usul ve esaslarda sosyal ağ sağlayıcının raporlama yükümlölüğüne ilişkin de birtakım yeni düzenlemeler getirilmiştir. Buna göre, 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.10 ile Türkiye’den günlük erişimi 1 milyondan fazla olan sosyal ağ sağlayıcı, kendilerine bildirilen içeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasına ve bu doğrultuda kişiler tarafından kendilerine yapılacak başvurulara ilişkin istatistiksel ve kategorik bilgileri içeren Türk dilinde hazırlanmış raporları altı aylık dönemlerde BTK’ye bildirmekle yükümlüdür. Aynı maddenin ikinci fıkrasında raporlama yapılması gereken altı aylık dönemlere açıklık getirilmiş, bu dönemler 1 Ocak – 30 Haziran dönemi ve 1 Temmuz – 31 Aralık dönemi olarak belirlenmiştir. Sosyal ağ sağlayıcı, ilk dönem için raporunu temmuz ayı içerisinde, ikinci döneme ait raporunu ise ocak ayı içerisinde BTK’ye göndermekle yükümlüdür.

Bir önceki usul ve esaslardan farklı olarak 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.11 ile Türkiye’den günlük erişimi 1 milyondan fazla olan sosyal ağ sağlayıcıya reklam kütüphanesi oluşturma ve oluşturduğu reklam kütüphanesini internet sitesinde kolayca görülebilir ve doğrudan erişilebilir şekilde yayınlama yükümlölüğü getirilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise reklam kütüphanesinde, reklamın içeriği, reklamın türü, reklam veren, reklamın yayında kaldığı dönem, reklamın hedef kitlesi ve hedef kitlenin belirlenmesinde kullanılan ölçütler ile reklamın ulaştığı kişi veya grup sayısı gibi hususlara yer verileceği düzenleme altına alınmıştır. Görölmektedir ki BTK düzenlemenin son kısmında “gibi hususlara yer verilir” diyerek madde metninde sayılan hususları örnekseyici sayım ilkesi benimseyerek düzenlemiştir. Dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcı tarafından madde metninde sayılanlara ek olarak başkaca hususlara da yer verilmesinde hiçbir engel bulunmamaktadır.

Söz konusu usul ve esaslarla düzenleme altına alınan en önemli yeniliklerden biri de m.12’de düzenleme altına alınan adli mercilere bilgi verilmesi yükümlölüğüdür. Buna göre, çocukların cinsel istismarı, halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, devletin sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçlarına konu internet içeriklerini oluşturan veya yayan faillere ulaşmak için gerekli olan bilgilerin, soruşturma aşamasında

cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında mahkemece istenilmesi üzerine Türkiye'deki temsilcisi tarafından adli mercilere verilme yükümlülüğüne ilişkin düzenlemedir. Adli mercilere bilgi verilmesi yükümlülüğüne aykırı davranılması durumunda, usul ve esaslar m.29/1 düzenlemesi uyarınca ilgili cumhuriyet savcısı tarafından, sosyal ağ sağlayıcının internet trafiği bant genişliğinin yüzde doksan oranında daraltılması talebiyle Ankara Sulh Ceza Hâkimliğine başvurulabileceği düzenlenmiştir. Söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmesi durumunda ise internet trafiği bant genişliğinin daraltılması aynı usul ve esaslar m.29/3 uyarınca kaldırılacaktır.

28.03.2023 tarihli usul ve esaslarda yer alan bir diğer yeni düzenleme de çocuklara özgü ayrıştırılmış hizmet sunma yükümlülüğüdür. Usul ve esaslar m.14 ile sosyal ağ sağlayıcı, çocuk olduğu anlaşılabilen kullanıcılara sundukları içerik, reklam ve diğer hizmetler bakımından, çocuğun yaşı, çocuğun üstün yararının gözetilmesi, çocuğun fiziksel, psikolojik ve duygusal gelişiminin korunması, çocuğa yönelik cinsel istismar ve ticari sömürü risklerinin önlenmesi, çocuğa ait kişisel verilerin korunmasında yüksek düzeyde gizlilik ayarları ile asgari düzeyde veri işlenmesinin sağlanması, sözleşme, kullanıcı ayarları ve veri politikaları gibi hususların çocuğun anlayabileceği şekilde sunulması hususlarını dikkate almakla yükümlü kılınmıştır. Çocuklara ait kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda özel bir düzenleme yer almamakla birlikte, Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun yakın zamanda yayımlanan TikTok isimli sosyal medya platformuna yönelik kararında da çocuk kişisel verilerine ilişkin değinilen hususların, Kurum'un sosyal ağ sağlayıcılarına ilişkin kararı kapsamında da önem arz edeceği öngörülmektedir.

Söz konusu usul ve esaslar m.15 ile kullanıcı haklarının korunması bakımından birçok önemli düzenleme getirilmiştir. Buna göre maddenin üçüncü fıkrasıyla Türkiye'den erişen kullanıcıları doğrudan veya dolaylı şekilde etkileyen kullanıcı hesaplarına ilişkin önemli güvenlik ihlallerinin tespitinden itibaren en geç yetmiş iki saat içerisinde bu durum hakkında BTK ve kullanıcılar Türkçe, açık ve anlaşılır şekilde bilgilendirilecektir. Aynı maddenin altıncı fıkrasıyla ise ele geçirilen veya başkasını taklit eden hesaplara yönelik olarak sosyal ağ sağlayıcı tarafından yine Türkçe, açık, anlaşılır ve kolaylıkla ulaşılabilir bir başvuru mekanizması kurma ve başvuruları makul süre içinde sonuçlandırma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu noktada önem arz

eden husus BTK tarafından bu yükümlölük bakımından kesin bir süre tayin etmek yerine makul süre kavramından bahsetmesidir. Kanaatimizce makul süre kavramından anlaşılması gereken sosyal ağ sağlayıcı tarafından en kısa süre içerisinde başvuruların sonuçlandırılması olmasıyla birlikte sosyal ağ sağlayıcının yükümlölüklerine ilişkin tüm düzenlemeler göze alındığında bu sürenin azami kırk sekiz saat olması gerektiği kanaatindeyiz. Bunun nedeni aynı usul ve esaslar m.9/3 uyarınca sosyal ağ sağlayıcının kendisine yapılan başvurulara olumlu ya da olumsuz en geç kırk sekiz saat içerisinde cevap vermekle yükümlü olmasıdır. Sosyal ağ sağlayıcı, usul ve esaslar m.15/3 düzenlemesi uyarınca Türkiye’den erişen kullanıcıları doğrudan veya dolaylı şekilde etkileyen kullanıcı hesaplarına ilişkin önemli güvenlik ihlallerinin tespitinden itibaren en geç 72 saat içerisinde bu durum hakkında BTK’yi ve kullanıcıları Türkçe, açık ve anlaşılır şekilde bilgilendirmekle yükümlü kılınmıştır.

Yukarıda yer alan bu düzenlemelere ek olarak söz konusu usul ve esaslar m.16 uyarınca sosyal ağ sağlayıcı, başlık etiketleri ve öne çıkarılan içeriklerin uyarı yöntemiyle kaldırılması için BTK ile iş birliği içinde etkin bir başvuru mekanizması kurmak ve söz konusu mekanizmalar hakkında BTK’ye periyodik dönemlerde sunmakla yükümlü olduğu raporlarda bilgi vermekle yükümlü kılınırken, m.17 uyarınca kişilerin can ve mal güvenliğini tehlikeye sokan içeriklerin öğrenilmesi ve gecikmesinde sakınca bulunması halinde, bu içeriği ve içeriği oluşturana ilişkin bilgileri yetkili kolluk birimleriyle paylaşmakla yükümlü kılınmıştır.

Söz konusu usul ve esaslar m.18 uyarınca ise BTK tarafından sosyal ağ sağlayıcıdan kurumsal yapı, bilişim sistemleri, algoritmalar, veri işleme mekanizmaları ve ticari tutumlar dâhil bilgi talep edilmesi halinde, bildirim tarihinden en geç üç ay içerisinde bilgi verileceği düzenlenmiştir.

Son olarak 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.19 düzenlemesiyle sosyal ağ sağlayıcı, kamu güvenliğini ve kamu sağlığını etkileyen olağanüstü durumlara ilişkin kriz planı oluşturmakla ve oluşturduğu kriz planını BTK’ye bildirmekle yükümlü kılınmıştır.

4. BÖLÜM: SOSYAL AĞ SAĞLAYICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

4.1. Sosyal Ağ Sağlayıcının Yükümlülükleri

4.1.1. Türkiye’de Temsilci Bulundurma Yükümlülüğü

7253 s. kanunla sosyal ağ sağlayıcılara getirilen en önemli yükümlülüklerden biri olan Türkiye’de temsilci bulundurma yükümlülüğü, Türkiye’den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcıya Türkiye’de en az bir temsilci bulundurma ve temsilcinin kimlik bilgileriyle iletişim bilgilerini kolaylıkla ulaşılabilir ve görülecek şekilde internet sitesinde yer verme yükümlülüğü getirilmiştir.

5651 s. kanun ek m.4/1’de düzenlendiği üzere Türkiye’den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcının Türkiye’de bulunduracağı temsilci BTK, Erişim Sağlayıcıları Birliği gibi idari kurumlar ile adli makamlar tarafından sosyal ağ sağlayıcıya gönderilecek tebligatları almaya yetkili olacağı gibi, kişiler tarafından 5651 s. kanun uyarınca sosyal ağ sağlayıcıya yapılan başvuruları cevaplandırma ve ilgili yasal mevzuat kapsamında sosyal ağ sağlayıcının yükümlülükleri yerine getirmekle yükümlüdür. Kanunda yer alan yükümlülüklerle ek olarak 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.6/1-c düzenlemesiyle temsilcinin raporlama yükümlülüğünün yerine getirilmesi, m.6/1-ç düzenlemesiyle ise sosyal ağ sağlayıcının içerik veya yer sağlayıcı olmasından doğan sorumluluk ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesi bakımından da görevli olduğu düzenleme altına alınmıştır.

Sosyal ağ sağlayıcı, temsilci bulundurma yükümlülüğüne ek olarak 5651 s. kanun ek m.4/1 uyarınca Türkiye’de temsilci olarak belirlediği kişinin iletişim bilgilerine kolayca görülebilecek ve doğrudan erişilebilecek şekilde internet sitesinde yer vermekle yükümlüdür. 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.7 uyarınca da sosyal ağ sağlayıcı, temsilcinin Türkiye’de tebligata yarar adresi ile e-posta adresine, varsa kayıtlı elektronik posta adresine kolayca görülebilecek ve doğrudan erişilebilecek şekilde internet sitesinde yer vermekle yükümlü kılınmıştır. Görülmektedir ki söz

konusu usul ve esaslarla kanunda bahsi geçen iletişim bilgileri kapsamında e-posta ve kayıtlı elektronik posta bilgilerine yer verilmesi gerektiği düzenleme altına alınmıştır.

Kanunumuzda sosyal ağ sağlayıcının Türkiye’de temsilci bulundurmasına yönelik düzenleme yer almadan önce internet üzerinden işlenen bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma kapsamında suçun failinin tespiti için sosyal ağ sağlayıcının merkezinin bulunduğu ülke devletleriyle istinabe yoluyla kimlik tespiti yapılmaya çalışılıyordu¹⁹⁴. Ancak yabancı devletlerle istinabe yoluyla kimlik tespiti başta olmak üzere internet trafik akışının ve IP bilgilerinin tespit edilmesi oldukça uzun zaman aldığından söz konusu düzenlemenin uygulamada etkin soruşturma yapılabilmesi bakımından oldukça yerinde bir düzenleme olduğunu söylemek mümkündür.

Günümüzde günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcılara “Google, Facebook, X, Instagram, Youtube ve TikTok örnek gösterilebilir. Özellikle YouTube 2005 yılının mayıs ayında internet ortamında yer almaya başlamış, son bir yıl içerisinde bir trilyon üzerinde izlenme almış, bir dakika içerisinde dünya genelinde üç yüz saatlik video yüklemesinin yapıldığı ortak bir kültür yaratmış bir mecradır. Bunlara ek olarak günümüzde kullanımı en yaygın olan anlık iletişim aracı WhatsApp’ın da kullanıcılarına cep telefon numaraları ile hesap oluşturabilme ve bu hesaplar üzerinden diğer kullanıcılara konum, görüntü, belge ve ses kaydı gönderebilme imkânı sağladığından sosyal ağ sağlayıcı olarak kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz¹⁹⁸. Dolayısıyla WhatsApp’ın da günlük erişimi bir milyondan fazla olduğundan bu düzenleme kapsamında yer alması gerektiğini söylemek kaçınılmaz olacaktır.

Kanunun gerekçesine bakıldığı zaman ise sosyal ağ sağlayıcıya Türkiye’de temsilci bulundurma zorunluluğunun yüklenmesinin temel amacı sosyal ağ sağlayıcının kanuni muhatap sıfatını haiz olmasını sağlamak, kişilik haklarının ihlal edilmesi gibi hukuka aykırılıkların meydana gelmesi durumunda hukuka aykırılık unsuru içeren içeriklerin yayından çıkarılması ya da söz konusu içeriklere erişimin engellenmesinin sağlanması amaçlanmaktadır. Nitekim, CMK m.332’de yer alan “*Suçların soruşturma ve kovuşturması sırasında Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından yazılı olarak istenilen bilgilere on gün içinde cevap verilmesi zorunludur. Eğer bu süre içinde istenen bilgilerin verilmesi imkânsız ise, sebebi ve en geç hangi tarihte cevap*

¹⁹⁸İbrahim, “Sosyal Medyaya Yönelik Yeni Düzenlemelerin Hukuken Değerlendirilmesi,” 14

verilebileceği aynı süre içinde bildirilir” düzenlemesi uyarınca sosyal ağ sağlayıcının muhataplığının sağlanması amaçlanmaktadır¹⁹⁹.

Nitekim 7253 s. kanunla getirilen bu düzenlemeyle global medya şirketleri sosyal ağ sağlayıcı sıfatıyla yasal bir statüye kavuşturulmuştur²⁰⁰. BTK’nin resmî sitesinde yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcılardan Facebook, Instagram, LinkedIn, TikTok, X, Youtube, Dailmotion, Pinterest’in atamış oldukları temsilcilerinin isim ve iletişim bilgisine yer verilmektedir²⁰¹.

4.1.1.1. sosyal ağ sağlayıcının temsilcisinin sahip olması gereken nitelikler

Kanun, sosyal ağ sağlayıcıya Türkiye’de bir temsilci belirleme yükü getirmekle kalmamış, temsilci olarak atanacak olan kişinin sahip olması gereken nitelikleri de yine aynı maddede düzenleme altına almıştır. Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki temsilcinin sahip olması gereken nitelikler yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcının Türkiye’den aldığı günlük erişim sayısına göre farklılık göstermektedir.

Buna göre günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcının belirleyeceği temsilci yalnızca gerçek kişi olabileceği gibi bu kişi Türkiye’de yerleşik ve Türk vatandaşı olmak zorundadır. Günlük erişimi on milyondan fazla olan sosyal ağ sağlayıcının temsilcisi ise gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilecektir. Temsilcinin tüzel kişi olması durumunda da bu tüzel kişinin sosyal ağ sağlayıcı tarafından sermaye şirketi olarak kurulan bir şube niteliğinde olması gerekmektedir. Örneğin arama motoru olarak sıklıkla kullanılan bir sosyal ağ sağlayıcı olan Yandex ile günümüzde kullanımı en fazla olan sosyal medya uygulamalarından biri olan Tik Tok’un temsilcileri tüzel kişiliği olan sermaye şirketleridir. Yandex tarafından Türkiye’de bulundurulan temsilci Yandex Reklamcılık Hizmetleri Ltd. Şti. iken Tik Tok tarafından atanan temsilci ise Tik Tok Turkey Dijital Medya ve Reklam Ltd. Şti.’dir. Ayrıca gerçek veya tüzel kişi temsilci sosyal ağ sağlayıcının sorumluluğuna halel gelmemek kaydıyla teknik, idari, hukuki ve mali yönden sosyal ağ sağlayıcı gibi sorumlu olacaktır.

4.1.1.2. temsilci belirlememenin yaptırımları

¹⁹⁹Uçar Jindar, “İnternet Ortamında İfade ve Basın Özgürlüğü,” *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*,” no.2 (2021): 373.

²⁰⁰Şahin, “7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un İfade Özgürlüğü ve Kişilik Hakları Bağlamında Değerlendirilmesi,” 34.

²⁰¹“Yurt Dışı Kaynaklı Sosyal Ağ Sağlayıcı Temsilcileri,” erişim 8 Mayıs 2023. <https://internet.btk.gov.tr/sosyal-ag-temsilci-rehberi/>.

Yine aynı kanunla Türkiye’de temsilci bulundurma yükümlülüğüne ek olarak kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren üç ay içerisinde temsilci belirleme ve belirlenen temsilcinin BTK’ye bildirilmesi yükümlülüğü getirilmiştir. Bu yükümlülüğün ihlal edilmesi durumunda da sosyal ağ sağlayıcıya uygulanmak üzere kademeli olarak beş aşamalı bir yaptırım sistemi ön görülmüştür. Buna göre sosyal ağ sağlayıcının yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda ilk olarak BTK tarafından sosyal ağ sağlayıcıya bildirimde bulunulacak, bildirimden itibaren otuz gün içerisinde temsilci atama yükümlülüğü yerine getirilmezse sosyal ağ sağlayıcıya BTK başkanı tarafından on milyon Türk lirası idari para cezası verilecektir. İdari para cezası yaptırımı uygulanacak, idari para cezası yaptırımın sonuçsuz kalması durumunda sosyal ağ sağlayıcıya reklam verilmesi yasaklanacak ve bu yaptırım da sonuçsuz kalırsa son aşamada sosyal ağ sağlayıcının internet trafiği bant genişliği daraltılacaktır.

4.1.1.2.1. idari para cezası

Yukarıda da bahsedildiği üzere temsilci atama yükümlülüğünü yerine getirmeyen sosyal ağ sağlayıcıya ilk aşamada BTK tarafından bildirimde bulunulacak ve bildirimden itibaren otuz gün içerisinde yükümlülüğün yerine getirilmesi gerekliliği belirtilecektir. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda ilk olarak BTK başkanı tarafından sosyal ağ sağlayıcıya on milyon lira idari para cezası yaptırımı uygulanması ön görülmüştür. Hemen belirtmek gerekir ki 28.03.2023 tarihli en güncel yasal düzenleme olan usul ve esaslarda da bu tutar değiştirilmemiş ve on milyon lira olarak sabit bırakılmıştır. Bu yaptırımın sosyal ağ sağlayıcıya tebliğ edilmesinin ardından yine otuz günlük süre içerisinde yükümlülüğün halen yerine getirilmemiş olması durumunda ise ek olarak otuz milyon lira idari para cezası yaptırımı uygulanacaktır.

Ülkemizde, BTK tarafından bildirimde bulunulmasına rağmen temsilci atama yükümlülüğünü 30 günlük süre içerisinde yerine getirmeyen sosyal ağ sağlayıcılardan Facebook, Youtube, Periscope, Instagram, X ve Tik Tok’un her birine ayrı ayrı 2021 yılının Kasım ayında on milyon Türk lirası idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir. Ancak ilk aşamada uygulanan bu idari para cezası yaptırımına rağmen ihlalin devam etmesi sebebiyle bu sefer Facebook, Instagram, Youtube, X ve Tik Tok’a otuz milyon Türk lirası idari para cezası yaptırımı uygulanmıştır²⁰².

²⁰²Mete Tevetoğlu ve Betül Çolak, “Dijital Reklamcılığın Yol Açtığı Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri,” *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.1 (2021): 58.

Ülkemizde temsilci belirleme yükümlülüğünün ihlal edilmesi durumunda uygulanacak idari para cezası yaptırımının miktarına bakıldığında diğer ülkelere nazaran daha ağır bir yaptırım belirlendiği görülmektedir. Örneğin Alman mevzuatında yer alan sosyal medya düzenlemelerinde sosyal ağ sağlayıcıya uygulanacak olan para cezası yaptırımının alt sınırı beş yüz bin Euro, üst sınırı ise beş milyon Euro'dur²⁰³.

4.1.1.2.2. reklam yasağı

Temsilci atama yükümlülüğünün yerine getirilmemesi dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcıya uygulanmak üzere düzenlenen kademeli yaptırımın ikinci aşamasını reklam yasağı oluşturmaktadır. Buna göre ikinci kez uygulanan otuz milyon liralık idari para cezası yaptırımının tebliğinden itibaren yine otuz gün içerisinde sosyal ağ sağlayıcının yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda sosyal ağ sağlayıcı nezdinde reklam verilmesi yasaklanacaktır.

Kuşkusuz reklam yasağı yaptırımı idari para cezasına göre daha caydırıcı bir yaptırımdır. Bunun sebebi sosyal ağ sağlayıcının gelirleri içerisinde reklam gelirlerinin her geçen gün artan miktarda önemli bir yer tutmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin Facebook, 2020 yılında küresel bazda elde ettiği tüm gelirin %97,9'unu reklam gelirlerinden elde ederken²⁰⁴, TikTok 2021 yılında yaklaşık dört milyar dolar reklam geliri elde etmiştir²⁰⁵. Araştırma şirketi olan eMarketer tarafından yapılan bir araştırmada Facebook'un ana gelir kaynağının yüz milyonlarca kullanıcısının profillerinde yer alan demografik bilgilerin reklamlarda önemli bir ölçüt olarak kullanması olduğu belirtilmiştir²⁰⁶. Buna ek olarak yine Datare Portal tarafından yayınlanan 2019 verilerine göre de dijital reklam pazarında sosyal medya reklamlarına toplamda dört yüz yirmi dört milyon Amerikan doları harcama yapılmıştır²⁰⁷. Nitekim bu nedenledir ki otuz milyon Türk lirası değerindeki ikinci idari para cezası yaptırımının ardından reklam yasağıyla karşılaşmamak adına sosyal ağ sağlayıcılardan Tik Tok, Dailymotion, LinkedIn ve Facebook temsilci atama kararı almıştır. 19.01.2021 tarihli ve 31369 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan BTK kararıyla Pinterest, X ve Periscope sosyal ağ sağlayıcılarına reklam yasağı uygulamasının

²⁰³Çiner, *İnternet Yayınlarının Cezai Sorumluluğu ve Erişimin Engellenmesi*, 88.

²⁰⁴Tevetoğlu ve Çolak, *Dijital Reklamcılığın Yol Açtığı Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, 59.

²⁰⁵Detaylı bilgi için bkz. <https://www.insiderintelligence.com/content/tiktok-instagram-influencers-criticize-creator-payment-programs>. erişim 25 Ekim 2023.

²⁰⁶Chalermsook Parinya vd., "Social Network Monetization via Sponsored Viral Marketing," *ACM Digital Library*, (2015)

²⁰⁷Konuralp, Suna ve Köroğlu, "Sosyal Medya Şirketlerinin Türkiye'de Temsilcilik Açma Zorunluluğu," 85.

başlatılmasına karar verilmiş²⁰⁸, X ise reklam yasağı yaptırım kararının ardından temsilci atama kararı almıştır²⁰⁹. Ancak BTK tarafından 19.07.2023 tarihinde eski unvanı Twitter olan X sosyal ağ sağlayıcısına temsilci belirleme ve belirlenen temsilciye ilişkin bildirimde bulunma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi dolayısıyla Türkiye’de mukim vergi mükellefi olan gerçek ve tüzel kişiler tarafından X üzerinden yeni reklam verilmesinin yasaklanmasına karar verilmiştir²¹⁰. Burada dikkat edilmesi gereken nokta karar tarihinden önce verilen reklamların hiçbir şekilde yasak kapsamında yer almamasıdır. Dolayısıyla söz konusu yasak, karar tarihinden itibaren uygulanmak üzere geçerli olacaktır. Ancak burada dikkat çeken ve kanaatimce anlaşılamayan nokta X’in daha önce Twitter İnternet İçerik Hizmetleri Ltd. Şti. adıyla şube olarak kurduğu bir tüzel kişiyi temsilci olarak belirlemesine rağmen bu şekilde bir yaptırımla neden karşılaştığıdır. Nitekim BTK’nin “www.btk.gov.tr” URL adresinde yer alan internet sitesinde yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcı temsilcilerinin listesi yayınlanmakta ve bu liste güncellenmektedir. Listeye bakıldığında da Türkiye’de temsilci bulunduran sosyal ağ sağlayıcıların 21.07.2023 tarihi itibarıyla YouTube, TikTok, Facebook, Instagram, Dailymotion Pinterest ile V Kontakte olduğu görülmektedir²¹¹. Dolayısıyla tahminimizce X tarafından atanan temsilcinin bilgilerinde değişiklik meydana gelmiş ve bu değişiklik BTK’ye bildirilmemiş olacağı gibi azledilen temsilci yerine yeni bir temsilci atanmamış olabilir.

4.1.1.2.3. internet trafiği bant genişliğinin daraltılması

Sosyal ağ sağlayıcıya uygulanacak kademeli yaptırımların son safhasında ise internet trafiği bant genişliğinin daraltılması yer almaktadır. Çalışmamızın başında yer alan “internetle ilgili kavramlar” başlığı altında detaylı bir şekilde değinildiği üzere internet trafiği bant genişliği, en basit haliyle iletim kapasitesi olarak tanımlanabilir

Bir internet sitesinin bant genişliği ne kadar fazla olursa o internet sitesi üzerinden iletilen verinin kapasitesi de buna paralel olarak fazla olur. Bant genişliğinin fazla olması, kullanıcılara verileri hızlı bir şekilde indirme ve yükleme imkânı sağlar. Bu

²⁰⁸Konuralp, Suna ve Köroğlu, “Sosyal Medya Şirketlerinin Türkiye’de Temsilcilik Açma Zorunluluğu,” 84.

²⁰⁹Tevetoğlu ve Çolak, Dijital Reklamcılığın Yol Açtığı Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri,” 59.

²¹⁰Mustafa Çalkaya, “Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan Twitter’a reklam yasağı,” *Anadolu Ajansı*, Temmuz 21, 2023, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/bilgi-teknolojileri-ve-iletisim-kurumundan-twittera-reklam-yasagi/2950926#>.

²¹¹“Yurt Dışı Kaynaklı Sosyal Ağ Sağlayıcı Temsilcileri,” <https://internet.btk.gov.tr/sosyal-ag-temsilci-rehberi/>, erişim 6 Ağustos 2023.

imkân sayesinde de verilerin aktarma hızı oldukça artar ve kullanıcılar iyi bir kullanım deneyimi yaşar.

Yukarıda da ifade edildiği üzere sosyal ağ sağlayıcının kanuni yükümlülüğü olan temsilci bulundurma ve bildirimde bulunma yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda sosyal ağ sağlayıcıya uygulanabilecek en ağır yaptırım bant genişliğinin daraltılmasıdır. Reklam yasağı kararının verildiği tarihten itibaren üç ay içerisinde yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda BTK başkanı tarafından, sosyal ağ sağlayıcının internet trafiği bant genişliğinin yüzde elli oranında daraltılması için sulh ceza hakimliğine başvuru yapılabilecektir. Başvurunun kabulüne ilişkin hâkim kararının yerine getirilmesinin ardından yine otuz gün içerisinde bu yükümlülük yerine getirilmezse yine BTK başkanı tarafından bu defa sosyal ağ sağlayıcının internet trafiği bant genişliğinin yüzde doksan oranında daraltılması için sulh ceza hakimliğine başvurulabilir. İkinci başvuru üzerine hâkim, vereceği kararda yüzde elli oranından az olmamak üzere sunulan hizmetin niteliğini de dikkate alarak yüzde doksan oranından daha düşük bir oranda daraltmaya hükmedebilir. Sulh ceza hakimliği kararlarına karşı BTK başkanı tarafından CMK uyarınca itiraz yoluna gidilmesi mümkündür. Kararlar, erişim sağlayıcılara bildirilmek üzere kuruma gönderilir ve kararların bildirimden itibaren derhal ve en geç dört saat içerisinde erişim sağlayıcıları tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir.

Kuşkusuz, temsilci bulundurma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi sonucunda bu kadar ağır yaptırımların ön görülmesi sosyal ağ sağlayıcılar nezdinde yayınlanan haksız ve hukuka aykırı internet içeriklerinin gecikmeksizin kaldırılması, anonim hesapların IP ve benzeri kimlik tanımlama yöntemleriyle bilgilerinin alınarak şüphelilere ulaşılmak istenmesidir²¹². Ancak bant genişliğinin daraltılması sonucunda kullanıcılar sosyal ağ sağlayıcıya erişim konusunda büyük bir problem yaşayacak, veri indirme ve yükleme hızı yavaşlayacağından veri aktarımında bulunmaları zorlaşacaktır. Bant genişliğinin yüzde doksan oranında daraltılması durumunda ise direkt olarak erişim kesilecektir. Bu sonuçlar, ölçülü olmaması ve internete erişim hakkı ile ifade özgürlüğü bakımından temel hak ve özgürlüklere müdahale niteliğinde olduğu gerekçesiyle oldukça eleştirilmektedir. Nitekim bu noktada önem arz eden husus, Anayasa m.26'da koruma altına alınan düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti

²¹²Dülger, “Sosyal Ağ Sağlayıcıların İnternet Haber Sitelerinin ve Şebekeler Üstü Hizmet Sağlayıcıların Hukuki Rejimi ve Eleştirisi,” (Nisan 2023): 7.

hakkının ihlal edilip edilmeyeceği hususudur. Bilindiği üzere Anayasa m.26'de yer alan *“herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.”* şeklindeki düzenleme açıkça göstermektedir ki kişilerin düşünce ve kanaatlerini internet ortamında da tek başlarına veya toplu bir şekilde ve yayma hakları bulunmaktadır. Kuşkusuz ki günümüzde sosyal ağ sağlayıcılar da kişilerin bu haklarını kullanabilmesine en çok hizmet eden oluşumlardır. BM İnternet Yönetimi Forumu, insan hakları odaklı internet ortamının gerçekleştirilebilmesi için gereken on temel hak ve ilke belirlemiştir. Bunlar²¹³; herkesin eşit haklarla özgür bir şekilde doğmuş olması sebebiyle söz konusu haklara sanal ortamlarda da saygı gösterilmesi ve bunun sağlanması için *evrensellik ve eşitlik ilkesi*, sanal ortamda herkesin, diğer kişilerin haklarına saygı gösterilmesini esas alan, sosyal adaletin ilerlemesi için internetin en önemli alanlardan biri olması sebebiyle *haklar ve sosyal adalet ilkesi*, herkesin, güvenli ve açık internete erişme ve internet kullanma hakkına sahip olmasını esas alan *erişebilirlik ilkesi*, sansür veya herhangi bir başka müdahale olmaksızın herkesin internette serbestçe bilgi arama, bilgi alma ve bilgi verme hakkını ifade eden, herkesin internet ortamında ve internet aracılığıyla sosyal, politik, kültürel veya başka konularda özgürce bir araya gelmesini savunan *ifade ve örgütlenme hakkı*, kişilerin özel hayatının gizliliği hakkının sanal ortamda da geçerli olması sebebiyle *yaşam, hürriyet ve güvenlik hakkı*, internette kültürel ve dilbilimsel çeşitliliğin teşviki, ifade çoğulculuğunun sağlanması amacıyla *eşitlik ilkesi*, herkesin internet içeriğine öncelik ayrımı olmadan, ticari, politik veya başkaca bir nedenden kaynaklanabilecek filtreleme veya trafik kontrolünden bağımsız, evrensel ve açık internet erişimine sahip olması gerekliliğini ifade eden *ağ eşitliği ve tarafsızlığı ilkesi*, internetin mimarisi, iletişim sistemi, belge ve veri formatlarının açık standartların esas alınarak düzenlenmesi ve herkes için eşit fırsat sunma gerekliliğini ifade eden standartlar ve *düzenleme ilkesi* ile insan hakları ve sosyal adaletin, internetin işleyişi ve yönetimi için esas alınan yasa ve kurallar temeline göre şekillendirilmesi gerekliliğini savunan *yönetim ilkesi*dir. Dolayısıyla insan haklarına odaklı bir internet

²¹³Fırat Muhammed Sabır, “Hukuk Devleti Açısından İnternette İnsan Hakkı ve Kişilik Haklarına Saldırı Sorunu,” *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.2-Cilt 5 (Aralık 2015): 106.

ortamının sağlanabilmesi için Anayasada da güvence altına alınan düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kısıtlanmaması gerekliliği açıktır.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, cumhuriyetin temel nitelikleri ve devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabileceği düzenleme altına alındığı görülmektedir. Dolayısıyla internet trafiği bant genişliğinin daraltılması uygulamasının Anayasaya ne derece uygun olduğunun tartışılması gerektiği kanaatindeyiz.

4.1.1.3. sosyal ağ sağlayıcının yaptırımların ardından temsilci atama yükümlülüğünü yerine getirmesi durumu

Sosyal ağ sağlayıcının tüm yaptırımların uygulanmasının ardından yükümlülüklerini yerine getirmesi durumunda ise kanaatimizce oldukça ılımlı bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, kendisine tüm yaptırımların uygulanmasının ardından yükümlülüklerini yerine getirerek Türkiye’de temsilci bulunduran sosyal ağ sağlayıcıya uygulanan idari para cezalarının yalnızca dörtte biri tahsil edilecek, reklam yasağı kaldırılacak ve nihayetinde de internet trafiği bant genişliğine yapılan müdahale de sonlandırılacak, sulh ceza hakimliği tarafından verilen kararlar da kendiliğinden hükümsüz kalacaktır²¹⁴.

Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki uygulamada sosyal ağ sağlayıcı her ne kadar temsilci atama yükümlülüğünü yerine getirirse de kolluk kuvvetleri tarafından sosyal ağ sağlayıcıdan bilgi almak amacıyla suça konu dosyanın tarafı olmayan üçüncü kişi sıfatındaki sosyal ağ sağlayıcının dosyayı takip edip etmediği bilinmeyen vekillerinden delil talep edildiği görülmektedir. Bu durum hem 5651 s. kanuna getirilen temsilci atama yükümlülüğüne ilişkin düzenlemenin amaçsız kalmasına neden olmakta hem de dosyanın tarafı olmayan bir kişinin dosya ve dosyanın tarafları hakkında bilgi edinmesine neden olduğundan CMK m.157 ve devamında düzenlenen soruşturmanın gizliliğine ilişkin düzenlemeleri ihlal etmektedir. Bu nedenledir ki bu

²¹⁴Dülger, “Sosyal Ağ Sağlayıcıların İnternet Haber Sitelerinin ve Şebekeler Üstü Hizmet Sağlayıcıların Hukuki Rejimi ve Eleştirisi,” (Nisan 2023): 7.

durum kolluk kuvvetleri içerisinde adli kolluk kuvvetleri oluşturulması gerekliliğini de bir yandan gösterir niteliktedir.

4.2. Kendisine Yapılan Başvuruları Cevaplama Yükümlülüğü

Almanya’da internet ortamında işlenen suçlar sebebiyle yalnızca sosyal ağ işletmelerine karşı başvuru yapılabilen bir hak arama mekanizması mevcuttur. Ancak daha önce de bahsedildiği üzere ülkemizde durum farklıdır. Gerçekten de ülkemizde internet ortamında meydana gelen hukuka aykırılıkların giderilmesi amacıyla sosyal ağ sağlayıcıya ek olarak içerik sağlayıcı ve yer sağlayıcıya da başvurulması mümkünken hukuka aykırı içeriğin yayından kaldırılması veya bu içeriğe erişimin engellenmesi için sulh ceza hakimliklerine de başvurulması mümkündür²¹⁵.

5651 s. kanun ek m.4/f.3 uyarınca Türkiye’den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt içi veya yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcılar aynı kanun m.9 uyarınca internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşlar ve m.9/A uyarınca internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia edilen kişiler tarafından öğretide ve uygulamada “uyar/kaldır” olarak da adlandırılan bir koruma yöntemi olarak öncelikle içerik sağlayıcıya, içerik sağlayıcıya ulaşılamaması durumunda ise yer sağlayıcıya başvurma hakkı vermektedir. İlgili içerik ve/veya yer sağlayıcı da kendilerine bu şekilde bir başvuru yapıldığı takdirde başvuruyu yirmi dört saat içerisinde yanıtlamak durumundadır. Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.9/2 düzenlemesi uyarınca sosyal ağ sağlayıcı, kendisine yapılacak başvuruların kolaylıkla yapılabilmesi ile başvurunun Türkçe yapılabilmesini sağlamakla yükümlüdür. Günümüzde de sosyal ağ sağlayıcılar tarafından dili Türkçe olan kolay başvuru mekanizmalarının var olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Örneğin YouTube, kullanıcılarının saldırgan veya zararlı içeriklerle ilgili olarak işaretleme adını verdiği bir sistem barındırmakta, kullanıcıların karşılına çıkan kişilik haklarını ihlal ettiği iddiasında oldukları içerikleri tek bir tuşla bildirmelerini sağlamaktadır²¹⁶ Benzer uygulamalar Facebook, X ve Instagram’da da bulunmakta kullanıcılar haksız içerik olarak değerlendirdikleri bir içeriği tek tuşla sosyal ağ sağlayıcıya bildirmekte ve bu bildirimler sosyal ağ sağlayıcılar tarafından

²¹⁵Doğan, “Kişilik Hakkının 5651 Sayılı Kanun’un 9.Maddesi Kapsamında Korunması,” 158.

²¹⁶Moon, “A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act. Transnational Law and Contemporary Problems,” 624.

kaldırmasıdır. Uyarı yöntemi, 5651 s. kanunla düzenlenmekte olup kanunun ikinci maddesinde *internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişiler tarafından içeriğin yayından çıkarılması amacıyla öncelikle içerik sağlayıcısına, makul sürede sonuç alınamaması hâlinde yer sağlayıcısına iletişim adresleri üzerinden gerçekleştirilecek bildirim yöntemi* olarak tanımlanmış, aynı kanunun dokuzuncu maddesinde yer alan hükümle de internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşların, ilk olarak içerik sağlayıcıya, içerik sağlayıcıya ulaşamaması durumunda ise yer sağlayıcıya başvurarak uyarı yöntemiyle içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği düzenleme altına alınmıştır. Nitekim Yargıtay 19.CD'nin 24.02.2021 tarihli, 2020/6848 E. ve 2021/2049 K. sayılı kararında sosyal ağ sağlayıcı nezdinde yapılan yayınların internet ortamında yapılan yayın niteliğini haiz olduğu yönünde karar verilmiştir²¹⁸. Ancak kişi daha önceden ifade edildiği üzere doğrudan da sulh ceza hakimliğine başvurarak içeriğin çıkarılmasını ya da erişimin engellenmesini talep etme hakkına sahiptir. Gel gelelim ki kişinin direkt olarak sulh ceza hakimliğine başvurması durumunda her ne kadar sulh ceza hakimlikleri tarafından aynı gün erişimin engellenmesine karar verilip karar Erişim Sağlayıcıları Birliği'ne gönderilse de söz konusu içeriğin bulunduğu URL adreslerinin genellikle "https" uzantılı olması sebebiyle erişimin engellenmesinin teknik olarak mümkün olmaması gibi bir problemle karşılaşmaktadır.

5651 s. kanun ek m.4/8 düzenlemesi uyarınca bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen sosyal ağ sağlayıcıya yine BTK başkanı tarafından on milyon Türk lirası idari para cezası yaptırımını uygulanabilecektir.

4.3. İstatistiki ve Kategorik İçerikli Raporlama Yükümlülüğü

5651 s. kanun ek m.4/4 düzenlemesi uyarınca Türkiye'den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt içi veya yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcı, kendisine bildirilen içeriğin çıkarılması ya da erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasına

²¹⁸ "...Sosyal ağ sağlayıcılarının internet siteleri üzerinde kurmuş oldukları yazılım sistemleri üzerinde ve veri tabanlarında, bu sağlayıcıların üyesi olan kullanıcıların paylaşımlarının, hangi anda kaç kişinin erişimine açık olduğu hangi anda bu paylaşımlara kaç kişinin erişebileceği hususu belirli olmamakla birlikte, bu verilere belirsiz sayıda kişinin ulaşabileceği (somut olayda ulaşmasa dahi) değerlendirilmelidir. Dolayısıyla internet üzerinden yapılan bu paylaşımların, 5651 sayılı Kanun'un 2. maddesi kapsamında, sosyal ağ sağlayıcılarının kayıtlı kullanıcılarının, kişisel hesapları üzerinden yaptıkları paylaşımların, internet üzerinden yapılan yayının kapsamında kabul edilmesi gerektiği şüphesizdir..."

ve bu kararların alınması için aynı kanun ek m.4/3 düzenlemesi uyarınca sulh ceza hakimliği yerine direkt olarak kendisine yapılan başvurulara dair istatistiksel ve kategorik bilgileri içeren, dili Türkçe olan raporlar hazırlayarak her altı ayda bir BTK'ye bildirmek zorundadır.

Kısaca raporlama yükümlülüğü olarak adlandırılabilir olan bu yükümlülüğe benzer bir düzenleme Alman Sosyal Ağ Kanunu'nda yer almaktadır. Alman Sosyal Ağ Kanunu sosyal ağ sağlayıcının raporlama yükümlülüğüne ilişkin olarak sosyal ağ sağlayıcının bir yıl içerisinde hukuka aykırı içerik iddiasıyla aldığı şikâyet sayısının sayı olarak yüzü aşması durumunda sosyal ağ sağlayıcıya birtakım yükümlülükler getirmiştir. Buna göre sosyal ağ sağlayıcı, düzenlemekle yükümlü olduğu raporlarda hukuka aykırı içeriklerle ilgili kendilerine yapılan şikâyetlerin çözüme kavuşturulması için aldıkları tedbirlere ve hak ihlallerinin önlenmesi için planladıkları stratejilere yer verecek şekilde her altı ayda bir rapor düzenlemekle yükümlüdür. Buna ek olarak sosyal ağ sağlayıcı, düzenlediği raporları altı aylık düzenleme süresinin bitiminden itibaren bir ay içerisinde Federal Gazete ve kendi internet sitesinde yayınlamakla yükümlüdür²¹⁹. 5651 s. kanun ek m.4/4 düzenlemesinin ikinci maddesi uyarınca kanunumuzda da kullanıcılar tarafından sosyal ağ sağlayıcıya yapılan başvurulara ilişkin hazırlanan raporun kişisel verilerden arındırılmak suretiyle internet sitesinde yayınlanacağı düzenleme altına alınmıştır.

5651 s. kanun sosyal ağ sağlayıcıya raporlama yükümlülüğü getirirken raporların içeriğinde yer alması gereken hususları da detaylı bir şekilde belirlemiştir. Buna göre sosyal ağ sağlayıcının BTK'ye sunacağı raporların içeriğinde başlık etiketleri, öne çıkarılan ve erişimi azaltılan içeriklere ilişkin algoritmalar, reklam ve şeffaflık politikalarına ilişkin bilgiler de yer alacaktır.

5651 s. kanunun aynı maddesinde raporlama yükümlülüğünün hizmet ettiği amacın sosyal ağ sağlayıcının hesap verebilirlik ilkesine uygun şekilde hareket etmesi, kanunun uygulanmasında şeffaflığın sağlanması olduğu açıkça ifade edilmektedir. Raporlama yükümlülüğünün hizmet ettiği amaç dikkate alındığında da raporlarda yer alması gereken içerikler yukarıda sayılanlarla sınırlı tutulmamıştır. Bu doğrultuda sosyal ağ sağlayıcı düzenlemekle yükümlü olduğu raporlarda kullanıcılarına eşit ve tarafsız davranma yükümlülüğüne ilişkin aldığı tedbirlere, 5651 s. kanun

²¹⁹Kent, "Alman Hukukunda Sosyal Ağların Düzenlenmesi ve Alman Sosyal Ağ Kanunu," 21.

kapsamındaki suçlara ilişkin içeriklerle başlık etiketlerinin yayınlanmamasına ilişkin kendi sistem, mekanizma ve algoritmasında BTK ile işbirliği içerisinde aldığı tedbirlere, kullanıcılarına önerdiği içeriklere ilişkin tercihlerin güncellenmesi ve kişisel verilerin kullanılmasını sınırlandırma seçeneği sunma konusunda aldığı tedbirlere ve reklamlara ilişkin olarak hazırladığı, içerisinde reklam içeriği, reklam veren, reklam süresi, hedef kitlesi, ulaşılan kişi veya grup sayısı gibi bilgilerin yer aldığı reklam kütüphanesine raporlarında yer vermekle yükümlüdür.

Raporlama yükümlülüğüne ilişkin detaylı ve kapsamlı bir düzenlemenin yürürlüğe konması kuşkusuz bu yükümlülükle ulaşılmak istenen amacın sosyal ağ sosyal ağ sağlayıcının hesap verebilirlik ilkesine uygun şekilde hareket etmesinin ve kanunun uygulanmasında şeffaflığın sağlanarak kamuoyunun aydınlatılmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim, kullanıcılar tarafından içerik bakımından oldukça zengin olan bu raporlara erişim sağlanması sonucunda kullanıcılar sosyal ağ sağlayıcının kendilerine sağladıkları hizmetin kullanımı konusunda farkındalık sahibi olacak böylece daha güvenli bir kullanım deneyimi yaşayacaktır²²⁰.

5651 s. kanun geçici m.5/1-b düzenlemesi uyarınca sosyal ağ sağlayıcılar tarafından raporlama yükümlülüğü kapsamında düzenlenmesi gereken ilk raporların 2021 yılının haziran ayında BTK'ye bildirilmesi ve sosyal ağ sağlayıcının kendi internet sitesinde yayınlanması düzenleme altına alınmıştır.

Raporlama yükümlülüğüne ilişkin olarak sosyal ağ sağlayıcı hakkında en güncel düzenleme özelliğini haiz olan 28.03.2023 tarihli usul ve esaslara bakıldığında bu yükümlülüğün m.10'da düzenleme altına alındığı görülmektedir. Buna göre, ilgili usul ve esaslar m.10/2 düzenlemesi uyarınca altı ayda bir hazırlanması gereken raporlara ilişkin olarak söz konusu altı aylık dönemler 1 Ocak – 30 Haziran ve 1 Temmuz – 31 Aralık olmak üzere iki ayrı dönem şeklinde belirlenmiş, ilk dönem raporunun temmuz ayı içerisinde, ikinci dönem raporunun ise ocak ayı içerisinde BTK'ye gönderileceği düzenleme altına alınmıştır. Buna ek olarak aynı usul ve esaslar m.10/3 düzenlemesinde raporda yer verilecek hususlar detaylı bir şekilde düzenlenmiş, 5651 s. kanunda yer alan içeriklere ek olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasına ve kişilerden gelen başvuruların alınması ve değerlendirilmesine yönelik teknik altyapıya ve kararları uygulayacak personel

²²⁰Arslan ve Özel, "Dillere Pelesenk Bir Tartışma: Sosyal Medya Düzenlemeleri (Dünü, Bugünü ve Yarını)," 265.

niteliklerine ve idari kapasiteye dair bilgilere, kararların uygulanması süresi ve şekli ile coğrafi kapsamına dair detaylı süreç bilgilerine, adli veya idari makamlarca gönderilen kararlara ilişkin olarak kararı veren ve kararı gönderen merci, kararın gönderilme şekli, kararın türü, karara dayanak mevzuat hükmü, kararların gereğinin yerine getirilme süreleri gibi kategorik ve istatistiksel bilgilere ve özdenetim kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin kategorik ve istatistiksel bilgilere de raporlarda yer verilmesi gerektiği düzenleme altına alınmıştır.

Sosyal ağ sağlayıcının raporlama yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmemesi durumunda ise 5651 s. kanun ek m.4/8 düzenlemesi ile 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.27/1 uyarınca BTK başkanı tarafından on milyon Türk lirası idari para cezası verileceği düzenleme altına alınmıştır.

4.4. Bilgi ve Belge Paylaşma Yükümlülüğü

4.4.1. Adli Makamlarla Bilgi ve Belge Paylaşma Yükümlülüğü

Sosyal ağ sağlayıcı, 5651 s. kanun ek m.4/5 düzenlemesi uyarınca TCK’de yer alan suçlardan olan çocukların cinsel istismarı, halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçlarına konu olan internet içeriklerini oluşturan veya bu içerikleri yayan faillere ulaşmak için gerekli olan bilgileri soruşturma aşamasında cumhuriyet savcısının, kovuşturma aşamasında ise yargılamayı yürüten mahkeme tarafından talep edilmesi durumunda bu bilgileri temsilcisi aracılığıyla talep eden Cumhuriyet Başsavcılığı veya mahkemeye vermekle yükümlüdür.

Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki sosyal ağ sağlayıcının bu yükümlülüğü kanun maddesinden de anlaşılacağı üzere yalnızca maddede yer alan suçlarla sınırlıdır. Dolayısıyla bu madde kapsamında suçlar belirlenirken sınırlı sayı ilkesi benimsenmiştir. Dolayısıyla ilgili suçlar bu yükümlülük bakımından katalog suç olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle de madde kapsamındaki katalog suçlar haricindeki bir suçla ilişkin olan içerikle ilgili olarak sosyal ağ sağlayıcıdan bilgi veya belge talebinde bulunulamayacaktır. Ancak bu durum uygulamada birçok uyumsuzluğun çözümsüz kalmasına neden olmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere internet ortamında en çok işlenen suçlar hakaret ve tehdit suçlarıdır. Ancak bu suçlar

katalog suçlar arasında yer almadığından bu suçlara ilişkin olarak yürütülen soruşturmalarda sosyal ağ sağlayıcıdan bilgi ve belge talep edilememekte, bu nedenle de faile ulaşılamamaktadır. Böylece işlenen suçlarla uygulamada mücadele edilememektedir. Bu sebeple bu yükümlülük bakımından katalog suçlara yer verilmesinin uygun olmadığını, katalog suçlara yer verilecekse de katalog suçların internet üzerinden hangi suçların daha çok işlendiği göze alınarak belirlenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Sosyal ağ sağlayıcının, adli makamların talebine rağmen bilgi veya belge paylaşmaması durumunda cumhuriyet savcısı tarafından sosyal ağ sağlayıcının internet trafiği bant genişliğinin yüzde doksan oranında daraltılması talebiyle Ankara Sulh Ceza Hakimliği'ne başvurulur. Bu yaptırımda dikkat çeken noktalardan ilki kanunun direkt olarak yetkili sulh ceza hakimliğini göstermesiyken ikincisi ise temsilci bulundurma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumunda en son aşamada uygulanan internet trafiği bant genişliğinin yüzde doksan oranında daraltılması yaptırımının bu yükümlülüğün ihlali durumunda direkt olarak uygulanabilir olmasıdır. Soruşturma aşamasında cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında ise yargılamanın yürütüldüğü mahkeme tarafından bulunulacak talep üzerine Ankara SCH tarafından internet trafiği bant genişliğinin yüzde doksan oranında daraltılmasına karar verilmesi durumunda bu karar erişim sağlayıcılara bildirilmek üzere BTK'ye gönderilir. BTK tarafından erişim sağlayıcılara bildirimde bulunulmasının ardından da derhal ve en geç dört saat içerisinde erişim sağlayıcıları internet trafiği bant genişliğinin yüzde doksan oranında daraltılması kararını yerine getirir. Sosyal ağ sağlayıcının, bu yükümlülüğünü yaptırımın uygulanmasının ardından yerine getirmesi durumunda ise 5651 s. kanun ek m.4/5 düzenlemesi uyarınca ilgili SCH kararı kaldırılır ve kararın kaldırıldığı BTK'ye bildirilir. Böylece sosyal ağ sağlayıcı hakkında uygulanan internet trafiği bant genişliğinin yüzde doksan oranında daraltılması yaptırımı da sona erer.

Bu maddenin kamuoyunda eleştirildiği yön, 7418 s. kanunla TCK m.217/A'da düzenlenen halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçu bakımından da uygulanacak olmasıdır. Bu suçun var olduğunun tespit edilmesi uygulamada oldukça güç olmakla birlikte hangi bilginin halkı yanıltıcı bilgi olduğu hususunun tespiti de belirsizlik taşımaktadır. Söz konusu belirsizlikler de kanunun amacı dışında uygulanması

sonucunu doğurabilecektir²²¹. Nitekim TCK m.217/A düzenlemesinde yer alan halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma suçu dolayısıyla yapılacak soruşturmalarda içerik sahibi kullanıcılara ilişkin bilgi ve belgelerin sosyal ağ sağlayıcıdan istenmesi üzerine sosyal ağ sağlayıcının bu bilgileri paylaşmaması durumunda siteye erişimin kapatılması anlamına gelen bant genişliğinin yüzde doksan oranında daraltma yaptırımı uygulanması ihtimali bir sansür olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu düzenleme ve düzenleme uyulmaması durumunda uygulanması mümkün yaptırım hem sosyal ağ sağlayıcıları hem de kullanıcıları tedirgin etmiş, kullanıcılar bu suç dolayısıyla yargılanma ve yargılanma sonucunda mahkûm olma ihtimali karşısında özellikle X sosyal ağ sağlayıcı nezdinde bulunan hesaplarından yaptıkları paylaşımları azaltma eğilimi göstermiştir. Bu eğilim de söz konusu düzenlemenin ifade özgürlüğünü oldukça kısıtlayıcı sonuçlar doğurabileceğini gösterdiğinden söz konusu düzenlemenin temel bir hak olan ifade özgürlüğüne müdahale niteliğinde olduğu görüşü oluşmuştur.

4.4.2. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ile Bilgi ve Belge Paylaşma Yükümlülüğü

5651 s. kanun ek m.4/4'te yer alan raporlama yükümlülüğüne ilişkin düzenlemede yer alan yükümlülük kapsamında sosyal ağ sağlayıcı 5651 s. kanunun uygulanmasına ilişkin gerekli tüm bilgi ve belgeleri BTK'ye vermekle yükümlüdür. İlk olarak söylemek gerekir ki kanaatimce söz konusu yükümlülüğün, raporlama yükümlülüğüne ilişkin düzenleme içerisinde yer alması kanun sistematigi bakımından hatalı olmuştur. Nitekim, 5651 s. kanun ek m.4/18 düzenlemesi uyarınca BTK'nin sosyal ağ sağlayıcıdan söz konusu kanuna uyumuna ilişkin olarak kurumsal yapı, bilişim sistemi, algoritmalar, veri işleme mekanizmaları ve ticari tutumlar dahil olmak üzere her türlü açıklamayı talep edebileceği düzenleme altına alınmıştır. Bu kapsamda ilgili sosyal ağ sağlayıcı, BTK tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri en geç üç ay içerisinde BTK'ye vermekle yükümlüdür.

Sosyal ağ sağlayıcının BTK ile bilgi ve paylaşma yükümlülüğüne ilişkin düzenlemede dikkat çeken nokta 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.35'te düzenlendiği üzere BTK'nin sosyal ağ sağlayıcının 5651 s. kanuna uyum sürecinin incelenmesi amacıyla

²²¹Dülger, “Sosyal Ağ Sağlayıcıların İnternet Haber Sitelerinin ve Şebekeler Üstü Hizmet Sağlayıcıların Hukuku Rejimi ve Eleştirisi,” (Nisan 2023): 9.

sosyal ağ sağlayıcının tüm tesislerinde yerinde inceleme yetkisinin bulunmasıdır. BTK'nin bu yetkisini ne zaman kullanacağı ise belirsizdir. Gerçekten de BTK bu yetkisini sosyal ağ sağlayıcının bilgi ve belge paylaşma yükümlülüğünü üç ay içerisinde yerine getirmemesinden sonra mı yoksa dilediği zaman mı kullanacaktır? 5651 s. kanunda bu hususa ilişkin olarak net bir hüküm bulunmamakla birlikte kanaatimizce BTK'nin bu yetkisini dilediği zaman kullanabileceğini söylemek kanunun düzenlenme amacına aykırı düşecek ve orantılılık ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Dolayısıyla BTK tarafından yerinde inceleme yetkisinin ikincil bir denetim mekanizması olarak uygulanması gerektiği kanaatindeyiz.

4.4.2.1. sosyal ağ sağlayıcının ticari sırlarının korunması gerekliliği

BTK'nin 5651 s. kanun ek m.4/18 uyarınca sosyal ağ sağlayıcıdan “ticari tutumlar” dahil olmak üzere her türlü açıklamayı talep edebilmesi ve ilgili sosyal ağ sağlayıcının da bu talebi karşılama yükümlülüğü olduğu göze alındığında bu yükümlülüğün sosyal ağ sağlayıcının ticari sırlarının korunması bakımından önem arz ettiği açıktır.

Sosyal ağ sağlayıcının ticari sırlarının korunması kapsamında hiçbir hak kaybına uğramaması bakımından 28.05.2009 tarihli ve 27241 sayılı RG’de yayımlanan “İşletmecilere Ait Ticari Sırların Korunması ile Kamuoyuna Açıklanabilecek Bilgilerin Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hükümlerinin kıyasen uygulanabileceği kanaatindeyiz.

İşletmecilere Ait Ticari Sırların Korunması ile Kamuoyuna Açıklanabilecek Bilgilerin Yayımlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, BTK tarafından çıkarılmış bir yönetmelik olup yetkilendirme çerçevesinde elektronik haberleşme hizmeti sunan veya elektronik haberleşme şebekesi sağlayan ve alt yapısını işleten şirketlerin ticari sırlarının korunması ve kamuoyuna açıklanabilecek bilgilerinin yayımlanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla çıkarılmıştır. Yönetmelik her ne kadar sosyal ağ sağlayıcı kavramının mevzuatımızda yer almasından evvel çıkarılmış olsa da yönetmeliğin sosyal ağ sağlayıcı hakkında da kıyasen uygulanması yerinde olacaktır.

Aynı yönetmeliğin tanımlar başlıklı dördüncü maddesine bakıldığında ticari sır kavramının, “*elektronik haberleşme sektöründe faaliyet gösteren bir ticarî işletme veya şirketin, iş planı ve yatırım planı dâhil olmak üzere, faaliyet alanı ile ilgili yalnızca belirli sayıdaki mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen, elde*

edilebilen, özellikle rakipleri tarafından öğrenilmesi halinde zarar görme ihtimali bulunan ve üçüncü kişilere ve kamuya açıklanmaması gereken, işletme ve şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan bilgiler” olarak tanımlandığı görülmektedir. Yapılan tanıma ek olarak aynı yönetmelik m.7/3’te yer alan düzenleme uyarınca herkese açık kaynaklardan elde edilebilen bilgiler ticari sır kapsamına girmemektedir. Dolayısıyla BTK’nin sosyal ağ sağlayıcıdan talep edeceği bilgi veya belgelerin herkese açık kaynaklarda yer almaması durumunda talep edilen bu bilgi veya belgelerin sosyal ağ sağlayıcıya ait ticari sırlar içerebileceği kuşkusuzdur.

4.4.2.2. muhafaza edilecek ticari sırlar

İşletmecilere Ait Ticari Sırların Korunması ile Kamuoyuna Açıklanabilecek Bilgilerin Yayınlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in *ticari sırların korunması* başlıklı m.6/1 düzenlemesinde 5651 s. kanunda olduğu gibi BTK tarafından yapılan her türlü bilgi ve belge talebinin karşılanma yükümlülüğü olduğunu tekrarlamıştır.

Aynı hükmün devamında *yatırım planları, iş planları ve faaliyet stratejileri, pazarlama ve fiyatlandırma politikaları, araştırma ve geliştirme projeleri ile ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmeciler hariç olmak üzere, hisseleri halka açık olmayan işletmecilerin bilanço ve gelir tablosu bilgilerinin* adli makamların talepleri dışında muhafaza edileceği düzenleme altına alınmıştır.

4.4.2.3. kamuoyuna açıklanabilecek bilgiler

İşletmecilere Ait Ticari Sırların Korunması ile Kamuoyuna Açıklanabilecek Bilgilerin Yayınlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m.7/1 düzenlemesi, işletmecilere ve dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcılara dair bilgilerin yayınlanmasında şeffaflığın artırılması, tüketicinin azami seviyede bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi ile rekabetin korunması ve geliştirilmesi ilkelerini esas almaktadır. Bu ilkeler doğrultusunda kamuoyuna açıklanabilecek olan bilgiler örnekseyici sayım ilkesi benimsenerek sayılmıştır. Bu bilgiler *abone sayıları, trafik miktarı, net satış gelirleri, pazar payları, yatırım miktarları, abone başına gelir, trafik, yatırım ve personel sayısı, işletmeci değiştiren abone sayıları, yerleşim yerleri veya il bazında hizmet kalitesi ölçümleri, kapsama alanı değerleri, saha ölçüm sonuçları* olarak belirlenmiştir. Ancak madde metninde de açıkça ifade edildiği üzere yayımlanabilecek bilgiler madde metninde sayılanlarla sınırlı değildir.

4.5. Kullanıcı Verilerini Türkiye’de Barındırma Yükümlülüğü

5651 s. kanun ek m.4/6 düzenlemesiyle Türkiye’de günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt içi veya yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcıya getirilen bir diğer yükümlülük ise kullanıcılara ait verileri Türkiye’de barındırma için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğüdür. Söz konusu düzenlemenin amacının Türkiye’deki kullanıcıların kişisel verilerinin yurtdışına aktarılmasının engellenmesi ile anonim bir şekilde kullanıcı hesabı oluşturan ve kimliği tespit edilemeyen sosyal ağ kullanıcıları ile ilgili olarak yürütülen soruşturmalarda şüphelilerin bulunamaması nedeniyle etkin bir soruşturma yürütülememesinin önüne geçmek olduğu kanaatindeyiz²²².

Her ne kadar söz konusu düzenlemeyle getirilen yükümlülüğün yerine getirilmesi sosyal ağ sağlayıcıya ek maliyet ve teknik zorluklar getirecek olsa da 6698 s. kanun kapsamında da Türkiye’de bulundurulması istenen kişisel verilerin ilgisinin rızası dışında ülke dışına aktarılması yasaklanmıştır. Dolayısıyla her iki düzenleme birbirine paralel bir şekilde düzenlenerek Türk hukukunda yeknesaklığın oluşması bakımından önem arz etmektedir²²³.

28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.13/2 düzenlemesi ise kullanıcı verilerinin Türkiye’de barındırılmasına ilişkin düzenlemenin uygulanmasında temel kullanıcı bilgileri ile BTK tarafından bildirilebilecek hususlara ilişkin verilerin Türkiye’de barındırılması yönünde gerekli tedbirlerin alınmasına öncelik verileceği düzenleme altına alınmıştır.

Sosyal ağ sağlayıcının kullanıcı verilerini Türkiye’de barındırma amacıyla gerekli tedbirleri alma konusunda yükümlülüklerine yerine getirmemesi durumunda ise 5651 s. kanun ek m.4/20 düzenlemesi ve 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.30/1-a düzenlemesi uyarınca BTK başkanı tarafından sosyal ağ sağlayıcının bir önceki takvim yılındaki küresel cirosunun yüzde üçüne kadar idari para cezası verilebilecektir. Her iki madde metninin lafzına bakıldığında idari para cezasının verilebileceği ifadesi kullanıldığından idari para cezası yaptırımının uygulanması hususunda BTK başkanının takdir yetkisi olduğu yorumunda bulunmak mümkündür.

²²²Sönmez, “Sosyal Ağ Platformlarında Anonim Hesaplara Yönelik Yasaklamacı Yaklaşımlar Karşısında Gereklik ve Temel Haklar Sorunu,” *Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, s.30

²²³Dülger, “Sosyal Ağ Sağlayıcıların İnternet Haber Sitelerinin ve Şebekeler Üstü Hizmet Sağlayıcıların Hukuku Rejimi ve Eleştirisi,” (Nisan 2023): 10.

Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki, 5651 s. kanun m.8/12 düzenlemesi uyarınca 5651 s. kanunda tanımlanan kabahatler dolayısıyla BTK tarafından verilen idari para cezalarına ilişkin kararlara karşı İYUK hükümlerine göre kanun yoluna başvurulabilecektir. Dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcı, İYUK m.7 uyarınca 5651 s. kanun kapsamında verilebilecek idari para cezası yaptırımını kararının kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren altmış gün içerisinde idari para cezası yaptırımının iptali için dava açma hakkına sahiptir²²⁴.

Yukarıdaki açıklamalarımıza ek olarak önemle belirtmek gerekir ki söz konusu düzenlemelerle sosyal ağ sağlayıcıya yüklenen yükümlülük kullanıcı verilerini Türkiye’de barındırma değil, kullanıcı verilerini Türkiye’de bulundurma amacıyla gerekli tedbirleri almaktır. Dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcı gerekli tedbirleri almakla kendisine yüklenen yükümlülüğü yerine getirmiş olacaktır. Ayrıca 5651 s. kanun her ne kadar kullanıcı verilerini Türkiye’de barındırma konusunda gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü getirse de hangi kullanıcı verilerinin bu kapsamda yer aldığına dair ayrıntılı bir düzenleme getirmemiştir. Bu noktada az önce de ifade edildiği üzere 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.13/2 yol göstericidir. Söz konusu düzenlemeye göre temel kullanıcı bilgileri ve BTK tarafından bildirilebilecek hususlara ilişkin verilerin Türkiye’de barındırılması yönünde gerekli tedbirlerin alınmasına öncelik verilmesi gerektiği düzenleme altına alınmıştır. Dolayısıyla, sosyal ağ sağlayıcı Türkiye’den erişim sağlayan kullanıcılarına ait verileri yurtdışı serverları yerine Türkiye’de kurulu serverlarda bulundurmak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü olduğundan server ve veri kavramları ile kullanıcı verisi ve kullanıcı verisinin kişisel veri niteliğinde olma haline değinmek gerekecektir.

4.5.1. Kullanıcı Verisi

5651 s. kanun m.2 ile İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m3/1-p düzenlemesinde veri “*bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılan her türlü değer*” olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu mevzuat düzenlemelerinde yapılan veri tanımı kuşkusuz kullanıcı verisini de kapsamaktadır.

²²⁴Dülger, “Sosyal Ağ Sağlayıcıların İnternet Haber Sitelerinin ve Şebekeler Üstü Hizmet Sağlayıcıların Hukuku Rejimi ve Eleştirisi,” (Nisan 2023): 9.

Veri kavramı kullanıcı verisini de kapsayan üst ve daha genel bir kavramdır. Kullanıcı verisi ise en kolay ifadeyle kullanıcının sosyal ağ sağlayıcıya eriştiği cihaz bilgileri dahil olmak üzere sosyal ağ sağlayıcı üzerinde yapılan her hareket ve bırakılan izdir. Bu kapsamda kullanıcının hangi gönderiyi beğendiği, hangi paylaşımı ne kadar süre izlediği, site içerisinde ne kadar süre aktif kaldığı gibi her hareket kullanıcı verisidir. Örneğin bir Facebook kullanıcısının bir paylaşımı beğenmesi o kullanıcının bir kullanıcı verisidir. Facebook, bu verileri izleyip analiz ederek kullanıcılarının önüne beğenebilecekleri paylaşımlarla ilgili olan ve yine beğenebileceği paylaşımları çıkarmaktadır. Yapılan bu analizle birlikte kullanıcıların sosyal ağ sağlayıcı nezdinde geçirdiği süre arttığı gibi kullanıcı verisi de artar. Aynı şekilde Instagram anasayfasında da yer alan paylaşımların hangi kullanıcı tarafından ne kadar süre izlendiği veya hangi paylaşımı izlemediği rahat bir şekilde tespit edilebilmektedir. Türk hukukunda sosyal ağ sağlayıcının bu izleme ve analizlerinin kullanıcıların kişisel verilerinin hukuka aykırı eylemlere konu olmaması amacıyla sosyal ağ sağlayıcının kullanıcılarına öneriler sunarken kullandıkları parametrelere altı aylık dönemlerde hazırlamakla yükümlü oldukları raporlarında yer vermeleri gerektiğini düzenlemektedir. Nitekim İrlanda Veri Komisyonu tarafından dünya genelinde en yaygın şekilde kullanılan sosyal ağ sağlayıcıların başında gelen Facebook, Instagram ve WhatsApp'ın sahibi olan Meta'ya AB kişisel verileri koruma kanununu ihlal ederek kullanıcı bilgilerini ABD'ye gönderdiğinin tespit edilmesi sebebiyle 1,3 milyar dolar tutarında rekor denebilecek düzeyde bir idari para cezası uygulanmıştır²²⁵. Görülmektedir ki kullanıcı verisinin kişisel veri niteliğinde olması da mümkündür. Dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcı tarafından toplanan kullanıcı verilerinin 6698 s. KVKK kapsamında kişisel veri niteliğini haiz olan veriler olabileceği kuşkusuzdur. Bu nedenle kişisel veri kavramına da kısaca değinmek gerekecektir.

4.5.2. Kişisel Veri

6698 s. KVKK'nin *tanımlar* başlıklı m.3/1-d düzenlemesine göre “*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*” kişisel veridir. Gerçekten de herhangi bir gerçek kişinin tanınabilmesini sağlayacak her türlü bilginin kişisel veri olarak adlandırılması mümkündür. Bu kapsamda kişinin adı, cinsiyeti, yaşı, boyu, kilosu, göz rengi, kimlik numarası ve benzeri tüm bilgiler kişisel veri niteliğindedir.

²²⁵Gökhan Kurtaran ve Nuran Erkul Kaya “AB'den Meta'ya 1,3 milyar dolarlık ceza,” *Anadolu Ajansı*, Mayıs 22, 2023, [AB'den Meta'ya 1,3 milyar dolarlık ceza \(aa.com.tr\)](https://www.aa.com.tr).

Dolayısıyla kullanıcı verileri toplanırken kişisel verilerin de toplanması mümkündür. Sosyal ağ sağlayıcının topladığı kullanıcı verileri ve bu verilerin nasıl yönetildiği ise her sosyal ağ sağlayıcının kendi gizlilik politikasında yer almaktadır. Örneğin Google tarafından yayınlanan gizlilik politikası, kullanıcı verilerinin ne amaçla toplandığı ve nasıl yönetildiği açıklamaktadır²²⁶.

Bir mobil pazarlama şirketi olan URL Genius tarafından gerçekleştirilen Youtube, TikTok, X, LinkedIn, Instagram, Facebook, Snapchat, Telegram ve Messenger gibi birçok sosyal ağ sağlayıcının analiz edildiği araştırmada, Youtube ve TikTok en çok kullanıcı verisi toplayan sosyal ağ sağlayıcılar olarak zirvede yer almıştır. Yine araştırma kapsamında YouTube'un, kullanıcıların arama geçmişi ve arama konumu gibi kullanıcı verilerini izleyerek bu izleme sonucu elde ettiği verileri kullanıcıları için kişiselleştirilmiş reklamlar için kullandığı da tespit edilmiştir. Dolayısıyla YouTube, topladığı kullanıcı verileri sayesinde kullanıcıların ilgisini çeken içerikleri tespit ederek bu içeriklere benzer başka içerikleri kullanıcılara öneri olarak sunmakta bunun sonucunda da YouTube'un daha çok kullanılmasını sağlamaktadır²²⁷.

Daha önce de bahsedildiği üzere günümüzde dijital içerik üreticiliği önemli bir meslek haline gelmiştir. Sosyal ağ sağlayıcıların da iş modeli, kullanıcıların izlediği içeriğe dayalı reklamlarla para kazanma modeline dayanmıştır. Dolayısıyla kullanıcıların kişisel verileri dahil olmak üzere sosyal ağ sağlayıcının nezdindeki her bir hareketi olarak adlandırabileceğimiz kullanıcı verileri sosyal ağ sağlayıcılar için para kazanma aracı haline gelmiştir. Bu durum kullanıcıların gizlilik esasına ihtiyaç duyduğu gerçeğini ortaya çıkardığından daha önce de ifade edildiği üzere 5651 s. kanun ek m.4/4 düzenlemesi uyarınca sosyal ağ sağlayıcının kullanıcılara önerdiği içeriklere ilişkin tercihleri güncelleme ve kişisel verilerinin kullanılmasını sınırlandırma seçeneği sunma konusunda gerekli tedbirleri alması zorunludur. Özetle, kullanıcıların kişisel veri niteliğini haiz kullanıcı verileri dahil olmak üzere tüm kullanıcı verileri sosyal ağ sağlayıcılar bakımından korunması gereken ekonomik bir değerdir. Dolayısıyla bu verilerin korunması bir bakıma yine sosyal ağ sağlayıcı lehine olacaktır²²⁸.

²²⁶Detaylı bilgi için bkz. “[Google Gizlilik Politikası](#),” erişim 23 Ocak 2023.

²²⁷“Kullanıcı verilerini en çok paylaşan sosyal medya uygulamaları,” erişim 23 Ocak 2023. <https://www.ensonhaber.com/teknoloji/kullanici-verilerini-en-cok-paylasan-sosyal-medya-uygulamaları>

²²⁸Fahl Sascha vd., “TrustSplit: Usable Confidentiality for Social Network Messaging,”

4.5.3. Sunucu (Server)

5651 s. kanunda herhangi bir şekilde tanımlanmayan sunucu (server), genel olarak bir bağlantı ağının yönetildiği merkez, ana bilgisayar olarak ifade edilebileceği gibi internet ortamındaki verilerin saklandığı bir nevi bilgisayar olarak da tanımlanabilecektir²²⁹.

Yukarıda yer alan genel tanımlara ek olarak daha teknik bir tanım yapmak gerekirse sunucu, bir veya daha fazla ağa bağlanabilen, bağlandığı ağlardan bilgi alabildiği gibi bilgi de gönderebilen, belli bir kapasitesi olan dijital bilgilerin saklandığı bir ortamdır²³⁰.

Sunucuda herhangi bir problem olması durumunda sunucu problemi giderilmeden ilgili internet sitesine erişim sağlanması mümkün değildir. Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere 5651 s. kanun kapsamında sosyal ağ sağlayıcının kullanıcı verilerini Türkiye’de barındırmak için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü sebebiyle kullanıcı verileri yurtdışında bulunan sunucular yerine mutlaka Türkiye’de bulunan sunucularda tutulmalıdır. Bu nedenle de sosyal ağ sağlayıcı Türkiye’de donanımı güçlü, güvenli bir sunucu kurmak zorundadır.

4.6. Çocuklara Özgü Ayırıştırılmış Hizmet Sunma Yükümlülüğü

Çocuk, TCK m.6/1-c düzenlemesinde *henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi* olarak tanımlanmıştır. İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m.4’te yer alan temel ilkelerden biri de internet yayınlarında gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyecek türden içeriklere yer verilmemesidir. Bu ilkenin sağlanabilmesi amacıyla da 5651 s. kanun ek m.4/7 düzenlemesi uyarınca, her bir sosyal ağ sağlayıcı çocuklara özgü ayırıştırılmış hizmet sunma konusunda gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır. Ancak kanun koyucu her ne kadar bu şekilde bir yükümlülük getirse de yükümlülüğün detaylarına yer vermemiştir. 7418 s. kanunla sosyal ağ sağlayıcıya yüklenen çocuklara özgü ayırıştırılmış hizmet sunma yükümlülüğüne ilişkin detaylar için yine 28.03.2023 tarihli usul ve esaslara bakmak gerekecektir. Buna göre söz konusu usul ve esaslar m.14/2 düzenlemesi uyarınca sosyal ağ sağlayıcı, çocuk olduğu anlaşılabilen

²²⁹Yüksektepe, *İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlar*, 11.

²³⁰Başlar, “İnternet Sütunleri ve Cezai Sorumlulukları,” 615.

kullanıcılara sunduğu içerik, reklam ve diğer hizmetler bakımından, çocuğun yaşı, çocuğun üstün yararının gözetilmesi, çocuğun fiziksel, psikolojik ve duygusal gelişiminin korunması, çocuğa yönelik cinsel istismar ve ticari sömürü risklerinin önlenmesi, çocuğa ait kişisel verilerin korunmasında yüksek düzeyde gizlilik ayarları ile asgari düzeyde veri işlenmesinin sağlanması ve sözleşme, kullanıcı ayarları ve veri politikaları gibi hususların çocuğun anlayabileceği şekilde sunulması hususlarını dikkate almakla yükümlüdür. Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından yakın zamanda sosyal ağ sağlayıcı tarafından çocukların kişisel verilerinin işlenmesi hususuna ilişkin verilmiş oldukça güncel bir karar bulunmaktadır. Sosyal ağ sağlayıcılardan biri olan TikTok isimli sosyal medya platformu hakkında verilen bu karar²³¹ da sosyal ağ sağlayıcılar için yol göstericidir.

Bu noktada belirtmek gerekir ki bu yükümlülük kapsamında korunmak istenen kitlenin çocuklar olması sebebiyle söz konusu düzenlemelerin uygulanabilir olması oldukça önem taşımaktadır. Ancak hem kanuna hem de ilgili usul ve esaslara bakıldığında düzenlemelerin uygulanabilir olmaktan uzak olduğu kanaatindeyiz. Bunun sebebi, sosyal ağ sağlayıcının kullanıcının çocuk olduğunu anlaması durumunda gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılınmış olmasıdır. Dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcının kullanıcının çocuk olduğunu anlayamaması durumunda söz konusu hükmün uygulanması mümkün olmayacaktır. Bu noktada da bir başka problem ortaya çıkmaktadır. Bir kullanıcının çocuk olduğunun nasıl anlaşılacağına ilişkin usul ve esaslarda da doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanaatimizce kullanıcının çocuk olduğunun anlaşılabilmesi için en önemli araç kuşkusuz kullanıcının sosyal ağ sağlayıcı nezdinde oluşturacağı üyelik hesabında kişisel verilerden biri olan doğum tarihinin istenmesidir. Ancak sosyal ağ sağlayıcı kullanıcıdan doğum tarihini istese de kullanıcı doğum tarihi verisini doğru bir şekilde sisteme kaydetmeyebilecektir. Peki doğum tarihi verisi gerçeği yansıtmıyorsa ne olacaktır? Bu soruya ilişkin henüz bir düzenleme bulunmamakla birlikte sosyal ağ sağlayıcının, kullanıcısının çocuk olup olmadığını teyit etme imkânı bulunmadığından uygulamada sıklıkla tartışıldığı üzere her kullanıcının Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ile üyelik hesabı oluşturabilmesi bu sorunun kesin çözümlerinden biridir. Ancak Türkiye Cumhuriyeti

²³¹ “...2021 yılı ocak ayında Gizlilik Politikasının güncellenmesi öncesinde uygulamayı kullanan 13 yaş altı çocukların kişisel bilgilerinin görüntülendiği ve uygun ebeveyn izni olmadan çocuklar hakkında veri toplandığı, dolayısıyla uygulamayı kullanmış olan çocuklar üzerinde olumsuz sonuç doğma riskinin bulunduğu...”

kimlik numarasıyla sosyal ağ sağlayıcılar nezdinde üyelik hesabı oluşturma fikri de ifade özgürlüğü başta olmak üzere artık temel bir hak olarak kabul edilen internete ve bilgiye erişim hakkına müdahale teşkil edeceğinden eleştirilmektedir ki kullanıcıların internet ortamında ve sosyal medya üzerinde anonim kalmaları da bir haktır. Az önce eleştirildiğini aktardığımız Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasıyla sosyal ağ sağlayıcı nezdinde üyelik hesabı oluşturulması fikrini savunan kişilerin bu fikri savunmasındaki temel gerekçeleri kişilerin anonim kullanıcı hesabı oluşturularak internet ortamında haksız ve hukuka aykırı eylemler gerçekleştirilmesidir. Anonim kelimesi, TDK tarafından adı sanı bilinmeyen ve yazanı, yapanı, söyleyeni bilinmeyen şeklinde tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere anonim kullanıcı hesapları, gerçekte kim tarafından kullanıldığı bilinmeyen üye hesaplarıdır.

Sosyal ağ platformlarında ve sosyal medya uygulamalarında kişilerin anonim hesap kullanmalarının başlıca sebeplerinden biri herhangi bir şekilde suç işleme amacı taşımaksızın, kendi fikirlerini rahatça ifade edebilmektir²³². Nitekim bu düşünce Avrupa Komisyonu tarafından da benimsenmiş, internette anonimlik ve sosyal medya uygulamalarında kullanıcıların gerçek adları yerine anonim hesap oluşturmaları ya da mahlas kullanarak kullanıcı hesabı oluşturmaları temel hak olarak değerlendirilmiştir. Buna ek olarak Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 28 Mayıs 2023 tarihinde kabul edilen İnternette İletişim Özgürlüğü Bildirgesi'nin “anonimlik” başlıklı yedinci ilkesi üye devletlerin kullanıcıların anonimlik taleplerine saygı göstermeleri gerektiğini açık bir şekilde ifade etmektedir²³³. Ancak bu noktada önemle belirtmek gerekir ki sosyal ağ platformlarında veya sosyal medya uygulamalarında kullanıcıların anonim hesaplarla ya da takma isimlerle hesap oluşturmalarının kullanıcılar ve internet sükeleri bakımından iki ayrı boyutu bulunmaktadır. Kullanıcılar her ne kadar anonim ve/veya takma isimlerle kullanıcı hesapları oluştursa da internet sükeleri nezdinde söz konusu hesap sahibinin aslında kim olduğunu öğrenmeye hizmet eden IP adresi, konum ve benzeri bilgiler saklandığından anonim hesabı kimin kullandığına ulaşılabilir. Bu nedenle kullanıcıların anonim hesap oluşturmaları durumunda bu anonimlik internet sükeleri bakımından kısıtlı bir anonimlikken, diğ

²³²Sönmez, “Sosyal Ağ Platformlarında Anonim Hesaplara Yönelik Yasaklamacı Yaklaşımlar Karşısında Gereklik ve Temel Haklar Sorunu,” 5.

²³³Sönmez, “Sosyal Ağ Platformlarında Anonim Hesaplara Yönelik Yasaklamacı Yaklaşımlar Karşısında Gereklik ve Temel Haklar Sorunu,” 6.

kullanıcılar bakımından ise tam bir anonimlik²³⁴. Diğer kullanıcılar IP adresi ve benzeri bilgilere sahip olmadığından anonim hesapların aslında kim tarafından kullanıldığını öğrenme imkanına sahip değildir.

4.7. İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi Kararının Yerine Getirme Yükümlülüğü

5651 s. kanunda içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararları birden fazla maddede düzenlenmiştir. Her bir madde kendi içerisinde farklı düzenlemeler barındırmakta, somut olayın özelliklerine göre uygulanan kanun maddesi değişiklik göstermektedir. Yine her bir madde kapsamında farklı nedenlere dayanılarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararları verilmekte, kararı veren makamlar da maddelerde değişiklik göstermektedir. Bu nedenle sosyal ağ sağlayıcının yerine getirmesi gereken içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararları da ayrı ayrı incelenecektir.

Ancak belirtmek gerekir ki 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.32/1 düzenlemesi açık bir şekilde sosyal ağ sağlayıcının 5651 s. kanun kapsamında BTK başkanı tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının yerine getirilmesi yükümlülüğü olduğunu düzenlemiştir. Dolayısıyla BTK başkanı tarafından verilmeyen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararlarının sosyal ağ sağlayıcı tarafından yerine getirilmesi kanunda açıkça bu şekilde bir düzenlemenin bulunmasına bağlıdır.

4.7.1. 5651 Sayılı Kanun M.8/A Kapsamında Verilen İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi Kararının

5651 s. kanun m.8/A düzenlemesi gecikmesi sakınca bulunan hallerde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesini düzenlemektedir. Buna göre, yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması sebeplerinden bir veya birkaçına bağlı olarak hakim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, cumhurbaşkanlığı veya milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi veya genel sağlığın korunması ile ilgili bakanlıkların talebi üzerine BTK

²³⁴Sönmez, “Sosyal Ağ Platformlarında Anonim Hesaplara Yönelik Yasaklamacı Yaklaşımlar Karşısında Gereklilik ve Temel Haklar Sorunu,” 6.

başkanı tarafından internet ortamında yer alan yayınlara ilişkin olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilebilir.

Görülmektedir ki 5651 s. kanun m.8/A kapsamında verilecek olan karar idari bir karar niteliğindedir. Aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca cumhurbaşkanlığı veya ilgili bakanlıkların talebi üzerine BTK başkanı tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı, BTK başkanı tarafından yirmi dört saat içerisinde sulh ceza hakiminin onayına sunulur. Hâkim de kararını kırk sekiz saat içerisinde açıklar. Hâkimin kararını kırk sekiz saat içerisinde açıklamaması durumunda karar kendiliğinden kalkar.

Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki m.8 kapsamında verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının uygulanması ile m.8/A kapsamında verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının uygulanması arasında çeşitli farklar bulunmaktadır. İlk olarak m.8 kapsamında adli makamlar tarafından karar verilirken, m.8/A kapsamında idari makamlar tarafından karar verilebildiği görülmektedir. İkinci olarak ise m.8 kapsamında gecikmesinde sakınca bulunan hallerde cumhuriyet savcısı verdiği kararı yirmi dört saat içerisinde hâkim onayına sunar ve hâkim de kararını yirmi dört saat içerisinde açıklar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içerisinde kararın onaylanmaması durumunda ise karar kaldırılırken, m.8/A kapsamında BTK başkanı tarafından verilen karar yine yirmi dört saat içerisinde hâkim onayına sunulur ancak hâkim bu kez kararını kırk sekiz saat içerisinde açıklamak zorundadır. Ayrıca hâkimin kırk sekiz saat içerisinde kararını açıklamaması durumunda m.8'den farklı olarak karar kendiliğinden kalkar.

5651 s. kanun m.8/A-5 düzenlemesi uyarınca da içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen erişim sağlayıcılar ile ilgili içerik sağlayıcı ve yer sağlayıcılara BTK başkanı tarafından elli bin Türk lirasından beş yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası verilecektir.

5651 s. kanun ek m.4/10 düzenlemesi ve 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.32 düzenlemesi uyarınca 5651 s. kanun kapsamında BTK başkanı tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğinin yerine getirilmemesi durumunda BTK başkanı tarafından Türkiye'de mukim vergi mükellefi olan gerçek ve tüzel kişilerin, ilgili yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcıya altı aya kadar reklam vermesinin yasaklanmasına karar verilebilecektir. Reklam yasağı

kararına ek olarak içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının yerine getirilmesine kadar, BTK başkanı tarafından sosyal ağ sağlayıcının internet trafiği bant genişliğinin yüzde elli oranında daraltılması için sulh ceza hakimliğine başvurulabilir. SCH tarafından başvurunun kabulüne karar verilmesi durumunda bu kararın, BTK tarafından sosyal ağ sağlayıcıya bildirilmesinden otuz gün içerisinde içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının yerine getirilmemesi durumunda yine BTK başkanı tarafından bu sefer sosyal ağ sağlayıcının internet trafiği bant genişliğinin yüzde doksan oranında daraltılması için sulh ceza hakimliğine başvurulabilir. SCH tarafından internet trafiği bant genişliğinin daraltılması taleplerinin kabulüne ilişkin kararlar erişim sağlayıcılara bildirilmek üzere BTK'ye gönderilir. Kararların gereği de bildirimden itibaren derhal ve en geç dört saat içerisinde erişim sağlayıcıları tarafından yerine getirilir. Sosyal ağ sağlayıcının, içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmesi ve bunu BTK'ye bildirmesi durumunda yalnızca internet trafiği bant genişliğinin daraltılması tedbiri kaldırılacaktır. Görülmektedir ki sosyal ağ sağlayıcı bu yükümlülüğünü sonradan yerine getirse dahi kendisi hakkında altı aya kadar verilen reklam yasağı kararı uygulanmaya devam edecektir. BTK başkanı tarafından reklam yasağı kararı verilmesi üzerine bu kapsamda yeni reklam sözleşmesi kurulamayacağı gibi buna ilişkin para transferi de yapılamayacaktır. Yine 5651 s. kanun ek m.4/12 düzenlemesi uyarınca reklam yasağına aykırı davranan Türkiye'de mukim vergi mükellefi gerçek ve tüzel kişiler, BTK başkanı tarafından on bin Türk lirasından yüz bin Türk lirasına kadar idari para cezası yaptırımına maruz bırakılabilir. Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki daha önce de söylendiği üzere reklamlar sosyal ağ sağlayıcıların en önemli gelir kaynaklarından biri olduğundan reklamlar oldukça yüksek bütçeyle organize edilmektedir. Dolayısıyla reklam yasağına aykırı davranan kişilere verilecek idari para cezası yaptırımının miktar bakımından oldukça az olduğu, reklamlarla elde edilecek gelire nazaran idari para cezası miktarının az olması sebebiyle caydırıcılığı olmadığı kanaatinde olduğumuzdan söz konusu idari para cezası miktarlarının artırılmasının yerinde olacağını söyleyebiliriz.

4.7.2. 5651 Sayılı Kanun m.9/A Kapsamında İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi Kararı

5651 s. kanun m.9/A düzenlemesi uyarınca internet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiğini iddia eden kişilerin, doğrudan

BTK'ye başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi tedbirinin uygulanmasını isteyebileceğini düzenleme altına almaktadır.

BTK başkanı, kendisine gelen bu talebi uygun görmesi durumunda uygulanmak üzere derhal Erişim Sağlayıcıları Birliği'ne bildirir ve erişim sağlayıcılar da bu tedbir talebini derhal ve en geç dört saat içerisinde yerine getirir. Ancak aynı maddenin beşinci fıkrası uyarınca, erişimin engellenmesi talebinde bulunan kişiler, BTK'den talepte bulunmasından yirmi dört saat içerisinde taleplerini sulh ceza hakiminin kararına sunmakla yükümlüdür. SCH de internet ortamında yapılan yayının özel hayatın gizliliğini ihlal edip etmediğini değerlendirerek en geç kırk sekiz saat içerisinde karar verir. SCH, kararını doğrudan BTK'ye gönderir. SCH tarafından süresinde karar verilmemesi durumunda erişimin engellenmesi tedbiri kendiliğinden kalkar.

5651 s. kanun m.9/A-8 düzenlemesi uyarınca, özel hayatın gizliliğinin ihlaline bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde doğrudan BTK başkanının emri üzerine erişimin engellenmesi BTK tarafından yapılır. BTK başkanı tarafından bu düzenleme uyarınca verilen erişimin engellenmesi kararı da yine yirmi dört saat içerisinde sulh ceza hakiminin onayına sunulur. SCH de kararını yine kırk sekiz saat içerisinde açıklamakla yükümlüdür.

4.8. İdari Para Cezalarını Yasal Sürede Ödeme Yükümlülüğü

5651 s. kanun ek m.4/11 düzenlemesi ve 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.33 düzenlemesi uyarınca 5651 s. kanun kapsamında BTK başkanı tarafından verilecek olan idari para cezası yaptırımlarının yasal süresinde ödenmemesi durumunun bir sene içerisinde birden fazla gerçekleşmesi durumunda yine BTK başkanı tarafından yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcıya RG'de yayımlanmak üzere Türkiye'de yerleşik ve vergi mükellefi olan gerçek ve tüzel kişilerin ilgili sosyal ağ sağlayıcıya altı aya kadar yeni reklam vermesinin yasaklanmasına karar verilmesi mümkündür. Söz konusu reklam yasağı kapsamında sosyal ağ sağlayıcı ile yeni sözleşme yapılamaz ve para transferi gerçekleştirilemez. Sosyal ağ sağlayıcı tarafından idari para cezalarının tamamının ödenmesi ve ödeme yapıldığının BTK'ye bildirilmesi durumunda ise reklam yasağı kaldırılır.

4.9. Kullanıcıların Haklarının Korunmasına Yönelik Düzenlemelere Uyma Yükümlülüğü

5651 s. kanun ek m.4/13 düzenlemesiyle birlikte sosyal ağ sağlayıcının, kullanıcılarının haklarının korunmasına yönelik olarak BTK tarafından yapılacak kullanıcı haklarına ilişkin düzenlemelere uymakla yükümlü olduğunu düzenleme altına alınmıştır.

Kanunda yer alan düzenlemeye paralel olarak 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.15'te de kullanıcı haklarının koruması daha detaylı bir şekilde düzenleme altına alınmıştır. Buna göre, sosyal ağ sağlayıcı, kullanıcı haklarının korunmasını teminen kullanıcılar arasında eşit ve tarafsız davranmakla yükümlüdür. Buna ek olarak sosyal ağ sağlayıcı, kullanıcılarına önerdiği içeriklere ilişkin tercihleri güncelleme ve kişisel verilerinin kullanılmasını sınırlandırma seçeneği sunmak zorundadır. Sosyal ağ sağlayıcı, Türkiye'den erişen kullanıcıları doğrudan veya dolaylı şekilde etkileyen kullanıcı hesaplarına ilişkin önemli güvenlik ihlallerinin tespiti durumunda tespit tarihinden itibaren en geç yetmiş iki saat içerisinde durum hakkında hem BTK'yi hem de kullanıcıları Türkçe, açık ve anlaşılır şekilde bilgilendirmekle yükümlüdür. Tüm bunlara ek olarak sosyal ağ sağlayıcı, sunduğu hizmetlerde kullanıcı haklarına etki eden güncellemelere kullanıcıların kolayca ulaşabilmesini sağlamakla, kullanıcılara öneriler sunarken hangi parametreleri kullandığına internet sitesinde açık, anlaşılır ve kolaylıkla ulaşılabilir şekilde yer vermek, ele geçirilen veya başkasını taklit eden hesaplara yönelik Türkçe, açık, anlaşılır ve kolaylıkla ulaşılabilir bir başvuru mekanizması kurmakla ve bu mekanizma çerçevesinde başvuruları makul süre içerisinde sonuçlandırmakla yükümlüdür.

4.10. Hukuka Aykırı İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi Yükümlülüğü

5651 s. kanun ek m.4/14 düzenlemesiyle ise hukuka aykırılığı hâkim veya mahkeme kararı ile tespit edilen içeriğin sosyal ağ sağlayıcıya bildirilmesi durumunda sosyal ağ sağlayıcının yirmi dört saat içerisinde içeriği çıkarması ve/veya erişimi engellemesi gerekmektedir. Görülmektedir ki söz konusu yükümlülüğün doğabilmesi için içeriğin hukuka aykırılığının hâkim veya mahkeme kararı ile tespit edilmesi ve bu içeriğin sosyal ağ sağlayıcıya bildirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu iki şart

gerçekleşmeden sosyal ağ sağlayıcının bu yükümlülük kapsamında sorumluluğunun doğmayacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

Hukuka aykırılığı hâkim veya mahkeme kararı ile tespit edilen ve sosyal ağ sağlayıcıya bildirilen içeriğin yirmi dört saat içerisinde kaldırılmaması veya erişimin engellenmemesi durumunda ise sosyal ağ sağlayıcının hukuki sorumluluğu gündeme gelecektir. Buna göre sosyal ağ sağlayıcı hak sahibinin uğradığı zararın tazmininden sorumlu olacak, bu sorumluluğa başvurulması için de içerik sağlayıcının sorumluluğuna gidilmesi ya da içerik sağlayıcıya dava açılması şartı aranmayacaktır. Dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcının bu yükümlülük kapsamındaki hukuki sorumluluğu münhasıran bir sorumluluktur.

Daha önce BTK başkanı tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararlarının gereğinin yerine getirilmesi yükümlülüğünden bahsedilmişti. Kanun koyucu bu yükümlülüğü ise hâkim veya mahkeme kararıyla içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı verilmesine bağlamaktadır. Hâkim veya mahkeme kararıyla içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının verilmesi durumları aşağıda incelenmektedir.

4.10.1. 5651 Sayılı Kanun m.8 Kapsamında İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi Kararı

5651 s. kanun m.8, internet ortamında yapılan ve içeriği TCK’de yer alan intihara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, sağlık için tehlikeli madde temini, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için yer ve imkân sağlama suçları ile 5186 s. Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar, 7258 s. Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun’da yer alan suçlar, 2937 s. Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu m.27/1 ve m.27/2 düzenlemesinde yer alan suçlara konu olduğu hususunda yeterli şüphe bulunan yayınlarla ilgili olarak içeriğin çıkarılmasına ve/veya erişimin engellenmesine karar verilir.

5651 s. kanun m.8 kapsamında verilecek olan içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı bir nev’i koruma tedbiri olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu kararlar madde metninde yer alan katalog suçların varlığı hususunda yeterli şüphe bulunması durumunda uygulandığından koruma tedbiri olarak değerlendirilmesi

yerindedir. Bu kararlar, soruşturma evresinde hâkim, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından verilirken soruşturma evresinde gecikmesinde sakınca bulunan hallerde cumhuriyet savcısı tarafından da içeriğin çıkarılmasına ve/veya erişimin engellenmesine karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının gecikmesinde sakınca bulunan hallerde karar vermesi durumunda bu kararı yirmi dört saat içerisinde hâkim onayına sunar ve hâkim de yine yirmi dört saat içerisinde karar verir. Hâkim tarafından yirmi dört saat içerisinde cumhuriyet savcısının kararının onaylanmaması durumunda tedbir olarak verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı derhal kaldırılır.

Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise erişimin engellenmesi kararının, amacı gerçekleştirecek nitelikte görülürse belirli bir süreyle sınırlı olarak da verilebileceği düzenleme altına alınmıştır. Buna ek olarak bu madde kapsamında koruma tedbiri olarak verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesine ilişkin karara 5271. CMK uyarınca itiraz edilmesi mümkündür.

Alman Yargıtay'ı tarafından verilen bir kararda da sosyal ağ sağlayıcı nezdinde bulunan bir içeriğin herhangi bir kişinin haklarını ihlal etmesi durumunda sosyal ağ sağlayıcının bu içeriği silme ya da içeriğe erişimi engelleme yükümlülüğü olduğu değerlendirilmiştir²³⁵.

5651 s. kanun m.8/10 düzenlemesi uyarınca içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı veya erişim sağlayıcıların koruma tedbiri olarak verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmemesi durumunda fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacaktır. Görülmektedir ki bu madde kapsamında ilk defa internet süjeleri hakkında, idari yaptırımlara ek olarak ceza yaptırımını da ön görülmüştür. Her ne kadar içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcı sorumlularının, 5651 s. kanun m.8 kapsamında verilecek içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararını yerine getirmemesi durumunda beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmişse de 5651 s. kanun ek m.4/9 düzenlemesi ve 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.31 düzenlemeleri uyarınca Türkiye'den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcı hakkında m.8 ve m.8/A düzenlemelerinde yer alan yükümlülüklerin ihlal

²³⁵Kent, "Alman Hukukunda Sosyal Ağların Düzenlenmesi ve Alman Sosyal Ağ Kanunu," 29.

edilmesi durumunda verilecek olan idari para cezalarının bir milyon Türk Lirası olarak, yine 5651 s. kanun m.8 ve m.9 düzenlemelerinde yer alan yükümlölüklerin ihlal edilmesi durumunda ise verilecek olan adli para cezalarının elli bin gün olarak verileceği düzenleme altına alınmıştır. Ancak bu düzenlemenin kanunilik ilkesinin belirlilik esasına uygun düşmediği kanaatindeyiz. şöyle ki, 5237 s. TCK m.2 net bir şekilde kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemeyeceğini düzenlemektedir. Ancak 5651 s. kanun ek m.4/9 düzenlemesine bakıldığında maddede kanunun diğer düzenlemeleri olan m.8 ve m.9 düzenlemelerine atıf yapıldığı, ilgili maddelerde düzenleme altına alınan yükümlölüklerin ihlal edilmesi durumunda adli para cezası yaptırımını uygulanacağının düzenleme altına alındığı görölmektedir. Nitekim, 5651 s. kanun m.8 ve m.9’da yer alan düzenlemelere bakıldığında ilgili maddelerin içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcıya yönelik olarak düzenlendiği görölmektedir. Bu durumda söz konusu düzenlemelerin sosyal ağ sağlayıcı hakkında uygulanıp uygulanmayacağı, uygulanacak hangi durumlarda uygulanacağı hususunda belirlilik bulunmamaktadır. Bilinmektedir ki sosyal ağ sağlayıcı aynı zamanda hem yer sağlayıcı hem de içerik sağlayıcı olabilecektir. Söz konusu düzenleme kapsamında da sosyal ağ sağlayıcının cezai sorumluluğu aynı zamanda yer sağlayıcı ve/veya içerik sağlayıcı olmasına bağlı olacağından madde metninde yer alan suç ve cezaya ilişkin düzenlemenin açık bir şekilde düzenlenmesinin daha yerinde olacağı kanaatindeyiz. Nitekim, 5237 s. TCK m.2/3 düzenlemesi uyarınca kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasına kıyas yapılamayacağı, suç ve ceza içeren hükümlerin kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamayacağı düzenleme altına alınmıştır. Bu nedenlerle madde metninde açık bir şekilde belirlilik esasına uygun olarak sosyal ağ sağlayıcıdan bahsedilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Son olarak belirtmek gerekir ki her ne kadar 5651 s. kanun m.8 düzenlemesi uyarınca içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı BTK başkanı tarafından verilme de kanun açıkça internet sűjelerinin bu kararın gereğini yerine getirilmemesi durumunda hem idari hem de cezai yaptırım ön görmüştür. Bu nedenle sosyal ađ sağlayıcının bu madde kapsamında hiçbir idari ve/veya cezai yaptırımla karşılaşmaması için 5651 s. kanun m.8 kapsamında verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararlarının gereğini yerine getirmesi gereklidir.

4.10.2. 5651 Sayılı Kanun m.9 Kapsamında Verilen İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi Kararı

5651 s. kanun m.9, internet ortamında yapılan yayın nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden gerçek ve tüzel kişiler ile kurum ve kuruluşların içerik sağlayıcısına, içerik sağlayıcısına ulaşamaması durumunda yer sağlayıcısına başvurarak uyarı yöntemiyle içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hakimine başvurarak içeriğin çıkarılmasını ve/veya erişimin engellenmesini isteyebileceğini düzenleme altına almaktadır.

İnternet ortamında yapılan yayın nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişilerin talepleri, içerik sağlayıcı ve/veya yer sağlayıcı tarafından en geç yirmi dört saat içerisinde cevaplandırılacaktır. Sosyal ağ sağlayıcının aynı zamanda içerik sağlayıcı olması durumunda bu madde kapsamında sorumlu olduğu aşıkardır. Ancak 5651 s. kanun ek m.4/3 uyarınca daha önce de bahsedildiği üzere Türkiye’den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt içi veya yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcı, 5651. Kanun m.9 ve m.9/A kapsamındaki içeriklere yönelik olarak kişiler tarafından yapılacak başvurulara, başvurudan itibaren en geç kırk sekiz saat içerisinde olumlu ya da gerekçeli bir şekilde olumsuz cevap vermekle yükümlüdür. Görülmektedir ki içerik sağlayıcı ve yer sağlayıcı 5651 s. kanun m.9 kapsamında kendisine yapılan başvurulara yirmi dört saat içerisinde cevap vermekle yükümlüyken, sosyal ağ sağlayıcı kırk sekiz saat içerisinde cevap vermekle yükümlüdür.

5651 s. kanun ek m.4/9 düzenlemesi ve 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.31 düzenlemeleri uyarınca 5651 s. kanun m.8 ve m.8/A düzenlemelerinde yer alan yükümlülüklerin ihlali durumunda verilecek olan idari para cezalarının bir milyon Türk lirası olarak, yine 5651 s. kanun m.8 ve m.9 düzenlemelerinde yer alan yükümlülüklerin ihlali durumunda ise verilecek olan adli para cezalarının elli bin gün olarak verileceği düzenleme altına alınmıştır.

4.11. Başlık Etiketleri ve Öne Çıkarılan İçeriklerin Uyarı Yöntemiyle Kaldırılması İçin Başvuru Mekanizması Kurma Yükümlülüğü

5651 s. kanun ek m.4/15 düzenlemesi ile 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.16 düzenlemesi uyarınca sosyal ağ sağlayıcı, başlık etiketleri ve öne çıkarılan içeriklerin uyarı yöntemiyle kaldırılması için BTK ile iş birliği için etkin bir başvuru mekanizması

kurmakla ve kurduğu veya işlettiği mekanizmalar hakkında raporlama dönemlerinde BTK'ye bilgi vermekle yükümlü kılınmıştır.

5651 s. kanun ek m.4/15 düzenlemesinin ikinci cümlesi uyarınca sosyal ağ sağlayıcı, başlık etiketleri veya  ne çıkarılan içerikler aracılığıyla ortam sağladığı başkasına ait yayın yoluyla işlenen suçtan, kendisine hukuka aykırı içeriğin bildirilmiş ve buna rağmen içeriğin bildiriminden itibaren derhal ve en geç dört saat içerisinde kaldırılmamış olması durumunda sorumlu olacaktır. G r lmektedir ki kanun koyucu burada da sosyal ağ sağlayıcının sorumlu olabilmesi için hukuka aykırı içeriğin sosyal ağ sağlayıcıya bildirilmiş olmasını ve bildirimden itibaren dört saat içerisinde kaldırılmamış olmasına bağlamaktadır. Bu yükümlülüğün bir önceki y k ml l k olan hukuka aykırılığı hâkim veya mahkeme kararıyla tespit edilmiş olan içeriğin kaldırılması veya erişimin engellenmesi yükümlülüğünden farkı zaman bakımından kendini göstermektedir. Buna göre, hukuka aykırılığı hâkim veya mahkeme kararıyla tespit edilmiş olan içeriğin kaldırılması veya erişimin engellenmesi için sosyal ağ sağlayıcının kendisine yapılan bildirimden itibaren yirmi dört saatlik bir zamanı varken, başlık etiketleri veya  ne çıkarılan içerikler için bildirimden itibaren yalnızca dört saattir. Bu şekilde farklı bir düzenlemeye gidilmesinde ana sebep kuşkusuz başlık etiketleri ve  ne çıkarılan içeriklerin kişilik hakları saldırıya uğrayan kişinin uğrayacağı zararın daha  ne çıkarılmış olması sebebiyle daha hızlı gerçekleşecek olmasıdır.

4.12. Yetkili Kolluk Birimlerine Bildirimde Bulunma Yükümlülüğü

5651 s. kanun ek m.4/16 düzenlemesi ve 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.17 düzenlemesi uyarınca sosyal ağ sağlayıcı, kişilerin can ve mal güvenliğini tehlikeye sokan içerikleri öğrenmesi ve gecikmesinde sakınca bulunması halinde, bu içeriği ve içeriği oluşturana ilişkin bilgileri yetkili kolluk birimleriyle paylaşmakla yükümlüdür.

Ancak kanaatimizce bu yükümlülüğün uygulamada işlevsellik göstermesi güçtür. şöyle ki, düzenlemenin lafzına bakıldığında kişilerin can ve mal güvenliğini tehlikeye sokan içerik belirlemesinin nasıl yapılacağı, hangi içeriğin bu kapsamda değerlendirileceği, hangi durumlarda gecikmesinde sakınca bulunacağı belirsizlik göstermektedir. Dolayısıyla söz konusu yükümlülüğün önemli bir y k ml l k olduğunu belirtmekle birlikte uygulamada işlevsellik göstermesinin güç olması sebebiyle uygulanabilir olmadığı kanaatindeyiz. Düzenleme içerisinde yer alan

“öğrenme” ibaresiyle, sosyal ağ sağlayıcı bakımından içeriği öğrenme şartı getirildiğinden bu düzenlemenin sosyal ağ sağlayıcı bakımından bir yükümlülük değil, uyulması durumunda olumlu sonuç elde edilebilecek yardımcı bir norm olarak düzenlendiği görüşü de bulunmaktadır²³⁶. Biz de uygulamada sosyal ağ sağlayıcının içeriği ne zaman öğrendiği ispat edilemeyeceğinden ve bu sebeple de içeriği bildirmemesi sebebiyle sosyal ağ sağlayıcının sorumluluğuna gidilemeyeceğinden bu görüşe katılıyoruz.

Kanunumuzda yer alan bu yükümlülüğe ilişkin benzer bir düzenleme NetzDG’de de yer almaktadır. NetzDG’de yer alan düzenlemeye göre sosyal ağ sağlayıcı suç teşkil eden içerikleri federal kriminal polis merkezine bildirmek zorundadır²³⁷. Bu yükümlülük kapsamında Alman makamları tarafından ilk yaptırım, yasadışı faaliyetlerle ilgili yeterli bildirim yapmadığı gerekçesiyle 2019 yılında sosyal ağ sağlayıcılardan Facebook aleyhine uygulanmıştır. Uygulanan idari para cezası yaptırımının miktarı ise iki milyon euro olmuştur²³⁸.

4.13. Kriz Planı Oluşturma Yükümlülüğü

5651 s. kanun ek m.4/19 düzenlemesi ve 28.03.2023 tarihli usul ve esaslar m.19 düzenlemesi, sosyal ağ sağlayıcının, kamu güvenliğini ve kamu sağlığını etkileyen olağanüstü durumlara ilişkin kriz planı oluşturma ve oluşturduğu kriz planını BTK’ye bildirmekle yükümlü kılınmıştır. Söz konusu düzenlemenin sosyal ağ sağlayıcıların haberleşme faaliyetindeki yeri göze alındığında uygulama bakımından oldukça önemli olduğu kanaatindeyiz. Bu madde kapsamında kamu güvenliğini ve kamu sağlığını etkileyen olağanüstü durumlara doğal afetler, savaş durumları, siber saldırılar olabilecektir²³⁹.

Söz konusu usul ve esaslar m.19/2 düzenlemesi uyarınca kriz planı oluşturulması ve oluşturulan kriz planının BTK’ye bildirilmesine ilişkin hususların BTK tarafından

²³⁶Dülger, “Sosyal Ağ Sağlayıcıların İnternet Haber Sitelerinin ve Şebekeler Üstü Hizmet Sağlayıcıların Hukuku Rejimi ve Eleştirisi,” (Nisan 2023): 15.

²³⁷Cüneyt Karadağ, “Almanya’da Sosyal Medyada İşlenen Suçlarla Mücadelede Yeni Dönem Başlıyor,” *Anadolu Ajansı, Ocak 11, 2022*, [Almanya’da sosyal medyada işlenen suçlarla mücadelede yeni dönem başlıyor \(aa.com.tr\)](https://www.aa.com.tr/tr/Almanya/Almanya-da-sosyal-medyada-islenen-suc-larla-mucadelede-yeni-donem-basliyor)

²³⁸Oymak, “7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un Getirdikleri,” 134.

²³⁹Dülger, “Sosyal Ağ Sağlayıcıların İnternet Haber Sitelerinin ve Şebekeler Üstü Hizmet Sağlayıcıların Hukuku Rejimi ve Eleştirisi,” (Nisan 2023): 17.

belirlenerek sosyal ağ sağlayıcıya bildirilebileceği düzenleme alınmıştır. Nitekim kamu güvenliğini ve kamu sağlığını etkileyen olağanüstü durumlardan ne anlaşılması gerektiği belirsizlik taşıdığından bu şekilde bir düzenleme getirilmesi de yerindedir. Kanaatimizce, tüm dünya genelinde etkisini gösteren COVID-19 pandemisi, ülkemizde yaşanan yangın ve deprem gibi afet dönemleri kriz planı oluşturulması gereken kamu güvenliğini ve kamu sağlığını etkileyen olağanüstü durumlara örnek gösterilebilir. Nitekim gerek kişilerin birbirleriyle haberleşmesi gerekse toplumun haber alma faaliyeti bakımından sosyal ağ sağlayıcıların en büyük araç olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ancak belirtmek gerekir ki bu zorlu dönemlerde maalesef ki spekülasyon paylaşımları yapılarak toplumun sağlıklı bir şekilde kesintisiz ve doğru haber almasının önüne geçilmektedir. Dolayısıyla bu gibi durumlara engel olmak, krizi ortadan kaldırmak ya da en azından krizin olası olumsuz etkilerini en aza indirmek için sosyal ağ sağlayıcıların bir kriz planı oluşturması oldukça önemlidir.

5. BÖLÜM: SOSYAL AĞ SAĞLAYICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİNDEN DOĞAN SORUMLULUK TÜRLERİ

5.1. Genel Olarak

Sosyal ağ sağlayıcılar günümüzde dünya genelinde hizmet sunmakta, sunulan hizmetten yararlanmak isteyen kullanıcılarıyla da dijital bir kullanıcı sözleşmesi imzalamaktadır. Topluluk kuralları ve hizmet şartları gibi isimlerle de ifade edilen bu kullanıcı sözleşmelerinin idari olarak denetim altında tutulması gerektiği gibi söz konusu sözleşmeler dolayısıyla kullanıcılar ile sosyal ağ sağlayıcı arasında adli uyuşmazlıkların da çıkması mümkündür²⁴⁰. Örneğin bir sosyal ağ sağlayıcı olan Facebook'un kullanıcılarına sunduğu sözleşmede, kullanıcıların kendilerine ait bir kullanıcı hesabı oluştururken yanlış bir kişisel bilgi girilmemesi, iletişim bilgilerinin güncel tutulması kullanıcılara yükümlülük olarak yüklenmektedir²⁴¹. Ancak Facebook'un, kullanıcıların bu yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini ne şekilde denetleyeceği bilinmemektedir. Dolayısıyla etkili bir denetim mekanizması olmaması kullanıcıların bu yükümlülüğünü yerine getirmesi önünde büyük bir engeldir.

Neticeten, sosyal ağ sağlayıcının kanuni yükümlülükleri ve kullanıcılarıyla imzaladığı sözleşmeler kapsamında gerek kullanıcılarına karşı gerekse kullanıcısı olmayan üçüncü kişilere karşı hem hukuki sorumluluğu hem idari sorumluluğu hem de ceza sorumluluğunun gündeme gelmesi mümkündür.

5.1.1. Sosyal Ağ Sağlayıcının Hukuki Sorumluluğu

Hukuka aykırı bir fiilden dolayı hukuk düzeni içerisinde yer alan sorumluluk türleri hukuki, idari ve cezai sorumluluk olarak ayırım göstermektedir. Bu bağlamda hukuki

²⁴⁰Çeliköz Çağrı, "İfade Hürriyetinin Yatay Etkisi Bağlamında Sosyal Medya Platformlarının İdari Denetimi," (Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, 2023), 87.

²⁴¹Baden vd., "Persona: An Online Social Network with User-Defined Privacy," 135.

sorumluluk, TBK m.49’da düzenlenmiş, kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren kişinin, bu zararı gidermekle yükümlü olduğu düzenleme altına alınmıştır.

Sosyal ağ sağlayıcının da hukuki sorumluluğuna ilişkin düzenleme, TBK’ye ek olarak özel kanun niteliğini haiz 5651 s. kanun ek m.4’te düzenleme altına alınmıştır. Buna göre, 5651 s. kanun ek m.4/10 uyarınca hukuka aykırılığı hâkim veya mahkeme kararıyla tespit edilmiş olan herhangi bir içeriğin kendisine bildirilmesine rağmen yirmi dört saat içerisinde sosyal ağ sağlayıcının içeriği çıkarmaması veya erişimi engellememesi durumunda, sosyal ağ sağlayıcı ilgili içerik sebebiyle doğan zararların tazmininden bizzat sorumlu olacaktır. Bu noktada belirtmek gerekir ki tazminat sorumluluğu kapsamında yapılacak yargılama TBK hükümlerine göre yapılacaktır. TBK m.50 uyarınca zarar gören kişi, zararını ve sosyal ağ sağlayıcının kusurunu ispatlamak zorundadır. Kanaatimizce, 5651 s. kanunda yer alan bu özel hüküm uyarınca sosyal ağ sağlayıcının kendisine bildirimde bulunulmasına rağmen içeriği kaldırmaması veya erişimi engellememesi sosyal ağ sağlayıcının kusuru olduğuna dair karine teşkil etmektedir. Dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcı bu davada ancak zararın oluşmadığını veya zarar oluştuysa da kendisine bildirim yapılmadığı iddiasında bulunabilecektir. Ayrıca sosyal ağ sağlayıcının hukuki sorumluluğunun meydana gelmesi için içerik sağlayıcının sorumluluğuna gidilmesi veya içerik sağlayıcıya dava açılması gerekmez. Bu sorumluluk sosyal ağ sağlayıcının birincil sorumluluğudur.

Buna ek olarak aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca sosyal ağ sağlayıcıya günlük erişimin on milyondan fazla olması durumunda sosyal ağ sağlayıcı tarafından atanan gerçek veya tüzel kişi temsilcinin de teknik, idari, hukuki ve mali yönden tam yetkili ve sorumlu olacaktır.

Son olarak belirtmek gerekir ki daha önce de ifade edildiği üzere sosyal ağ sağlayıcı aynı zamanda hem içerik sağlayıcı hem de yer sağlayıcı olabilecektir. Bu gibi bir durumda sosyal ağ sağlayıcının, sosyal ağ sağlayıcı olmasından kaynaklanan yükümlülükleri, içerik sağlayıcı ve/veya yer sağlayıcı olması sebebiyle doğan sorumluluk ve yükümlülüklerini de ortadan kaldırmaz.

5.1.2. Sosyal Ağ Sağlayıcının İdari Sorumluluğu

5.1.2.1. genel olarak

Sosyal ağ sağlayıcının yükümlülükleri bölümünde detaylı bir şekilde değinildiği üzere sosyal ağ sağlayıcının yükümlülüklerinin ihlali durumunda genel olarak idari para

cezası yaptırımlarının uygulanabileceğinin düzenlendiği görülmektedir. Sosyal ağ sağlayıcının yaptırımı idari para cezası olarak ön görülen yükümlülüklerinden herhangi birini ihlal etmesi durumunda uygulanacak idari para cezası yaptırımları ilgili sosyal ağ sağlayıcının internet sitelerinde yer alan iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçlarıyla sosyal ağ sağlayıcıya bildirilecektir. Yapılacak bu bildirim yasal olarak yapılan bir tebligatın hüküm ve sonuçlarını doğurduğu gibi tebligat, bildirimin yapıldığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılacaktır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki, sosyal ağ sağlayıcı hakkında idari para cezası yaptırımı uygulanması sosyal ağ sağlayıcının idari sorumluluğu içerisinde yer almaktadır. Nitekim 5651 s. kanun m.8/12 düzenlemesinde yer alan *“Bu Kanunda tanımlanan kabahatler dolayısıyla Kurum tarafından verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlara karşı, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu hükümlerine göre kanun yoluna başvurulabilir.”* şeklindeki düzenleme sosyal ağ sağlayıcının sorumluluğu gereği ödemekle yükümlü kılındığı idari para cezalarına ilişkin kararlara karşı İYUK hükümlerine göre kanun yoluna başvurabileceğini düzenlemektedir. Nitekim, 5651 s. kanun kapsamında sosyal ağ sağlayıcıya verilebilecek olan idari para cezası yaptırımları BTK başkanı tarafından verildiğinden bu yaptırımlar idari yaptırımlar olarak karşımıza çıkmaktadır. İYUK m.7 uyarınca da sosyal ağ sağlayıcının idari para cezası yaptırımının iptali için dava açma süresi, özel kanunlarda ayrıca bir süre gösterilmediği sürece altmış gündür. 5651 s. kanunda sosyal ağ sağlayıcı bakımından da ayrı bir süre gösterilmediğinden sosyal ağ sağlayıcı daha önce de bahsedildiği üzere idari para cezası yaptırımının kendisine bildirildiği tarihten itibaren altmış gün içerisinde idari para cezası yaptırımının iptali için dava açabilecektir. Davayı görmekle yetkili mahkeme ise İYUK m.32’de düzenlenen genel yetki uyarınca dava konusu idari işlemi yapan idari merciin bulunduğu yerdeki idare mahkemesi olacaktır. 5651 s. kanun uyarınca sosyal ağ sağlayıcıya idari para cezası yaptırımları BTK başkanı tarafından verilmektedir. BTK’nin de bulunduğu yer de Ankara olduğundan sosyal ağ sağlayıcının idari para cezası yaptırımlarının iptali için açacağı davada yetkili mahkemeler Ankara İdare Mahkemeleri olacaktır.

5.1.2.2. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nda yer alan düzenlemeler

6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun üçüncü maddesinin ilk fıkrası uyarınca herkes, hukukten tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. İlgili maddenin devamında yer alan düzenleme doğrultusunda ise söz konusu kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, dinç, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hal, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık açık bir şekilde yasaklanmıştır. Sosyal ağ sağlayıcıları da kuşkusuz söz konusu ayrımcılık yasağı dahilinde hareket etmekle yükümlü olduğundan gerçek kişiler, özel hukuk kişileri ve kamu tüzel kişileri gibi ayrımcılık yasağını ihlal etmemekle yükümlüdür²⁴².

Günümüzde sosyal ağ sağlayıcıların kullanıcı hesaplarına yönelik müdahalede bulundukları, bu müdahalelerin zaman zaman keyfilikten kaynaklandığı görülmektedir. Örneğin X tarafından engellenen birçok kullanıcı hesabının ifade hürriyeti gereğince yeniden aktif hale getirileceği açıklanmış, bu noktada hesabı askıya alınan kullanıcılar bakımından ayrımcılık iddiası gündeme gelmiştir. Bu noktada sosyal ağ sağlayıcılar tarafından bulunulan fiillerden hangilerinin ayrımcılık yasağını ihlal edip etmeyeceği ve sosyal ağ sağlayıcıların uymaları gereken düzenlemelerin tespit edilmesi ayrımcılık yasağının ihlal edilmemesi bakımından önem arz etmektedir²⁴³. Dolayısıyla ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğinin tespit edilmesi bakımından sosyal ağ sağlayıcıların kendi düzenleme altına aldıkları topluluk kuralları ve TİHEK kararları önem arz etmektedir. Örneğin, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2.Daire'nin 2022/1631 başvuru numaralı ve 2023/627 numaralı kararda Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalışan öğretmen olan başvuranın sokak hayvanlarına destek olduğu için görev yerinin değiştirilmesi ve sosyal medya hesaplarına erişimin engellenmesi nedeniyle siyasi ve felsefi görüş temelinde ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunulsa da başvuranın sosyal medyaya yaptığı ve içerik olarak muhatap ilçe milli eğitim müdürlüğünü ilgilendirmeyen konularda dahi sürekli olarak ilgili ilçe milli eğitim müdürlüğünün sosyal medya hesabını etiketlediği, böylece ilçe milli eğitim müdürlüğünü zan altında bıraktığı ve bu sebeple

²⁴²Çeliköz, "İfade Hürriyetinin Yatay Etkisi Bağlamında Sosyal Medya Platformlarının İdari Denetimi," 84.

²⁴³Çeliköz, "İfade Hürriyetinin Yatay Etkisi Bağlamında Sosyal Medya Platformlarının İdari Denetimi," 86.

sosyal medya hesaplarına başvuranın erişimin engellendiği tespit edildiğinden söz konusu başvuru reddedilmiştir²⁴⁴.

Sosyal ağ sağlayıcının idari sorumluluğuna ilişkin yapılacak açıklamalarda öne çıkan husus TİHEK'in sosyal ağ sağlayıcıların hizmet koşulları üzerinde düzenleme yetkisi olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. TİHEK, çıkaracağı yönetmelikle sosyal ağ sağlayıcıların topluluk kurallarında yer vermemesi gereken unsurları ve ayrımcılık sonucu doğuran fiilleri yönetmelikle düzenleme altına alabilmesi mümkünse de sosyal ağ sağlayıcıların topluluk kurallarında bu yönetmeliğe riayet etmemesi de mümkündür²⁴⁵. Sosyal ağ sağlayıcının topluluk kurallarında TİHEK tarafından çıkarılan yönetmeliğe uyulmaması durumunda da 6701 s. kanun uyarınca ayrımcılık ihlalinin var olacağı kabul edileceğinden sosyal ağ sağlayıcı aleyhine kanunun yirmi beşinci maddesinin ilk fıkrası uyarınca bin Türk lirası ile on beş bin Türk lirası arasında idari para cezası yaptırımını uygulanabilecektir.

Diğer yandan sosyal ağ sağlayıcıların topluluk kuralları ayrımcılık yasağının ihlali bakımından yeterli düzenlemeyi içermeyebilir. Bu nokta da TİHEK tarafından düzenlenecek olan çerçeve niteliğini haiz düzenlemelerle topluluk kurallarının bu düzenlemeleri içermesi sağlanabilecektir. TİHEK tarafından bu şekilde düzenleme yapılması topluluk kurallarının TİHEK tarafından pozitif bir şekilde düzenlenmesi olarak adlandırılacaktır²⁴⁶. Dolayısıyla TİHEK'in bir kamu tüzel kişisi olarak ayrımcılıkla mücadele bakımından ayrımcılık fiillerini idari işlemle düzenleyebileceği, sosyal ağ sağlayıcıların topluluk kuralları üzerine değerlendirmede bulunup bu kuralların içerik bakımından da TİHEK'in düzenleme alanına tabi olacağı, TİHEK'in topluluk kurallarında bulunmaması gereken yani negatif unsurları ve bulunması zarureti bulunan yani pozitif unsurlara yer verebileceğini söylemek mümkün olacaktır²⁴⁷.

Yine TİHEK tarafından 2020/1876 numaralı başvuruya ilişkin olarak verilen 2020/226 numaralı kararda bir belediye başkanının X sosyal ağ sağlayıcı nezdinde bulunan

²⁴⁴T.C. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2.Daire Kararı," erişim 8 Ekim 2023. <https://www.tihet.gov.tr/public/images/kararlar/sewd93.%20b>.

²⁴⁵Çeliköz, "İfade Hürriyetinin Yatay Etkisi Bağlamında Sosyal Medya Platformlarının İdari Denetimi," 90.

²⁴⁶Çeliköz, "İfade Hürriyetinin Yatay Etkisi Bağlamında Sosyal Medya Platformlarının İdari Denetimi," 91.

²⁴⁷Çeliköz, "İfade Hürriyetinin Yatay Etkisi Bağlamında Sosyal Medya Platformlarının İdari Denetimi," 93.

kişisel sosyal medya hesabında yaptığı siyasi bir paylaşımın altına başvuranın eleştirel bir yorumda bulunması nedeniyle ilgili belediyenin resmi X hesabı üzerinden engellenerek erişiminin kesildiği olayda ayrımcılık yasağı ihlali yapılmadığına karar verilmiştir²⁴⁸.

Tüm bunlara ek olarak 5651 s. kanun m.8/4 uyarınca BTK başkanı tarafından re'sen verilecek olan içeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesi kararı veren merci bakımından nazara alındığında idari bir yaptırım olarak karşımıza çıkarken, yine aynı kanun m.8/14'te ifade edildiği üzere 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanun m.3/1-ç'de tanımlanan şans oyunu tertip etme hak ve yetkisine sahip kurumlarla bu hak ve yetkinin devredildiği kurum, kuruluş ve özel hukuk tüzel kişileri tarafından kendi görev alanına giren suçların internet ortamında işlendiğinin tespit edilmesi durumunda bu yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesi kararı alıp bu kararları uygulamak üzere BTK'ye gönderilir. Şans oyunu, TDK tarafından önceden ödeme yapıp daha sonra şansa dayalı olarak para kazanılan piyango, loto, spor toto, at yarışı gibi oyunlar olarak tanımlandığından Milli Piyango, İddaa, Nesine, Misli gibi kurum ve kuruluşlar tarafından kendi görev alanına giren suçların internet ortamında işlendiğini tespit etmeleri üzerine erişimin engellenmesi kararı alabilecek ve bu kararı uygulamak üzere BTK'ye gönderebileceklerdir.

²⁴⁸ “...Somut olayda, muhatap belediyenin Twitter aracılığı ile haber ve sunulan hizmetlerin tanıtımına yönelik paylaşımlar yaptığı görülmekte olup; hayatın olağan akışında o il sınırları içerisinde ikamet eden tüm vatandaşların sosyal medya hesabının bulunmasının mümkün olmayacağı da göz önünde bulundurulduğunda; belediyenin farklı vasıtalarla da kamuoyunu bilgilendirebileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca başvuran söz konusu Twitter engelini kamusal alana katılımını zorlaştırdığını öne sürmektedir. Her ne kadar idarenin Twitter üzerinden yaptığı paylaşımları yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde kamu hizmeti olarak nitelendirmek mümkünse de başvuranın idareden bilgi ve haber alma yolları hakkında uygulamada ve mevzuatta çok çeşitli düzenlemelerin mevcut olduğu görülmektedir. Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliğin “Vatandaşın Bildirilmesi” kenar başlıklı 5’inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; “(2) İdare, sunduğu kamu hizmetlerinin envanterini ek-1’e göre oluşturarak kurumsal internet sayfasında ve e-Devlet Kapısında en güncel şekli ile başvuruda değerlendirilmesi gereken bir diğer husus ise; söz konusu engelleme işleminin ilgili muhatapın Twitter hesabından kaldırılmış olmasıdır. Belediye’ye ait Twitter hesabındaki başvurana karşı yapılan engelleme işlemi kısa bir süre içerisinde kaldırıldığı hususu; başvuranın kurumumuza ilettiği dilekçede de engelin kaldırıldığının ikrar edilmesiyle netlik kazanmıştır. Dolayısıyla tarafların açıklamalarındaki sosyal medya engelinin kaldırıldığına ilişkin ifadeler de ayrıca göz önünde bulundurulmalıdır. Tüm bu açıklamalar birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın ikamet ilinin farklı bir il olması nedeniyle ... Belediyesi’nin hizmet faaliyetleri arasında menfaat ilişkisinin bulunmaması, idareden bilgi alma yolu hakkında uygulamada ve mevzuatta çok çeşitli düzenlemelerin bulunması ve muhatap kurumun, başvuranın kurumsal twitter hesabına erişimini tekrar sağladığı gerekçeleriyle ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.”

5651 s.K m.9/A'da düzenlenen özel hayatın gizliliğini ihlal edildiği iddiasında bulunan kişilerin direkt olarak BTK'ye başvurarak ilgili içeriğe erişim engellenmesi talebinde bulunmaları da başka bir idari tedbir olarak karşımıza çıkmaktadır²⁴⁹.

5651 s.K m.8/12'de düzenlendiği üzere 5651 s. kanunda tanımlanan kabahatler dolayısıyla BTK tarafından verilen idari para cezalarına ilişkin kararlara karşı 2577 sayılı İYUK hükümlerine göre kanun yoluna başvurulabilecektir. 2577 sayılı İYUK'ta yer alan kararlara karşı başvuru yolları da m.45 vd. hükümlerinde düzenlenmiş olup bu kanun yolları istinaf, temyiz, yargılamanın yenilenmesi ve kararın düzeltilmesidir.

5.1.2.3. Kabahatler Kanunu'nda yer alan düzenlemeler

5326 sayılı Kabahatler Kanunu m.43/A düzenlemesi uyarınca daha ağır idari para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmadığı hallerde, bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilcisi olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından 5237 sayılı TCK m.157 ve 158 uyarınca dolandırıcılık suçunun, m.188 uyarınca uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçunun, m.235 uyarınca ihaleye fesat karıştırma suçunun, m.236 uyarınca edimin ifasına fesat karıştırma suçunun, m.252 uyarınca rüşvet suçunun, m.282 uyarınca suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m.160 uyarınca zimmet suçunun, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda yer alan kaçakçılık suçlarının tamamının, 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'un m.4 uyarınca terörizmin finansmanı suçunun, tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde işleme veya eyleme konu menfaatin iki katından az olmayacak şekilde tüzel kişiye on bin Türk Lirası'ndan elli milyon Türk Lirası'na kadar idari para cezası verilecektir.

Söz konusu düzenleme uyarınca idari para cezası yaptırımını kararını vermeye ilgili suçlarla ilgili olarak yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkili olduğu gibi bu suçların tüzel kişinin yararına işlenmesi durumunda, tüzel kişi hakkında idari para cezasına karar verilebilmesi için fiili gerçekleştiren kişi yani şüpheli hakkında yürütülen soruşturma veya kovuşturmanın da tamamlanması beklenmeyecektir. Soruşturma veya kovuşturma sonucunda suçun tüzel kişinin yararına işlenmediğinin

²⁴⁹İsmail Çınar, "5651 Sayılı Kanun Çerçevesinde Koruma Tedbiri Olarak İnternet Ortamında Yapılan Yayınlarda İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi," *Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.1-Cilt 8 (Haziran 2021): 69.

anlaşılması durumunda ise idari para cezası yaptırımı kaldırılacağı gibi söz konusu idari para cezası tahsil edilmiş ise tahsil edilen miktar ilgili tüzel kişiye iade edilecektir.

Yine Kabahatler Kanunu'nun m.43/B düzenlemesi uyarınca ise 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m.3'te tanımlandığı üzere bankalara, finansal kuruluşlara veya paranın sayım ve incelemesi yaparak bankalara destek hizmeti veren kuruluşlar ile mevzuat çerçevesinde dövizle ilişkin işlem yapmasına izin verilen şirketlere, her ne amaçla olursa olsun ibraz edilen paranın sahte olduğunun anlaşılması durumunda, 5237 sayılı TCK m.278'te düzenlenen suçu bildirmeme suçu kapsamında bildirim yükümlülüğü yerine getirilmezse, bu maddede sayılan tüzel kişilere Cumhuriyet savcısı tarafından bin Türk Lirası'ndan beş bin Türk Lirası'na kadar idari para cezası yaptırımı uygulanır.

5.1.3. Sosyal Ağ Sağlayıcının Cezai Sorumluluğu

5.1.3.1. genel olarak

Cezai sorumluluk, 5237 sayılı TCK'nin ilk maddesinde, ceza kanununun amacının kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak olduğu düzenlenmektedir. Aynı maddenin devamında bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türlerinin düzenlendiği ifade edilmektedir.

Anayasa m.38'te belirtildiği üzere ceza sorumluluğu şahsidir. Nitekim ceza hukukunun en temel ilkelerinden biri olan bu ilke, TCK m.20'de ceza sorumluluğunun şahsiliği başlıklı düzenleme altında da ayrıca düzenlenmiş, ceza sorumluluğunun şahsi olması sebebiyle de herhangi bir kimsenin başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamayacağı düzenlenmiştir. Ancak ceza sorumluluğu her ne kadar şahsi olsa da bu ilke gerçek kişiler bakımından kendisini göstermektedir. Tarihsel olarak Roma hukukunda, birkaç ayırık durum hariç olmak üzere kişi topluluklarının ceza sorumluluğunun kabul edilmemesine karşın, Cermen hukuku, Orta çağ İtalyan hukuk ve Müşterek hukukta kişi topluluklarının cezalandırıldıkları görülmektedir. Ceza sorumluluğunun şahsi olduğu görüşünün kabul görmesiyle birlikte 18'inci yüzyılın sonu ve 19'uncu yüzyılın başlarından günümüzde de geçerli olmak üzere tüzel kişilerin cezai sorumluluklarının var olduğu görüşü terk edilmiştir²⁵⁰. Nitekim tüzel kişinin fiil ehliyeti olmadığından kusur ehliyeti de bulunmamaktadır. Bu nedenle de haksız bir fiille ilgili olarak tüzel kişiye sorumluluk yüklenemeyeceğinden bahisle

²⁵⁰Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 257.

tüzel kişilerin cezai sorumluluğunun bulunmadığı açıktır. Buna ek olarak tüzel kişilerin organ veya temsilcileri tarafından gerçekleştirilen ve suç teşkil eden fillerle ilgili olarak tüzel kişi aleyhine ceza yaptırımını verilirse ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesinin de ihlal edileceği açıktır²⁵¹. İlgili hükmün devamında da açık bir şekilde ifade edildiği üzere tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamayacaksa da ancak suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar uygulanabilecektir.

Sosyal ağ sağlayıcıların hemen hemen tamamının da tüzel kişi niteliğini haiz olduğu düşünüldüğünde cezai sorumlulukları bakımından direkt olarak TCK m.60'ta yer alan tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri sosyal ağ sağlayıcıların cezai sorumluluğu bakımından uygulama alanı bulabilecektir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki genellikle bir şirket bünyesinde kurulan ve bu bünyede faaliyet gösteren sosyal ağ sağlayıcıları tüzel kişiliği haiz olduğundan TCK m.20/2 uyarınca bazı güvenlik tedbirleri hariç olmak üzere cezai sorumlulukları olmadığından, şirket yetkililerinin sorumluluklarından bahsedilebilecektir²⁵².

Daha önce de değinildiği üzere ceza sorumluluğu her ne kadar şahsi de olsa tüzel kişiler bu ilkenin bir nev'i istisnasını teşkil etmekte, tüzel kişilere ceza yaptırımını uygulanamamaktadır. Ancak hem TCK m.60'ta ifade edildiği üzere tüzel kişiler hakkında uygulanması mümkün bir takım güvenlik tedbirleri bulunmakta hem de 5651 s. kanun ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda özel olarak düzenlenmiş güvenlik tedbirleri bulunmakta hem de belirli suçların tüzel kişinin yararına olacak şekilde işlenmesi durumunda 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m.43/A düzenlemesi uyarınca ilgili tüzel kişi aleyhine idari para cezası yaptırımına hükmedilmesi mümkündür.

5.1.3.2. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan genel hükümler uyarınca tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirleri

5.1.3.2.1. faaliyet izninin iptali

TCK m.60/1, aynen “Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verilir” şeklindedir.

²⁵¹İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 1011.

²⁵²Başlar, “İnternet Söjeleri ve Cezai Sorumlulukları,” 617.

Görölmektedir ki, faaliyet izninin iptali şeklindeki güvenlik tedbirinin tüzel kişiye uygulanabilmesi için özel hukuk tüzel kişisine, belirli bir konuda faaliyette bulunabilmesi hususunda bir kamu kurumunca izin verilmelidir. Buna ek olarak, iznin sağladığı yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına kasıtlı bir suç işlenmeli, işlenen suçla verilen iznin kullanılması arasında nedensellik bağı bulunmalı ve özel hukuk tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin bu suçun işlenmesine iştirak etmesi gerekmektedir²⁵³.

Hemen belirtmek gerekir ki faaliyet izninin iptali şeklindeki güvenlik tedbirinin hangi internet sşjesine uygulanabileceğini gösteren düzenlemeler kuşkusuz yukarıda yer alan düzenlemedir. Bu bağlamda kanun ilk olarak bir kamu kurumu tarafından faaliyet izni verilmesini şart koştüğundan daha önce de bahsedildiği üzere internet sşjeleri arasından da yalnızca erişim sağlayıcı ve yer sağlayıcının faaliyet izni alması gerektiğinden söz konusu güvenlik tedbiri internet sşjelerinden yalnızca erişim sağlayıcı ve yer sağlayıcıya uygulanabilecektir.

5.1.3.2.2. müsadere

Müsadere kavramı, TDK tarafından zorla alım şeklinde tanımlanmakta olup bu ifade hukuki olarak cebren el koyma şeklinde anlaşılmalıdır. Müsadere ile amaçlanan işlenen bir suç sonucunda, suçlunun malvarlığının tamamı veya malvarlığının bir kısmı üzerindeki mülkiyetin ortadan kaldırılması ve bu mülkiyetin kamu niteliğini haiz bir oluşuma devredilmesidir²⁵⁴. Müsadereye ilişkin düzenlemeler, özel hukuk tüzel kişilerinin yararına işlendiği tespit edilen suç ve/veya suçlar bakımından, müsadere hükümlerinde yer alan şartların gerçekleşmesi durumunda o suçla bağlantılı eşya ve maddi çıkarlar hakkında uygulanabilecektir²⁵⁵. Hem TCK m.54'te yer alan eşya müsaderesine ilişkin hüküm, hem de TCK m.55'te ise kazanç müsaderesine ilişkin hüküm tüzel kişiler bakımından uygulanabilir niteliktedir.

5.1.3.2.3. eşya müsaderesi

Eşya müsaderesi TCK m.54'te düzenlenmektedir. Buna göre, iyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsaderesine hükmedilecektir. Söz konusu eşyanın ortadan kaldırılması, elden çıkarılması,

²⁵³Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 687.

²⁵⁴Aysun Dalkılıç, *Türk Ceza Hukukunda Müsadere* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013), 17.

²⁵⁵Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 688.

tüketilmesi veya müsadereisinin başka bir surette imkânsız kılınması halinde, bu eşyanın değeri kadar para miktarının müsadereesine karar verilmektedir. Suçta kullanılan söz konusu eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağının anlaşılması durumunda ise müsadereesine hükmedilmeyebilir. Ancak söz konusu düzenlemeden de anlaşılacağı üzere burada somut olayın özelliğine göre bir takdir yetkisi tanınmaktadır.

5.1.3.2.4. kazanç müsadereesi

5237 sayılı TCK m.55'te yer alan kazanç müsadereesi uyarınca, suçun işlenmesiyle elde edilen veya suç konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi çıkarlarla, bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların ve maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi durumunda müsadereesine karar verilmektedir. Görülmektedir ki kazanç müsadereesine karar verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi şartı aranmaktadır. Müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlere el konulmadığı veya bunların merciine teslim edilemediği hallerde, karşılık değerlerin müsadereesine hükmedilir. Son olarak, söz konusu madde kapsamında eşyanın müsadereesine karar verilebilmesi için eşyayı sonradan iktisap eden kişinin 4721 sayılı TMK uyarınca iyi niyetin korunmasına ilişkin hükümlerden yararlanamaması gerekir. Bu noktada kısaca TMK'de yer alan iyi niyete ilişkin iktisap hükümlerine değinecek olursak, TMK m.712'de yer alan taşınmazların mülkiyetine ilişkin olağan kazandırıcı zamanaşımı düzenlemesine göre geçerli bir hukuki sebep olmaksızın tapu kütüğüne malik olarak kişinin taşınmaz üzerindeki zilyetliğini davasız ve aralıksız olarak on yıl süreyle ve iyi niyetle sürdürmesi durumunda mülkiyet hakkını kazanmasına itiraz edilemeyecektir. Dolayısıyla suça konu eşyanın bir taşınmaz olması ve iktisap eden kişinin de söz konusu düzenleme uyarınca mülkiyeti kazanamaması durumunda kazanç müsadereesi hükmü uygulanabilecektir. Taşınır mülkiyetini düzenleyen m.763/2 düzenlemesine göre ise bir taşınırın zilyetliğini iyi niyetle ve malik olmak üzere devralan kimsenin, devreden mülkiyeti devir yetkisi olmasa bile, zilyetlik hükümlerine göre kazanmanın korunduğu hallerde o şeyin maliki olacaktır. Taşınırlara ilişkin kazandırıcı zamanaşımını düzenleyen m.777 uyarınca ise başkasının taşınır bir malını davasız ve aralıksız beş yıl boyunca iyi niyetle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kimse, zamanaşımı yoluyla o taşınırın maliki olacaktır. Zilyetliğin irade dışı bir nedenle kaybedilmesi durumunda zilyet, bir yıl içerisinde eşyayı ele geçirir veya açacağı bir

dava yoluyla onu yeniden zilyedinde bulundurursa kazandırıcı zamanaşımı kesilmiş olmaz.

5.1.3.3. 5651 sayılı kanunda yer alan özel düzenlemeler

5.1.3.3.1. koruma tedbiri olarak verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeme

29.07.2020 tarihli ve 7253 s. kanunla, 5651 s. kanunda gerçekleştirilen değişikliklerden biri de 5651 s. kanun m.8’de yer alan erişimin engellenmesi koruma tedbirinin yerine getirilmesine ilişkin düzenlemeye içeriğin çıkarılması koruma tedbirinin eklenmiş olmasıdır. Erişimin engellenmesi ve/veya içeriğin çıkarılması tedbirleri hem idari hem de adli yönü olan tedbirler olarak her ne kadar birbirine yakın kavramlar olsa da içeriğin çıkarılması erişimin engellenmesini kapsar nitelikte değildir²⁵⁶. Nitekim içeriğin kaldırılması, 5651 s. kanun m.2/1-ö’de tanımlandığı üzere içerik ya da yer sağlayıcılar tarafından içeriğin sunuculardan veya barındırılan içerikten çıkarılması anlamına gelmektedir. Aynı kanun m.2/1-o’da ise erişimin engellenmesi, IP adresinden erişimin engellenmesi, içeriğe erişimin engellenmesi ve benzeri yöntemler kullanılarak erişimin engellenmesi anlamına gelmektedir. Koruma tedbiri olarak verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararına ilişkin izlenecek usul ise 5651 s. kanun m.8’de açıklanmaktadır. Bu noktada öncelikle 5651 s. kanun uyarınca düzenlenen bu tedbirin gerçekten CMK’de yer alan bir koruma tedbiri niteliğinde olup olmadığı tartışılmalıdır. Eğer 5651 s. kanun m.8 uyarınca verilecek olan içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi gerçek anlamıyla bir koruma tedbiriye CMK’de yer alan koruma tedbiri özelliklerine sahip olmalıdır. Bu bağlamda CMK’de düzenlenen koruma tedbirlerinin ortak özelliklerine bakılacak olursa bu koruma tedbirleri; yasayla düzenlenmiş, şüphenin belli bir yoğunluğa ulaştığı, hüküm verilmeden önce temel bir hakkı sınırlayan, geçici, muhakemenin yapılabilmesinin sağlamak veya verilecek kararın kağıt üzerinde kalmasını önlemek ya da delil etmek veya elde edilen delilin korunması amacına hizmet eden, ölçülülük ilkesi çerçevesinde kural olarak hakim, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise cumhuriyet savcısı tarafından karar verilen tedbirlerdir²⁵⁷. Koruma tedbiri olarak verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararının, CMK’de yer alan

²⁵⁶Çınar, “5651 Sayılı Kanun Çerçevesinde Koruma Tedbiri Olarak İnternet Ortamında Yapılan Yayınlarda İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi,” 65.

²⁵⁷Bahri Öztürk, Behiye Eker Kazancı ve Sesim Soyer Güleç, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022, 30.

koruma tedbirleriyle birçok benzerliği bulunduğu gibi birçok farkı da bulunmaktadır. Kanaatimce bu farklardan ilki CMK’de yer alan koruma tedbirlerinin geçici nitelikte olmasına rağmen koruma tedbiri olarak verilecek olan içeriğin çıkarılması ve/veya erişim engellenmesi kararlarının sürekli bir şekilde verilebileceğidir. Diğer farklar, kararı veren merci ve anayasal dayanak bakımından kendini göstermektedir. Buna göre, CMK’de yer alan koruma tedbirlerinin anayasal dayanağı bulunmakla birlikte koruma tedbirlerinin mutlaka hâkim kararıyla, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise cumhuriyet savcısı kararıyla yerine getirilmesi gerekir. 5651 s. kanun uyarınca koruma tedbiri olarak verilecek olan içeriğin çıkarılması ve/veya erişim engellenmesi kararının ise anayasal dayanağı bulunmamakta, bu kararlar idari makamlar tarafından da verilebilmektedir. Bu nedenle de koruma tedbiri olarak verilecek olan içeriğin çıkarılması ve/veya erişim engellenmesi kararları CMK’de yer alan koruma tedbirlerinden ayrılmaktadır²⁵⁸. Ancak AYM’nin 02.04.2014 tarihinde X sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin olarak kendisine yapılan 2014/3986 numaralı başvuru hakkında verdiği kararda, sulh ceza hakimlikleri tarafından koruma tedbiri olarak verilecek olan içeriğin çıkarılması ve/veya erişim engellenmesi kararlarının ceza muhakemesi hukuku bakımından bir tür koruma tedbiri olduğu değerlendirilmiştir²⁵⁹.

5651 s. kanun m.8 düzenlemesi uyarınca verilecek olan içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi koruma tedbirinin hukuki niteliğine ilişkin açıklamalarımıza ek olarak belirtmek isteriz ki internet ortamında yapılan ve içeriği 5651 s. kanun m.8/1-a,b ve c bentlerinde yazılı, 5237 s. TCK’de yer alan intihara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, sağlık için tehlikeli madde temini, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için yer ve imkan sağlama suçları, Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun’da yer alan suçlar ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunu’nda yer alan suçlar bakımından da koruma tedbiri olarak olan içeriğin çıkarılması ve/veya erişim engellenmesi kararı verilebilecektir. İlgili düzenleme uyarınca koruma tedbiri olarak verilecek olan içeriğin çıkarılması

²⁵⁸Cankat Taşkın, *İnternete Erişim Yasakları* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), 36.

²⁵⁹Taşkın, *İnternete Erişim Yasakları*, 37. “...Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının ilgili mevzuat hükümleri gereğince erişimin engellenmesine ilişkin kararının kural olarak bir yargı kararını gerektirdiği, bu konuda görevli mahkemelerin sulh ceza mahkemeleri olduğu ve mahkemelerce verilen kararın niteliği itibarıyla bir ceza muhakemesi koruma tedbiri olduğu açıktır. Buna göre TİB ancak mahkemeye bu konuda alınmış bir karara dayalı olarak ve bu kararda öngörülen tarzda engelleme kararının icrasını gerçekleştirebilecektir.” erişim 11 Ekim 2023. Kararın tam metni için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/04/20140403-18.pdf>

ve/veya erişim engellenmesi kararları, soruşturma evresinde hâkim ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde cumhuriyet savcısı tarafından verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilmesi durumunda bu karar yirmi dört saat içerisinde hâkim onayına sunulurak hâkim tarafından yine yirmi dört saat içerisinde onaylanmalıdır. Söz konusu yirmi dört saatlik süre içerisinde kararın onaylanmaması durumunda cumhuriyet savcısı tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı derhal kaldırılır.

Bu noktada kanun metninde yer alan yeterli şüphe kavramından da bahsetmek yerinde olacaktır. Buna göre, ceza hukuku bağlamında en basit haliyle şüphe, bir suçun işlenip işlenmediği konusundaki tereddüt halidir²⁶⁰. Yeterli şüphe, Yargıtay 3.CD'nin 25.05.2023 tarihli, 2023/10271 E. ve 2023/4126 K. sayılı kararında, şüphelinin üzerine atılı suçtan yargılanması için gerekli ve yeterli olan şüphe derecesi olarak tanımlanmaktadır. Şüpheli bir durum içerisinde mutlaka yanılma payı olduğundan yanılma payının derecesine göre şüphe; basit, makul, yeterli ve kuvvetli olarak dörde ayrılmaktadır²⁶¹. Basit şüphe, şüphenin en hafif derecesiyken, basit şüphenin varlığından söz edebilmek için deliller en azından emare niteliğini haiz olmalıdır²⁶². Şüphenin derecesinin belirlenmesinde somut olayın özelliklerine göre mevcut deliller belirleyici olmaktadır. Bu nedenle de basit şüphe dayandığı deliller basit, yetersiz veya sayıca az olan başlangıç şüphesi olarak da adlandırılan şüphe derecesidir²⁶³. Dolayısıyla mevcut deliller ne kadar suç işlendiği hususunda izlenim yaratıyorsa şüphe derecesi de artacağından sırasıyla makul şüphe, yeterli şüphe ve kuvvetli şüphe varlık gösterir. Makul şüphe, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği'nde hayatın akışına göre somut olaylar karşısında genellikle duyulan şüphe olarak tanımlanmıştır²⁶⁴. 5651 s. kanunda bahsedilen yeterli şüphe, sanığın mahkûm olması ihtimalinin, beraat etmesi ihmalinden daha kuvvetli olduğu durumda varlık gösterir²⁶⁵. Nitekim CMK m.170/2'de de soruşturma evresi sonunda toplanan delillerin, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturmaması durumunda cumhuriyet savcısının iddianame düzenleyeceği düzenleme altına alınmıştır. Dolayısıyla görülmektedir ki kanun, kamu

²⁶⁰Nur Centel ve Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2018), 90.

²⁶¹Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 90.

²⁶²Centel ve Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 91.

²⁶³Bahri Öztürk, Durmuş Tezcan ve Mustafa Ruhan Erdem, *Dijital Ceza Muhakemesi Hukuku* Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022, 465.

²⁶⁴Murat Koper, *Ceza Yargılamasında Arama ve El Koyma* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 24.

²⁶⁵Öztürk, Tezcan ve Erdem, *Dijital Ceza Muhakemesi Hukuku*, 465.

davasının açılabilmesi için şüphe derecelerinden yeterli şüpheyi aramaktadır. Son olarak kuvvetli şüphe ise yapılacak ceza yargılaması sonucunda sanığın herhangi bir yaptırıma mahkûm edilmesinin kuvvetle muhtemel olduğu durumlarda varlık gösterecektir. Kuvvetli şüphenin varlığına örnek gösterilecek durum kuşkusuz suçüstü halidir²⁶⁶. Nitekim, CMK’de yer alan birçok koruma tedbirinde de kuvvetli şüphenin varlığı aranmaktadır.

5651 s. kanun m.8/2 ve 8/13 uyarınca koruma tedbiri olarak hâkim veya mahkeme tarafından verilen içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararlarına karşı CMK hükümleri uyarınca itiraz kanun yoluna gidilmesi mümkündür²⁶⁷. İtiraz, ilgili yönetmelik m.13/2 uyarınca ilgililer tarafından gerçekleştirilebilecektir. Bu bağlamda her ne kadar kanunda ilgililer dendiğinde kimin anlaşılması gerektiğine ilişkin net bir düzenleme bulunmasa da ilgililer, hakkında içeriğin çıkarılması ve/veya erişim engellenmesi kararı verilen internet sitesiyle ilgili menfaati zarar gören herkes olabilecektir²⁶⁸. İtiraz, CMK m.268 uyarınca kararın öğrenildiği tarihten itibaren yedi gün içerisinde kararı veren mercie başvurmak suretiyle yapılır. Kararına itiraz edilen merci, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir. İtirazı yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir. İtiraz, kararın yerine getirilmesinin geri bırakılması sonucunu doğurmasa da kararına itiraz edilen veya kararı inceleyecek olan merci kararın geri bırakılmasına karar verebilir. İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilebilecekse de gerekli görülmesi durumunda cumhuriyet savcısı ve müdafî ya da vekil dinlenerek duruşma yapılabilir. İtirazın yerinde görülmesi durumunda merci aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir. Dolayısıyla esas hakkında da bir hüküm teşkil edilmiş olacaktır. İtiraz üzerine merci tarafından verilen karar kesindir.

5651 s. kanun m.8/10 düzenlemesi koruma tedbiri olarak verilecek olan içeriğin çıkarılması ve/veya erişim engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı veya erişim sağlayıcının sorumlularının, fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağını düzenleme altına almıştır. Buna ek olarak aynı

²⁶⁶Öztürk, Tezcan ve Erdem, *Dijital Ceza Muhakemesi Hukuku*, 465.

²⁶⁷Çınar, “5651 Sayılı Kanun Çerçevesinde Koruma Tedbiri Olarak İnternet Ortamında Yapılan Yayınlarda İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi,” 79.

²⁶⁸Çınar, “5651 Sayılı Kanun Çerçevesinde Koruma Tedbiri Olarak İnternet Ortamında Yapılan Yayınlarda İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi,” 79.

kanun ek m.4/9 düzenlemesinde ise 5651 s. kanun m.8 uyarınca verilecek olan cezanın sosyal ağ sağlayıcı bakımından beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezası şeklinde değil elli bin gün adli para cezası olarak uygulanacağı düzenleme altına alınmıştır. Söz konusu düzenlemeye ilişkin olarak görüşlerimize sosyal ağ sağlayıcının yükümlülükleri bölümünde yer alan 4.10.1. başlığı altında detaylı bir şekilde yer verildiğinden bu başlık altında başka açıklama yapmamakla yetiniyoruz.

5.1.3.3.2. suç faillerine ulaşmak için gerekli bilgileri verme yükümlülüğüne uymama

5651 s. kanun m.8/A maddesi uyarınca, yaşam hakkı ile kişilerin can ve mal güvenliğinin korunması, milli güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ya da genel sağlığın korunması nedenlerinden bir veya birkaçına bağlı olarak hakim tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise bir önceki düzenlemeden farklı olarak cumhuriyet savcısı yerine cumhurbaşkanlığı ve ilgili bakanlıkların talebi üzerine BTK başkanı tarafından internet ortamında yer alan yayımla ilgili olarak içeriğin çıkarılması ya da erişimin engellenmesi kararı verilmesi mümkündür. BTK başkanı tarafından verilen bu karar ise yine gecikmesinde sakınca bulunan hallerde cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararda olduğu gibi yirmi dört saat içerisinde sulh ceza hakiminin onayına sunulmalıdır.

Yine 5651 s. kanun m.8/A kapsamında suça konu internet içeriklerini oluşturan ve bu içerikleri paylaşarak etkileşimin artmasını sağlayanlarla ilgili olarak BTK başkanı tarafından cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunulacaktır. Bu suç duyuruları üzerine gerçekleştirilecek soruşturma çerçevesinde gerekli olan bilgiler içerik, yer ve erişim sağlayıcılar tarafından hâkim kararı üzerine adli mercilere verilmek zorundadır. 5651 s. kanun m.8/A-4 düzenlemesi uyarınca BTK tarafından istenen bu bilgileri verme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumunda fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmaması durumunda üç bin günden on bin güne kadar adli para cezası yaptırımını uygulanır.

5.1.3.3.3. içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi kararını yerine getirmeme

5651 s. kanun m.9 uyarınca internet ortamında yer alan içerikten dolayı kişilik haklarının ihlali durumunda hakkı ihlal edilen kişi veya kişilerin talebi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından içeriğin çıkarılmasına ve/veya erişimin engellenmesine karar verilebilecektir.

Sulh ceza hâkimi tarafından verilecek olan içeriğin çıkarılması veya erişimin engellenmesi kararları doğrudan Erişim Sağlayıcıları Birliği'ne gönderilir. Birlik tarafından karar, ilgili içerik ve yer sağlayıcılar ile erişim sağlayıcıya iletilir ve kararın gereği sağlayıcılar tarafından derhal, en geç dört saat içerisinde yerine getirilir. Söz konusu kararı yasal süre içerisinde bu madde kapsamında yükümlülüğünü yerine getirmeyen içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı ve erişim sağlayıcı sorumluları, 5651 s. kanun m.9/11 uyarınca beş yüz günden üç bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır. Tıpkı 5651 s. kanun m.8 uyarınca verilecek olan adli para cezası yaptırımında olduğu gibi m.9 uyarınca verilecek olan adli para cezaları da Türkiye'den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcı için elli bin gün olarak uygulanacaktır. Bu düzenlemeye ilişkin olarak sosyal ağ sağlayıcının yükümlülükleri bölümünde yer alan 4.10.1. başlığı altında yaptığımız açıklamaları tekrar ediyoruz.

7253 s. kanunla gerçekleştirilen değişiklikle birlikte internet ortamında yer alan içerik sebebiyle kişilik hakları ihlal edilen kişi veya kişilerin sulh ceza hakimliğinden talep etmesi durumunda daha önce kanun kapsamında var olan erişimin engellenmesi koruma tedbirinin yanı sıra içeriğin çıkarılması da yeni bir tedbir olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla söz konusu kanun değişikliğinden önce hakkı ihlal edilen kişi veya kişiler içeriğin çıkarılması için yalnızca içerik sağlayıcıya, içerik sağlayıcıya ulaşamamaları durumunda ise yer sağlayıcıya başvurarak uyarı yöntemiyle içeriğin yayından çıkarılmasını isteme hakkına sahipken sulh ceza hakimliğinden de yalnızca içeriğin çıkarılmasını talep edemiyor yalnızca erişimin engellenmesi talebinde bulunabiliyordu.

Son olarak belirtmek gerekir ki yapılan değişiklikle birlikte erişimin engellenmesi kararını yerine getirmede tek yükümlü olan erişim sağlayıcıya ek olarak içeriğin çıkarılması ya da erişimin engellenmesi kararın yerine getirmekle yükümlü kılınan internet sükeleri içerik sağlayıcılar ile yer sağlayıcılar da olmuştur.

5.1.3.4. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda yer alan özel düzenlemeler

5846 s. FSEK m.71/2'de yer alan düzenlemeye göre internet sükelerinden biri olan içerik sağlayıcının cezai sorumluluğuna ilişkin özel nitelikte bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, FSEK'te tanınmış hakları ihlal etmeye devam eden bilgi içerik sağlayıcılar hakkında, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmedilir. Böylece içerik sağlayıcıların

FSEK’te korunan hakların ihlaline devam etmeleri halinde cezai sorumluluklarının var olduğu açık bir şekilde hükme bağlanmıştır.

İçerik sağlayıcıların hangi durumlarda suçu işlemiş olacakları ise aynı kanunun ek dördüncü maddesinde düzenleme altına alınmıştır. Buna göre 5846 s. kanun ek m.4/3’te yer alan düzenlemeye göre, dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla servis ve bilgi içerik sağlayıcılar tarafından eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin FSEK’te tanınmış hakların ihlâli halinde, hak sahiplerinin başvuruları üzerine ihlâl konu eserler içerikten çıkarılacaktır. Bunun için hakları ihlal edilen gerçek veya tüzel kişiler öncelikle bilgi içerik sağlayıcısına başvurarak üç gün içinde ihlâlin durdurulmasını talep edecek, talebe rağmen ihlalin devam etmesi durumunda ise cumhuriyet savcılığına yapılacak başvuru üzerine yine üç gün içerisinde servis sağlayıcıdan ihlâl devam eden bilgi içerik sağlayıcısına verilen hizmetin durdurulması talep edilecektir. İhlâlin bu aşamada durdurulması halinde bilgi içerik sağlayıcısına yeniden servis sağlanır ve servis sağlayıcılar, bilgi içerik sağlayıcılarının isimlerini gösterir listeyi her ayın ilk iş günü Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bildirir. Servis sağlayıcılar ile bilgi içerik sağlayıcıları, ilgili Bakanlık tarafından istenmesi durumunda her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlüdür. Söz konusu bu düzenlemeyle birlikte Türk hukukunda ilk defa internet sùjelerinin sorumluluğuna dair düzenleme, eser ve bağlantılı hakların korunması bağlamında yer almıştır²⁶⁹. Ancak belirtmek gerekir ki FSEK m.71/2 uyarınca fiil bakımından suçun oluşabilmesi için içerik sağlayıcının yalnızca FSEK’te korunan bir hakkı ihlal etmesi tek başına yeterli olmayıp aynı zamanda FSEK ek m.4/3.f uyarınca hakları ihlal edilen kişilerin içerik sağlayıcıya başvurarak üç gün içerisinde ihlalin durdurulması talep etmeleri ve yasal süre içerisinde içerik sağlayıcının ihlali sonlandırmaması gerekmektedir²⁷⁰.

Öncelikle belirtmek gerekir ki 5846 s. kanunda her ne kadar bilgi içerik sağlayıcı kavramı kullanılsa da bu kavrama ilişkin olarak kanunda hiçbir tanım yer almamaktadır. Dolayısıyla kanunda bilgi içerik sağlayıcı kavramının kullanılmasının sebebini bilmemekle birlikte bu kavramın 5651 s. kanunda yer alan internet sùjesi içerik sağlayıcı olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz²⁷¹. Söz konusu

²⁶⁹Başlar, “İnternet Sùjeleri ve Cezai Sorumlulukları,” 628.

²⁷⁰Başlar, “İnternet Sùjeleri ve Cezai Sorumlulukları,” 628.

²⁷¹Taşkın, *İnternete Erişim Yasakları*, 341.

içeriğin çıkarılması gerektiğine ilişkin düzenlemenin 5651 s. kanunun m.8 ve 8/A'dan farkı, hak sahibinin talebi olmaksızın savcının ihlal hakkında re'sen işlem yapamamasıdır. 5846 s. kanun uyarınca içeriğin çıkarılması için esere ilişkin doğrudan veya dolaylı hak sahibinin talebi gerekmektedir²⁷². Buna ek olarak sosyal ağ sağlayıcının aynı zamanda içerik sağlayıcı olması durumunda da söz konusu düzenlemenin sosyal ağ sağlayıcı hakkında da uygulanabileceği açıktır.

5.1.3.5. Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da yer alan düzenlemeler

7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun m.5/1'de yer alan düzenlemeye göre kanunun verdiği yetkiye dayalı olmaksızın; spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli ve müşterek bahis veya şans oyunlarını oynatanlar ya da oynanmasına yer veya imkân sağlama, yurt dışında oynatılan spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunlarının internet yoluyla ve sair suretle erişim sağlayarak Türkiye'den oynanmasına imkân sağlama, spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunları ile bağlantılı olarak para nakline aracılık etme, kişileri reklam vermek ve sair surette spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis ya da şans oyunlarını oynamaya teşvik etme ve spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli veya müşterek bahis veya şans oyunlarını oynama suçlarıyla ilgili olarak aynı kanun m.5/4 uyarınca 5651 s. kanunda yer alan erişimin engellenmesine ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Görülmektedir ki kanunda açık bir şekilde 5651 s. kanuna atıf yapılmaktadır. Buna ek olarak 5651 s. kanun m.8/1-c düzenlemesinde de 7258 s. kanunda yer alan suçlar hakkında koruma tedbiri olarak da içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin uygulanması kararı verilebileceği düzenleme altına alınmıştır. Bu nedenle somut olayın özelliklerine göre 5651 s. kanunda yer alan erişimin engellenmesi usullerinden biri uygulanacaktır.

5.1.3.6. Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da yer alan düzenlemeler

633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun m.5/5-1 düzenlemeye göre İslam dininin temel nitelikleri açısından sakıncalı olduğu aynı kanun maddesi uyarınca tespit edilen meallerin, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yetkili

²⁷²Taşkın, *İnternete Erişim Yasakları*, 341.

ve görevli mercie müracaatı üzerine basın ve yayımının durdurulmasına, dağıtılmış olanların toplatılmasına ve imha edilmesine karar verilebileceği gibi yayının internet ortamında yapılması halinde yine Diyanet İşleri Başkanlığı'nın müracaatı üzerine, yetkili ve görevli merci bu yayımla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verecektir. Erişimin engellenmesi kararının da bir örneği gereği yapılmak üzere BTK'ye gönderilir. Söz konusu erişimin engellenmesi kararlarına karşı tebliğ veya tefhim tarihinden itibaren iki hafta içerisinde yetkili ve görevli mercie itiraz yoluna gidilmesi mümkündür. Toplatma ve imha kararları ile erişimin engellenmesi kararına itiraz edilmiş olması, karara konu yayınların toplatılmasını ve bu yayınlara uygulanan erişimin engellenmesi kararlarının icrasını durdurmaz.

Görüleceği üzere ilgili yasal düzenlemeler direkt olarak erişimin engellenmesi kararını verme yetkisini değil, erişimin engellenmesi için yetkili mercie başvurma hakkını kapsamaktadır. Kanunda erişimin engellenmesine ilişkin olarak da 5651 s. kanuna atıf yapıldığından somut olayın özelliklerine göre 5651 s. kanunda yer alan erişimin engellenmesi usullerinden biri uygulanacaktır.

5.1.3.7. Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da yer alan düzenlemeler

4733 sayılı Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun m.8/2-k'de yer alan düzenlemeye göre tütün mamulleri veya alkollü içkilerin, etil alkol, metanol, makaron, sarmalık kıyılmış tütünün ve yaprak sigara kağıdının tüketicilere satışını, internet, televizyon, faks ve telefon gibi elektronik ticaret araçları ya da posta ile sipariş yöntemi kullanarak yapmak üzere gerçekleştirilen satış işleminin internet ortamında yapılması halinde 5651 s. kanunda yer alan usuller uyarınca erişimin engellenmesine karar verilecektir.

Görülmektedir ki bu kanun uyarınca verilecek erişimin engellenmesi kararları da tıpkı 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da olduğu gibi 5651 s. kanuna yapılan atıf doğrultusunda somut olayın özelliklerine göre uygun düşen erişimin engellenmesi usullerinden biri uygulanacaktır.

5.1.3.8. Sermaye Piyasası Kanunu'nda yer alan düzenlemeler

6362 sayılı SPK m.99/3 düzenlemesi uyarınca izinsiz sermaye piyasası faaliyetlerinin, internet aracılığıyla yürütüldüğünün tespit edilmesi durumunda içerik ve yer sağlayıcılarının yurt içinde olması halinde, erişimin engellenmesine ilgili mevzuat

uyarınca Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yapılacak başvuru üzerine ilgili mahkeme tarafından karar verilir. İçerik ve yer sağlayıcılarının yurt dışında bulunması durumunda ise yine Sermaye Piyasası Kurulu'nun başvurusu üzerine BTK tarafından erişim engellenir.

Aynı maddenin devam fıkrasında ise Sermaye Piyasası Kurulu'ndan izin alınmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplandığına ve Türkiye'de yerleşik kişilere yönelik olarak internet aracılığıyla yurt dışında kaldıraçlı işlem ve kaldıraçlı işlemlerle aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araç işlemleri yaptırıldığına ilişkin bilgi edinilmesi halinde yine Sermaye Piyasası Kurulu'nun başvuru üzerine BTK tarafından ilgili internet sitesine erişim engellenecektir.

Görülmektedir ki kanunda erişimin engellenmesi kararlarını verecek merci bakımından üç ayrı durum düzenleme altına alınmıştır. Buna göre ilk durumda izinsiz sermaye piyasası faaliyetlerinin, internet aracılığıyla yürütüldüğünün tespit edilmesi ve içerik ve yer sağlayıcılarının da yurt içinde olması halinde Sermaye Piyasası Kurulu talebi üzerine erişimin engellenmesi kararı mahkeme tarafından verilecekken, içerik ve yer sağlayıcılarının yurt dışında olması durumunda ise yine Sermaye Piyasası Kurulu talebi üzerine bu sefer BTK tarafından erişimin engellenmesine karar verilir. Son durumda ise daha önce de ifade edildiği üzere Sermaye Piyasası Kurulu'ndan izin alınmaksızın kitle fonlama platformları aracılığıyla halktan para toplandığına ve Türkiye'de yerleşik kişilere yönelik olarak internet aracılığıyla yurt dışında kaldıraçlı işlem ve kaldıraçlı işlemlerle aynı hükümlere tabi olduğu belirlenen türev araç işlemleri yaptırıldığına ilişkin bilgi edinilmesi halinde yine Sermaye Piyasası Kurulu'nun başvuru üzerine BTK tarafından ilgili internet sitesine erişim engellenecektir. Dolayısıyla ilk durumda mahkeme tarafından verilecek bir erişimin engellenmesi kararı varken diğer iki durumda BTK tarafından verilecek idari nitelikte bir erişimin engellenmesi kararının var olduğu görülmektedir.

6. BÖLÜM: SONUÇ

İnternet, ABD’de ortaya çıktığı andan itibaren gün geçtikçe dünya geneline yayılmış ve daha çok insan tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde de dünyanın hemen hemen her yerinde sıklıkla kullanılan, her geçen gün değişen ve gelişen bir araç haline gelmiştir.

İnternetin dünya üzerindeki tüm kişiler arasında etkileşime fırsat veren yapısı beraberinde internet aracılığıyla kullanılan yeni ağ, sosyal ağ ve sosyal medya uygulamalarının oluşmasını sağlamıştır. Teknolojinin ve internet bağlantısı olan cihazların da -özellikle akıllı telefonların- gelişmesiyle birlikte kişilerin anlık olarak birbirlerine metin, fotoğraf, ses kaydı, video, konum ve benzeri medya gönderebilmelerini sağlayan uygulamalar başta olmak üzere her işimizi yapabilmemize aracılık eden uygulamalar geliştirilmiştir.

Söz konusu uygulamaların bütünü sosyal ağlar ve sosyal medya uygulamaları olarak adlandırılmaktadır. Bu noktada belirtmek gerekir ki sosyal ağlar sosyal medyanın araçlarından biri olarak alt bir kavramdır. Sosyal medya uygulamalarının hayatın her anına dahil olmasıyla birlikte hukuk düzeni tarafından sosyal medya uygulamalarına ilişkin hukuki düzenlemelerin yapılması da kaçınılmaz bir zorunluluk olmuştur. Nitekim bu zorunluluk kişilerin ihtiyacından da kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de hukuk düzenince internetin ana sükjeleri olan içerik sağlayıcı, erişim sağlayıcı, yer sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıya ek olarak sosyal ağ sağlayıcı adında yeni bir internet sükjesi eklenmiştir.

İnternete ilişkin düzenlemeler dünya üzerinde internetin ilk kullanıldığı ülke olan Amerika Birleşik Devletleri’nde ortaya çıksa da sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin düzenlemeler en çok Alman hukukunda kendisine yer bulmuştur. Ülkemizde de ilk defa 2020 yılında hayatımıza dahil olan sosyal ağ sağlayıcı kavramı 7253 s. kanun ile hukuk düzenimize eklenmiş ve 5651 s. kanun m.2/1-s’de “*sosyal etkileşim amacıyla kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri*

oluşturmalarına, görüntülerine veya paylaşımlarına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişiler” olarak tanımlanmıştır. Görülmektedir ki bir gerçek veya tüzel kişinin sosyal ağ sağlayıcı olarak nitelendirilebilmesi için mevzuatımızda iki önemli unsur bulunmaktadır. Bunlardan ilki sosyal ağ sağlayıcının kullanılma amacının sosyal etkileşim amacı olması, diğeri ise sosyal ağ sağlayıcının, kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına, görüntülerine veya paylaşımlarına imkân sağlamasıdır. Bu tanım ve unsurlardan yola çıkarak da günümüzde hemen hemen herkesin kullandığı Facebook, X, Instagram, Pinterest, Youtube, TikTok sosyal ağ sağlayıcıya örnek olarak gösterilebilecektir. Bu noktada sosyal ağ sağlayıcı olup olmadığı tartışmalı olan WhatsApp’ın sosyal ağ sağlayıcı olarak değerlendirilmesi gerektiği görüşümüzü yineliyoruz. Çalışmamızda detaylı bir şekilde ifade edildiği üzere WhatsApp, kullanıcılarına sunduğu imkanlar dolayısıyla 5651 s. kanunda yer alan tanımı tam olarak karşılamaktadır. Buna ek olarak WhatsApp’ın kanallar olarak kullanıcılarına sunduğu özelliğin yer aldığı son güncellemesiyle kullanıcılar arasındaki iletişimin sağlanmasına ek olarak etkileşimin sağlanmasına da zemin oluşturduğundan bu bakımdan da sosyal ağ sağlayıcı olarak değerlendirilmelidir.

Daha önce de belirttiğimiz üzere teknolojinin gelişmesi ve internet kullanımının artması, akıllı telefonlar başta olmak üzere mobil cihazların, bilgisayarların ve internet erişimine imkân sağlayan diğer tüm teknolojik cihazların gelişmesini sağlamıştır. Tüm bu gelişim ve değişim sonucunda da sosyal ağ sağlayıcılar kullanıcılarına yeni özellikler sunmuştur. Sunulan yeni özellikler kullanıcıların sosyal ağ sağlayıcı nezdinde daha çok zaman geçirmesini sağlamıştır. Teknolojinin ve beraberinde uygulamaların bu denli gelişmesi her ne kadar olumlu görünse de tüm bu gelişmeler kişilerin kullanım amacının değişiklik göstermesinden dolayı birçok olumsuzluklara da yol açmıştır.

İnternet, dünya üzerindeki tüm insanları aynı anda bir araya getirebilme özelliğine sahip olduğu gibi kötüye kullanılmak istendiğinde de kişilik haklarını günlük hayata göre çok daha kolay bir şekilde ihlal edilebilmesine imkân sağlamaktadır. Bu nedenle de kişilik haklarının zedelenmesinin ve hukuka aykırı davranışların önüne geçilebilmesi için hukuk düzeni tarafından sosyal ağ sağlayıcıya birtakım yükümlülükler getirilmiştir. Bu yükümlülüklere uyulmaması durumunda da birçok yaptırım düzenleme altına alınmıştır. Sosyal ağ sağlayıcılara yönelik getirilen

yükümlülüklerin internete erişim, ifade özgürlüğü ve haber alma hürriyetine müdahale teşkil etmemesi için uygulayıcılara büyük bir iş düşmektedir.

Sosyal ağ sağlayıcının bu çalışmada detaylı bir şekilde değinilen 5651 s. kanunda yer alan yükümlülüklerini ihlal etmesi durumunda ise her yükümlülüğe özgü bir şekilde uygulanmak üzere ayrı bir yaptırım sistemi ön görülmüştür. Buna göre sosyal ağ sağlayıcı yükümlülüklerinin birini ve/veya birkaçını yerine getirmemezse ilk olarak idari para cezasıyla karşılaşacak, yükümlülüğe aykırı davranışın devam etmesi durumunda ise öncelikle reklam yasağı kararı uygulanacak, aykırılık halen devam ederse internet trafiği bant genişliğinin daraltılmasına karar verilecektir. Çalışmamızda bahsedildiği üzere internet trafiği bant genişliğinin daraltılması sonucunda sosyal ağ sağlayıcıya erişim sağlanması imkânsız hale gelebilecektir. Özellikle 7418 s. kanunun RG’de yayımlanarak yürürlüğe girmesinin ardından kanunda yer alan yaptırımlar oldukça eleştirilmiş, bu yükümlülüklerin temel hak ve özgürlüklere müdahale niteliğinde olabileceği tartışma konusu olmuştur. Söz konusu eleştirilerin haklılık payı olmasına karşılık bu noktada önem arz eden hususun yaptırımların keyfilik taşımadan ölçülülük ve orantılılık esaslarına uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi olduğu kanaatindeyiz. Yaptırımların amacının kişilerin haklarının internet ortamında da korunması olduğu, bu nedenle de caydırıcı yaptırımların düzenleme altına alındığı dikkate alındığında yerinde düzenlemelerin var olduğu aşıkardır. Örneğin birçok sosyal ağ sağlayıcının temsilci bulundurma yükümlülüğünü yerine getirmemesi dolayısıyla BTK tarafından idari para cezası yaptırımına mahkûm edilmesinin ardından bu yükümlülüklerini yerine getirdikleri göz önüne alındığında yaptırımların gerekli ve etkili olduğunun anlaşılabildiği açıktır.

Ancak, 5651 s. kanunda internet sùjeleri hakkında ön görülen yaptırımlar idari para cezası yaptırımlarıyla da sınırlı kalmamıştır. Yine çalışmamızda detaylı bir şekilde bahsedildiği üzere internet sùjelerinin 5651 s. kanun m.8 ve m.9 kapsamında yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda adli para cezası yaptırımıyla karşılaşacağı düzenleme altına alınmıştır. Ancak sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin ek m.4/9 düzenlemesinde söz konusu adli para cezası yaptırımlarının Türkiye’den günlük erişimi bir milyondan fazla olan yurt dışı kaynaklı sosyal ağ sağlayıcı için elli bin gün olarak uygulanacağı düzenleme altına alınmıştır. Söz konusu düzenleme kanunilik ilkesinin belirlilik esasına uygun düşmemektedir. Bu nedenle sosyal ağ sağlayıcının ilgili madde kapsamında ceza sorumluluğunun belirlenmesi için suç ve cezanın açık

bir şekilde kanunilik ilkesinin belirlilik esasına uygun bir şekilde düzenlenmesinin daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

Sosyal ağ sağlayıcı yakın geçmişte hayatımıza girmiş ve hukuk düzenimizce yeni tanınmıştır. Sosyal ağ sağlayıcı, gelecekte birçok yeni düzenlemeyle karşılaşacak, internetin en yeni ve öne çıkan süjesidir. Sosyal ağ sağlayıcının diğer internet süjelerine göre özellik gösteren farkı, toplumda yer alan herkes tarafından günün her anında kullanılan, günlük haber akışının takip edilebildiği, gündem yaratılabilen platformlar olmasıdır. Nitekim sosyal ağ sağlayıcı kullanımının bu kadar yaygın olmasının da temel sebepleri bunlardır. Dolayısıyla sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin olarak yapılan düzenlemeler kamuoyu tarafından yakından takip edilmekte, bu düzenlemeler oldukça ses getirmektedir. Kanun koyucu sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin düzenlemeler yaparken en başta temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil edebilecek düzenlemelerden kaçınmalıdır. Toplumun görüşlerinin dikkate alındığı, sosyal ağ sağlayıcının kullanıcılarına her geçen gün sunduğu yeni özelliklerin takip edildiği ve yapılan takip sonucunda bu yeni özelliklerin kişilik haklarını ihlal edebilecek noktaları tespit edilerek bu ihlalleri ortadan kaldırmaya yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Hukukun değişen ve gelişen hayat düzeninde ortaya çıkabilecek yeni uyuşmazlıklara çözüm getirmek zorunda olduğunu göz önüne aldığımızda teknolojinin her geçen gün daha da hızlı geliştiği bu dönemde sosyal ağ sağlayıcıya ilişkin düzenlemelerin bir gün yine yetersiz kalacağı açıktır.

7. BÖLÜM: KAYNAKÇA

- Akgül, Mustafa, “İnternet Yasakları ve Hukuk,” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, no.78 (2008): 352-377.
- Akıncı Hatice, A. Emre Alıç, Cüneyd Er. *Türk Ceza Kanunu ve Bilişim Suçları Bilişim Hukuku Üzerine Yazılar İnternet ve Ceza Hukuku Panel*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014.
- Akkurt, Sinan Sami, “AİHM. Delfi AS v. Estonya Kararı Işığında İnternet Haber Portallarının, Sitelerindeki Haber Linkleri Altına Yapılan Okuyucu Yorumlarından Kaynaklanan Hukuki Sorumlulukları ve 5651 sayılı Kanun Uyarınca Türkiye’deki Durum: Genel Bir Bakış,” *İzmir Barosu Dergisi*, (2019): 175-199.
- Aliusta, Cahit, ve Recep Benzer. “Avrupa Siber Suçlar Sözleşmesi ve Türkiye’nin Dahil Olma Süreci,” *Uluslararası Bilgi Güvenliği Mühendisliği Dergisi*, no.2-Cilt 4 (2018):35-42.
- Arslan, Çetin, ve Kadir Can Özel. “Dillere Pelesenk Bir Tartışma: Sosyal Medya Düzenlemeleri (Dünü, Bugünü ve Yarını),” *Ankara Barosu Dergisi*, no.3 (2021): 256-284.
- Arslan Sevcin, “Sosyal Medya Platformları Üzerinden Kişilik Hakları İhlali, Korunmasına Yönelik Düzenlemeler, Ülke Uygulamaları, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, BTK, Bilişim Uzmanlığı Tezi, Eylül 2018, Ankara,
- Baden, Randy, Adam Bender, Neil Spring and Bobby Bhattacharjee. “Persona: An Online Social Network with User-Defined Privacy,” *University Of Maryland*, (2009): 135-146.
- Mustafa Bağ, “Avustralya’dan Twitter’a nefret söylemine karşı 28 gün süre: Aksi takdirde günlük 475 bin dolar ceza,” *Euronews*, erişim Haziran 22, 2023. <https://tr.euronews.com/2023/06/22/avustralyadan-twittera-nefret-soylemine-karsi-28-gun-sure-aksi-takdirde-gunluk-475-bin-dol>.
- Başlar, Yusuf, “İnternet Søjeleri ve Cezai Sorumlulukları,” *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.2-Cilt 19 (2022): 603-633.
- Birsin, Haluk, “İnternet İletişimi, İletişim Özgürlüğü, Yasalarla Belirlenen Sınırlar,” *Akdeniz İletişim Dergisi*, no.14 (2010): 130-143.

- Borzucki, Bianca, “Germany Network Enforcement Act Enters Into Force,” *Institute of European Media Law (EMR)*, no.15-Cilt 1 Temmuz, 23, 2018, <https://web.archive.org/web/20180123123951/http://merlin.obs.coe.int/iris/2018/1/article15.fr.html>.
- Centel, Nur ve Hamide Zafer. *Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2018.
- Chalermsook Parinya, Atish Das Sarma, Ashwin Lall, Danupon Nanongkai, “Social Network Monetization via Sponsored Viral Marketing,” *ACM Digital Library, SIGMETRICS, Portland*, (2015).
- Cihan, Murat, ve Sıtkı Yıldız. “Sosyal Medya Aracılığı ile İşlenen Suçlar: Facebook, Twitter ve Instagram Örnekleri,” *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, no.1-Cilt 11 (2021): 136-150.
- Çeliköz Çağrı, “İfade Hürriyetinin Yatay Etkisi Bağlamında Sosyal Medya Platformlarının İdari Denetimi” Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, 2023.
- Çiner, Bilge, *İnternet Yayınlarının Cezai Sorumluluğu ve Erişimin Engellenmesi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Çınar, İsmail, “5651 Sayılı Kanun Çerçevesinde Koruma Tedbiri Olarak İnternet Ortamında Yapılan Yayınlarda İçeriğin Çıkarılması ve/veya Erişimin Engellenmesi,” *Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.8-Cilt 1 (2021): 63-96.
- Çubukçu, Ahmet, “Almanya’nın Sosyal Ağ Yasasının Nefret Söylemi İçeriklerinin Kaldırılması Bakımından İncelenmesi: Türkiye İçin Öneriler,” *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.2-Cilt 3 (2020): 164-181.
- Dalkılıç, Aysun. *Türk Ceza Hukukunda Müsadere*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Demirbaş, Timur. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Doğan, Aişe Sena, “Kişilik Hakkının 5651 Sayılı Kanun’un 9.Maddesi Kapsamında Korunması”, *Bilişim Hukuku Dergisi*, no.2 (2020): 143-180.
- Dülger, Murat Volkan. *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Dülger Murat Volkan, “Sosyal Ağ Sağlayıcıların İnternet Haber Sitelerinin ve Şebekeler Üstü Hizmet Sağlayıcıların Hukuki Rejimi ve Eleştirisi”, 20 Nisan 2023. https://www.researchgate.net/publication/370141466_SOSYAL_AG_SAGLAYICILARIN_INTERNET_HABER_SITELERININ_VE_SEBEKELER_US_TU_HIZMET_SAGLAYICILARIN_HUKUKI_REJIMI_VE_ELESTIRISI
- Dülger Murat Volkan, Özkan Onur. “Sosyal Medya Yasası Meclis’ten Geçti: Peki, Şimdi?” *Hukuki Haber*, Aralık 27, 2022, Prof. Dr. Murat Volkan DÜLGER:

SOSYAL MEDYA YASASI MECLİS'TEN GEÇTİ: PEKİ, ŞİMDİ? - Hukuki Haber - Hukuki Haber.

- Erman, Barış, “Alman Hukukunda İnternette Kaynaklanan Ceza Sorumluluğu”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, no.1-2-Cilt 59, 2011: 203-225.
- Fahl Sascha, Harbach Marian, Muders Thomas, Smith Matthew, “TrustSplit: Usable Confidentiality for Social Network Messaging,” *Leibniz University of Hannover*, (2012):
- Fırat, Muhammed Sabır, “Hukuk Devleti Açısından İnternette İnsan Hakkı ve Kişilik Haklarına Saldırı Sorunu,” *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.5-Cilt 2 (2015): 101-116.
- Gençosmanoğlu İdil, “5651 Sayılı Kanun Kapsamında İnternet Aktörleri,” Haziran, 2020. <https://www.erdem-erdem.av.tr/bilgi-bankasi/5651-sayili-kanun-kapsaminda-internet-aktorleri>
- Gercke Marco (Çev. Öz Kerem) *Siber Suç Sözleşmesi ile 10.Yıl: Avrupa Konseyi’nin İnternet Bağlantılı Suçlara Karşı Mücadele Belgesinin Başarıları ve Kusurları, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi [13] İnternet Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Gezer, Gülhan. “Sosyal Medya Özgürlüğü ve Masumiyet Karinesi İkilemi” Yüksek lisans tezi, Yaşar Üniversitesi, 2022.
- Gülseren, Fehmi Şener, “İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları,” *Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2013): 15-33.
- Gürkaynak Gönenç, Pınar Kara ve İlay Yılmaz. “Türk İnternet Hukuku Uygulamasının ve Mevzuatının Evriminin İlk Dönemini Tamamlaması İçin Öneriler ve Gözlemler,” *ELIG Gürkaynak Avukatlık Bürosu*, Tarihsiz, https://www.gurkaynak.av.tr/docs/Turk_Internet_Hukuku_Uygulamasinin_ve_Mevzuatinin_Evriminin_Ilk_Donemini_Tamamlamasi_Icin_Oneriler_ve_Gozlemler.pdf
- Güz, Nurettin, ve Esra Serdar Tekeli. “5651 Sayılı İnternet Kanunu ve Toplumsal Algısı,” *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, no.47 (2022): 342-362.
- Helvacıoğlu, Aslı Deniz. “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi – Temel Hükümlerin İncelenmesi”. *İnternet ve Hukuk Bilişim Hukuku Üzerine Yazılar İnternet ve Ceza Hukuku Panel. Der.*, Yeşim M. Atamer, 277-289. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014.
- Işık, Alper, “Anayasa Mahkemesi’nin 5651 sayılı Kanun’un 9.Maddesi Bağlamında İnternete Erişimin Engellenmesine Dair Değişen Yaklaşımının

- Değerlendirilmesi,” *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.3-Cilt 30 (2022): 967-998.
- Kangal, Zeynel, “Fransa’da İnternet Yoluyla İşlenen Suçlardan Doğan Ceza Sorumluluğu,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Mecmuası*, no.1-2-Cilt 59 C.59, (2011): 227-240.
- Karakaya, Yavuz Selim. “Sosyal Medyaya Erişimin Engellenmesi: İfade Özgürlüğü Açısından Bir Değerlendirme” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2018.
- Karaman, Zeliha. *İnternet Alan Adı Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları: Karşılaştırmalı Bir Analiz*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Karan Ulaş. *İfade Özgürlüğü*, Ankara: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-2, 2018.
- Kaya, Mehmet Bedii. *İnternet Hukuku*, İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2021.
- Kaya, Mehmet Bedii, “İnsan Hakları Ekseninde İnternetin Kontrolü ve Hukuki Sorumluluk Rejimi,” *AYM Yayınları Anayasa Yargısı*, no.2-Cilt 37 (2020): 159-203.
- Kaya Mine, “Almanya’da İnternet Servis Sağlayıcılarının Hukuki Sorumluluğu,” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.3-Cilt 64 (2015): 739-774.
- Kaya, Mine. “*Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme-İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Haklarının Korunması*”, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.
- Kent, Bülent, “Alman Hukukunda Sosyal Ağların Düzenlenmesi ve Alman Sosyal Ağ Kanunu,” *Bilişim Hukuku Dergisi*, no.1-Cilt 2 (2020): 1-46.
- Kırış, Ferhat Tuna. “Ceza Hukuku Açısından İnternet Yayıncılığı” Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2019.
- Koper, Murat. *Ceza Yargılamasında Arama ve Elkoyma*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- İbrahim, Kulular Ayşegül Merve. “Sosyal Medyaya Yönelik Yeni Düzenlemelerin Hukuken Değerlendirilmesi,” *Bilişim Hukuku Dergisi*, no.1 (2022): 1- 32.
- İçel, Kayıhan. “Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Bağlamında “Avrupa Siber Suç Politikasının Ana İlkeleri,” *İstanbul Hukuk Mecmuası*, no.1-2-Cilt 59 (2011):3-10.
- Langos, Colette, “Internet trolling case sparks calls for an Online Ombudsman to handle social network user complains relating to Internet content – what of the idea?,” *Internet Law Bulletin, University of South Australia*, (2010): 82-87.
- Mahmutoğlu, Fatih, “Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından İnternet Søjelerinin Ceza Sorumluluğu,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, no.1-2-Cilt:59 (2011): 39-49.

- Moon, Laura E, "A New Role for Social Network Providers: NetzDG and the Communications Decency Act," *Transnational Law and Contemporary Problems*, HeinOnline, no.2-Cilt 28 (2019): 623-646.
- Oğlakçioğlu, Mustafa Temmuz ve Murat Volkan Dülger. "Alman Sosyal Ağlarda Hukuk Uygulamasının İyileştirilmesi Hakkında Kanuna İlişkin Değerlendirme," *Ceza Hukuku Dergisi*, no.37- Cilt 13 (2018): 87-109.
- Oymak, Hasan, "7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Getirdikleri," *Ankara Hacı Bayram Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, no.9 (2020): 130-141.
- Önok, Murat, "Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi Işığında Siber Suçlarla Mücadelede Uluslararası İş Birliği," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırmaları Dergisi Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan*, no.2- Cilt 19 (2013): 1229-1270.
- Özbek, Veli Özer, "İnternet Kullanımında Ortaya Çıkabilecek Bazı Ceza Hukuku Sorunları," *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.1-Cilt 4 (2002): 101-158.
- Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Öztürk, Bahri, Behiye Eker Kazancı ve Sesim Soyer Güleç. *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Öztürk, Bahri, Durmuş Tezcan ve Mustafa Ruhan Erdem. *Dijital Ceza Muhakemesi Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Özyılmaz Ayberk Konuralp, Seda Suna ve Recep Köroğlu. "Sosyal Medya Şirketlerinin Türkiye'de Temsilcilik Açma Zorunluluğu," *GSI Articletter Kış Özel Sayısı*, Kasım 28, 2023. https://www.goksusafiisik.av.tr/assets/pdf/Articletter/2022_Winter/GSI_Articletter_2022_Winter_Article10.pdf.
- Sakin, Bahadır Aziz, "Temel Hakların Korunması Bağlamında İnternet Aktörlerinin Sorumlulukları," *Anayasa Mahkemesi Yayınları Anayasa Yargısı*, no.2-Cilt 37 (2020): 269-282.
- Sönmez, Yasin. "Sosyal Ağ Platformlarında Anonim Hesaplara Yönelik Yasaklamacı Yaklaşımlar Karşısında Gerekliklik ve Temel Haklar Sorunu", *Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2 (2023):1-37.
- Süslü, Güven. "Yargı Denetimi Kapsamında Yer Sağlayıcı ve Sosyal Ağ Sağlayıcının İşlemlerinin Hukuki Niteliği", *Çukurova Üniversitesi Hukuk Fakültesi I. Kamu Hukuku Ulusal Konferansı Bildiri Özetleri*, Adana, 17-18 Mayıs 2022.

- Şahin, Zeynep Burcu, “7253 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’da Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un İfade Özgürlüğü ve Kişilik Hakları Bağlamında Değerlendirilmesi,” *Euroasia Journal of Social Sciences & Humanities*, no:25-Cilt 9 (2022): 28-44.
- Şen Ersan, “Retweetin Ceza Sorumluluğu” *Hukuki Haber*, Şubat 6, 2023, <https://www.hukukihaber.net/retweetin-ceza-sorumlulugu>.
- Taşkın, Cankat. *İnternete Erişim Yasakları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Tevetoğlu, Mete, ve Betül Çolak. “Dijital Reklamcılığın Yol Açtığı Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri,” *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no:1 (2021): 43-86.
- Turgut, Cemile. *Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Uçar, Jindar, “İnternet Ortamında İfade ve Basın Özgürlüğü,” *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no:2-Cilt 7 (2021): 349-381.
- Yüksektepe, Mert Asker. *İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlar*. İstanbul: Platon Plus Yayıncılık A.Ş., 2022.
- Yüksel İsmail, “Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi İçtihatlarında Nefret Söylemi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no.2-Cilt 10 (2019): 438-451.